

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

**Збірник матеріалів
студентської науково-практичної Інтернет-конференції**

**м. Київ
23 листопада 2023 р.**

УДК 339.9:338.246.88](477)(06)
М 88

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент
Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент
Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор
Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент
Максименко Анна Вікторівна - к.е.н., доцент
Олійник Вікторія Володимирівна - к.е.н., доцент
Поплюйко Андрій Миколайович – к.е.н., доцент
Прісняк Сергій Олександрович – старший викладач
Сандул Марія Станіславівна - к.е.н., доцент
Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент
Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор
Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент
Циганкова Тетяна Михайлівна - д.е.н., професор
Черницька Тетяна Володимирівна - к.е.н., доцент

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

Міжнародний вимір відновлення економіки України: 3б.
М 88 матеріалів студентської наук.-практ. Інтернет-конф. [Електронний ресурс],
23 листопада 2023 р., м. Київ. – Київ: КНЕУ, 2023. – 344 с.
ISBN 978-966-926-461-9

У збірнику подано тези доповідей студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

УДК 339.9:338.246.88](477)(06)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ заборонено*

ЗМІСТ

Коган В.Ю.	8
Пріоритетні напрями економічного розвитку міжнародної торгівлі України	
Кузнєцов О. А.	11
Взаємозв'язки України з країнами Центральної Європи в рамках субрегіональних економічних організацій	
Самура О.О.	14
Стан та тенденції розвитку світового ринку франчайзингу	
Сінчук П.С.	17
Механізми функціонування офшорних зон в світовій економіці	
Астахов О.А.	20
Теоретичні аспекти управління фондовим портфелем	
Шаповалова Д.П.	21
Особливості розвитку столичних мегаполісів	
Іванов І.О.	24
Необхідність трансформації фінансової звітності українських підприємств в умовах сьогодення	
Канінська А.М.	27
Розвиток та становлення столичних мегаполісів	
Щибря Д.С.	29
Аналіз інвестиційної привабливості міжнародної корпорації	
Грищенко Ю.Ю.	33
Кількісні та якісні методи оцінки фінансового ризику	
Швед М.-Т.І.	37
Сучасний стан методів регулювання платіжного балансу України	
Базилевська Ю.В.	40
Економічне партнерство України та США у контексті реформування та повоєнного відновлення економіки України	
Басараб Е.С.	43
Альтернативні сценарії формування сучасної валютної системи	
Брусенцева К.В.	46
Підвищення міжнародної контурентоспроможності підприємств України	
Грачов В.О.	50
Трансформаційні зміни валютної системи України в умовах повоєнного відновлення	
Довженко М.О.	51
Детермінанти відновлення економіки України в умовах фінансової кризи	
Івженко О.О.	54
Сучасна міграційна криза: тенденції, особливості та виклики	
Кіршов К.В.	57
Міжнародний вимір відновлення економіки України	
Кобрин І.А.	61
Вплив зеленого розвитку на конкурентоспроможність мегаполісів та їх стійкість у майбутньому	
Комісаренко А.Г.	64
Вплив криптовалют на фінансову стабільність та розвиток економіки України	
Костенко В.В.	67
Інтелектуальний ресурс глобального економічного розвитку	
Котис М.Я.	71

Інвестиційні можливості міграційного капіталу в Україні

Любоженко Є.	74
Україна в системі міжнародних перевезень харчових продуктів	
Маков О.А.	78
Розвиток нанотехнологій у формуванні міжнародної конкурентоспроможності України	
Мешкова А.С.	83
Аналіз ризиків міжнародного інвестування в умовах геополітичної нестабільності	
Нагорна О.П.	86
Зелене повоєнне відновлення України в контексті інтегрування до Європейського Союзу	
Нечипорук А.В.	90
Міжнародна торгівля України в умовах системних викликів	
Полякова К.А.	94
Вплив війни в Україні на світовий ринок соняшникової олії	
Росляков А.А.	97
Загальний контекст світових фінансових криз та загрози виникнення нових	
Савченко В.В.	101
Виклики та можливості українського ринку м'яса в умовах євроінтеграції	
Самойленко В.Ю.	104
Сучасні методи оцінювання розвитку міжнародної торгівлі	
Самсонова К.О.	106
Детінізація економіки як базис формування фінансової стабільності України	
Логвиненко Є.О.	109
Перспективи екологізації вітчизняної металургійної індустрії	
Тоцький Д.В.	113
Глобальні та регіональні фактори міграційної кризи в Європі	
Коваль Ю.О. , Швачка В.В.	116
Корпоративні фінансові стратегії в процесах злиття та поглинання у міжнародному бізнесі	
Hlaholiev Oleksii	119
Creative Economy As A Key Source Of Social Development	
Лисков О.І.	122
Механізми впливу глобалізації на трансформацію світової економіки	
Денсжкін Д.І.	126
Стратегічне партнерство України та Німеччини	
Костенко В. В.	129
Інтелектуальний ресурс глобального економічного розвитку	
Мошинський М.Р.	132
Технологічна кластеризація економіки України як пріоритетний напрям її повоєнної відбудови	
Арапова К.О.	135
Тенденції залучення іноземних інвестицій в економіку України	
Аршакян Р.Т.	139
The Main Directions Of Implementation Of The Policy Of International Financial Institutions For Ukraine During The War To Ensure The National Interests Of The Country	
Можна В.О.	142
Впровадження та розвиток принципів ESG як шлях до розширення партнерських	

програм з ЄС щодо фінансування відновлення економіки України

Михальчук Д.В.	145
Сучасні тенденції формування та управління золотовалютних резервів України	
Свенціцкий В.В.	148
Роль міжнародних партнерів у післявоєнній відбудові України	
Штабель С.О.	152
Глобальні тенденції розвитку ринку цифрових фінансових послуг	
Леута І.М.	155
Домінантні тенденції цифрового маркетингу провідних міжнародних компаній	
Грицутенко О.В.	158
Використання інноваційних технологій у сучасних міжнародних ланцюгах постачання паперу	
Плахотник О.В.	161
Необхідність і напрями регіональної диверсифікації українського експорту	
Стоколос О.Д.	164
Необхідність європейських інвестиційних проектів в Україні	
Гриценко К.О.	167
Транснаціональні компанії в глобальній економіці: комплексний огляд їх впливу та викликів	
Котик Є.В.	170
Міжнародна трудова міграція та її наслідки	
Каплун М.Р.	174
Нормативно-правові виклики для вітчизняної логістичної компанії при виході на ринок Європи	
Гузь В.К.	180
Особливості підтримки малого та середнього бізнесу в Італії	
Подрез Ю.В.	184
Ключові фактори конкурентноспроможності компанії «VOLKSWAGEN AG» на глобальному ринку	
Корженовська-Кравченко А.А.	187
Трансформація енергетичного ринку ЄС: вплив війни в Україні на розвиток відновлюваних джерел енергії	
Артюх К.О.	190
Трансформація світової економіки на сучасному етапі розвитку: вплив геоекономічних конфліктів	
Василенко Н.О.	192
Основні засади формування цифрового ринку ЄС	
Міщенко М.А.	194
Особливості зайнятості жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу	
Гурін В.В.	197
Шляхи врегулювання міграційної кризи в Європі	
Корсонюк О.П.	201
Конкурентоспроможність української аграрної продукції на ринку ЄС	
Швед А.М.	203
Реалізація європейських інвестиційних проектів в Україні	
Зайка О.С.	208
Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку	
Вишняк В.Р.	211
Вплив соціальних мереж на міжнародні стратегії в медіа бізнесі	
Стьопич Н.В.	215

Тенденції розвитку світового ринку металургійної продукції Маслов К.О.	219
Характеристика та аналіз міжнародного ринку нафти Добридень Д.Р.	223
Стратегія виходу українського підприємства на зарубіжний товарний ринок Левченко С.Т.	227
Розвиток фінансового ринку України в сучасних реаліях функціонування світового фінансового ринку Чухно К.С.	230
Глобальні фінансові інститути у світовій інституційно-регуляторній системі Кухар А.О.	233
Міжнародний вимір відновлення економіки України Загірняк А.С.	236
Управління конкурентоспроможністю підприємств в умовах глобалізації Іванченко О.Ю.	239
Штучний інтелект в системі управління підприємством Касянчук К.О.	242
Розвиток двосторонніх міжнародних економічних зв'язків України з Республікою Польща Конончук О.В.	247
Управління проєктами по SCRUM: сучасні підходи та інструменти Назарець Я.С.	250
Особливості системи управління персоналом SAMSUNG ELECTRONICS в контексті корейської культури Романов А.В.	253
Міжнародні компанії у відновленні економіки України Пачкаєва К.Д.	255
Управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі Подколзін М.О.	258
Концептуальні засади організації маркетинг-менеджменту в системі управління компанією Ргіщев М.Є.	261
Процедура реєстрації прав інтелектуальної власності у контексті міжнародних стандартів та її проблематика Борецький Д.Ю.	265
Теоретичні аспекти управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі Сафсаф Ф.Р.	268
Сучасний стан ринку логістичних послуг в Україні Кошовий О.В.	271
Шляхи підвищення міжнародної конкурентоспроможності продукції українських підприємств Fetman V.F.	274
Effectiveness And Problems Of International Companies Functioning In Ukraine: The Coca-Cola Case Voitko I.Y.	276
Ways Of Increasing The Competitiveness Of Ukrainian Producers On The World Market Ткачук А.В.	278
Управління розвитком персоналу міжнародних корпорацій (на прикладі компанії APPLE) Veronika Tumasova	283

Risk Management In International Corporations In The Age Of Globalization Шляхова А.М.	286
Розвиток середніх підприємств в умовах повоєнного відродження економіки України Yakovliev Anton	289
Analysis Of Foreign Debt Of Developed Countries Лазаренко Д.В.	292
Торгово-економічні відносини України та ЄС під впливом повномасштабного вторгнення росії в Україну Патерук Н.В.	298
Відновлення української економіки в умовах війни: міжнародна підтримка та внутрішні ресурси Pustovit Bohdan O.	305
Marketing Tools Of International Companies In The Economic Recovery Of Ukraine Харицький Н.І.	307
Фундаментальні засади використання FINTECH у фінансовій сфері Макарчук Є.В.	310
Сучасні особливості євроінтеграційної стратегії України Коновалюк Д.Я.	313
Підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку Якушевський Н.В.	318
Міжнародна економічна діяльність компанії на прикладі T.B FRUIT Сеїдов Е.М.	320
Розвиток інноваційного співробітництва України та Європейського Союзу Шафран Ю.М.	324
ТНК в сучасному міжнародному бізнесі на прикладі компанії TOYOTA MOTOR CORPORATION Гайдай В.О.	327
Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні (адаптація зарубіжного досвіду) Хоменко Д.С.	333
Особливості управління експортно-імпортною діяльністю українських підприємств на прикладі ТОВ «БОККО» Давиденко О.В.	337
Логістичні мережі України: сучасний стан та перспективи відновлення Хорт О.К.	340
Міграційні загрози соціально-економічній безпеці Європейського Союзу	

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Економічний розвиток міжнародної торгівлі України відіграє важливу роль під час здійснення господарської діяльності нашої країни та є важливим джерелом бюджетних надходжень і покращення платіжного балансу в цілому, зокрема забезпечує зростання ВВП, сприяє рівню доходності та прибутковості вітчизняних товаровиробників. Адже, саме завдяки експорту та імпорту Україна може реалізовувати власний економічний потенціал і розширювати кон'юнктуру внутрішнього ринку.

Міжнародна торгівля є одним з ключових напрямків розвитку вітчизняної економіки і джерелом валютного забезпечення економіки країни [1; 2].

Україна за сучасних умов, враховуючи певні політичні, соціально-економічні обставини змінила свої вектори зовнішньоекономічної діяльності. Тому на часі, враховуючи потреби і пропозиції як України, так і країн-партнерів, важливим питанням є визначення пріоритетних напрямів здійснення експортно-імпортної діяльності під час ефективної співпраці.

Міжнародна торгівля України сьогодні розвивається під впливом змін багатьох сфер життя, таких як: економічна, політична, військова, культурна, гуманітарна, екологічна та ін. [3; 4].

Основним блоком міжнародної торгівлі, який створює імідж ринку України, потенційно підсилює конкурентні переваги товарів і послуг. Другим блоком зовнішньої торгівлі є імпорт – ввезення товарів і послуг [3].

Нині головним торговельним партнером України вважається Європейський Союз, що вказує на тісну співпрацю з країнами-членами [5]. Надходженню експорту української продукції до ЄС перешкоджає, так зване нетарифне регулювання, а саме: квотування і стандартизація [5].

Радники ДУ «Офіс з розвитку підприємництва та експорту» переконані, що експорт є стратегічним ресурсом подолання кризи, який допоможе відновити економіку і сприяти розвитку підприємництва. Українські виробники можуть отримати нові ніші для експорту власних товарів. Так, наприклад, великі машинобудівні компанії в Німеччині та інших країнах ЄС можуть переорієнтуватися на постачальників із України [6].

Міністерство економіки України разом із зацікавленими центральними органами виконавчої влади, Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції та провідними науковими установами постійно проводять дослідження питань розвитку світової торговельної системи. Аналіз цих досліджень дозволяє виокремити такі рекомендації [7; 8]:

- по-перше, проаналізувати представлені іншими країнами рекомендації з реформування СОТ, а також встановити їх відповідність національним інтересам України;
- по-друге, сформулювати пропозиції України щодо реформування СОТ;
- по-третє, провести переговори із Європейським Союзом стосовно узгодження позицій чи формування спільного підходу до реформування СОТ з урахуванням визначеного курсу на європейську інтеграцію України;
- по-четверте, активізувати неформальні консультації щодо наступного реформування СОТ, в тому числі з країнами із розвинутою економікою.

Щодо формування пріоритетних напрямів економічного розвитку міжнародної торгівлі України, то варто запропонувати:

- удосконалення законодавчого регулювання;
- покращення інфраструктурного забезпечення;
- запровадження стратегічного підходу і оптимізація політики регулювання і стимулювання залучення фінансових інвестицій;

- своєчасне проведення процедур моніторингу, аналізу, оцінювання і прогнозування тенденцій зовнішньоекономічної діяльності;
- використання можливостей діджиталізації.

Таким чином, міжнародна торгівля України може розвиватись та ефективно функціонувати лише при налагоджених міжнародних економічно-торговельних відносинах (дипломатичні стосунки, укладення договорів про співробітництво і створення міждержавних об'єднань).

Список літератури:

1. Дуляба Н.І., Далик В.П. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358>.
2. Бойко В., Бойко Л. Сучасний стан міжнародної торгівлі України як основної форми міжнародного бізнесу. *Фінансовий простір*. 2022. № 1(45). С. 49 – 57.
3. Батракова Т., Фоменко С. Сучасний стан зовнішньої торгівлі України в умовах економічної нестабільності. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 4(04) / 2023. С. 56 – 62.
4. Булкіна І.А., Булкін С.М. Світові фінансові кризи та їхній вплив на міжнародний бізнес. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 61. С. 13 – 19.
5. Городнича К.В., Коляда О.В. Пріоритетні напрями розвитку зовнішньої торгівлі України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 37. С. 25 – 30.
6. Гвоздьова О. Експорт з України під час війни: як змінилась структура постачань української продукції за кордон. *Українська правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/>.

7. Світова організація торгівлі (СОТ) / Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. 2023. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/svitova-organizaciya-torgivli-sot>.

8. Загальна інформація про Світову організацію торгівлі. Департамент торговельних угод та розвитку експорту від 29.08.2023 р. / Офіційний Веб-сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=94872f60-5734-4e7c-bcee-7873ffb2076d&title>.

Кузнєцов О. А.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В РАМКАХ СУБРЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Аспекти взаємовідносин України з країнами Центральної Європи можна розглядати крізь призму субрегіональних економічних організацій, до прикладу, таких як Вишеградська група (V4) та Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ). Дані регіональні об'єднання є важливою складовою зовнішньої економічної політики Центральноєвропейських країн і відіграють ключову роль у сприянні економічному зростанню та поглибленій міжрегіональній кооперації з Україною на Європейському континенті.

Вишеградська група, що складається з географічно сусідніх між собою країн Польщі, Угорщини, Чехії та Словаччини, відіграє особливу роль у сприянні регіональній стабільності та співпраці в Центральній Європі. Початок активної співпраці між у форматі «V4+Україна» датується серединою 2000 років, який допоміг спрямувати допомогу в передачі досвіду Вишеградської групи до Східної Європи [1]. Зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку України, однією з найважливіших якісних характеристик є те, що Вишеградська четвірка стала потужним інституційним ресурсом сприяння розширенню ЄС у процесі його розвитку. Тому, в контексті імплементації євроінтеграційних намірів, для України є стратегічно важливим використання такого досвіду на шляху до свого членства в ЄС

через розвиток співпраці з V4. В цьому контексті, Вишеградська позиція щодо євроінтеграції України завжди залишається сприятливою та конструктивною, зокрема, це стосується підписання та ратифікації Угоди про асоціацію (УА), надання Києву безвізового режиму в ЄС та отримання Україною офіційного статусу кандидата на вступ до інтеграційного об'єднання країн Європи. Крім того, Україна є одним із найбільших одержувачів грантів Міжнародного Вишеградського фонду за межами регіону V4, виступаючи в ролі стратегічного партнера для країн V4 у великому числі економічних ініціатив. Важливими напрямками співпраці є енергетична безпека, торгівля та інвестиції. В цьому контексті, Україна співпрацює з Вишеградською групою у питаннях диверсифікації постачань енергоресурсів та розвитку транспортних коридорів, що сприяє підвищенню ефективності енергетичної незалежності регіону.

Центральноєвропейська ініціатива об'єднує вісімнадцять країн Центральної та Південно-Східної Європи і виступає інструментом впровадження регіональних проектів у різних сферах, базуючись на адаптації країн-учасниць до умов ринкового середовища та підготовки до вступу в ЄС. Завдяки співпраці з ЦЄІ Україна може посилити та вдосконалити свій інституційний потенціал і привести свою політику у відповідність з європейськими стандартами, особливо в таких напрямках, як врядування, державне управління та нормативно-правова база. Така можливість відкривається через впровадження в Україні спеціальної програми TACIS, що координується Центральноєвропейською ініціативою і її учасниками та дозволяє ефективно проводити інституційні, правові та адміністративні реформи [2]. Крім того, в контексті міжрегіонального співробітництва, Україна розглядає співробітництво в рамках ЦЄІ як засіб посилення економічної співпраці зі своїми сусідами. Це передбачає поліпшення торговельних, інвестиційних і транскордонних ефектів з іншими державами-членами, розвиток інфраструктури і гармонізацію законодавства для

сприяння більшій економічній інтеграції в регіоні. Одним із таких прикладів є удосконалення мережі транспортних комунікацій регіону ЦЄІ через будівництво міжнародного транспортного коридору N5 – Трієст-Любляна-Будапешт-Київ через Італію, Словенію та Угорщину, що стало першим масштабним проектом, реалізація якого пов'язала Україну із західними транспортними мережами [3]. Тим не менш, ідеал регіональної співпраці наразі перебуває під серйозною загрозою, оскільки Україна стала об'єктом невинуватеного збройного нападу на її незалежність, суверенітет і територіальну цілісність, повернувшись в історію, коли війна вважалася інструментом нав'язування єдиних інтересів над спільними. Оскільки протягом 2022 року всі країни-члени ЦЄІ, в тому числі, і Україна, стали або членами ЄС, або кандидатами на вступ до ЄС, організація намагається посилити свою роль у процесі євроінтеграції, прокладаючи шлях до нових ініціатив щодо надання подальшої допомоги і підтримки Україні та продовження процесу її європейської інтеграції як ключового пріоритету та невід'ємної частини місії ЦЄІ, що є важливою реакцією на поточні виклики регіону [4].

Отже, взаємовідносини України з країнами Центральної Європи в межах субрегіональних економічних структур відзначаються активною співпрацею та забезпечують розвиток зовнішньої політико-економічної стратегії усіх залучених сторін. Ця співпраця слугує засобом зміцнення регіональної безпеки, стимулювання економічного розвитку та зміцнення інституційної спроможності, позиціонуючи Україну як активного учасника, що прагне ширшого залучення до міжрегіонального економічного співробітництва та інтеграції в як в рамках ЦЄІ, так і Вишеградської групи. Крім того, Україна має зайняти проактивний підхід, тобто пропонувати більше нових ініціатив та проектів для міжрегіональної співпраці, які можуть зацікавити Чехію, Угорщину, Польщу та Словаччину, а також зосередитися на

довгостроковому економічному, політичному і практичному прогресі в контексті функціонуючої платформи V4 протягом найближчих 5-10 років.

Список літератури:

1. Schäffer S. Ukraine in Central and Eastern Europe. PA: Ibidem Press, DE. 2023. 312 p.
2. Centre of international and European economic. TACIS Programme. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cieel.gr/en/program/tacis-programme>.
3. Digital work orders to improve maintenance management – the case of autovie venete. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mytdox.com/en-us/2022/04/11/digital-work-orders-to-improve-maintenance-management-the-case-of-autovie-venete>.
4. Humanitarian contribution of CEI to people of Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cei.int/news/9258/humanitarian-contribution-of-cei-to-people-of-ukraine>.

Самура О.О.

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ

Понад 75 галузей у всьому світі використовують франчайзинг як бізнес-модель. Приблизно 90% франшиз продовжують свої франчайзингові угоди, коли вони закінчуються [2].

Після виняткового зростання та відновлення у 2021 році у 2022 році франчайзинг пережив період поміркованості, який триватиме до 2024 року. Економічні труднощі, такі як висока інфляція, нестача робочої сили та проблеми з ланцюгом поставок, продовжували турбувати франчайзинговий бізнес протягом 2022 року [1].

Останнім часом франчайзинг стає все більш популярним у Європі, особливо серед власників малого бізнесу. Франшизи пропонують унікальну бізнес-модель, яка дозволяє власникам малого бізнесу отримувати вигоду від більшого бренду та існуючої інфраструктури материнської компанії. Це

допомагає знизити вартість входу для власників малого бізнесу, а також забезпечує їм доступ до встановлених маркетингових і операційних систем. Крім того, франшиза користується популярністю серед європейських споживачів завдяки знайомству з брендом і часто доступним цінам. У Європі функціонує 8500 франчайзингових брендів, що свідчить про значний потенціал розвитку цього сектору. З наявністю понад 500 мільйонів споживачів у 27 країнах, багато франчайзингових компаній, зокрема з США, спрямовують свої зусилля на виходження на європейський ринок. Сthtl Найбільш успішні[в Європі є франчайзи з початковими інвестиціями приблизно від 30 до 40 тисяч євро, хоча деякі з них можуть мати і вищу вартість. Серед найпопулярніших франшиз у Європі особливе місце займають спеціалізовані ресторани та магазини, особливо дисконтні магазини та продукція органічного походження. У той же час франшизи, пов'язані із туристичними агентствами, одягом, послугами для дітей та перукарськими послугами, виявляють менший рівень привабливості [3].

Ринок франчайзингу в США є одним із найбільших і найжвавіших у світі, з широким спектром можливостей для підприємців, які хочуть взяти участь. Країна є домом для деяких із найбільших і найуспішніших у світі франшиз, багато з яких були розроблені або адаптовані на основі глобальних брендів. Крім того, у Сполучених Штатах також є багато різноманітних служб підтримки франшиз, таких як спеціалізовані консалтингові фірми, юридичні консультанти та фінансові установи, які допомагають полегшити процес створення та ведення франшизи. Франчайзинг є 12-ю за величиною галуззю в Канаді та другою у світі. У 2019 році дохід від франчайзингу склав 100 мільярдів доларів ВВП Канади. Відтоді дохід франчайзингової галузі зріс до 120 мільярдів доларів [3].

Індія процвітає завдяки майже 200 000 діючих франчайзингових підрозділів, причому національні та регіональні бренди становлять 84%

франчайзингової галузі країни, вартість якої зараз перевищує 50,4 мільярда доларів США та зростає неймовірними темпами на 30%-35% щорічно [4].

За останні п'ять років кількість міжнародних франчайзингових брендів зросла на 22%, що свідчить про розширення глобального охоплення та привабливості бізнес-моделей франчайзингу. Франшизи, якими володіють жінки, зростають, і на них припадає 27% усіх франчайзингових компаній у світі, демонструючи позитивну тенденцію до більшої гендерної різноманітності у франчайзинговій галузі. Мобільні франшизи та франшизи на основі додатків переживають значне зростання: за останні роки кількість концепцій франшиз на основі мобільних пристроїв зросла на 35%, що відображає вплив технологій на галузь. Платформи соціальних медіа стали ключовими маркетинговими інструментами для франшиз: 80% франчайзерів активно використовують соціальні мережі для взаємодії з клієнтами та просування своїх брендів [2].

Список літератури:

1. Kim Kavin. We Crunched 5 Years of Franchise Industry Data. Here Are 4 Big Trends You Should Know About. URL: <https://www.entrepreneur.com/franchises/we-crunched-5-years-of-franchise-industry-data-here-are-4/444955> (дата звернення 10.10.2023).
2. Gabrielle Solomons. 652+ Franchising Statistics: Global Insights, Investment, Brands, Costs, Revenue, Impact, Employment, F&D, Sports & Predictions URL: <https://marketsplash.com/franchising-statistics/>. (дата звернення 10.10.2023).
3. Canadian Franchising: A 2023 Industry Overview URL: <https://cfa.ca/franchisecanada/canadian-franchising-an-industry-overview/>. (дата звернення 10.10.2023).
4. Number of franchise establishments in the United States from 2007 to 2022 with a forecast for 2023

URL: <https://www.statista.com/statistics/190313/estimated-number-of-us-franchise-establishments-since-2007/> . (дата звернення 10.10.2023).

Сінчук П.С.

МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОФШОРНИХ ЗОН В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Важливим атрибутом світової фінансової системи та перерозподільчою ланкою світових фінансових потоків є численні офшорні юрисдикції, які дають змогу відступити від існуючого національного державного податкового режиму. В даний час близько 70 країн і територій пропонують свої офшорні послуги для іноземного капіталу, банківських угод, прибутковості від операцій на фінансових ринках. Офшорні механізми стали одним із найпоширеніших корпоративних інструментів, що забезпечують оптимальне здійснення закордонних операцій. Застосування податкового планування з використанням офшорних схем дозволяє істотно знизити податкове навантаження компанії та залучити ці кошти для додаткового розвитку. Тоді як використання офшорних механізмів в європейському оподаткуванні визначається бажанням отримати не тільки чисті податкові вигоди, але й інші унікальні складові офшорного бізнесу, такі як якісне податкове планування, відмінна репутація та надійність офшорної структури.

Офшорні фінансові центри характеризуються браком природних ресурсів, що призводить до низького рівня оподаткування доходів, прибутків і приросту капіталу: за даними [1], показник у 2017 році в Белізі становив 24,37% (2017) 29,66% у Барбадосі (2015) 25,53% у Лівані (2017); 10,87% на Маршаллових островах (2018); 15,23% в Самоа (2018); 7,84% у Науру (2017). Однак у Сінгапурі цей показник становив 41,47% у 2017 році, на Філіппінах – 33,46% у 2017 році. [1]. Частка прямих іноземних інвестицій, чистий приплив в офшорні фінансові центри зросла протягом 2007 - 2018 років: у 2007 році частка ПІІ становила 7,07% у світовому масштабі, у 2018 – 17,08% [2]. Для порівняння, частка ПІІ Великобританії у 2018 році становила 3%, Італії – 3%,

Німеччини – 9%, Франції – 5%. За даними [3], в Андоррі працює 90012 офшорних компаній, в Антигуа і Барбуді - 290, на Багамах - 18245, на Барбадосі - 40282, на Бермудах - 9338, на Британських Віргінських островах - 40871, на Британських Віргінських островах - 1027. в Гонконзі, 71 - в Малайзії, 1431 - на острові Мен, 477 - на Маврикії, 1137 - на Сейшельських островах, 6108 - в Панамі, 83770 - на Мальті. Кожна юрисдикція спеціалізується як на географічному, так і на промисловому секторах. Наприклад, Нідерланди віддають перевагу холдинговим компаніям, а Люксембург – адміністративним послугам. Географічна спеціалізація Гонконгу полягає у співпраці з Британськими Віргінськими островами та Тайванем. Кіпр залишається найпопулярнішою юрисдикцією серед іноземних інвесторів. В ЄС немає більш гнучкої податкової системи, ніж на Кіпрі. Кіпрські компанії з обмеженою відповідальністю ефективно здійснюють внутрішню торгівлю з ПДВ і низькою ставкою податку на прибуток підприємств (12,5%), а також з додатковими можливостями зниження податкового навантаження. Торгові компанії-нерезиденти уникають оподаткування прибутку та дивідендів. Компанії-резиденти користуються величезною кількістю угод про уникнення подвійного оподаткування та директив ЄС [4].

Розвиток офшорного бізнесу сприяв розвитку державного регулювання офшорних юрисдикцій. FATF та ОЕСР приділяють особливу увагу проблемним питанням ухилення від сплати податків та відмивання грошей через офшорні компанії; він заохочує країни в усьому світі розробляти політику боротьби з недобросовісною податковою конкуренцією. FATF та ОЕСР є наднаціональними структурними установами, які протидіють незаконній діяльності офшорних юрисдикцій [5] та займаються правовим регулюванням офшорів на міжнародному рівні. FATF аналізує існуючі механізми функціонування офшорних юрисдикцій, схеми виведення незаконного капіталу, розробляє рекомендації щодо протидії офшорному

бізнесу, який фінансується офшорними компаніями. Загальні рекомендації стосуються розвитку та вдосконалення національних правових систем; підвищення ролі фінансово-кредитних організацій у процесі протидії відмиванню грошей; активізація співробітництва окремих країн. Відповідно до визначених критеріїв ризику ФАТФ розробила «чорний» і «темно-сірий» перелік країн, які відмовляються від застосування контрзаходів щодо офшорного бізнесу. ФАТФ і ОЕСР не мають повноважень впливати на внутрішні ринки незалежних держав, але їхні рекомендації спрямовані на протидію зростанню кількості офшорних зон і зменшення масштабів відтоку капіталу в ці зони. Політика цих організацій спрямована безпосередньо на офшорні юрисдикції; вони спрямовані на усунення недоліків у податковому та валютному законодавстві, які сприяють функціонуванню їх офшорних компаній. Багато офшорних юрисдикцій під тиском ФАТФ та ОЕСР у 2013-2014 роках прийняли Конвенцію про взаємну адміністративну відповідальність у податкових справах (1988). Вони внесли поправки корпоративного законодавства та вжив інших заходів для підвищення прозорості.

Список літератури:

1. Taxes on income, profits and capital gains (% of revenue). World Bank, 2020. <https://data.worldbank.org/indicator/gc.tax.ypkg.rv.zs>
2. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$). World Bank, 2020. <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?view=chart>
3. The International Consortium of Investigative Journalists. <https://offshoreleaks.icij.org/pages/database>
4. Максименко А. В. Офшорні механізми в європейському оподаткуванні / А. В. Максименко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 14(2). - С. 24-27. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2017_14(2)_7).

5. Hay, R. Information exchange and the offshore financial centres. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 10(2), 2002, pp. 141-161.
<https://doi.org/10.1108/13581980210810193>

Астахов О.А.

Теоретичні аспекти управління фондовим портфелем

Управління фондовим портфелем є важливим елементом інвестиційної стратегії. Фондовий портфель представляє собою сукупність цінних паперів, таких як акції, облігації, пайові фонди та інші фінансові інструменти, які утримуються однією особою або організацією з метою досягнення фінансових цілей.

Одним з ключових принципів управління фондовим портфелем є диверсифікація. Це процес розподілу інвестицій між різними видами активів з метою зменшення ризику. Диверсифікація може включати інвестиції в акції, облігації, нерухомість та інші види активів. Цей процес допомагає зменшити залежність портфеля від коливань окремих ринків або секторів.

Ризик і дохідність є двома основними факторами, які впливають на вибір інвестиційних інструментів. Вищий ризик зазвичай пов'язаний з вищою потенційною дохідністю, але також з вищою ймовірністю втрат. З іншого боку, менш ризиковані інвестиції зазвичай пропонують нижчу потенційну дохідність.

Існує кілька стратегій управління портфелем, включаючи пасивне та активне управління. Пасивне управління полягає в створенні портфеля, який намагається відтворити певний ринковий індекс. З іншого боку, активне управління включає в себе постійний вибір інвестиційних інструментів з метою перевершити ринок.

Аналіз ефективності фондового портфеля міжнародної корпорації полягає в оцінці дохідності, ризику та диверсифікації інвестиційних активів, які розташовані в різних країнах та секторах економіки [3]

Одним з основних інструментів аналізу ефективності фондового портфеля міжнародної корпорації є модель капіталовартостей (CAPM), яка дозволяє визначити очікувану дохідність портфеля на основі безризикової ставки, премії за ризик та бети портфеля (Шарп, Александер і Бейлі, 1999).[5,3]

Управління фондовим портфелем є складним процесом, який вимагає глибокого розуміння фінансових ринків та інвестиційних стратегій. Основні теоретичні аспекти, такі як диверсифікація, ризик, дохідність та стратегії управління, відіграють важливу роль у цьому процесі. Кожен інвестор або управлінець портфелем повинен розуміти ці концепції, щоб ефективно управляти своїми інвестиціями та досягати своїх фінансових цілей.

Список літератури :

1. “Інвестиції” (2014) - Звіг Боді, Алекс Кейн, Алан Маркус.
2. “Специфіка міжнародних фінансових ринків” (2017) - Соловйов і Соловйова.
3. “Модель капіталовартостей (CAPM)” (1999) - Шарп, Александер і Бейлі.
4. “Модель індексу одного фактора (SFM)” (2014) - Ельтона, Грубера, Брауна і Гойцмана.
5. “Модель арбітражної теореми цинування активами (APT)” (1976) - Росс.
6. “Чутливість фондового портфеля до курсового ризику” (2012) - Дамодаран.

Шаповалова Д. П.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТОЛИЧНИХ МЕГАПОЛІСІВ

В епоху розвитку урбанізації багато міст стало підпадати під категорію «глобальних» міст та мегаполісів. Сьогодні активно розвивається дипломатія великих міст, співпраці яких сприяють подальшому розвитку дипломатичних відносин між їхніми країнами та впливають на розв’язок проблем людства. Все частіше мегаполіси стають автономними у прийнятті багатьох рішень. Для них створюється ціла система наднаціонального регулювання їхньої діяльності. У 2008 році Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи

прийняв Маніфест нової урбаністики, за яким європейські столиці першими підпадають під вплив глобалізації [1]. Як правило мегаполіси та «глобальні» міста першими запроваджують новітні фінансові технології, а також адаптуються до економічних, соціальних та технологічних змін.

Столичні мегаполіси під час свого розвитку стикаються з багатьма викликами, такими як криза народних кварталів, зменшення ролі робочого класу, поглиблення соціальних відмінностей та іншими соціально-економічними змінами. Можна вважати, що мегаполіси відчують першими не тільки хороші, а й погані зміни. Наприклад, зменшення інвестицій та фінансових потоків, тому що такі міста є осередком політичного, адміністративного, економічного та соціального простору в певній країні. Будь-який столичний мегаполіс є місцем, де кризи можуть досягти найбільшого ступеня ризику [2]. Ключовою особливістю розвитку столичних мегаполісів є запровадження інноваційних методів та інструментів міського управління, це допомагає розробити стратегію розвитку столичного міста. Сьогодні мегаполіси все частіше перетворюються на самостійні суб'єкти економічної діяльності, тож вони на собі повноцінно відчують наслідки фінансової нестабільності та економічних криз. Мегаполіси відіграють ключову роль в розвитку економіки своєї країни. На них припадає велика частка ВВП. Наприклад, Лондон, Стокгольм, Париж, Відень – 28-34%; Копенгаген – 49,6%; Будапешт, Брюссель, Дублін, Гельсінкі – 42 – 47% [3].

Одним із чинників, який сприяє розвитку мегаполісів є притік дешевої робочої сили, це сприяє економічному зростанню. Проте цього замало, щоб ефективно слідувати за стратегією розвитку «глобального» міста, адже дешева робоча сила не мінімізує збитки від фінансово-економічних криз [1]. Ще одним фактором успішного розвитку столичного міста є створення органами влади довгострокової стратегії розвитку. Ця стратегія має включати в себе чітке розуміння, того яким має бути місто та структурований план, в якому вказані способи досягнення поставленої цілі.

Наприклад, стратегія розвитку Києва складається з трьох основних принципів, це прозорість, математична точність та спадковість. Це дає змогу реалізовувати наступні дев'ять ініціатив: «Ощадлива енергетика», «Першокласна інфраструктура», «зроблено в Києві», «Культурна височина», «Електронний уряд», «Дніпровська перлина», «здоровий киянин», «міжнародна гавань штаб-квартир» та «центр поруч з домом» [2]. Ця стратегія об'єднує в собі всі переваги столиці та проведення роботи над усуненням недоліків. Це дає можливість мегаполісу приваблювати нові інвестиції, збільшує потік туристів та дає можливість стати більш самостійним суб'єктом країни [4]. При формуванні стратегії потрібно враховувати всі аспекти глобалізації та регіоналізації, для цього варто враховувати практичний досвід розвитку інших мегаполісів. Лідером у розвитку мегаполісів є Китай, особливості адміністративного управління може бути хорошим прикладом для контролю процесу урбанізації.

Активна урбанізація, яка зараз відбувається у багатьох країнах світу, вказує на те, що мегаполіси відіграють провідну роль в економічному розвитку країни. Завдяки їм відбуваються активні процеси модернізації міст, залучення іноземного капіталу, новітні технології запроваджуються в першу чергу в такого типу містах. Основними факторами розвитку будь-якого мегаполісу є економічні чинники, наприклад, наявність великого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць. Транспортна мережа, а саме відсутність ізольованих районів міста та забезпечення населення достатньою кількістю громадського транспорту. Наявність вищих навчальних закладів та провідних закладів освіти, а також інші соціокультурні фактори. Розташування та географічні фактори також впливають на розвиток мегаполісів.

У сучасному світі столичні мегаполіси активно приймають участь у міжнародних відносинах та є основними осередками економічного зростання країни. Тож чітко сформульована стратегія розвитку «глобального міста»,

яка включає в себе основні фактори розвитку допоможе мегаполісу займати позиції лідера на міжнародній арені.

Список літератури:

1. С.М. Галенко. Стратегічний аналіз розвитку мегаполісів у конкурентному середовищі. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2966>.
2. С.М. Галенко. Методика аналізу розвитку столичних агломерацій в системі концепцій глобалізації. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3006>.
3. З. Сіройч, В.М. Новіков. Розвиток сучасних китайських мегаполісів. URL: https://dse.org.ua/archive/41/_4.pdf.
4. В. Дергачова, В. Чужиков. Парадигма розвитку мегаполісів в глобальній економіці: чи можливе прогнозування?. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/981.pdf>.

Іванов І.О.

НЕОБХІДНІСТЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Необхідність трансформації фінансової звітності українських підприємств в умовах сьогодення є важливим питанням, яке вимагає всебічного розгляду в контексті сучасних економічних реалій. Українська економіка переживає період значних змін, які обумовлені глобалізацією, цифровізацією, а також внутрішніми та зовнішніми викликами. Все це вимагає від українських підприємств більшої гнучкості, адаптації до нових умов господарювання та оновлення підходів до фінансового звітування. Сучасний стан економіки України характеризується рядом труднощів, серед яких інфляція, коливання валютного курсу, політична нестабільність, висока корумпованість і на превеликий жаль воєнний стан. Ці фактори впливають на фінансовий стан підприємств, створюючи додаткові виклики у сфері фінансового планування та звітування. Така ситуація вимагає від

підприємств перегляду їхньої фінансової стратегії та пошуку нових підходів до ведення бізнесу особливо у повоєнний період. Одним з ключових аспектів, який потребує особливої уваги, є трансформація фінансової звітності. Існує необхідність оновлення системи звітності таким чином, щоб вона відповідала міжнародним стандартам, була прозорою та зрозумілою для інвесторів та інших зацікавлених сторін [4]. Адаптація до міжнародних стандартів фінансової звітності, таких як МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), є важливою для забезпечення відповідності українських підприємств міжнародним вимогам [1]. Цей процес включає в себе не лише зміну формату звітності, але й перегляд внутрішніх бізнес-процесів, системи управлінського обліку, а також впровадження сучасних ІТ-рішень для ефективного збору, обробки та аналізу фінансової інформації. Окрім технічних аспектів, важливим є також питання підготовки кваліфікованих кадрів, які мають розуміння міжнародних стандартів та можуть застосовувати їх на практиці. У контексті цих змін, українські підприємства мають змогу не лише покращити свою внутрішню роботу та звітність, але й збільшити свою привабливість для інвесторів, партнерів та інших зовнішніх зацікавлених сторін. Трансформація фінансової звітності є важливим кроком на шляху до інтеграції у світову економіку, підвищення прозорості бізнесу та забезпечення стабільного економічного розвитку України в майбутньому [2].

Процес трансформації фінансової звітності українських підприємств вимагає комплексного підходу, який охоплює не лише зміну стандартів звітності, але й загальну адаптацію корпоративної культури та бізнес-стратегій. Важливо, щоб цей процес відбувався в умовах активного діалогу між урядом, регуляторними органами, підприємствами та професійними об'єднаннями. Такий діалог сприятиме створенню сприятливого середовища для переходу на міжнародні стандарти, а також допоможе вирішити потенційні проблеми та конфлікти, які можуть виникнути під час цього

переходу. Окрім технічних аспектів, велику роль у процесі трансформації відіграє підвищення фінансової грамотності та професійного рівня співробітників. Навчання та розвиток персоналу, ознайомлення їх з міжнародними практиками та стандартами, повинно стати одним з пріоритетів для українських підприємств. Це не тільки забезпечить якісне впровадження нових стандартів, але й сприятиме кращому розумінню змін, що відбуваються в глобальному бізнес-середовищі. Водночас, на шляху до впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності важливим є і врахування специфіки українського бізнесу. Це означає, що стандарти повинні адаптуватися з урахуванням місцевих особливостей економіки, культурних та правових норм а також воєнних реалій сьогодення. Практичне застосування міжнародних стандартів повинно враховувати потреби українських підприємств, сприяючи їх ефективному веденню бізнесу та мінімізуючи можливі ризики [3; с. 49].

В подальшому ефективна трансформація фінансової звітності допоможе не лише зміцнити міжнародну довіру до українського бізнесу але й дозволить йому зайняти достойне місце на світовій арені. Перехід на міжнародні стандарти збільшить прозорість та надійність цифрової інформації, яку підприємства надають інвесторам та партнерам. Це ж, у свою чергу, сприятиме залученню іноземних інвестицій, відкриваючи нові можливості для росту та розвитку українського бізнесу [2].

У висновку зазначимо, важливо чітко розуміти, що процес трансформації - це не одноразовий акт, а постійна трудомістка робота, що вимагає адаптації до змінюваних бізнесових реалій, що в свою чергу потребує постійного вдосконалення. Українським підприємствам необхідно буде не лише адаптуватися до нових вимог, але й постійно слідкувати за глобальними тенденціями та інноваціями в області фінансової звітності, щоб залишатися конкурентоспроможними на міжнародному рівні.

Список літератури:

1. IAS 18 Revenue, URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-ofstandards/ias-18-revenue/>
2. Zhuravka Fedir. Problem aspects of transformation in financial reporting of business entities in Ukraine, Geopolitics Under Globalization, Volume 1, Issue 1, 2022.
3. Васільєва Л. М. Трансформація фінансової звітності підприємств України відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності / Л. М. Васільєва // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. -2021. - Вип.10(2).-С.48-52. -URL:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2021_10\(2\)__9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2021_10(2)__9)
4. Застосування МСФЗ: роз'яснення від Мінфіну. URL: <http://www.visnuk.com.ua/>

Канінська А.М.

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ СТОЛИЧНИХ МЕГАПОЛІСІВ

В сучасних умовах, міста України розвиваються в умовах складної політичної, економічної та демографічної ситуації. Ця складність посилюється глобальними викликами, швидкими змінами і високою конкуренцією, які вимагають міст конкурувати не лише на локальному та національному рівнях, але й у міжнародному масштабі через процес глобалізації.

Однією з ключових завдань в таких умовах є відновлення економічних можливостей мегаполісів та забезпечення їх сталого розвитку. Стале зростання вимагає комплексного підходу, включаючи розвиток економічних відносин, соціальну стабільність та збереження навколишнього середовища на конкретній території.

Для успішного застосування інструментів економічного розвитку великих міст, необхідно правильно визначити та залучити відповідні джерела

фінансування, які мають враховувати різні потреби та завдання розвитку місцевої економіки.

Сучасні тенденції розвитку суспільства включають урбанізацію, глобалізацію та глокалізацію. Урбанізацію слід розглядати як складний соціально-економічний процес, який впливає на суспільні відносини та потребує уваги.

Процес урбанізації взаємодіє з глобалізацією, впливаючи на рішення щодо місця розташування господарських об'єктів та моделі економічної діяльності через технологічний прогрес та зростання інформаційної сфери.

З посиленням глобалізації зростає важливість виділення локальної специфіки, що призводить до глокалізації. Глокалізація визначається як взаємодія глобальних та локальних чинників у політичній, економічній та соціокультурній сферах, що впливає на суспільні процеси та конкуренцію.

Тому при розробці стратегій відновлення мегаполісів, важливо враховувати:

- Розроблення моделей інноваційного розвитку.
- Збільшення ролі знань у розвитку економіки.
- Підвищення кваліфікації та освіти для сприяння зайнятості.
- Розвиток різноманітності районів та збереження міських ландшафтів.
- Покращення доступності та мобільності.
- Пошук джерел фінансування для реставрації та модернізації мегаполісів.
- Встановлення механізмів фінансування.

Ці заходи сприятимуть сталому розвитку столичних мегаполісів в умовах сучасного світу. Успішними столичними мегаполісами майбутнього стануть ті, які адаптують методи та підходи управління до постійних змін, які принесе ХХІ століття. Щоб місто стимулювало своє зростання у ХХІ столітті, близькість до знань стала важливішою за близькість до ресурсів. Столичні мегаполіси, які перебудували свою

економіку, методи та підходи до управління, підтримуючи галузі, засновані на знаннях, процвітають, тоді як міста, які замінили традиційну роботу на низькокваліфіковану роботу, не змогли підтримати зростання. Таким чином, важливо адаптувати та оптимізувати методи управління столичними мегаполісами, що підвищити ефективність їх становлення та розвитку

Список літератури:

1. An Analysis of the Economic Impacts of Robot Industry in the Seoul Metropolitan and the Non-Metropolitan Areas : From the Perspective of Smart Specialization October 2021. *Journal of Korea Planning Association* 56(5). pp. 122-136.
2. . Hemmert M., Kim, Jae-Jin. The start-up ecosystem of Seoul. January 2021.
3. . Vladlenov Denis. ECONOMIC STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIETY. November 2020.
4. . «Third Places» in the Communicative Space of China's Megapolis. *Scientific Research and Development Modern Communication Studies*. February 2021. 10(1). pp. 24-29.
5. . Jungbae An, Kim Junhan. 2030 Seoul Plan: A Case of Participatory Foresight for Reflexive Urban Governance . 8th Conference of the International Forum on Urbanism (IFoU). 2015.
6. . Smart City and Smart Government: Synonymous or Complementary? – April 2016. Conference: AW4City 2016, 2nd ACM International Workshop on SmartCity, in Conjunction with WWW2016 25th International World Wide Web Conference At: Montreal, Canada Volume: Companion Volume.

Щибря Д.С.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОРПОРАЦІЇ

Для будь-якого суб'єкта господарювання, який функціонує в умовах ринкової економіки та держави, яка забезпечена такою економікою, досягнення та підтримання на відповідному рівні інвестиційної привабливості є одним з пріоритетних завдань

Економічну привабливість оцінюють як на мікрорівні – щодо окремо взятого суб'єкта господарювання, так і на макрорівні – для держави, тому їх визначення, які наводяться в економічній літературі відрізнятимуться, проте

матимуть однакове підґрунтя. Серед визначень категорії «інвестиційна привабливість країни», які дають у своїх працях українські вчені можна видалити наступні.

Так у своїй роботі О. В. Ковальчук наводить таке розширене визначення інвестиційної привабливості держави – «здатність забезпечити міжнародним інвесторам високі прибутки та інші вигоди, яка визначається комплексом факторів, включаючи стратегічне положення країни, політичну стабільність і законодавче середовище, економічну ситуацію в країні, соціально-культурний фактор, ресурси, ринок праці, науково-технічний потенціал, розвиток фінансового ринку, інноваційну активність та наявність сприятливого інвестиційного клімату» [2].

А в дослідженнях О. В. Іванов, Ю. А. Іванова » [2] та О. В. Бойко [3] прослідковується посилення на аналогічні складові.

Проте на мікрорівні - інвестиційна привабливість корпорації є особливо важливою і її можна охарактеризувати як здатність корпорації приносити прибуток або іншу вигоду інвесторам у різних країнах світу.

Автори виділяють схожі фактори, які впливають на інвестиційну привабливість міжнародної корпорації [4, 5, 6]:

- Фінансові показники корпорації, такі як прибутковість, рентабельність активів, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності.
- Операційні показники корпорації, такі як обсяг продажів, ринок збуту, витрати на виробництво та управління.
- Стратегічні показники корпорації, такі як конкурентоспроможність, інноваційна діяльність, перспективи розвитку.

Висока інвестиційна привабливість міжнародної корпорації є важливим фактором її успіху в конкурентному середовищі.

Фінансовими факторами інвестиційної привабливості корпорації, які характеризують її фінансове становище та здатність генерувати прибуток є:

Прибутковість - показник, який характеризує ефективність використання власного капіталу корпорації, а рентабельність активів - показник, який характеризує ефективність використання всіх активів корпорації. Їх високий рівень показнику свідчить про ефективність використання корпорацією активів для генерування прибутку.

Коефіцієнти ліквідності - показники, які характеризують здатність корпорації своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Високі рівні коефіцієнтів ліквідності свідчать про те, що корпорація має достатні фінансові ресурси для виконання своїх фінансових зобов'язань.

Коефіцієнти платоспроможності - показники, які характеризують здатність корпорації погашати свої довгострокові фінансові зобов'язання. Її високі значення свідчать про те, що корпорація має достатні фінансові ресурси для погашення своїх довгострокових фінансових зобов'язань [7].

Операційні фактори інвестиційної привабливості міжнародної корпорації характеризують ефективність її операційної діяльності. До цих факторів можна віднести:

Обсяг продажів - показник, який характеризує масштаби операційної діяльності корпорації. Високий обсяг продажів свідчить про те, що корпорація має великий ринок збуту та високу популярність її продукції або послуг.

Ринок збуту - характеристика географічного розподілу продажів корпорації. Широкий ринок збуту свідчить про те, що корпорація має потенціал для зростання та розвитку.

Витрати на виробництво та управління - показники, які характеризують витрати, пов'язані з виробництвом та управлінням корпорацією. Низькі рівні цих витрат свідчать про те, що корпорація ефективна в управлінні своїми витратами.

Стратегічні фактори інвестиційної привабливості міжнародної корпорації характеризують її стратегію розвитку та потенціал для зростання. До цих факторів відносяться:

Конкурентоспроможність - здатність корпорації конкурувати з іншими корпораціями в галузі. Висока конкурентоспроможність свідчить про те, що корпорація має сильні конкурентні переваги.

Інноваційна діяльність - здатність розробляти та впроваджувати нові продукти та послуги. Інтенсивна інноваційна діяльність свідчить про те, що корпорація має потенціал для зростання та розвитку.

Перспективи розвитку - характеристика потенціалу корпорації для зростання та розвитку. Позитивні перспективи розвитку свідчать про те, що корпорація має можливість збільшувати свій прибуток та ринкову вартість [8].

Інвестиційна привабливість міжнародної корпорації - це важливий фактор який має велике значення для інвесторів для того щоб прийняти вірне рішення про інвестування в корпорацію. Інвестиційна привабливість міжнародної корпорації залежить від багатьох факторів, таких як фінансові показники корпорації, її операційна діяльність та стратегічний потенціал.

Для оцінки інвестиційної привабливості міжнародної корпорації використовуються різні методи. Вибір конкретного методу оцінки інвестиційної привабливості залежить від цілей та завдань аналізу.

Для інвесторів, які бажають інвестувати в міжнародні корпорації, важливо розуміти фактори, які впливають на інвестиційну привабливість цих корпорацій. Це допоможе інвесторам зробити більш обґрунтоване рішення про інвестування.

Список літератури:

1. Ковальчук, О. В. Інвестиції в міжнародний бізнес. Книга. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. 300 с.

2. Іванов, О. В., Іванова, Ю. А., Мельник, Т. П. Міжнародний бізнес. Підручник. Київ: Знання, 2023. 400 с.
3. Бойко, О. В. Інвестиційна привабливість міжнародних корпорацій в Україні: сучасний стан та перспективи. Наукова стаття. Економіка і управління підприємствами. 2023. № 2. С. 102-110.
4. Ковальчук О. В. Інвестиції. Книга. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. 300 с.
5. Сидоренко О. А. Оцінка інвестиційної привабливості міжнародних корпорацій. Наукова стаття. Економіка і управління підприємствами. 2023. № 2. С. 102-110.
6. Ковальчук О. В. Інвестиції в міжнародний бізнес. Книга. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. 300 с.
7. Брейлі Р., Майер С. Фінансовий менеджмент. Київ: Либідь, 2022. 1120 с.
8. Іванова І. М. Фінансовий менеджмент міжнародних компаній. Книга. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. 300 с.

Грищенко Ю.Ю.

КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ

Управління фінансовими ризиками є комбінацією різних методів, моделей та підходів для зниження ймовірності виникнення ризику або негативних наслідків від прогнозованого рівня ризику. Ключовим кроком в управлінні фінансовими ризиками є оцінка ймовірності загрози та ступеня абсолютних втрат. Загалом методи оцінки ризику поділяються на дві основні групи: кількісні та якісні методи.

Кількісні методи включають об'єктивну чисельну оцінку ймовірності втрати капіталу, грошей. Для визначення рівня ризику найчастіше використовуються статистичні методи аналізу.

Кількісні методи оцінки ризиків надають можливість оцінити кількісно ризику і основними параметрами є визначення: імовірність появи втрат

(тобто імовірність реалізації ризику) та розмір цих втрат (негативний впливу ризику на діяльність суб'єкту господарювання чи розмір збитків від реалізації несприятливої події). На підставі цих методів, особа, яка приймає управлінське рішення, створює імітаційні моделі, які відображують майбутні події з урахуванням ймовірностей виникнення тих чи інших ризиків і тим самим допомагають спрогнозувати показники результатів діяльності. До кількісних методів визначення розміру ризику з використанням економіко-математичних методів відносяться наступні [3]:

1. методи теорії математичних ігор;
2. статистичні методи (методи математичної статистики; методи теорії статистичних рішень);
3. методи математичного програмування.

Переваги кількісних методів включають об'єктивність в оцінці фінансових ризиків, створення моделі для зміни конкретного ризику на основі статистичних даних. Натомість недоліком кількісних методів є складність чисельної формалізації якісних фінансових ризиків підприємства.

Якісні методи дають суб'єктивну оцінку можливості ризику на основі думок експертів. Одним із самих складних методів оцінки ризику – це якісний аналіз ризику, який потребує ґрунтовних знань економічної теорії, бізнесу, фінансів та інших спеціальних предметів, певного практичного досвіду в обраній сфері економічної діяльності.

Але на думку багатьох сучасних науковців кількісна оцінка ризику повинна бути доповнена його якісним наповненням, яке проводить за допомогою експертних методів оцінки.

Традиційними експертними методами оцінки ризику є [2] :

1. Евристичні методи та моделі;
2. Експертиза, яку можна поділити на методи:
 - індивідуальної оцінки;
 - колективної оцінки;

- відкрите обговорення, наприклад проведення нарад, метод мозкового штурму;
- закрите обговорення, наприклад метод «Делфі»;
- метод «сценаріїв».

Перевагами якісних методів, по суті, є можливість оцінки якісних ризиків. Натомість недоліком якісного методу є суб'єктивність оцінки фінансового ризику підприємства внаслідок експертних оцінок.

Компанії можуть використовувати кількісні та якісні методи оцінки фінансового ризику в різних комбінаціях. Наприклад, компанія може використовувати кількісні методи для оцінки ризику зміни процентних ставок, а якісні методи для оцінки ризику зміни попиту на її товари або послуги.

Банки використовують кількісні методи оцінки кредитного ризику, щоб визначити, чи можна надати кредит клієнту. Вони також використовують якісні методи для оцінки кредитоспроможності клієнта, беручи до уваги такі фактори, як його фінансовий стан, історія кредитування та бізнес-модель.

Інвестиційні фонди використовують кількісні методи оцінки ризику своїх інвестицій, щоб визначити, які активи купувати або продавати. Вони також використовують якісні методи для оцінки ризику окремих компаній, беручи до уваги такі фактори, як їхня галузь, фінансовий стан та управління.

Компанії, що працюють на міжнародних ринках використовують кількісні методи оцінки валютного ризику, щоб визначити, як зміни валютних курсів можуть вплинути на їхні фінансові результати. Вони також використовують якісні методи для оцінки ризику зміни політичної ситуації в країнах, де вони працюють.

Використання кількісних та якісних методів оцінки фінансового ризику може допомогти компаніям покращити своє розуміння ризиків, яким вони піддаються, і прийняти більш обґрунтовані рішення щодо управління цими ризиками.

Загалом для комплексної аналізу ризиків міжнародної компанії існує шість послідовних етапів управління фінансовими ризиками [1]:

- визначення типу ризику;
- оцінка ступеня ймовірності ризику;
- оцінка можливих фінансових втрат; визначення граничного значення рівня ризику;
- запобігання ризику;
- оцінка результатів ефективності управління ризиками.

Регламентацією з управління фінансовими ризиками в міжнародних компаніях займається ISO 31000. Це міжнародний стандарт, який визначає загальні принципи і напрями, необхідні для ефективного управління ризиками. Він не є обов'язковим для впровадження, але може бути використаний будь-якою організацією, незалежно від її розміру, галузі або географічного розташування.

Стандарт ISO 31000 ґрунтується на семи принципах управління ризиками:

- Принцип цільового підходу: управління ризиками має бути спрямоване на досягнення цілей організації.
- Принцип інтегрованого підходу: управління ризиками має бути інтегрованою частиною загального управління організацією.
- Принцип координованого підходу: управління ризиками має бути координовано на всіх рівнях організації.
- Принцип процесного підходу: управління ризиками має бути процесом, який складається з послідовних етапів.
- Принцип системного підходу: управління ризиками має враховувати взаємозв'язки між різними ризиками, які впливають на організацію.
- Принцип прозорого підходу: управління ризиками має бути прозорим і зрозумілим для всіх зацікавлених сторін.

Впровадження стандарту ISO 31000 може принести організації ряд переваг, зокрема:

- Покращення ефективності управління організацією.
- Зниження ризиків, які можуть загрожувати діяльності організації.
- Покращення прозорості та підзвітності організації.
- Підвищення довіри до організації з боку зацікавлених сторін.

Стандарт ISO 31000 є важливим інструментом для ефективного управління ризиками. Він може допомогти організаціям будь-якого розміру, галузі та географічного розташування покращити свою діяльність та захистити себе від ризиків.

Список літератури:

1. Стрельбіцька Н. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації [Електронний ресурс] / Н. Стрельбіцька // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 2 (5). — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snyvnh.pdf>.
2. Beckhard, R. Organizational Transitions: Managing Complex Change // R. Beck-hard, R. T. Harris. Reading, MA; Atdison — Wesley, 1987.
3. Goggin, W. C How the Multidimensional Structure Works and How Changing // Harvard Business Rewiew. 1974. Jan.-Feb.

Швед М.-Т.І.

СУЧАСНИЙ СТАН МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ УКРАЇНИ

Динамічні процеси глобалізації у світовій економіці породжують ускладнення міжнародних валютно-кредитних методів регулювання платіжного балансу, оскільки методи змінюють свій зміст, форми організації разом з трансформацією світового внутрішньодержавного господарства. Це породжує потребу, а тим самим і актуальність, вивчення сучасного стану

методів регулювання платіжного балансу України, оскільки платіжний баланс здавна є одним з об'єктів державного регулювання.

Варто зазначити, що платіжний баланс України є також ключовим індикатором міжнародної економіки (напр. США, Польщі – основних партнерів), оскільки він включає та дозволяє аналізувати взаємовідносини держави зі зовнішніми партнерами, відображає всі операції України на міжнародному ринку за звітний період часу, а відтак дає змогу розробляти та реалізовувати відповідну макроекономічну політику держави України.

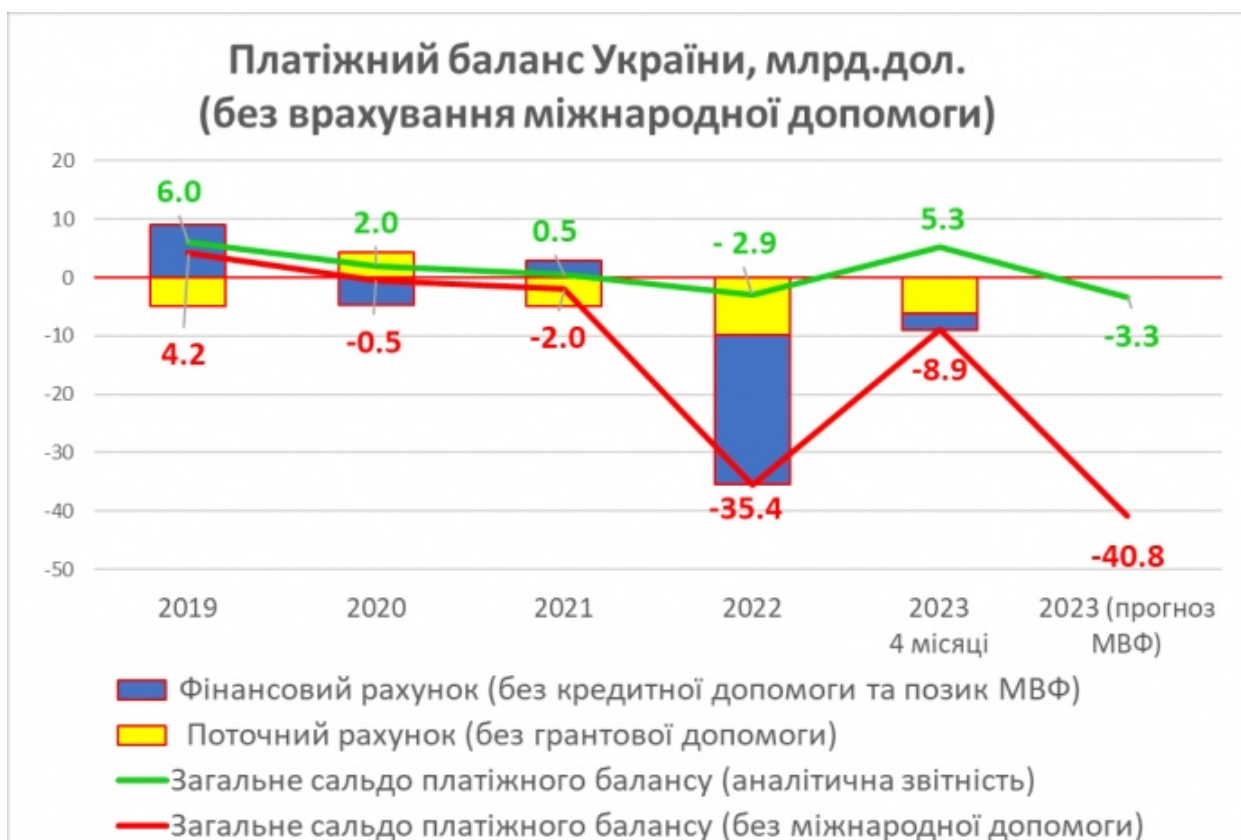
Кожна країна за допомогою методів регулювання платіжного балансу намагається забезпечити рівновагу платіжного балансу. При цьому ринковий механізм вирівнювання платіжного балансу діє вкрай слабо. Тому відновлення рівноваги платіжного балансу вимагає цілеспрямованих державних заходів та входить до основних цілей загальнодержавної економічної політики на ряду із забезпеченням економічного зростання, боротьбою з інфляцією та безробіттям.

Тож, методами (інструментами) регулювання стану платіжного балансу можуть бути: метод (інструмент) дефляції, тобто, обмеження бюджетних видатків переважно на загально-суспільні цілі, «заморожування» цін та зростання заробітної плати; монетарний метод (інструмент) – внесення змін до облікової ставки Національного банку України (надалі- НБ України), певні кредитні обмеження; девальваційний метод, який спрямований на надання переваги експорту і можливості стримування імпорту товарів та послуг; метод (інструмент) валютних обмежень, цей метод пов'язаний з блокуванням валютної виручки експортерів, ліцензуванням зовнішньоекономічних операцій, продажем іноземної валюти імпортера.

Водночас, державне регулювання платіжного балансу – це сукупність економічних, зокрема валютних, фінансових, грошово-кредитних заходів держави, спрямованих на формування основних статей платіжного балансу, а також покриття сформованого негативного [1, с. 50-54]. Існує різноманітний

арсенал методів регулювання платіжного балансу, спрямованих або на стимулювання, або на обмеження зовнішньоекономічних операцій залежно від валютноекономічного становища і стану міжнародних розрахунків країн.

Для аналізу сучасного стану платіжного балансу необхідно здійснити дослідження окремих фінансових та поточних рахунків, що останніми роками зводиться з дефіцитом (мал. 1).

Так, як зазначає, Б. Данилишин, покриття дефіциту платіжного балансу в 2023 році цілком відбувалося за рахунок коштів міжнародної допомоги (тоді як в 2022 році 6,5% цього дефіциту було покрито за рахунок скорочення валютних резервів НБУ).

Всього в січні-квітні поточного року в Україну надійшло 16,1 млрд дол. офіційної міжнародної допомоги (в т.ч. 1,9 млрд дол. чистого фінансування від МВФ, 8,6 млрд дол. чистих позик від інших офіційних кредиторів та 5,6 млрд дол грантів) [2].

Позитивний вплив на регулювання платіжного балансу є застосування методів регулювання платіжного балансу України, які дають можливість

здійснити обмеження на виведення капіталу з України. Окрім того, слід зазначити, що в Україні необхідно визначити свою позицію і свої методи оптимізації платіжного балансу для того, щоб поліпшити умови функціонування економіки в цілому, оптимізувати міжнародну економічну діяльність загалом та їх окремих компонентів. Окрім того, необхідно визначити методичний підхід до аналітичного наповнення платіжного балансу України та мати можливість прогнозувати його складові на основі сценарного підходу.

Список літератури:

1. Лук'яненко І. Системне моделювання показників бюджетної системи України: Принципи та інструменти. Монографія. Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2004. 584 с.
2. Данилишин Б. Платіжний баланс: ключові зміни з початку 2023 року. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/14/701160/>

Базилевська Ю.В.

ЕКОНОМІЧНЕ ПАРТЕРСТВО УКРАЇНИ ТА США У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В епоху глобалізації та швидких змін міжнародних відносин, економічне партнерство між Україною та США набуває особливого значення. Це партнерство стає ключовим фактором у забезпеченні стабільності та відновлення економіки України, особливо у світлі поточних геополітичних викликів та необхідності адаптації до нових міжнародних умов.

Україна, яка стрімко розвивається та проходить через фазу важливих економічних та політичних реформ, великою мірою спирається на міжнародну підтримку та співпрацю. В цьому контексті, США виступають не лише як велика економічна сила, але й як стратегічний партнер, що може внести значний вклад у стабілізацію та розвиток української економіки.

Особливу увагу варто звернути на те, як економічне партнерство з США може впливати на різні аспекти економічного життя України, у тому числі на створення робочих місць, залучення іноземних інвестицій, підтримку ключових галузей економіки та впровадження новітніх технологій. Також важливо врахувати, яким чином це партнерство може допомогти Україні у відновленні економіки після періодів політичної та економічної нестабільності, включаючи й потенційні стратегії для майбутнього розвитку.

У перші роки незалежності, відносини між Україною та США в основному фокусувались на політичній підтримці та гуманітарній допомозі. Значним етапом у цих відносинах стало приєднання України до програм Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних фінансових організацій, часто за підтримки США [1].

Останнім часом, політичні та військові події в Україні та навколо неї мали значний вплив на економічні відносини зі США. Американська підтримка в питаннях безпеки, боротьба з корупцією, а також сприяння в проведенні реформ стали ключовими аспектами двосторонніх відносин [2].

Торгівельні відносини між двома країнами залишаються важливою складовою економічного партнерства. Україна експортує до США різноманітні товари, включаючи метали, хімічну продукцію, сільськогосподарську продукцію та продукти харчування. З іншого боку, імпорт зі Сполучених Штатів охоплює широкий спектр товарів, включаючи високотехнологічну продукцію, обладнання та технологічні рішення. Ця торгівля сприяє диверсифікації економіки України та забезпечує доступ до передових технологій.

Інвестиційні відносини також відіграють ключову роль. Американські інвестиції в Україну охоплюють широкий спектр галузей, від фінансів та енергетики до аграрного сектору та IT-індустрії. Ці інвестиції не лише сприяють економічному розвитку України, але й допомагають створювати робочі місця та передавати цінні знання та навички [3].

Прямий вклад США у відновлення економіки України виражається в першу чергу через фінансову підтримку та інвестиції. Американські урядові програми допомоги, спрямовані на підтримку різних аспектів української економіки, включають фінансування проектів у сферах енергетики, інфраструктури, освіти та охорони здоров'я. Крім того, США активно сприяють проведенню структурних реформ в Україні, надаючи технічну допомогу та консультації у сферах управління державними фінансами, боротьби з корупцією та покращення бізнес-клімату [4]. США є найбільшим двостороннім донором України в умовах війни – країна, що задокументувала готовність передати Україні 70,7 млрд євро допомоги, включаючи 42,8 млрд військової допомоги. Показово, що на США припадало 43% сумарної допомоги західних демократій Україні. В структурі пакету допомоги США домінує військова підтримка (понад 60%). Важливим аспектом є той факт, що фінансова допомога США на 100% складається з грантів. [5]

Непрямий вплив економічної взаємодії з США на українську економіку також є значним. Він охоплює підвищення привабливості України як місця для іноземних інвестицій, зокрема завдяки позитивному впливу американських інвестицій на загальний інвестиційний клімат у країні. Також важливим є передача знань та технологій, яка відбувається через співпрацю в наукових, технологічних та освітніх проектах.

Партнерство має важливе значення не тільки для двох країн, але й для ширшого міжнародного співтовариства в умовах нового міжнародного порядку. Це сприяє не тільки економічному розвитку та стабільності України, але й сприяє формуванню більш стабільного та передбачуваного міжнародного порядку та безпеки.

Список літератури:

1. Жигайло В. М. Місце США на міжнародній арені в XXI столітті // Політікус: науковий журнал. 2017. Вип. 4. С. 107-112.
2. Міжнародні відносини та світова політика : підручник. К. : Знання, 2014. 662 с.

3. Коротков Д. С. Пріоритети геостратегії США в контексті геополітичних концепцій // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. К. : «Видавництво «Гілея», 2018. Вип. 131 (4). С. 474-477
4. Ємець В. В. Економічний розвиток у повоєнний період в Україні: регіональний та місцевий аспекти. Економіка та держава. 2022. № 5. С. 68—72.
5. Богдан Т. Військово-економічна допомога Заходу: підтримувальна терапія за дефіциту ліків. URL: https://lb.ua/economics/2023/07/26/567143_viyskovoekonomichna_dopomoga.html

Басараб Е.С.

АЛЬТЕРНАТИВНІ СЦЕНАРІЇ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Існуюча міжнародна валютна система має свої вади, які можна вирішити без радикальних перетворень, шляхом введення додаткових валют і застосування сучасних технологій у сфері розрахунків. Глобальна економіка постійно зазнає змін в технологічних парадигмах, матеріальних цінностях та механізмах регулювання. Цей процес може набувати прискорення завдяки новим факторам, які перетворюють фундаментальні засади сучасної ринкової економіки.

У сучасний період одним із таких факторів є глобальна цифровізація, що суттєво впливає на усі аспекти економіки. Це призвело до появи нових ринків, нових засобів комунікації та нових стратегій управління виробництвом та наданням послуг.

У таких умовах починає формуватися попит учасників світової економіки на створення альтернативних інструментів для збереження накопичень, які не мають кореляції з динамікою традиційних фінансових ринків. Це визвало потребу в нових еквівалентах грошей, що відповідають сучасним вимогам цифрової економіки та є більш незалежними від дій крайніх емітентів.

Використання криптовалют і технології блокчейн є однією з відповідей на можливості та виклики розвитку світової економіки, зокрема пов'язаних із недосконалістю державного і ринкового регулювання. Криптовалюта представляє собою продукт цифрової економіки, її створення базується на алгоритмах, що ґрунтуються на об'єктивних математичних законах. Контроль за обігом криптовалют здійснюється самою системою, що робить її більш стійкою до дій третіх осіб. Криптовалюти дозволяють зменшувати трансакційні витрати та є інтернаціональним продуктом, створеним для всіх учасників розрахунків.

В більшості випадків криптовалюта не має фізичного забезпечення та не є гарантованою державою. Її цінність визначається індивідуальним сприйняттям та довірою інших членів суспільства до неї. Криптовалюта, існуючи лише у формі програмного коду та обмежуючись можливістю обміну на товари (як функція платіжного засобу), все ж використовується як гроші. Її унікальність в порівнянні з фіатними грошима полягає також у тому, що її обіг обмежений, і можливість регулювання фактично забезпечується без участі держави.

Біткоїн емітується децентралізовано, що означає його незалежність від офіційних фінансових інституцій. Обсяги емісії передбачено заздалегідь і обмежено до 21 млн. одиниць [1, с. 49]. Основна частина біткоїнів буде доступною до 2033 р. Паралельність обігу з національною валютою зменшує ефективність державної монетарної політики у прийнятті рішень щодо відсоткових ставок [2, с. 8].

Функціонування комплементарної валютної системи, такої як система на основі біткоїна, може мати позитивний вплив на національну економіку. Окрім розподілу фінансових ресурсів між двома валютами для диверсифікації ризиків, це також виключає курсові ризики, оскільки біткоїни вже широко використовуються в різних країнах. Такий підхід може сприяти більш повному врахуванню інтересів суб'єктів економіки національними

урядами, адже це фактично скасовує державну монополію на емісію загальноприйнятої валюти і ставить національні валюти в конкурентну позицію [4, с. 54]. Проте, використання валютної системи на основі біткоїна має свій важливий недолік у великій волатильності обмінного курсу по відношенню до національних валют.

З високим попитом на біткоїн його ціна постійно зростатиме через обмежену емісію, що призведе до створення статично зростаючої нестачі ліквідності. Це може сприяти стагнації світової економіки через зниження інвестиційної активності і, з іншого боку, призвести до дефляційної пастки. У той час як інші криптовалюти передбачають необмежену емісію, Ethereum є однією з найбільших таких віртуальних валют. При цьому Ethereum також використовується для реєстрації транзакцій за допомогою смарт-контрактів, які автоматично виконують договори на основі визначених умов. Це може забезпечити більш гнучкий підхід до управління фінансовими потоками та стимулювати економічний розвиток.

Як альтернативу, слід відзначити системи, які часто представлені як "Локальні обмінні торгові системи" (LETS) та їх похідні "Общинні системи обміну" (CES) та банки часу. Суттєво, ця система базується на принципах сучасних бартерних організацій, проте вона забезпечує можливість багатостороннього обміну через взаємне кредитування. Щоб брати участь в ній, особа повинна стати членом некомерційної організації, яка надає підтримку обміну; таким чином, LETS спрямовані переважно на сектори B2C та C2C. CES використовують інтернет-технології, що дозволяє їм вийти на міжнародний рівень. Таким чином, CES також є зручними для подолання валютних ризиків при міжнародній торгівлі, встановленні транскордонного співробітництва та співпраці відповідних груп населення у всьому світі. Валютні системи CES в основному спрямовані на торгівлю між конкретними спільнотами в межах населення, наприклад, між працівниками певної сфери чи галузі.

Суспільний та технологічний прогрес переосмислюють традиційні економічні поняття та впроваджують їх у сучасний контекст, надаючи економічним учасникам можливість вибору зручного методу розрахунків у конкретний момент.

Криптовалюта є наступним етапом у розвитку цифрової економіки, незважаючи на те, що саме цифрові гроші стали каталізатором інтересу до технології блокчейн. Можливі ризики втрати регулятивних можливостей держави вимагають більш докладного аналізу ефектів використання криптовалюти та порівняння її результатів з потенційними масштабами реформування системи державного економічного регулювання.

Список літератури:

1. Triennial Central Bank Survey of foreign exchange and OTC derivatives markets // Bank for International Settlements. – 2016. – Режим доступу: <http://stats.bis.org/statx/srs/table/d11.3>.
2. Schneider, F. (2016), "The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know?" . – Режим доступу: <http://papers.ssrn.com>.
3. John Park. Micro Focus Software Community. – 2018. – Режим доступу: <https://community.softwaregrp.com/t5/Security-Research/Bitcoin-and-Security-part-2-of-3/ba-p/280532#.WqW1R-jFKUI>
4. Mundell R. A. Capital mobility and stabilization policy under fixed and flexible exchange rates / Robert A. Mundell // Canadian Journal of Economics and Political Science/Revue canadienne de economiques et science politique. – 2015. – №29.04. – P. 475–485.

Брусенцева К.В.

ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНТУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Глобалізаційні процеси та інноваційні способи світового економічного розвитку 21-го століття є вирішальними факторами, які визначають та формулюють подальший розвиток національних економік та їх інноваційних стратегій. Безумовно, основною умовою прискорення соціально – економічного розвитку будь – якої країни, різноманітних галузей економіки та підприємств є необхідність в інтенсивному залученні інноваційних

пропозицій під час здійснення виробничої діяльності. Створення таких умов забезпечує запровадження інноваційного процесу, кінцевою метою якого є представлення пріоритетних та прикладних досліджень, нових, вдосконалених технологій, форм організації праці та управління, які базуються на досягненнях науково – технологічного процесу.

Сьогодні існує численна кількість вітчизняних і зарубіжних робіт науковців та вчених, які розглядають теоретичну сторону досліджуваного питання, чітко визначають поняття «інновацій», «інноваційної стратегії» та «конкурентоспроможності». Посилаючись на світову економічну літературу, можемо стверджувати, що «інновації» трактуються як перетворення потенціалу науково – технічного прогресу в реальний, який втілений у нових продуктах і технологіях [1, с. 36]. Водночас, приєднуємося до думки, що інновації – це «цілеспрямовані зміни, які свідомо впроваджуються країною/ підприємство в процесі відтворення для кращого задоволення наявної або формування нової суспільної потреби» [2]. Окрім цього, існує зв'язок між інноваціями, які використовуються підприємством та рівнем конкурентоспроможності цього підприємства на національному та зарубіжному ринках.

До не менш важливих внутрішніх факторів, які сприяють здійснення інноваційної діяльності підприємствами належать: потреба у забезпеченні прибутковості підприємства; спроможність компанії генерувати нові потоки доходу через запровадження інноваційних продуктів; фундаментальні зміни в структурі та природі потреб споживачів [3, с. 146].

З іншого боку, до зовнішніх факторів, які сприяють використання інноваційних стратегій підприємствами належать: глобалізаційні процеси, як нами вже було зазначено; ефективна система управління ризиками; зростаючий рівень інноваційного потенціалу зарубіжних підприємств; часті зміни в регулюванні виробничої діяльності підприємств; економічний розвиток країн світу [3, с. 146].

Україна належить до переліку країн, які є повільними інноваторами, в той час, як Швейцарія, Швеція, Данія, Нідерланди, Фінляндія, Великобританія, Люксембург, Німеччина, Бельгія та Ірландія є інноваційними лідерами [4]. Висновок про те, що Україна належить до країн, які демонструють недостатню активність в провадженні сучасних технологій базується на тому, що індекс глобальної конкурентоспроможності країни є відносно середнім, порівнюючи з іншими країнами. Проте, спостерігається чітка тенденція в покращенні становища України, адже за період 2018 – 2022 рр. країна піднялася на 24 пункти вище за даним індексом, а саме з 81 місця у 2018 році на 57 місце у 2022 році [5, 6]. Це свідчить про більшу залученість України в інноваційні процеси.

Незважаючи на те, що країна займає кращі позиції за індексом глобальної конкурентоспроможності, не можемо не зазначити, що кількість інноваційно активних підприємств суттєво скоротилась в Україні, а саме в 4 рази [7]. Ми вважаємо, що країна має значний потенціал у запровадженні інноваційних стратегій, проте є ряд факторів, що перешкоджають ефективному впровадженню інноваційних підходів. До таких належать: занадто високі витрати на розробку та впровадження інноваційних технологій; відсутність фінансової підтримки з боку держави; часті зміни в законодавстві, що стосуються сфери інновацій та інші [8].

Отже, необхідність запровадження інновацій та інноваційних стратегій, як підприємствами, так і економіками в цілому, є дуже важливою. Інновації вважаються фактором, який забезпечує конкурентоспроможність товарів, послуг, ефективність використання ресурсів під час виробництва, збільшення адаптивності підприємств до умов середовища, розширення можливостей підприємств на світових ринках та створення умов довготривалої економічної стабільності. Інноваційний фактор є одним з ключових умов забезпечення економічного розвитку підприємств. Запроваджуючи інноваційні стратегії, можна досягти значної ефективності у діяльності

підприємств та досягти стратегічних цілей. Сьогодні існує ряд факторів, які стримують підприємства від запровадження ними інновацій, саме тому надзвичайно важливим є покращення умов ведення бізнесу, а в подальшому, під час повоєнної відбудови, і інвестиційного клімату України. Стимулювання інноваційно – інтенсивної діяльності національних підприємств має бути одним з найвищих пріоритетів уряду країни для посилення позиції національної економіки на міжнародному ринку.

Список літератури:

1. Левченко Ю.Г. Активізація інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах кризи. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6813/108.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, с. 36 (дата звернення: 05.11.2023)
2. Микитюк П.П, Крисько Ж.Л., Овсянюк – Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Микитюк П.П. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015, с. 21-25. (дата звернення: 05.11.2023)
3. Богів Я.С. Фактори, які впливають на ефективність бізнес-планування інноваційних проектів підприємств. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*, 2012, №36, с. 145-155, URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2012_36_18. (дата звернення: 05.11.2023)
4. European Innovation Scoreboard 2020. Methodology Report. Available at: URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/41862> (дата звернення: 05.11.2023)
5. WEF (2022). The Global Competitiveness Report 2021–2022. World Economic Forum, Geneva. URL: <https://www.weforum.org/> (дата звернення: 07.11.2023)
6. WEF (2018). The Global Competitiveness Report 2017–2018. World Economic Forum, Geneva. URL: <https://www.weforum.org/> (дата звернення: 07.11.2023)
7. Наукова та інноваційна діяльність. Державна служба статистики України, 2018, URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 05.11.2023)
8. Gods, Ya.S. (2012), “Factors that affect the effectiveness of business planning other innovative projects of enterprises”, *Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine*, vol. 36, pp. 145-155. (дата звернення: 05.11.2023)

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Початок повномасштабної російської агресії проти України призвів до глибокої трансформації всіх сфер суспільного життя, у тому числі і валютної системи. В умовах війни перед Україною постали нові завдання щодо забезпечення стабільності національної валюти, підтримки її купівельної спроможності та сприяння економічному відновленню країни.

Аналіз стану валютної системи України до війни демонстрував її стабільний розвиток в цілому. Національна валюта - гривня - була прив'язана до євро за курсом 29,25 грн/євро. Цей курс був фіксованим, але допускалася його плавна зміна в межах коридору 28,5-30 грн/євро [1].

Така система дозволила забезпечити відносну стабільність гривні та захистити її від спекулятивних атак. Однак, вона також мала певні недоліки, зокрема:

- обмежувала можливість маневру НБУ у проведенні валютної політики;
- створювала умови для розвитку тіньового валютного ринку.

Трансформація в умовах війни.

У перші місяці війни валютна система України трансформувалась відповідно до умов воєнного стану. НБУ був змушений запровадити ряд заходів для стабілізації валютного ринку. Зокрема, було запроваджено жорсткий валютний контроль, який забороняв вивезення валюти за межі країни. Також було встановлено валютний коридор у межах 29,25-35 грн/євро [2]. Ці заходи дозволили зупинити падіння гривні, її відтік за кордон та забезпечити її відносну стабільність. Однак вони також призвели до дефіциту валюти на внутрішньому ринку та зростання інфляції.

У другій половині 2022 року НБУ почав поступово пом'якшувати валютний контроль. Зокрема, було дозволено вивезення валюти за межі країни у межах 50 тисяч доларів США на особу. Також було розширено

перелік товарів, які можна було імпортувати без попереднього отримання валютної ліцензії. Ці заходи дозволили підвищити ліквідність валютного ринку та сприяли стабілізації інфляції.

На нашу думку, перспективи розвитку валютної системи України проявлятимуться у поступовому переході до плаваючого валютного курсу. Це дозволить забезпечити більшу гнучкість валютної політики та сприятиме економічному зростанню.

Однак, на думку експертів, для переходу до плаваючого валютного курсу необхідно виконати ряд умов, зокрема:

- забезпечити стабільність макроекономічних показників;
- зміцнити фінансову систему;
- підвищити довіру до національної валюти [3].

Трансформація валютної системи України в умовах війни є складним і багатогранним процесом. НБУ вжив ряд заходів для стабілізації валютного ринку, однак для забезпечення довгострокової стабільності гривні необхідно виконати ряд умов.

Список літератури:

1. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Мінфін України. Офіційний сайт. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
3. Укрінформ. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/>

Довженко М.О.

ДЕТЕРМІНАНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Фінансова криза, завдала значних збитків світовій економіці. Україна, як і інші країни, також відчула на собі негативні наслідки кризи. Внаслідок війни, що триває, економіка України зазнала масштабних руйнувань. Знизився обсяг виробництва, збільшилася інфляція, посилилася соціальна напруга.

У таких умовах особливого значення набуває дослідження детермінантів відновлення економіки України. Аналіз цих детермінантів дозволить розробити ефективні заходи, спрямовані на подолання кризи та стимулювання економічного зростання.

На відновлення економіки України в умовах фінансової кризи впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. Виділимо найбільш важливі детермінанти серед них.

На нашу думку, до зовнішніх факторів слід віднести наступні:

- Міжнародна економічна ситуація. Міжнародна економічна ситуація проявляється у таких аспектах:

1. Зростання цін на енергоносії та продовольство. Середні ціни на нафту Brent у 2022 році становили близько 100 доларів за барель, що на 50% вище, ніж у 2021 році. Ціни на природний газ у Європі також значно зросли [1].

2. Глобальна інфляція. Середні ціни на пшеницю у 2022 році становили близько 400 доларів за тонну, що на 40% вище, ніж у 2021 році. Ціни на кукурудзу та ячмінь також зросли [1].

3. Зменшення економічного зростання. Індекс споживчих цін у США у 2022 році зріс на 8,6%, що є найвищим показником з 1981 року. В інших країнах світу інфляція також зростає [1].

- Стан міжнародного ринку, що проявляється у зростанні світового попиту на українські товари та послуги, який сприятиме збільшенню експорту та росту виробництва. Зокрема, експорт пшениці склав 18,72 мільйона тон, ячменю - 5,747 мільйона тонн, кукурудзи - 23,409 мільйона тон [1]

- Геополітична ситуація: стабілізація геополітичної ситуації в Європі буде сприяти відновленню інвестицій в Україну. За оцінками Світового банку, на повосенне відновлення України потрібно 411 мільярдів доларів [3, с.74].

На відновлення економіки України в умовах фінансової кризи впливають такі внутрішні фактори:

- **Стан макроекономіки:** стабільна макроекономічна ситуація є важливою умовою для відновлення економічного зростання. За оцінками Мінекономіки, ВВП України у 2022 році впав на 30,4%. Це найгірший результат за часів незалежності України. У бюджеті 2024 року закладено прогноз зростання ВВП на 7,5%. Цей прогноз базується на таких факторах: завершення фази активної фази війни в Україні; зростання обсягів торгівлі з країнами ЄС та іншими партнерами, відновлення інвестицій в економіку України [1].

- **Інноваційність економіки:** інноваційна економіка має більшу конкурентоспроможність і є більш стійкою до зовнішніх шоків. За даними IT Ukraine Association, у 2022 році українські ІТ-компанії забезпечили валютні надходження до української економіки на суму 7,34 млрд доларів. Це на 5,8% більше, ніж у 2021 році. Кількість ІТ-спеціалістів в Україні у 2022 році становила близько 285 тисяч осіб (на 13% більше, ніж у 2021 році) [1].

- **Соціальна політика:** соціальна політика, спрямована на підтримку населення, яке постраждало від кризи, сприятиме стабільності та соціальній згоді в суспільстві. Згідно з оцінками ООН, від початку війни в Україні виїхало понад 8 мільйонів осіб. Це майже 20% населення країни. Більшість переселенців виїхали до країн Європи, але є також значна кількість тих, хто переїхав в інші регіони України. Відтік робочої сили є однією з основних проблем, з якою стикається Україна під час війни. За оцінками Мінекономіки, потреба в робочій силі в Україні становить близько 3 мільйонів осіб. Це пов'язано з тим, що багато підприємств були пошкоджені або зруйновані внаслідок війни, а також з тим, що значна частина працівників виїхала з країни [1].

У період фінансової кризи внутрішні фактори стають ключовими для стимулювання економічного зростання. До таких факторів відносяться:

- Зростання інвестицій: залучення інвестицій є важливим джерелом фінансування економічного зростання. Інвестиції можуть бути спрямовані на розвиток виробництва, інфраструктури, освіти та науки.

- Стимулювання інновацій: інновації є важливим фактором підвищення конкурентоспроможності економіки. Інноваційна економіка має більшу здатність до створення нових робочих місць та зростання доходів населення.

- Соціальна політика: соціальна політика повинна бути спрямована на підтримку населення, яке постраждало від кризи. Це може бути досягнуто шляхом підвищення рівня соціальних виплат, створення нових робочих місць та надання допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Отже, відновлення економіки України в умовах фінансової кризи є складним і багатогранним завданням. На цей процес впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. В умовах війни, що триває, особливе значення набувають внутрішні фактори, які можуть бути використані для стимулювання економічного зростання.

Список літератури:

1. О.І. Співак, М.М. Мельник, В.М. Гринько, І.М. Мельник. Економічна теорія, підручник для студентів вищих навчальних закладів, видавництво: "Каравела", 2022 р.
2. Мельник Т.О. Економіка України в період незалежності: втрати, прорахунки і перспективи розвитку Т.О. Мельник. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8 (134). С. 42-49.
3. Подлєсна В.Г. Особливості сучасної соціально-економічної кризи в Україні та основні орієнтири її подолання. *Економіка України*. 2015. 6 (643). С. 74-81.

Івженко О.О.

СУЧАСНА МІГРАЦІЙНА КРИЗА: ТЕНДЕНЦІЇ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Міграційні процеси відбуваються протягом усієї історії людства, але в сучасному світі вони досягли глобального характеру, оскільки кордони стираються, мігрувати стало легше та доступніше, проте все одно залишаються невирішеними багато найскладніших проблем, що поєднують

правові, економічні, соціальні, етичні аспекти. Кожна країна світу стикається з імміграцією чи еміграцією, а часто з обома явищами одночасно. Особливо актуальними міграційні проблеми є для України, адже наразі Україна посідає перше місце за кількістю внутрішньопереміщених осіб та біженців за кордон, зокрема до країн Європи.

Хоча поняття “міграційної кризи” досі не має чіткого визначення, потік мігрантів до Європи з 2015 року отримав таку назву тому, що такої кількості біженців за один рік не було з часів Другої світової війни. Проте цікавим є те, що станом на кінець квітня 2022 року, кількість біженців з України вже перевищувала 5 млн. осіб, що значно більше числа мігрантів за «рекордні» 1 млн.325 тис. осіб за 2015 рік, та 1 млн.100 тис. за 2014 рік, та за 2014-2015 рр. разом. І при цьому, не було жодної заяви від урядів європейських країн, та від ЗМІ про повторення міграційної кризи та загрози, які вона викликає. Для розуміння необхідно проаналізувати вплив міграційної кризи на економіку, соціокультурну сферу, політику та безпеку країн, а також аналіз реакції громадськості та політики урядів на цей феномен [1].

Українська трудова міграція до російсько-української війни, яка сягала п'ятимільйонних позначок, може прочитуватися по-різному: і як реакція на кризові явища у фінансово-економічному секторі життя країни, і як втрата Україною величезного трудового ресурсу, і як вимивання її інтелектуального капіталу, і як причина її різкого погіршення демографічної ситуації на осяжну перспективу... Однак, безперечно, що йдеться про об'єктивний процес демократизації українського суспільства, в якому правом вільного пересування, правом жити там, де бажаєш, українці користувалися в масовому порядку і реалізували його, хто як тільки міг.

Проаналізувавши масштаби, основні причини та наслідки міграційної кризи в Європі, її вплив на економіку країн-членів та інші сфери, зокрема політичну стабільність регіону, в контексті реалізації міграційної політики Європейського Союзу та запропоновано можливі шляхи вирішення проблеми

на різних рівнях: від політичних рішень до нових соціальних програм і міжнародної співпраці.

Міграція це багатовіковий процес, який є характерним для усіх країн та світу загалом. Новим є те, що біженці прямують не до сусідніх країн свого регіону, як це було завжди, а цілеспрямовано до Європи. Це сталося через низку причин: світ розвивається, і люди мають доступ до технологій та необхідної інформації, щоб певним чином спланувати своє майбутнє переміщення; скорочення дистанції в контексті глобалізації; та політика “відкритих дверей” і вільного пересування людей у Європі, разом з її толерантною міграційною політикою.

Потік українських біженців в Європу на початку повномасштабного вторгнення РФ виявив можливості ЄС щодо прийняття великої кількості біженців, а також показав переваги гуманного підходу до мігрантів. Водночас це стало різко контрастувати з реакцією на міграцію громадян з інших країн.

Міграційна криза 2015 року показала неефективність існуючої міграційної політики в Європейському Союзі, зокрема Дублінська угода, квотна система розподілу біженців, штрафи та окремі пункти Женевської конвенції. У європейських країн немає згоди у питаннях з міграції. Отже проблема полягає не так в кількості мігрантів, як ми бачимо це з прикладу українських біженців, як в відсутності спільної політики [2].

Навіть через 8 років суттєвих змін у механізмах регулювання міграції не відбулося. Вдалося дещо захистити зовнішній кордон Європейського Союзу, знизити число нелегальних мігрантів, обмежити можливості для отримання притулку громадянам з відносно безпечних регіонів - що допомогло надати допомогу біженцям з низки справді небезпечних країн. Вдалося також оптимізувати та прискорити саму реєстрацію біженців, та організувати інтеграційні програми для мігрантів в деяких країнах [3].

Щоб запобігти наступній міграційній кризі, в першу чергу, країнам необхідно щорічно виділяти певний відсоток з бюджету на міграційні процеси та біженців, чого раніше не відбувалося. Це допоможе правильно розподіляти гроші держави, не економлячи у інших сферах в критичних ситуаціях. Інтеграційні програми для біженців мають бути більш продуктивними, та обов'язковими з перших днів перебування біженці у приймаючій країні, це значно зменшить міжкультурні конфлікти, та навіть допоможе економіці, адже кожен інтегрований мігрант - це гарантована робоча сила, та податки до держави. Необхідно посилити законодавство стосовно повторно прибуваючих мігрантів, які становлять потенційну небезпеку - хто вчиняв злочини чи правопорушення на території ЄС, і для нелегальних мігрантів. І звісно, формування нового принципу внутрішнього діалогу між країнами Європи та з третіми країнами, що буде заснований на компромісі, взаємній вигоді та рівності сторін.

Список літератури:

1. CHRISTIAN ON MON. REFUGEE HOSTING COUNTRIES [Наукова стаття] / CHRISTIAN ON MON // Association of Accredited Public Policy to the EU. – 2021. <http://www.aalep.eu/refugee-hosting-countries>.
2. Чому міграція українців стала корисною для країн ЄС та які висновки зробили у Європі? [Наукова стаття] // Ukraine today. – 2023. – <https://visitukraine.today/uk/blog/2377>
3. Rethinking EU migration and asylum policies: Managing immigration jointly with countries of origin and transit. // MEDAM ASSESSMENT REPORT ON ASYLUM AND MIGRATION POLICIES IN EUROPE. – 2019. <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2019/10/MEDAM-assessment-report-2019.pdf>

Кіршов К.В.

МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Україна переживає глибоку соціально-економічну кризу, спровоковану російською агресією. Водночас боротьба України за незалежність і свободу прискорила усвідомлення країною власного цивілізаційного вибору, а з тим -

стала додатковим стимулом для демократизації суспільства та економічних перетворень.

Війна виявила значною мірою диференційований вплив на світовий порядок - країни у різній степені були вражені нею і по-різному реагували [1]. Провідні розвинуті країни та угруповання - США, ЄС, НАТО, а також міжнародні фінансові інститути - МВФ, Світовий банк, ЄБРР та інші отримали нові напрями для власного позиціонування і консолідації. Так, війна в Україні відновила особливу роль США у формуванні та захисті світового порядку, спонукала ЄС до перегляду власного ставлення (у т. ч. у фінансовому вимірі) до європейської безпеки. Успішна демонстрація Заходом єдності у протидії російському агресору змусила Китай відмовитись від парадигми зростання Сходу у протигагу послаблення Заходу.

Соціально-економічні трансформації значною мірою визначаються спроможністю України результативно та успішно співпрацювати з міжнародними фінансовими інститутами (МФІ), насамперед МВФ. Зокрема, українська сторона (у Меморандумі з МВФ) зобов'язалася на етапі, коли активні бойові дії підуть на спад, вжити заходів, які розширюють можливості для інвестицій, зміцнюють енергетичний сектор, дозволять повернутися до гнучкого валютного курсу, знизити залежність від зовнішнього фінансування та наблизять українське податкове законодавство до законодавства Євросоюзу.

Стійкість української економіки та перспективи її відбудови багато в чому залежать від темпів та масштабів першочергово відновлення об'єктів критичної інфраструктури (енергетика, транспортна інфраструктура, водопостачання та водовідведення тощо), соціальної сфери (навчальні заклади, дитячі садки тощо), житлового фонду. А для цього потрібні відповідні людські, матеріальні та фінансові ресурси. Зазначимо, у цьому контексті виокремлюється надійне енергопостачання, яке є критично

важливою передумовою відновлення економічної активності та підтримки життєдіяльності людей.

Винятковість нинішнього часу для України, яка визначає не лише характер сьогодення країни, а й подальші її перспективи - наявність довгострокової підтримки країни міжнародними партнерами, чим забезпечуються макроекономічна стійкість і безпека.

Відновлення післявоєнної України буде одним із наймасштабніших у Європі з часів Другої світової війни. Об'єми завдань з відновлення та можливості сучасних технологій формують унікальні виклики та створюють сприятливе підґрунтя для креативних рішень їх вирішення. Динаміка останніх місяців військових дій на фронті (зокрема відсутності суттєвого прогресу з боку ворога та активні дії військових сил України на всій лінії зіткнення) підтверджує основні гіпотези щодо характеристик післявоєнного функціонування України, в яких Україна зберігає потужні діючі державні та соціальні інститути, але має значне навантаження на державний бюджет та економіку в цілому. Тому Україні як ніколи треба піклуватися щодо ефективного, відкритого та прозорого використання всіх доступних ресурсів які наявні у державі, доступні у приватного секторі та можуть бути активовані з боку всіх категорій міжнародних партнерів.

Головними сприятливими (для розвитку України) чинниками залишаються як і раніше:

- продовження надання розвинутими країнами-партнерами військової та фінансової допомоги Україні, що зміцнить можливості захисту країни, а також сформує базис стійкого відновлення

- започаткування і початок реалізації вже восени 2023 р. міжнародних програм і проектів відбудови економіки України («плану Маршалла»), насамперед у частині відновлення фізичної інфраструктури на визволених землях;

- покращення самопочуття населення, його вищу пристосованість до ворожих нападів, посилення оптимістичних сподівань, що стане додатковим чинником і стимулятором виробничих здобутків;

Отже, у наслідок неспровокованої військової агресії Україна зазнала руйнівних втрат – зруйновані життя та долі людей, цілі міста та регіони, пошкоджена економіка України та порушені міжнародні економічні зв'язки.

Для ефективного та швидкого відновлення насамперед важливо якомога швидше його почати – мобілізувати ресурси та відновлювати економіку вже зараз. Тому впровадження цифрових інструментів ні в якому разі не повинно стримувати процес відновлення України, а повинно його доповнювати, супроводжувати та сприяти впровадженню кращих практик управління фінансовими та матеріальними ресурсами на державному, регіональному та місцевому рівнях. Найважливішим аспектом ефективного та швидкого відновлення України є своєчасна фінансова підтримка України від всіх міжнародних партнерів. Інвестиції в відновлення України – це інвестиції в безпеку та економічну стабільність Європи та світу. Тому закликаємо міжнародних партнерів України та світову спільноту підтримувати України та долучатися до програми відновлення України

Список літератури:

1. Кучеренко С. «План Маршалла» скасовується: яким бачить МВФ повоєнне відновлення України. <https://mind.ua/ru/publications/20255748-plan-marshalla-otmenyaetsya-kakim-vidit-mvf-poslevoennoe-vosstanovlenie-ukrainy>.
2. Бураковський І. Україна: очікування від 2023 року. Тези. — Інтерфакс-Україна, <https://interfax.com.ua/news/blog/894284.html>
3. Політичні, економічні і структурні наслідки російської агресії для України і світової спільноти. Завдання економічного відновлення України у повоєнний період з врахуванням євроінтеграційних пріоритетів / К.: Центр Разумкова, 2023 р.

ВПЛИВ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МЕГАПОЛІСІВ ТА ЇХ СТІЙКІСТЬ У МАЙБУТНЬОМУ

Протягом останніх 70 років безпрецедентне зростання чисельності населення та розширення міських територій у мегаполісах, технологічний розвиток міської інфраструктури, призвели до гострої екологічної кризи. Ця криза негативно впливає не лише на якість життя та здоров'я мешканців мегаполісів, але також стає серйозним обмеженням для довгострокової конкурентоспроможності цих великих міських центрів.

Конкурентоспроможність мегаполісів визначається сукупністю таких факторів, як політика, інституції, стратегії та процеси, які впливають на стійкий рівень продуктивності цих великих міських об'єктів [1, с.36]. Стійкість охоплює економічні, екологічні та соціальні аспекти, а продуктивність визначається ефективним використанням наявних ресурсів, що сприяє економічному зростанню мегаполісів. Екологічні, кліматичні ризики та виклики сталому розвитку вказують на необхідність проведення системних змін у стратегіях соціально-економічного розвитку мегаполісів, спрямованих на досягнення ключових цілей у їх конкурентоспроможності. Ці стратегії повинні враховувати економічні аспекти, а також екологічні питання. Ці пріоритети були визначені в Порядку денному в галузі сталого розвитку на період до 2030 року, прийнятому ООН у 2015 році [2], і в Новому порядку денному розвитку міст, ухваленому роком пізніше на Конференції ООН з житла та сталого міського розвитку (Хабітат-III) [3]. Всі ці аспекти мають вирішальне значення для підвищення конкурентоспроможності мегаполісів у глобальному контексті.

Природний капітал, як середовище, в якому господарюють люди, є невід'ємною частиною зеленого розвитку міст. Збереження та відновлення природних ресурсів, таких як вода, ґрунт, ліси та біорізноманітність, важливі для забезпечення сталості міських екосистем. Суттєву роль також грає

людський капітал в міських екосистемах, оскільки відповідні освіта, інновації та уміння мешканців впливають на розвиток зелених технологій та сталого споживання. Це сприяє підвищенню ефективності та конкурентоспроможності міст.

Процес переходу мегаполісів до парадигми «зеленого» росту включає в себе впровадження комплексу заходів, інструментів і стратегічних рішень, спрямованих на два головних аспекти. По-перше, це створення сприятливого середовища для ефективного економічного росту, що передбачає забезпечення мегаполіса висококваліфікованим людським капіталом, розвинутою інфраструктурою та ефективними механізмами інноваційного розвитку. По-друге, це впровадження системи інструментів, що сприяють заохоченню прийняття «зелених» технологій в господарстві мегаполісів, розвитку «зелених» галузей та виробництва. Ці кроки спрямовані на підвищення конкурентоспроможності мегаполісів у сучасному світі.

До набору таких інструментів включається вдосконалення системи державного регулювання, як на рівні мегаполісів, так і на рівні національної економіки. Це також включає у себе організацію державних (муніципальних) витрат, зокрема державних закупівель, і використання фінансових інструментів [4]. Центральним елементом створення «зеленої» економіки в мегаполісах є інновації в галузі енергетики, будівництва та управління будівлями, а також в комунальному секторі, зокрема, в управлінні відходами, та на транспорті [5]. Наразі в світових мегаполісах активно впроваджуються амбітні проекти, спрямовані, на підвищення енергоефективності міської інфраструктури в енергетиці через модернізацію обладнання та розвиток інтелектуальних мереж розподілу електроенергії; на поступове інтегрування нових, переважно відновлюваних та екологічно чистих, джерел енергії та пов'язаного з ними розподіленого виробництва електроенергії в міську енергетичну систему; на розвиток автоматизації та розширення транспортних систем. Ці технології вже суттєво змінюють образ сучасних мегаполісів і, в

перспективі, сприяють переходу до нової енергетичної парадигми, що базується на гнучкій децентралізованій низьковуглецевій та екологічно чистій енергетичній інфраструктурі. Ще одним важливим компонентом стратегії переходу мегаполісів до «зеленого» росту є підтримка впровадження конкретних груп «зелених» технологій та екологізація ключових господарських та інфраструктурних секторів, зокрема, сфери енергетики та транспорту, будівництва, комунальних систем [6]. Розвиток секторів «зелених» послуг і технологій, які сприяють більш ефективному використанню ресурсів та збереженню природного середовища, також є важливим аспектом збільшення конкурентоспроможності мегаполісів у сучасному світі.

У 2022 році були опубліковані декілька рейтингів, які оцінюють ступінь сталості та екологічну сталість міст у світі. Один із таких рейтингів – Sustainable Cities Index, розроблений компанією Arcadis. Цей індекс оцінює якість життя в містах, звертаючи увагу на аспекти екології, економіки та інфраструктури. У цьому рейтингу топ-5 у 2022 році були Осло, Стокгольм, Токіо, Копенгаген та Берлін [7]. Ще одним важливим індексом є Clean Cities Index, який акцентує увагу на чистоті та екологічній сталості міст. У цьому рейтингу топ-5 у 2022 році також були Осло, Амстердам, Гельсінкі, Копенгаген та Париж [8]. Крім того, The Economist's Global Liveability Index визначає якість життя великих міст світу, включаючи аспекти екологічної якості середовища. У цьому рейтингу топ-5 у 2022 році були Відень, Копенгаген, Цюрих, Калгарі та Ванкувер [9]. Ці рейтинги важливі для оцінки та порівняння міст за показниками екологічної сталості.

Таким чином, конкурентоспроможність мегаполісів на сучасному етапі економічного розвитку суспільства в значній мірі обумовлена їхньою здатністю до розвитку «зеленої» економіки. Мегаполіси мають активно впроваджувати інновації, зокрема в галузях енергетики, будівництва, інфраструктури, управління відходами і транспорту, щоб зменшити

екологічний відбиток та забезпечити сталість росту. Загалом, перехід до «зеленого» росту і інфраструктури стає важливим фактором для збереження та підвищення конкурентоспроможності мегаполісів у глобальному економічному середовищі.

Список літератури:

1. Антонюк Б.О. Міжнародна конкурентоспроможність світових мегаполісів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 16. С. 36-38.
2. Agenda 2030 – Sustainable Development Goals. URL: <https://www.millennium-institute.org/isdg-simulator> (дата звернення 27.10.2023).
3. Resolution 71/256 New Urban Agenda. URL: https://www.socioeco.org/bdf_fiche-legislation-148_en.html (дата звернення 27.10.2023).
4. Megacities, Megarisks: How Population Growth and Climate Change Increase Vulnerability in the World's Largest Cities. URL: <https://populationconnection.org/blog/megacities-population-growth-climate-change/> (дата звернення 27.10.2023).
5. Sustainability Solutions for Megacities. URL: <https://blogs.scientificamerican.com/observations/innovavations-from-the-energy-and-environmental-sustainability-solutions-for-megacities-program/> (дата звернення 27.10.2023).
6. The environmental impact of megacities. URL: <https://cordis.europa.eu/article/id/85801-the-environmental-impact-of-megacities> (дата звернення 27.10.2023).
7. Sustainable Cities Index 2022. URL: <https://www.arcadis.com/en/knowledge-hub/perspectives/global/sustainable-cities-index> (дата звернення 27.10.2023).
8. Clean Cities Index 2022. URL: <https://cleancitiescampaign.org/ranking-2022-edition/> (дата звернення 27.10.2023).
9. The Economist's Global Liveability Index. 2022. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2022/> (дата звернення 27.10.2023).

Комісаренко А.Г.

ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ФІНАНСОВУ СТАБІЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Криптовалютний ринок на сучасному етапі знаходиться в процесі формування та розвитку. Постійно удосконалюються його правила, з'являються нові складові, змінюється поведінка учасників ринку.

Криптовалюти як інноваційне явище надають глибокий вплив на фінансову стабільність та економічний розвиток України. В умовах глобальних змін та цифрової трансформації використання криптовалют може стати ключовим фактором для країни, стимулюючи інвестиції, скорочуючи витрати та підвищуючи фінансову інклюзивність. Водночас, виклики в галузі регулювання та безпеки потребують уважного впровадження технології. Все більша увага криптовалют в Україні відображає прагнення адаптації до нової економічної реальності та позначає шлях до сталого та інноваційного фінансового майбутнього.

Криптовалюта - це віртуальний актив, який використовує криптографію для забезпечення безпечних фінансових транзакцій, контролю створення нових одиниць і підтвердження переказу активів. Основна особливість криптовалют полягає в тому, що вона базується на технології блокчейн, яка забезпечує розподілену і недоступну для зміни базу даних транзакцій. Криптовалюта не регулюється центральним органом та не має фізичного аналогу [1].

Через те, що криптовалютний ринок не регулюється, це створює певні ризики, які впливають на національну фінансову систему. Відсутність чіткого законодавства може стати перешкодою для сталого розвитку ринку. Незважаючи на високий рівень розвитку криптогалузі в Україні, останні роки країна втрачає свої позиції через відсутність законодавчо регульованого поля. За даними Ukraine Economic Outlook, у період з 2016 по 2022 роки Україна втратила значні суми прямих доходів та податкових надходжень через відсутність регуляції цього сектору: \$48,8 млрд ВВП та \$4 млрд податкових надходжень, що дорівнює \$7,0 млрд та \$0,6 млрд щорічно відповідно [2].

Наразі закон України «Про віртуальні активи» досі не набрав чинності, тому що він був не до кінця допрацьований і Президент України наклав на нього вето. Закон набере чинності тільки тоді коли будуть внесені зміни до

Податкового кодексу України. Наразі НКЦПФР, НБУ та Мінцифра активно працюють над новими законопроектами, які адаптують до європейських вимог MiCA (законопроект щодо регулювання ринків криптоактивів). Легітимізація допоможе створити сприятливі умови для розвитку криптоіндустрії. Встановлення правильних податкових ставок та правового статусу, збільшить надходження до бюджету та підвищить інвестиційну привабливість для України. [3].

Також ключовою проблемою розвитку криптоіндустрії полягає у високому рівні тінізації, який виникає через відсутність відповідного нормативно-правового положення. Так як транзакції з криптовалютами анонімні, їх можуть використовувати й у злочинних цілях, таких як відмивання грошей, фінансування тероризму та інші види шахрайства. Регулювання допомагає зменшити ризики таких злочинів.

З позитивних моментів можна відзначити, що коли ринок криптовалют повністю буде врегульований, це призведе до значного зміцнення фінансової стабільності в країні. Впровадження чітких норм і правил у галузі криптовалютної діяльності сприяє збільшенню прозорості та довіри з боку інвесторів, що, у свою чергу, може залучити більше капіталу в українську економіку.

Крім цього, регулювання ринку криптовалюту може створити сприятливі умови для інноваційних стартапів та підприємництва у сфері блокчейн-технологій. Це сприяє розвитку нових технологічних рішень, підвищення конкурентоспроможності країни на світовій арені та стимулювання зростання високотехнологічних галузей.

У найближчому майбутньому очікується, що криптовалюти стануть широко поширеним засобом платежу та перспективним інвестиційним інструментом, враховуючи значні переваги для користувачів. Чітке регулювання, сприятиме розвитку інфраструктури криптовалютного ринку та збільшенню кількості учасників, що призведе до зростання обсягу

розрахунків у криптовалюти. Хоча на сьогодні криптовалюти не мають суттєвого впливу на традиційні валюти, проте в майбутньому можливі зміни в цій ситуації. Банки та приватні компанії виявляють значний інтерес до їх використання, і спостерігається постійне зростання кількості юридичних осіб, що приймають криптовалюти як засіб платежу за свої послуги, що веде до збільшення кількості транзакцій.

Отже, криптовалюта має позитивний вплив на економіку України. Регулювання криптоактивів сприятиме ефективному розвитку ринку віртуальних активів, збільшать доходи державного бюджету через оподаткування операцій з криптовалютою, нададуть можливість особам володіти віртуальними активами відповідно до законодавства. Крім цього, регулювання забезпечить безпечні та якісні послуги для учасників ринку віртуальних активів, сприятимуть збільшенню інвестицій в економіку країни та зменшенню частки тіньової економіки. Завдяки адекватному регулюванню та прогресивному розвитку технологій, криптовалюти можуть впровадитися у фінансову систему, не маючи негативного впливу на фінансову стабільність.

Список літератури:

1. Academy B. Що таке криптовалюта? | Binance Academy. *Binance Academy*. URL: <https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-a-cryptocurrency> (дата звернення: 19.11.2023).
2. Ukraine Crypto Outlook. *KUNA Family is a guide to the world of decentralized technology*. URL: <https://www.kuna.family/ukraine-crypto-outlook> (date of access: 19.11.2023).
3. Економічна правда. Мінцифри внесло свій законопроект про обіг віртуальних активів: які податки пропонують. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/17/706725/>

Костенко В.В.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РЕСУРС ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На етапі розвитку глобальної економіки, крім традиційних ресурсів, таких як земля, праця, капітал і підприємницькі навички, важливу роль

відіграють інтелектуальні ресурси. Використання цих ресурсів відбувається шляхом інноваційного розвитку, який включає створення, передачу та впровадження інновацій. У сучасній глобальній економіці конкурентоспроможність країн, регіонів, компаній і загальний добробут суспільства значною мірою залежить від рівня розвитку та ефективного використання інтелектуальних ресурсів. Перехід від попередніх етапів економічного розвитку до сучасного передбачає істотні зміни умов господарської діяльності. Сьогодні основним ресурсом розвитку світової економіки є люди та їх інтелектуальний потенціал. Інтелект не має кордонів і може вільно пересуватися за допомогою цифрових технологій та інформації та комунікацій.

Термін «інтелектуальний ресурс» охоплює важливі активи, пов'язані зі здатністю створювати інтелектуальну цінність та інноваційний розвиток у контексті економічної діяльності. Це може включати інформацію, технології, ідеї, талант, досвід, патенти, авторські права, бази даних та інші нефізичні активи.

В. В. Македон, Н. О. Ільченко, який вважає ІК пірамідою нематеріальних активів, яка включає: людські ресурси, активи корпоративної та інноваційної культури, організаційно-управлінські активи, продуктово-технологічні активи, стратегічні активи і репутаційні активи [1, с. 46–47]. На відміну від своїх попередників автор вибудовує чітку ієрархію нематеріальних активів у структурі інтелектуального капіталу.

В. Македон та Н. О. Ільченко розглядають інтелектуальний капітал як піраміду, яка включає різні нематеріальні активи. Серед цих активів виділяються: знання та навички працівників, які є важливим ресурсом для підприємства; систему цінностей та етики, яка сприяє інноваційному розвитку та корпоративній культурі; ефективні системи та методи управління, які впливають на організаційну ефективність; знання та технології, пов'язані з виробництвом продукції чи послуг.

Оригінальним є підхід А. М. Колота, який виділяє у структурі ІК людський капітал, капітал установи та капітал взаємодії з інститутами ринку. Формально капітал установи подібний до структурного капіталу, однак його структура включає ліцензії, патенти і технології, до яких автор зараховує разом з організаційною структурою також і торгові марки, корпоративну культуру, системи зв'язку і бази даних підприємства [2].

Інтелектуальні ресурси взаємодіють у формуванні різних складових інтелектуального капіталу. Разом із людським капіталом, який включає трудові ресурси, вони особливо впливають на створення структурного капіталу разом з організаційними ресурсами та формування споживчого капіталу в координації з ринковими ресурсами. Об'єкти інтелектуальної власності, навпаки, є частиною інтелектуального капіталу, і кожен з них може бути пов'язаний з якоюсь його складовою.

Важливо також відзначити, що інтелектуальні ресурси разом з фінансовими сприяють формуванню матеріальних активів підприємства. Ці матеріальні активи в поєднанні з інтелектуальним капіталом визначають ринкову вартість компанії.

Глобалізація інтелектуальних ресурсів і розвиток світових ринків інтелектуальної праці, прав інтелектуальної власності та продуктів є центральними тенденціями економічного розвитку та сучасної цивілізації. Водночас між країнами спостерігається нерівномірний обмін інтелектуальними ресурсами, що зумовлено, в тому числі, олігополізацією ринку у сфері науки та патентів. Вирішальну роль тут відіграють країни-лідери технологій. Це призводить до традиційних проблем і породжує нові виклики, дисбаланс і дисбаланс.

Сучасні тенденції розвитку економіки визначають перехід від традиційного збільшення обсягів виробництва до використання складних і наукоємних технологій. Цей перехід охоплює багато важливих аспектів, таких як вдосконалення виробництва завдяки науково-технічним розробкам,

підвищення кваліфікації персоналу, розширення асортименту продукції та послуг, підвищення якості продукції.

Однак існує проблема нееквівалентного міжкраїнового інтелектуального обміну. Олігополізація ринків у науково-патентній сфері та домінування технологічних лідерів породжують нові виклики, такі як дисбаланси та асиметрії у використанні інтелектуальних ресурсів.

Таким чином, інтелектуальний ресурс визначає сучасні тенденції глобального економічного розвитку, впливає на конкурентоспроможність країн і є ключовим фактором для досягнення сталого та інноваційного зростання.

Список літератури:

1. Македон В. В., Ільченко Н. О. Кон'юнктура світового ринку ІТ-послуг в умовах економіки 4.0. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1>
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525>
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525>
2. Колот А. М., Герасименко О. О. Демографічні, технологічні та соціально-трудові імперативи економічного розвитку: нові можливості і виклики постіндустріальної доби. Розвиток соціально-трудових відносин: проблеми науки та практики: монографія / С. І. Бандур, Т. А. Костишина, О. О. Нестуля та ін.; за ред. Т. А. Костишиної. Полтава, 2020. С. 7-41. URL: <http://surl.li/ibqoi>
3. OECD Digital Economy Papers. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-digital-economy-papers_20716826
4. Metelenko N. G., Kovalenko O. V., Makedon V. V., Merzhynskiy Y. K., Rudych A. I. Infrastructure security of formation and development of sectoral corporate clusters. Journal of Security and Sustainability Issues. 2019. 9(1). pp. 77–89. [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(7\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(7))
5. Манухіна М.Ю. Інтелектуальний капітал і його роль у формуванні інноваційної економічної системи. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, 2016. №6 (230). С. 82-86.
6. Черепанова В.О. Міжнародні стратегії управління стратегічними змінами / В.О.Черепанова, Т.О.Кобелєва, П.Г.Перерва // Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації : матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-28 квітня 2023 р. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 64-68. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68320>

7. Верес Шомоші М. Комплаєнс-ризики в сфері інноваційної діяльності промислового підприємства / М.Верес Шомоші, Т.О.Кобєлева, П.Г.Перерва // Управління проектами. 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 270-274. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65513>

Котис М.Я.

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Україна наразі знаходиться у складних економічних та політичних умовах, що значно актуалізує проблему залучення інвестиційного капіталу. Багато українських громадян внаслідок військових дій виїхало за кордон, де працюють, заробляють та потім витрачають і інвестують в економіку інших країн, що призводить до зниження інвестиційного потенціалу України. Міграційний капітал може стати важливим джерелом інвестицій розвитку та модернізації виробництва економіки країни.

Огляд існуючих точок зору на проблему включає наступні положення. Економісти (А.Гайдучкий [1], О.Марець та С. Падовська [2], Я.Притула [3]), вважають, що міграційний капітал може стати потужним джерелом інвестицій для розвитку економіки країни – якщо такий капітал буде правильно використаний, то це може стати додатковим джерелом інвестицій для розвитку економіки країни. Інші економісти (Е.Лібанова [4], С. Якубовський [5]) вважають, що міграційний капітал не є потужним джерелом, оскільки він зазвичай не повертається назад. З огляду на існуючі точки зору вважаємо, що міграційний капітал має потенціал бути джерелом інвестицій для розвитку економіки країни, але це залежить від правильного та ефективного його використання.

Розглянемо сучасні дослідження даної проблеми. Зокрема, аналітична доповідь Національного Інституту Стратегічних Досліджень «Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні» (2023) [6] присвячена зовнішнім і внутрішнім міграційним процесам у воєнний період. Розуміння

міграційних тенденцій допомагає державним органам розробляти політику, спрямовану на ефективне управління міграційними процесами та максимізацію користі для економіки та суспільства. Окрім того, може використовуватися для прогнозування майбутніх тенденцій та розробки стратегій відповідно до соціально-економічних викликів, з якими зіткнеться Україна в період після війни.

Дослідження «Можливості і механізми застосування потенціалу міграції для розвитку та повоєнного відновлення» (2023) [7] є важливим доповненням до попереднього дослідження про вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні. Оскільки міграційні процеси можуть відбуватися в декількох напрямках, у тому числі і в межах країни, а не лише з-за кордону та допоможе розробити відповідні політики та програми, які сприятимуть позитивним змінам у соціально-економічному житті країни.

Для аналізу інвестиційного потенціалу міграційного капіталу в Україні варто використати наступні методи: аналіз статистичних даних про міграційні процеси та інвестиційну активність в Україні, які можуть дати загальне уявлення про обсяг та характер інвестиційного потенціалу міграційного капіталу; експертні оцінки та опитування фахівців та представників бізнесу, що працюють в сфері інвестицій та міграції, для визначення ключових факторів, що впливають на притягнення мігрантів-інвесторів; аналіз досвіду інших країн, які залучають мігрантів-інвесторів, для виявлення успішних практик та проблем, що виникають при залученні мігрантів-інвесторів в Україну; моделювання різних сценаріїв залучення мігрантів-інвесторів та оцінка їхнього потенціалу для розвитку економіки України; SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та загроз) залучення мігрантів-інвесторів в Україну; кейс-стаді, дослідження конкретних проектів, що фінансуються мігрантами-інвесторами в Україні.

Таким чином, проблема полягає в тому, щоб ефективно використовувати потенціал міграційного капіталу для інвестування в економіку України. Для

цього необхідно розробити та реалізувати стратегію привернення міграційного капіталу, яка враховуватиме потреби та інтереси мігрантів, їхню мотивацію та можливості для інвестування в Україні. Для цього також потрібно розробити програми та механізми підтримки мігрантських бізнесів та інвестиційних проектів, які б допомагали їм успішно реалізовувати свої плани та забезпечували стійкий економічний розвиток України. Якщо правильно підійти до використання міграційного капіталу, то це може стати додатковим джерелом інвестицій для розвитку економіки країни. Тому вивчення інвестиційного потенціалу міграційного капіталу в Україні має велике значення для підвищення її конкурентоспроможності та розвитку економіки.

Список літератури:

1. Гайдуцький А.П. Масштаби трудової міграції українців за кордон. *Економіка та держава*. 2017. № 8. С. 82–86.
2. Марець О. Р., Падовська С. В. Вплив грошових переказів на економіку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 19(2). С. 76-81
3. Притула Я. Я. Структурні реформи і регіональна конвергенція в Україні. *Регіональна економіка*. 2013. № 3. Ст. 7-16.
4. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2. С. 11-26.
5. Якубовський С. О. Сучасні тенденції міжнародної міграції та грошових переказів мігрантів в умовах глобалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 16(2). С. 174-178.
6. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні: аналітична доповідь Національного Інституту Стратегічних Досліджень. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-01/ad_mihratsia_gotove_03_01_2023.pdf (дата звернення: 04.10.2023).
7. Можливості і механізми застосування потенціалу міграції для розвитку та повоєнного відновлення. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/mozhlyvosti-i-mekhanizmy-zastosuvannya-potentsialu-mihratsiyi-dlya> (дата звернення: 04.10.2023).

УКРАЇНА В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Україна є одним з найбільших виробників харчової продукції в світі, і відповідно до цього бере активну участь у процесах міжнародних перевезень, але експортні можливості України були частково заблоковані через повномасштабне вторгнення Росії. Проте поступово логістична система почала підлаштовуватися під сучасні реалії, і тому розуміння сучасної експортної логістики є дуже актуальним питанням. Ефективне управління експортною логістикою може дати суб'єктам МЕН конкурентну перевагу завдяки кращій обробці замовлень і скороченню циклів продукту [1].

Збільшується потенціал та фактичний і експорт продуктів харчування. Він стабільно зростає з 2000-х років (рис.1) [2, ст. 9-10]. У 2021 році український експорт продукції сільського господарства досяг 27 млрд дол. США, що є піком за часи незалежності. У 2020 році Україна була другим за величиною експортером зернових серед країн, поступаючись лише США. У період з 2016 по 2020 рік Україна збільшила частку в світовому експорті зернових з 6,3% до 7,9%, значно обігнавши Аргентину.

Рис. 1. Динаміка експорту продуктів харчування Україною, млрд. дол. США [2, с. 9]

Україна поступово стає експортером продуктів тваринного походження, експорт яких є складнішим через необхідність дотримання суворіших правил безпеки харчових продуктів. У 2020 році Україна стала десятим в світі експортером м'яса птиці, а його частка подвоїлася між 2016 і 2020 роками [2, ст.

9-10].

В системі міжнародних перевезень харчових продуктів Україна виконує кілька важливих функцій:

- виробництво та експорт харчових продуктів: Україна є великим виробником сільськогосподарської продукції, включаючи зерно, олію, м'ясо, молоко та інші продукти. Через міжнародні перевезення, Україна може постачати ці продукти на світові ринки.

- імпорт та споживання харчових продуктів: Україна також ввозить певні види харчових продуктів, які не виробляються в достатніх кількостях внутрішньому ринку. Це можуть бути тропічні фрукти, спеціальні сорти сировини та інші товари.

- транзит та транспортування: Україна має стратегічне географічне положення, яке дозволяє використовувати її територію для транзиту харчових продуктів між країнами, що може бути важливим для регіональної безпеки продовольства.

Додаткові функції України в системі міжнародних перевезень харчових продуктів включають:

- зберігання та пакування: Україна має розвинену інфраструктуру для зберігання та пакування харчових продуктів, що дозволяє зберігати продукти відповідно до вимог якості та безпеки.

- транспортування: Україна має розвинену транспортну інфраструктуру, яка дозволяє транспортувати харчові продукти як в межах країни, так і за її межами. Україна має доступ до морських, річкових, автомобільних та залізничних маршрутів, що дозволяє ефективно транспортувати харчові продукти до різних країн світу.

У 2022 році можливості для експорту зменшилися, бо значно ускладнилася логістика і Україні довелось шукати нові шляхи для експорту своєї харчової продукції. Ключовими проблемами в логістиці стали наступні:

- блокування українських портів та відповідна зміна логістичних каналів

експорту та імпорту;

- неготовність української та європейської інфраструктури, що призвело до великих черг на кордонах;

- кадрові проблеми, такі як відтік людського капіталу і мобілізація;
- високі ціни на енергоносії або їх відсутність;
- перебої в електропостачанні, що найбільш впливає на складську логістику [3].

Попри вищеназвані проблеми на кінець 2022 року Україна змогла експортувати 60 млн. тон сільськогосподарської продукції, з яких 4,6 млн. тон пшениці [3; 4]. Значний обсяг експорту української пшениці був досягнутий завдяки транскордонній торгівлі з Угорщиною [5, с.482-483].

Рис.2 Транспортна структура експорту харчової продукції у 2022 році [7]

Набула нових пропорцій транспортна структура експорту харчової продукції під час війни (рис. 2). Всесвітня продовольча програма ООН 80% пшениці закупила в Україні, відправивши понад 725 тис. тонн пшениці, щоб зменшити продовольчу небезпеку в Африці, на Близькому Сході та в Азії. На сьогодні п'ять українських портів знаходяться на неконтрольованій території, а ще сім заблоковані, і повноцінно працюють лише 3 порти: Ренійський, Ізмаїльський та Усть-Дунайський [7].

У 2023 році частка використання морського транспорту у перевезеннях харчових продуктів виросла і становить 69,4%, це є дуже позитивним

зрушенням, особливо враховуючи продовження блокади портів та військові дії на півдні країни, в цьому сильно допомогла Чорноморська зернова ініціатива. За час дії Чорноморської зернової ініціативи кораблі здійснили 1004 рейси з трьох чорноморських портів України до 45 країн світу, експортувавши 32,9 млн. тонн кукурудзи, пшениці, соняшникової олії, ячменю, ріпаку, соєвих бобів та іншої сільськогосподарської продукції. Зараз дана ініціатива не діє, оскільки РФ припинила в ній участь, бо продовження блокування експорту сільськогосподарської продукції з України відповідає її економічним і політичним інтересам, проте Україна продовжує поставки продовольства через Чорне море [8].

У 2023 році активно розвивались альтернативи транспортування української сільськогосподарської продукції. Переважна більшість країн ЄС, які мають спільний кордон з Україною, позитивно відреагували на створення альтернативних логістичних маршрутів для експорту української сільськогосподарської продукції до третіх країн залізничним та автомобільним транспортом, полегшивши умови оформлення вантажів та митні процедури. Зокрема, було запроваджено ліберальні умови для експорту зернових культур з України: Польщею, країнами Балтії, Словаччиною, Угорщиною, Румунією, Італією, Туреччиною, Болгарією, Грузією, Данією, Грецією та Австрією [5, ст. 485-486]. Яскравим прикладом співпраці є Словаччина, де зернові везуть залізницею з України до поромної переправи в Братиславі, а потім Дунаєм до румунського чорноморського порту Констанца, а потім до Африки.

Отже, Україна, яка завжди брала активну участь у міжнародних перевезеннях харчових продуктів, змогла адаптуватися до дуже важких умов військових дій і продовжила поставки продовольства в інші країни. На початку військових дій – це стало можливим завдяки допомозі інших країн зі спільним кордоном, а також завдяки адаптації вітчизняних логістичних компаній. Вкрай важким залишається питання морських перевезень, але вони

частково компенсуються залізничною та автомобільною логістикою. Тому можна очікувати, що Україна продовжить займати провідне місце у міжнародних перевезеннях харчових продуктів.

Список літератури:

1. Export Logistics and its Process explained with a Flowchart. 2022. URL: <https://www.dripcapital.com/en-us/resources/blog/export-logistics-process>
2. Ukraine's role in global food supply: individual countries' vulnerability. Bertelsmann Stiftung. 2022. PP. 48. URL: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/user_upload/Ukraines_Role_in_Global_Food_Supply.pdf
3. Логістика в умовах війни. Як зберегти та підтримувати експортні поставки? 2023. URL: <https://www.mikhailenko.com.ua/24-05-2023/logistyka-v-umovah-vijny-yak-zberegty-ta-pitrymuvaty-eksportni-postavky/>
4. Maritime trade disrupted. The war in Ukraine and its effects on maritime trade logistics. 2022. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osginf2022d2_en.pdf
5. Bezpartochnyi M., britchenko I., prylutska L. Research on export logistics of agricultural products in Ukraine during martial law and ensuring food security. The Management of Socio-Economic Systems in Terms of Globalization Challenges: Scientific Monograph. 2023. PP. 479-498 URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4414630
6. Million tons of agricultural products were shipped from Ukraine during the first part of autumn. Ministry of Agrarian policy and food of Ukraine. 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/en/news/104-million-tons-agricultural-products-were-shipped-ukraine-autumn-half>
7. Export volumes by certain types of commodities and transport in accordance with the unified automated information system of the customs service of Ukraine May 2022. 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/en/news/export-volumes-certain-types-commodities-and-transport-accordance-unified-automated-information-system-customs-service-ukraine-may-2022>
8. Welsh C., glauber J., dodd E. Why Is Russia Blocking Ukraine's Food Exports? 2023. URL: <https://www.csis.org/analysis/why-russia-blocking-ukraines-food-exports>

Маков О.А.

РОЗВИТОК НАНОТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Світова економіка початку XXI ст. характеризується кардинальними змінами у визначенні напрямів економічного прогресу. Основні акценти переміщуються на завдання прискореного інноваційного розвитку, переходу

до стратегії економіки, що базується на знаннях [3]. На сьогоднішній день основною концепцією інноваційного розвитку стала, так звана, Індустрія 4.0 (Industry 4.0), яка обумовлює цифрову трансформацію виробництва на основі впровадження технологій великих даних (Big Data), хмарних обчислень (Cloud Computing), штучного інтелекту (Artificial Intelligence), «інтернету речей» (Internet of Things), що має привести до створення «розумних фабрик» (Intelligent Manufacturing). Відповідні державні програми щодо цифрових трансформацій національної економіки вже прийняті в багатьох країнах.

Аналіз світового досвіду свідчить про високу економічну ефективність інноваційних рішень Індустрії 4.0. Важливо зазначити, що за останні роки Україна робить певні кроки щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості країни. Зокрема, проаналізувавши позиції України в рейтингу Ease of Doing Business Index можна побачити, що протягом останніх десяти років країна зробила неймовірний стрибок з 142 позиції у 2010 році до 71 позиції у 2019 році, а також значно покращила свої позиції у розвитку інноваційної сфери. Аналіз динаміки Глобального індексу інновацій (The Global Innovation Index) показав, що Україна за останні 8 років піднялася у рейтингу на 16 позицій: з 63 позиції у 2012 році до 47 сходинки у 2019 році [4].

Одним із провідних стимулів розвитку Індустрії 4.0 є розробка і впровадження нанотехнологій, а вони, у свою чергу, пропорційно своєму розвитку, стають одним із інструментів розгортання нової технологічної революції. Нанотехнології у всьому світі визнаються невід'ємною частиною ефективно функціонуючої економіки. При визначенні напрямку розвитку нанотехнологій в Україні необхідно взяти до уваги досвід тих країн, де вони розвиваються вже тривалий час. У всіх моделях, що використовуються в цих країнах, не залежно від політичного і економічного устрою, участь держави обов'язкова. Для того, щоб країна процвітала, необхідно розвивати даний інноваційний напрям, особливо в таких ключових сегментах, як охорона

здоров'я, енергетика, електроніка. Важливо налагодити механізм всієї системи, що складається з безлічі інститутів, так або інакше задіяних в процесі розвитку наноіндустрії [3].

Особливо важливим питання розвитку нанотехнологій в нашій країні постає у контексті післявоєнного відновлення України. Ключовими аспектами цього питання є дві **проблеми**, що безпосередньо пов'язанні із формуванням міжнародної конкуренто-спроможності України:

1. Подолання негативних наслідків у сферах дослідження та розробки нових нанотехнологій, спричинених повномасштабним вторгненням РФ в Україну;

2. Відновлення науково-дослідницьких та дослідницько-конструкторських робіт у наноіндустрії та їх заохочення з метою покращення позиції України на глобальному ринку нанотехнологій.

Отже, на першому етапі повоєнного відновлення економіки України повинна відбутися масштабна та плідна робота з подолання **наслідків** повномасштабного вторгнення, до яких відносяться:

1. Зупинка та обмеження досліджень: через воєнні дії в країні значно зменшилося фінансування наукових досліджень і розробок у сфері нанотехнологій (і не тільки);

2. Втрата досвідчених наукових кадрів: оскільки сфера нанотехнологій є однією із найбільш наукоємних, вона значно залежить від компетентних науковців, інженерів;

3. Зниження співпраці та обміну інформацією: війна призвела до обмеження можливості спільних досліджень та обміну інформацією між Україною та провідними країнами у сфері нанотехнологій.

Подолання вищезазначених викликів тісно пов'язане із переходом до другого етапу післявоєнного відновлення галузі нанотехнологій в Україні, а саме до покращення позицій країни на глобальному ринку нанотехнологій та забезпечення міжнародної конкуренто-спроможності за рахунок розвитку

наноіндустрії. Задля якомога швидшого розвитку цієї сфери повинно відбутися глибоке реформування нанотехнологічних досліджень і розробок, адже нанотехнологічній галузі України ще до повномасштабного вторгнення були притаманні певні проблеми розвитку. Серед них можна виділити значне превалювання НДДКР з виключно державним фінансуванням, низьку імплементацію результатів нанотехнологічних досліджень у сектор реальної економіки, неготовність товарного ринку України до впровадження нанотехнологічних розробок через недостатність знань і великі затрати такого впровадження [2].

Всі ці проблеми лише загострилися у зв'язку із чинним політично-економічним становищем України, тому для їх розв'язання необхідно буде провести низку важливих **заходів**:

1. Фінансування досліджень: держава повинна виділити достатні кошти (в тому числі – залучати міжнародні інвестиції) на підтримку досліджень та розвитку в галузі нанотехнологій. Серед основних методів фінансової підтримки можна виділити надання грантів науковим установам та університетам, спонсорство дослідницьких проектів та створення спеціалізованих дослідницьких центрів;

2. Міжнародна співпраця: країна повинна активно залучатися до міжнародних наукових співтовариств та співпрацювати з іншими країнами, що займаються нанотехнологіями. Це дозволить отримувати доступ до новітніх досліджень та стимулює обмін інформацією, що сприятиме прискоренню відновлення галузі;

3. Розвиток інфраструктури: необхідно стимулювати інвестування у створення та розвиток науково-дослідних лабораторій, наукових кластерів, спеціалізованого обладнання для виробництва та вдосконалення наноматеріалів. Ефективна інфраструктура допоможе забезпечити якісні дослідження та виробництво в цій галузі;

4. Законодавча підтримка: необхідно розробити чіткі правові рамки та регуляторні положення, які стимулюватимуть розвиток та використання нанотехнологій;

5. Підтримка комерціалізації: для відновлення галузі нанотехнологій важливо стимулювати комерціалізацію наукових розробок, шляхом надання підтримки підприємствам, що працюють у сфері нанотехнологій, сприяння перетоку технологій з академічної сфери до бізнесу, залучення інвестицій та розробки механізмів комерціалізації інновацій, розвиток академічного підприємництва;

6. Навчання та освіта: важливо вкласти зусилля у розвиток навчальних програм та освітніх ініціатив, спрямованих на розвиток наноіндустрії. Зусилля мають спрямовуватися на підготовку кваліфікованих кадрів у галузі нанотехнологій, майстер-класів та семінарів для студентів, науковців та фахівців з промисловості;

7. Етапність, першочерговий розвиток нішових галузей: важливо визначити та стимулювати розвиток пріоритетних сфер застосування нанотехнологій в Україні. На сьогоднішній день до таких можна віднести розробку наноматеріалів для виробництва і сільського господарства, оборонна промисловість, наномедицина. Також, найпріоритетнішими напрямками інтеграції вітчизняних інновацій до глобального ринку нанотехнологій, що забезпечує високий рівень міжнародної конкурентоспроможності, ще з 2015 року стало виробництво наноструктур різноманітного призначення, зокрема надяскраві світлодіоди, концентраторні сонячні батареї, НВЧ транзистори, тобто прилади оптоелектроніки на базі нанотехнологій [1].

Отже, післявоєнне відновлення нанотехнологічного сектору України та його подальший розвиток є надзвичайно важливим для формування міжнародної конкурентоспроможності нашої країни. На сьогоднішній день нанотехнології вважаються однією з ключових галузей майбутнього,

оскільки вони мають потенціал трансформувати різні сфери життя і промисловості, тому не можна недооцінювати ризики, які виникнуть у разі недостатньої стимуляції розвитку цієї сфери. Реформування наноіндустрії забезпечить країні значний технологічний прогрес, економічний розвиток та суттєвий науковий потенціал, що прямопропорційно вплине на глобальну позицію України на глобальному ринку та світовій політичній арені.

Список літератури:

1. Черницька Т. В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку нанотехнологій у глобальному середовищі. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2013. С. 154–158.
2. Ткачова О. А. Науково-технологічний потенціал розвитку вітчизняної сфери нанотехнологій. Економіка і прогнозування. 2015. № 2. С. 134-147.
3. Моїсеєнко Ю. М. Державна підтримка та стимулювання нанотехнологій в Україні. Ефективна економіка. 2014. №6. С.2-6.
4. Кравчук Ю. Г., Скоробогатова Н. Є. Україна в умовах Індустрії 4.0: Можливості та бар'єри. Збірник наукових праць молодих вчених КПІ імені Ігоря Сікорського. 2020. №14. С. 1-5.
5. The Global Technology Revolution 2020, In-Depth Analyses RAND. Bio/Nano/Materials/Information Trends, Drivers, Barriers, and Social Implications. 2020.

Мешкова А.С.

АНАЛІЗ РИЗИКІВ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасному світі, де глобалізація визначає економічні процеси, міжнародне інвестування стає невід'ємною частиною стратегій фінансового росту та розвитку. Однак, на жаль, цей процес супроводжується значними ризиками, особливо в умовах геополітичної нестабільності. Глобальні конфлікти, політичні напруження, терористичні загрози та інші фактори стають визначальними чинниками, що впливають на ефективність та безпеку міжнародних інвестиційних стратегій.

Цей аналіз націлений на розкриття сутності ризиків, з якими стикаються інвестори в умовах геополітичної нестабільності, та розгляд можливих стратегій управління цими ризиками для забезпечення стійкості та стабільності портфелів міжнародних інвесторів. Розуміння цієї теми є критично важливим для того, щоб найефективніше використовувати переваги глобального інвестування в умовах складних міжнародних відносин.

Теза 1. Вплив геополітичних криз на світові фінансові ринки.

Вплив геополітичних криз на світові фінансові ринки є важливою та актуальною проблемою в контексті сучасного глобального економічного середовища. Конфлікти, санкції та різкі політичні зміни створюють комплексні виклики для учасників фінансового ринку, від індивідуальних інвесторів до корпорацій та фондів. Нестабільність у геополітичній арені може призвести до значних коливань на фінансових ринках, викликаючи зміни в цінах активів та структурі інвестиційних портфелів.

У зв'язку з цим, інвестори повинні уважно стежити за геополітичними подіями та аналізувати їхні можливі наслідки для своїх інвестиційних стратегій. Наприклад, конфлікти в регіонах з високим рівнем геополітичних ризиків можуть призвести до втрат на ринках акцій та валютних пар, в той час як введення санкцій може створити обмеження для деяких видів інвестицій та торгівлі. Передбачення та ефективне управління цими ризиками стає невід'ємною частиною стратегій управління портфелями в умовах глобальної нестабільності.

Теза 2. Роль правового середовища у міжнародному інвестуванні при геополітичних турбуленціях.

Роль правового середовища у міжнародному інвестуванні стає критично важливою в умовах геополітичних турбуленцій. Політичні конфлікти та нестабільність можуть викликати значні правові виклики для інвесторів, і визначення правового контексту стає стратегічною складовою ефективного

управління ризиками. Національне та міжнародне законодавство, включаючи конвенції та угоди про захист інвестицій, визначає права та обов'язки сторін у контексті інвестиційних відносин. Аналіз правового середовища дозволяє інвесторам визначити ступінь захищеності їхніх прав, розробляти стратегії врахування правових ризиків та забезпечити стійкість інвестиційного портфеля в умовах невизначеності. Зокрема, правовий фреймворк може визначати процедури вирішення інвестиційних суперечок, а також захист власності та прав іноземних інвесторів у країні, що перебуває в політичних турбуленціях. Такий аналіз є необхідним для розуміння потенційних викликів та можливостей, які можуть виникнути в контексті міжнародного інвестування при геополітичних турбуленціях.

Теза 3. Стратегії диверсифікації портфеля під час геополітичних турбуленцій.

Стратегії диверсифікації портфеля стають особливо важливим інструментом у контексті геополітичних турбуленцій. Нестабільність у геополітичній сфері може впливати на різні сегменти ринку та види активів по-різному. У таких умовах інвестори шукають збалансований підхід до розміщення своїх активів для зменшення ризиків та забезпечення стабільності портфеля. Диверсифікація може включати розподіл інвестицій між різними класами активів, географічними регіонами, а також між високо- та низько-ризикованими інструментами. Такий підхід дозволяє інвесторам зменшити експозицію до конкретних ринкових ризиків та забезпечити більшу стійкість портфеля в умовах непередбачуваності глобальної політичної обстановки. При цьому важливо ретельно враховувати не лише розмаїття активів, але й гнучко адаптувати стратегії диверсифікації в залежності від конкретних геополітичних подій та їхнього потенційного впливу на фінансові ринки.

У світі, насиченому геополітичними турбуленціями, вивчення та розуміння впливу таких подій на фінансові ринки та інвестиційні стратегії є

ключовим завданням для сучасних інвесторів. Роль правового середовища в цьому контексті набуває особливого значення, визначаючи рамки та захист інвестицій в умовах невизначеності. Додатково, стратегії диверсифікації портфеля виявляються ефективним інструментом для зменшення ризиків та забезпечення стійкості інвестиційного портфеля в умовах глобальних змін. Такий комплексний підхід до управління ризиками та оптимізації інвестицій дозволяє інвесторам успішно адаптуватися до складних умов сучасного світу та максимізувати їхні можливості у фінансовій сфері.

Список літератури:

1. Xinjie W. Geopolitical Risk and Investment / W. Xinjie, W. Yangru, X. Weike. // The Ohio State University. 2023. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jmcb.13110>
2. Anh-Tuan L. Does geopolitical risk matter for corporate investment? / L. Anh-Tuan, T. Thao Phuong // Journal of Multinational Financial Management. 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1042444X2100027X>.
3. Dolzer R. Principles of international investment law / R. Dolzer, U. Kriebaum, C. Schreuer. 2022. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=aS9VEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Legal+framework+for+international+investments&ots=pjNXLmd9gc&sig=rX3pnpAZ7zH08DIN7wE0NTlnnDw&redir_esc=y#v=onepage&q=Legal%20framework%20for%20international%20investments&f=false
4. Cubeddu L. External financing risks: How important is the composition of the international investment position? / L. Cubeddu, S. Ahmed Hannan // Journal of International Money and Finance. 2023. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261560622001759>

Нагорна О.П.

ЗЕЛЕНЕ ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Останнім часом Україна активно займається реформуванням сфери довкілля, в рамках євроінтеграційного розвитку України, що є великим кроком на шляху до повоєнного відновлення. Кліматичні зміни вимагають

реформ в цій сфері на низці рівнях взаємодії і взаємовпливу суспільства, включаючи законодавчий, інституційний, економічний та соціальний.

Зростання екологічних проблем, зокрема забруднення повітря, води, та знищення природоохоронних територій – проблеми в сучасних умовах та виклики для держави, яка прагне втілити європейські стандарти у своїй діяльності. Зелене відновлення, орієнтоване на забезпечення сталої екологічної діяльності, відіграє ключову роль у формуванні позитивного іміджу будь-якої країни та покращенні якості життя громадян [1]. А для України зелене відновлення є насамперед фактором для створення передумов для посилення конкурентноспроможності в контексті євроінтеграції.

Варто зауважити і наголосити на тому, що ризики зміни клімату напрямку пов'язані з фінансовими ризиками – збільшення волатильності світових цін, зростання інфляції, та фінансова нестабільність. Про щільний зв'язок між кліматом та монетарною політикою, пишуть і аналітики Національного банку України в липневому Інфляційному звіті [2]. В офіційній публікації НБУ зазначається, що у таких умовах роль центрального банку країни – мінімізувати вплив цінових шоків, зокрема, через розвиток фінансових ринків, як-от страхування та запровадження оцінки активів з урахуванням можливого негативного впливу зміни клімату, ринку форвардних операцій.

Україна має зобов'язання та наміри щодо зеленого відновлення згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, однак існують значущі виклики, які заважають ефективному впровадженню цих намірів. Для того, щоб досягти успіху в зеленому відновленні, Україні необхідно не лише зосередитися на розвитку відновлювальних джерел, на фінансуванні програм підтримки розробки енергоефективних рішень, на розвитку зеленої інфраструктури, на впровадженні рециклінгу (екологічної утилізації сміття), розробляти заходи щодо збереження біорізноманіття, але й враховувати соціокультурні та політичні виклики. Залучення громадськості у процес

зеленого відновлення, створення ефективної системи екологічного виховання та взаємодії з бізнес-структурами - є ключовими аспектами, які також варто враховувати в контексті зеленого відновлення України.

Зауважимо, що 21-го квітня, Указом Президента було створено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [3]. Президентом України озвучувались різні ідеї повоєнного відновлення країни: від патронатства українських міст європейськими державами до полегшення умов ведення бізнесу в Україні і цифровізації. Тому вже зараз тривають дискусії та складаються плани щодо розбудови України, зокрема обговорень потребує і зелена відбудова згідно з європейськими стандартами з охорони довкілля та сталого розвитку для країн-кандидатів в ЄС [4, с. 121-134].

«Зелена політика» - це динамічний процес, ініціативи якої можуть змінюватися відповідно до зовнішніх або внутрішніх факторів. Однак, початкова місія нової "зеленої" політики полягає в досягненні рівноваги між інтересами громадськості, бізнесу та довкілля. Дії, спрямовані на підтримку життєдіяльності людей, такі як відновлення критичної інфраструктури, повинні бути оперативними та швидкими. Однак необхідно не лише враховувати вартість проєктів на сьогоднішній день, але й розглядати їхню довгострокову ефективність імплементуючи концепцію «зеленої відбудови» (з англ. Green Bulding) метою якої є створення енергоефективних, екологічно чистих та здорових для мешканців об'єктів.

Варто зазначити, що співпраця з європейськими партнерами в області зеленого відновлення може забезпечити Україні доступ до технологій, фінансової підтримки та експертного досвіду. Важливим етапом буде також гармонізація законодавства України з законами Європейського союзу в галузі охорони навколишнього середовища в таких напрямках:

- Інтеграція принципів природоохоронної та кліматичної політики з урахуванням пріоритетів Європейського зеленого курсу (ЄЗК), такі як

модернізація економіки, декарбонізація, чисте виробництво, збереження біорізноманіття та перехід до сталих сільськогосподарських практик.

- Ефективна інвестиційна політика та фінансове забезпечення економічного відновлення створюючи виробничі ланцюги з високою додатковою вартістю.

- Розвиток зеленої економіки базуючись на низькому викиді вуглецю, енергоефективності, ефективному, інноваційному та чистому виробництві з метою розширення можливостей та вибору для національної економіки, використовуючи відповідну фіскальну політику.

- Використання європейських екологічних інструментів з дотриманням екологічного законодавства, використовуючи стратегічну екологічну оцінку (CEO) планів та програм та оцінки впливу на довкілля (ОВД).

- Посилання ролі місцевого самоврядування та участі громадян у розробці стратегій післявоєнного відновлення на принципі субсидіарності, забезпечуючи розвиток реформ децентралізації.

У контексті зеленого повоєнного відновлення України ряд організацій уклали партнерську угоду. Даний альянс об'єднав в собі різноманітні громадські організації, що активно сприяють зеленому розвитку та стали часткою стратегії відновлення України після військових подій і є перспективним прикладом співпраці громадянського суспільства для забезпечення сталого екологічного розвитку України.

Для досягнення успіху в зеленому відновленні та інтеграції до ЄС, Україні необхідно враховувати технічні, фінансові, соціокультурні та політичні виклики. Потрібно залучати громадськість тим самим вибудовувати нову систему екологічного виховання населення. Співпраця з бізнес-структурами є також ключовими аспектами для успішної реалізації зеленого відновлення. Враховуючи європейські стандарти з охорони довкілля та сталого розвитку Україні варто розвивати інноваційні екологічні

технології співпрацюючи з європейськими партнерами для конкурентної євроінтеграції України.

Список літератури:

1. Повоєнне відновлення України має бути зеленим [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.dossier.org.ua/news/unp-position-paper>
2. Національний банк України. Інфляційний звіт [Електронний ресурс] / Національний банк України // 2020 – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q3.pdf?v=4
3. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни. [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225>
4. Бородіна О. А., Ляшенко В. І. Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України. Вісник економічної науки України. 2022. № 1 (42). С. 121- 134.

Нечипорук А.В.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ВИКЛИКІВ

За останні роки перед Україною постала значна кількість системних викликів, які мають значний вплив на всі аспекти економічної діяльності країни, в тому числі на міжнародну торгівлю товарами і послугами, особливий негативний вплив на операції з міжнародної торгівлі був спричинений війною Росії проти України, тобто очевидним є той факт, що тема яка розглядається є зараз дуже актуальною.

Перш за все варто розглянути, які обсяги міжнародної торгівлі були у повоєнні роки, щоб надалі зрозуміти, усі негативні наслідки, які були задані Україні в цій сфері через війну. В цілому очевидно, що обсяги торгівлі поступово зростали, окрім пандемійного 2020 р., а вже у 2021 р. було досягнуто піку за останні 7 років, експорт України зріс майже на 20 млн. дол. порівняно з 2020 р. Зокрема, у 2021 р. країна посіла друге місце в світовому експорті зерна, поступившись лише США. За даними ООН, зерно з України нагодувало понад 400 млн. людей у всьому світі та становило 10%

усіх проданих культур. Що стосується пшениці, то в 2021 р. країна стала шостим виробником у світі. Також країна відома металургійним комплексом, мінеральними продуктами, транспортними послугами, унікальними ІТ-сервісами і навіть медом. У 2021 р. найбільшу питому вагу українського експорту становила сільськогосподарська та харчова продукція, а саме 40,7%. Лідерами цієї галузі є олія як продукт переробки, зернові (пшениця, кукурудза та ін.), цукор, кондитерські вироби, овочі та фрукти, борошняні вироби. На другому місці — металургійний комплекс — 23,5%, на третьому — мінеральні продукти (нафта та продукти її перегонки, руди, шлаки, зола тощо) — 9%. Зокрема, Україна експортує машинобудівну продукцію: до Канади постачає спецтехніку, яка використовується в умовах сніжної зими, а до ЄС — рибальські судна, запчастини для вагонів і локомотивів. Крім того, автопричепи з України постачаються до Кенії.

Також Україна активно експортує мед. У 2021 р. країна посідає друге місце серед експортерів меду. Інший експорт включає хімічну продукцію, деревину та паперову масу, продукцію легкої промисловості. Найбільший відсоток експорту товарів з України припадав на країни Європейського Союзу, потім Азію, Африку, Америку та Австралію. У 2021 р. експорт послуг зріс на 10,9% порівняно з 2020 р. Перше місце тут посіли транспортні послуги, потім ІТ-послуги та послуги зв'язку, за ними – бізнес-послуги та туристичні послуги, ремонт та технічне обслуговування, страхування та інші [2]. У 2022 р., коли Росія почала повномасштабну війну експорт впав на 35%, оскільки логістика ускладнилася, і Україні довелося шукати нові шляхи для експорту своїх продуктів харчування.

Економіка України поступово пристосовується до функціонування в умовах воєнного стану, що впливає на показники зовнішньої торгівлі, проте негативна динаміка товарного експорту не зникла. Обсяг експорту скоротився на 14% до 19,4 млрд дол., а фізичний експорт зріс на 4% через вирішення деяких логістичних проблем, пов'язаних із триваючим

російським вторгненням. Україні вдалося експортувати 60 млн тон сільськогосподарської продукції на кінець 2022 р., з яких 4,6 млн т – пшениця [2-4]. У цей період основними імпортерами української пшениці були Туреччина, Румунія та Іспанія. Під час воєнного стану експорт пшениці з України до цих країн зріс більше, ніж до війни. А також варто зазначити, що значний обсяг експорту пшениці Україна отримала за рахунок транскордонної торгівлі з Угорщиною [5, ст. 482-483].

Порівняно з експортом вартість імпорту зросла на 20 % - до 30,4 млрд. дол. Значне зростання від'ємного сальдо торгівлі товарами до 11 млрд. дол. відбулося через дефіцит у торгівлі машинами, обладнанням, нафтою та енергетичними продуктами, продукцією хімічної промисловості, текстилем, взуттям та іншими товарами.

В експорті, як і раніше, зберігається домінування продуктів харчування та сільськогосподарської сировини, частка такої продукції зросла до 60,6% від загального обсягу експорту. Частка несільськогосподарської продукції в експорті зменшилася відповідно до 39,4%. Зокрема, частка експорту металів та виробів з них скоротилася приблизно до 11% через зменшення виробництва металургійних підприємств, а також через проблеми з логістикою. Частка експорту мінеральних продуктів (до 5,1%) (переважно за рахунок зменшення обсягів експорту залізних і титанових руд), машин, обладнання та транспорту (до 8,6%), продукції хімічної промисловості (до 3,1%), також знизилися паливно-енергетичні продукти (до 1,2%) [3].

Особливої уваги заслуговує сектор ІТ, експорт ІТ-послуг (інтернет-провайдери, послуги безпеки та обслуговування систем відеоспостереження, послуги з обслуговування комп'ютерів та послуги електронного зв'язку) – чи не єдиний напрямок, який зріс у 2022 р. Лише за листопад минулого року цей сегмент зріс на 8 % на місяць. Загалом ІТ-сектор за 11 місяців 2022 р. заробив на експорті на 7% більше, ніж за аналогічний період 2021 року: \$6,6 млрд проти \$6,2 млрд. [2].

Серед імпорту зменшилася частка імпорту первинних паливно-енергетичних товарів (до 19,2% від загального обсягу імпорту), що свідчить про поступове насичення внутрішнього ринку цими товарами. Водночас зросла частка імпорту машин, обладнання та транспорту (до 29,2%) та продуктів харчування та сільськогосподарської продукції (до 11,4%).

У географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами понад 62% українського експорту та майже 52% імпорту припадало на ЄС, у результаті частка становила 56%. В умовах конфлікту Україна, наскільки це можливо, використовує режим вільної торгівлі, передбачений Поглибленою та всеосяжною зоною вільної торгівлі. Успішно використовується і такий інструмент підтримки економіки України, як скасування Європейським Союзом торгових обмежень на український експорт.

Триває тенденція до скорочення обсягів торгівлі з країнами СНД. Їх частка в географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами знизилася до 2,9%, питома вага цього об'єднання країн в експорті зменшилася до 4%, а в імпорті - до 2,2%. Зниження експорту до країн СНД зафіксовано на 47% до 0,8 млрд доларів. За рахунок зменшення поставок практично всіх груп товарів, крім нафти та енергоносіїв (збільшення експорту електроенергії до Молдови) та інших товарів, які становлять незначну частку [3].

Отже, Україна пристосовується до викликів спричинених війною і поступово перелаштовує свою торгівлю, зокрема шукаючи нові шляхи для експорту власної продукції, а також переорієнтовуючись на інших партнерів в імпорті. Удар який був завданий українській торгівлі війною дуже значний, проте враховуючи актуальну ситуацію, можна очікувати доволі стрімкого відновлення після припинення бойових дій та з відкриттям портів.

Список літератури:

1. World Integrated Trade Solution. URL: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/UKR/Year/LTST/Summarytext>

2. What does Ukraine export? 2023. URL: <https://ukraine.ua/faq/what-does-ukraine-export/>
3. Maritime trade disrupted. The war in Ukraine and its effects on maritime trade logistics. 2022. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osginf2022d2_en.pdf
4. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya-2023-roku>
5. BEZPARTOCHNYI Maksym, BRITCHENKO Igor, PRYLUTSKA Lyudmyla. Research on export logistics of agricultural products in Ukraine during martial law and ensuring food security. PP. 479-498 <https://deliverypdf.ssrn.com/delivery.php?ID=784088029100030005079113092092113125020086007086005029102126022108070007004073020018030032052041121125058088122092006027113101016009071049003065119074087003070126007020076036082120106075097025005096127083096085028096025091118066097064095097116003104113&EXT=pdf&INDEX=TRUE>
6. Distribution of exports in Ukraine in 2022, by industry. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1297573/share-of-exports-in-ukraine-by-commodity/>

Полякова К.А.

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА СВІТОВИЙ РИНОК СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ

Здійснення експорту соняшникової олії має стратегічне значення для формування бюджету України за рахунок надходження валютних доходів. З точки зору попиту та пропозиції цінові та нецінові чинники, що впливають на формування макроекономічної рівноваги, відіграють вирішальну роль у збільшенні експорту соняшникової олії. На сучасному етапі розвитку дана вітчизняна галузь економіки, внаслідок повномасштабної війни, розпочатої в лютому 2022 р., втратила позицій в експорті соняшникової олії на міжнародному ринку і можливість забезпечувати фінансову стабільність країни та наповнення бюджету.

Обсяг світового ринку соняшникової олії в 2022 р. становив 20,51 млрд. дол. США, а в період з 2022 по 2028 рр. очікується, що середньорічний темп його зростання становитиме близько 3,2% [1; 2].

Виробництво та експорт олії з України є одними з найбільших у світі, і цей сектор відіграє значну роль в економіці країни. В 2021 р. Україна виробила близько 7 мільйонів тонн соняшникової олії, або близько 29% загального світового виробництва. У 2021 р. Україна експортувала соняшкову олію на суму близько 5,59 млрд. дол. США, або 53,20% від загального експорту соняшникової олії у світі [3; 4].

Проте з початком повномасштабної війни минулого року (лютий 2022 р.) розпачатою росією проти України, двома найбільшими виробниками та експортерами соняшникової олії, ринок соняшникової олії сильно постраждав не лише в Україні, а й у решті країн світу [4].

Війна в Україні справила значний вплив на світовий ринок соняшникової олії, вплинувши на пропозицію, попит, торгівлю та ціну цього сільськогосподарського товару.

Дані Tridge та Державної служби статистики України показують, що виробництво соняшникової олії в Україні поступово зростало протягом останніх 6 років (2015-2021 рр.), що становило близько 90% приросту виробництва за вказаний період. За галузевими прогнозами, у 2021 р. Україна виробила близько 7,1 млн. т соняшникової олії, що на 24,1% більше, ніж у попередньому році. Українські виробники олії інвестували у передові технології, щоб підвищити якість та ефективність своїх виробничих процесів. Це дозволило їм створити рафіновану олію високої якості, що відповідає світовим вимогам [5].

За даними Державної служби статистики України, у 2021 р. під вирощуванням соняшника було зайнято 6509700 га, або 23% усіх агрохолдингів в Україні. Фактично, в 2021 р. Україна з її виробничими потужностями 5,84 млн тонн стала найбільшим виробником у світі, на частку якого припадає 32,3% від загального обсягу виробництва соняшникової олії. Однак пізніше, коли почалася війна, Україна втратила значну частину (за оцінками -40%) потужностей з виробництва соняшникової олії.

На українську промисловість соняшникової олії суттєво вплинула повномасштабна війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 р. Одним із найбільш постраждалих районів в умовах війни стала Східна частина України, яка була важливим сільськогосподарським центром. Війна ускладнила сільськогосподарську діяльність, що призвело до зниження виробництва олії в цьому регіоні, на який припадає значна частина виробництва олії в Україні. За даними Міністерства сільського господарства США (USDA), у 2022/23 маркетинговому році Україна, за прогнозами, стане третім за величиною виробником насіння соняшнику у світі після росії та ЄС, оскільки очікується різке зниження виробництва, що відображатиме наслідки війни. Оцінки виробництва соняшнику в Україні на 2023 р. все ще невідомі через війну, що триває, але вони, ймовірно, будуть на 43% нижчими, ніж у 2021 р. [2].

Війна біля східних воріт Європи змусила виробників насіння соняшнику в Європі виробляти більше врожаю, що призвело до зниження попиту на українську олію через власне внутрішнє виробництво. У результаті з кінця липня 2022 року оптова ціна на рафіновану олію в Україні впала до 1,44 дол./кг.

Війна також вплинула на експорт олії з України. Транспортування соняшникової олії з виробничих центрів на експортні термінали було ускладнено через порушення транспортних мереж та інфраструктури, викликаного блокадою великих портів зі сторони росії. Це призвело до затримок та збільшення вартості доставки, що, у свою чергу, знизило конкурентоспроможність української олії на міжнародному ринку.

Важливими ринками є Індія, ЄС та Китай, на які разом припадає понад 75% загального експорту України. Закриття портів не дозволило приблизно половині соняшникової олії, яка зазвичай експортувалася з торішнього врожаю, потрапити до країни. Єдина альтернатива – дорожчі маршрути на захід через Румунію чи Польщу. Переробні підприємства, як і раніше, не працюють, а більша частина українських площ вирощування соняшника

розташована на схід від річки Дніпро, де зараз ведеться більша частина бойових дій. російський експорт в даний час обмежений через сукупний вплив порушення морської торгівлі в Чорному морі, реалізації квоти російської влади та вплив санкцій на бізнес-операції з країни-агресора.

Війна також зробила негативний вплив на економічну стабільність країни та довіру інвесторів, що завадило інвестиціям у сектор та знизило виробничі потужності. За даними USDA, у 2022/23 маркетинговому році частка України у світовому експорті знизилася до 40 відсотків. Багато експертів галузі також підтверджують можливе помітне зниження експорту олії з України в найближчі роки.

Список літератури:

1. Global sunflower oil. 2021-2028 URL: <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/sunflower-oil-market-101480>
2. Global sunflower oil 2023-2033 URL: <https://www.factmr.com/report/113/sunflower-oil-market>
3. Global sunflower oil URL: <https://www.marketresearchfuture.com/reports/sunflower-oil-market-8792>
4. The impact of the Ukraine crisis on the global vegetable oil market. MAY 3, 2022 URL: <https://www.ifpri.org/blog/impact-ukraine-crisis-global-vegetable-oil-market>
5. Державна служба статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Росляков А.А.

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ КРИЗ ТА ЗАГРОЗИ ВИНИКНЕННЯ НОВИХ

Сучасний світовий фінансовий ландшафт визначається не лише глибокою інтеграцією фінансових ринків різних країн, але й швидкими та непередбачуваними змінами, що створюють виклики для економік усього світу. Ця інтеграція, яка була до певного ступеня корисною, розмежовуючи можливості та збагачуючи можливості для ефективного розподілу капіталу,

також виявляється ситуацією, де взаємозв'язки можуть призвести до неочікуваних наслідків.

Однією з головних загроз є можливість виникнення фінансових криз, таких як та, що спричинила глобальну рецесію у 2008 році. Ці кризи не тільки заглиблюють економічні труднощі в конкретних країнах, але також можуть викликати ланцюгові реакції, які швидко розповсюджуються на глобальному рівні. Велика взаємозалежність фінансових ринків створює підґрунтя для "ефекту доміно", коли економічні проблеми в одній країні можуть легко перетнути кордони та впливати на інші економіки.

Враховуючи цей контекст, важливо розглядати питання ефективності і розвитку міжнародних інструментів для моніторингу та регулювання фінансових ринків. Забезпечення співпраці між країнами, обмін інформацією та прийняття спільних заходів може стати критичним для збалансованого та стабільного фінансового середовища на глобальному рівні.

Небезпека нових фінансових криз постає з різноманітних джерел та факторів, які можуть взаємодіяти та створювати економічні проблеми. Ось кілька ключових аспектів, які становлять потенційні ризики для виникнення нових фінансових криз:

1. Глобальна економічна нестабільність: Світова економіка постійно зазнає змін під впливом різних факторів, таких як політичні та економічні конфлікти, тарифні війни, природні катастрофи та епідемії. Нестабільність на глобальному рівні може призвести до непередбачуваних змін у фінансових ринках та викликати стрес для банківської системи та корпоративного сектора.

2. Збільшення боргового навантаження: Великі обсяги боргів на рівні держав, корпорацій та домогосподарств можуть стати важким тягарем у випадку погіршення економічної ситуації або зростання процентних ставок. Великий борг може призвести до не здатності суб'єктів економіки

виконувати свої фінансові зобов'язання та викликати ланцюгові реакції в економіці.

3. Технологічні загрози та цифрові атаки: Інновації в області фінансових технологій (FinTech) та цифрові технології можуть покращити ефективність фінансових ринків, але вони також створюють нові ризики. Цифрові атаки на фінансові установи, крадіжки особистих даних та кіберзлочинність можуть призвести до серйозних порушень фінансової безпеки та викликати довготривалі економічні наслідки.

4. Торгові та валютні нестабільності: Тарифні конфлікти між країнами, непередбачувані зміни торговельних угод та валютні коливання можуть призвести до невпевненості на ринках та вплинути на фінансову стабільність. Наприклад, негативні зміни в торговельних відносинах між великими економіками можуть викликати значні зміни в цінах на товари та послуги, а також валютні ризики.

5. Низькі процентні ставки та асиметрія інформації: Довготривала політика низьких процентних ставок може призвести до утворення "бульбашок" на фінансових ринках та створити умови для переоцінки ризиків. Асиметрія інформації між ринковими учасниками може призвести до неправильної оцінки ризиків та надмірної участі в ризикових активах.

Основна небезпека полягає в тому, що ці фактори можуть взаємодіяти та викликати каскадні ефекти, які важко передбачити та контролювати. Це може призвести до того що нова світова фінансова криза може мати широкий спектр наслідків для світової економіки та глобальних фінансових ринків. Деякі з можливих наслідків включають:

1. **Економічна рецесія:** Головним наслідком глобальної фінансової кризи може бути економічна рецесія, яка вплине на ріст ВВП та зайнятість в багатьох країнах. Зменшення виробництва та споживчого попиту може призвести до зниження економічної активності.

2. **Банкрутства та фінансові труднощі компаній:** Зниження обсягів бізнесу та зменшення споживчого попиту можуть призвести до фінансових труднощів для багатьох компаній. Банкрутства та великі втрати на фінансових ринках можуть виникнути через зменшення вартості активів.

3. **Безробіття:** Зменшення активності підприємств може призвести до збільшення безробіття, що може вплинути на соціальну та економічну стабільність в багатьох країнах.

4. **Міжнародні наслідки:** Глобальна фінансова криза може викликати негативні міжнародні ефекти, оскільки економіки країн є взаємозалежними. Зниження економічної активності в одній країні може вплинути на інші через міжнародну торгівлю, капіталовкладення та інші канали взаємодії.

5. **Поглиблення боргових проблем:** Фінансові труднощі можуть призвести до погіршення стану боргових проблем в країнах та компаніях, збільшуючи ризик дефолту.

6. **Зміни в глобальних фінансових регуляторах:** Глобальна фінансова криза може послужити стимулом для перегляду та посилення регуляційного контролю над фінансовими установами, щоб запобігти подібним кризам у майбутньому.

Для запобігання та пом'якшення таких наслідків важливо приділяти увагу розвитку та вдосконаленню міжнародних механізмів контролю, попередження та керування фінансовими кризами.

Список літератури:

1. World Economic Outlook Database Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/October/select-country-group>.
2. World Bank. 2022. International Debt Report 2022: Updated International Debt Statistics. Washington, DC : World Bank. <http://hdl.handle.net/10986/38045>
3. The world factbook. Debt-external country-comparison. Режим доступу: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/debt-external/country-comparison/>

ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Оскільки українська м'ясна промисловість стоїть на перехресті глибоких перетворень в умовах триваючого процесу європейської інтеграції, вона стикається одночасно з низкою викликів і можливостей, які вимагають стратегічного і чітко визначеного підходу для успішної інтеграції. З одного боку, галузь повинна адаптуватися до жорстких стандартів якості та безпеки, встановлених Європейським Союзом. Ці стандарти, будучи необхідними для захисту прав споживачів, вимагають значної модернізації виробничої інфраструктури, суворого впровадження заходів контролю якості та підвищення кваліфікації персоналу галузі. Недотримання цих стандартів обмежить доступ галузі до прибуткового європейського ринку.

Крім того, українські виробники м'яса стикаються з посиленням конкуренції з боку європейських колег. Відомі європейські виробники володіють передовими технологіями, мають розгалужену мережу збуту та репутацію виробника високоякісної продукції. Щоб ефективно конкурувати, українські виробники повинні стати на шлях інновацій, інвестувати в дослідження та розробки, впроваджувати передові технології виробництва та диференціювати свою продукцію за допомогою унікальних ціннісних пропозицій, які резонують з вимогливими споживачам [1].

Незважаючи на ці виклики, європейська інтеграція відкриває безліч можливостей для української м'ясної промисловості. Європейський Союз - це величезний ринок м'ясної продукції, який постійно зростає, що надає українським виробникам безпрецедентну можливість розширити свій ринок збуту та отримати доступ до нової клієнтської бази. Крім того, доступ до європейських технологій, фінансових ресурсів та досвіду може прискорити модернізацію галузі та підвищити її конкурентоспроможність [2].

Для успішного подолання цих викликів та використання можливостей, які надає європейська інтеграція, українська м'ясна промисловість потребує комплексного стратегічного плану розвитку, який охоплює такі напрями як непохитна прихильність до якості та безпечності: галузь повинна визначити пріоритетом впровадження суворих систем управління якістю, що відповідають європейським стандартам. Це передбачає впровадження найкращих міжнародних практик у вирощуванні тварин, управлінні кормами, забої, переробці та пакуванні. Регулярні аудити та сертифікації можуть продемонструвати відповідність вимогам та зміцнити довіру споживачів. Обов'язковим напрямом є впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності, що вимагає багатогранного підходу. Інвестиції в сучасні технології, такі як автоматизовані виробничі лінії та передові пакувальні рішення, можуть підвищити ефективність, знизити витрати та підвищити якість продукції. Крім того, розробка унікальних та інноваційних м'ясних продуктів, адаптованих до споживчих уподобань, може вигідно відрізняти українських виробників від конкурентів.

Розширення доступу до ринків збуту та побудова надійних каналів дистрибуції, а саме активний пошук експортних можливостей в межах Європейського Союзу має вирішальне значення. Це передбачає розуміння споживчих уподобань на цільових ринках, відповідну адаптацію продукції та створення надійних каналів збуту [3]. Відвідування виставок, налагодження контактів з потенційними партнерами та участь у маркетингових дослідженнях можуть сприяти виходу на ринок та розширенню охоплення ринку. Важливим чинником є сприятлива та прозора регуляторна база, яка має важливе значення для зростання та сталого розвитку галузі [4]. Український уряд повинен встановити чіткі та прозорі правила щодо безпечності харчових продуктів, маркування, захисту тварин та охорони навколишнього середовища. Ефективні механізми правозастосування також необхідні для забезпечення дотримання законодавства та підтримки довіри

споживачів. Сприяння співпраці між промисловістю та наукою: співпраця між м'ясною промисловістю та науково-дослідними установами може прискорити впровадження інновацій та технологій. Спільні дослідницькі проекти, програми обміну знаннями та ініціативи з передачі технологій можуть подолати розрив між академічними досягненнями та практичним застосуванням у промисловості.

Розширення можливостей робочої сили через підвищення кваліфікації: інвестиції в програми навчання та освіти для працівників м'ясної промисловості мають першорядне значення. Це включає навчання протоколам безпеки харчових продуктів, практикам тваринництва, сучасним технологіям переробки та методам сталого виробництва. Кваліфікована та обізнана робоча сила має важливе значення для підтримання високих стандартів якості та конкурентоспроможності [5].

Отже, звернувшись до цих ключових сфер та реалізувавши комплексний стратегічний план, українська м'ясна промисловість зможе успішно подолати виклики та можливості, пов'язані з європейською інтеграцією. Це прокладе шлях до сталого зростання, підвищення конкурентоспроможності та значного внеску в українську економіку.

Список літератури:

1. Аграрні ринки. Український клуб аграрного бізнесу, 2023. URL: https://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/agrarni_rinki/myaso. (дата звернення: 13.10.2023)
2. Branża drobiarska alarmuje o rosnącym problem importu mięsa drobiowego i jaj z Ukrainy, Farmer.pl, 2023. URL: <https://www.farmer.pl/produkcja-zwierzeca/drob-i-jaja/branza-drobiarska-HYPERLINK>. (дата звернення: 13.10.2023)
3. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний вектор у контексті продовольчої безпеки, 2022. URL: (дата звернення: 14.10.2023)
4. Ринкові дослідження, 2021. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname> HYPERLINK <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname%20=27662.pdf>. (дата звернення: 20.10.2023)

5. Від асоціації. *Союз птахівників України*, 2023. URL: https://www.poultryukraine.com/ua/about-association/association-news/2023/%2009/association-news_9493.html 1
(дата звернення: 15.10.2023)

Самойленко В.Ю.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Зростання глобальних виробничих ланцюгів, розвиток технологій та зміни в системі міжнародних відносин надають міжнародній торгівлі нові контури та вимагають вдосконалення інструментарію для її оцінювання. Активна участь країн у міжнародних торговельних відносинах визначає їхню економічну стійкість та можливість взаємовигідного співробітництва. А отже, розробка та застосування високоефективних методів оцінювання стає критично важливою для розуміння та вирішення проблем, пов'язаних з розвитком міжнародної торгівлі. В умовах зростаючої нестабільності світової економічної системи, де торговельні конфлікти, зміни кліматичних умов та геополітичні зміни стають звичайними явищами, методи оцінювання розвитку міжнародної торгівлі визначають здатність країн адаптуватися та протистояти викликам сучасності.

В сучасних мінливих умовах глобалізаційних процесів використовуються різні методи оцінювання розвитку міжнародної торгівлі, розглянемо переваги кожного із них.

Аналіз обсягу та структури торгівлі. Він дозволяє визначити, які товари та послуги найбільше експортуються та імпортуються країною. Цей метод допомагає ідентифікувати головних торгових партнерів, а також встановити тенденції в розвитку торгівлі

Наступним є розрахунок зовнішнього торговельного балансу. Цей метод дозволяє визначити, чи є країна суб'єктом чистого експорту чи імпорту, а також оцінити її фінансовий стан у міжнародному вимірі та визначає, чи

країна експортує більше товарів, ніж імпортує (чистий експорт), чи навпаки (чистий імпорт) [1].

Важливим є оцінювання конкурентоспроможності. Цей метод включає в себе аналіз витрат на виробництво товарів та послуг. Якщо виробництво є ефективним і витрати низькими, це робить продукцію більш конкурентоспроможною на світовому ринку. Якість товарів та послуг грає важливу роль у конкурентоспроможності. Висока якість продукції приваблює клієнтів та допомагає країні здобувати конкурентну перевагу.

Аналіз торговельної політики теж має велике значення, оскільки він допомагає країнам розуміти, які бар'єри і перешкоди існують у світовій торговельній системі і як вони можуть вплинути на їхню торговельну діяльність. Один з ключових аспектів аналізу торговельної політики - це вивчення рівня та структури мит і тарифів, які застосовуються до імпортованих товарів і послуг [2].

Наступним методом є моніторинг та аналіз торговельних тенденцій. Включає в себе вивчення торговельних статистичних даних, аналіз нових торговельних партнерів, тенденцій в зміні обсягів торгівлі, а також вплив геополітичних подій на міжнародну торгівлю. В даному випадку варто стежити за загальними обсягами торгівлі країни, визначаючи, чи спостерігається зростання чи зниження обсягів імпорту та експорту. Це допомагає визначити загальну динаміку торгівлі [3].

Усі вказані методи допомагають країнам, підприємствам і економістам розуміти, як розвивається міжнародна торгівля, і приймати обґрунтовані рішення щодо торговельних стратегій, інвестицій та розвитку економіки. Розвиток торгівлі є важливим фактором глобального економічного зростання та співпраці, і його вивчення має критичне значення для стабільності та процвітання світового господарства.

Загалом, вивчення методів оцінювання розвитку міжнародної торгівлі підкреслює їхню вагомість для визначення перспектив та напрямків

економічного розвитку. Впровадження сучасних інструментів аналізу та прогнозу допомагатиме країнам ефективно взаємодіяти на міжнародних ринках, забезпечуючи стале та збалансоване зростання світової економіки.

Список літератури:

1. Тульчинська С.О. Міжнародна торгівля. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/43471/1/MT_KL.pdf. (дата звернення: 10.11.2023)
2. Пахуча Е.В. Місце і розвиток міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/20.pdf. (дата звернення: 11.11.2023)
3. Поручник А.М. Соловійов В.П. Міжнародна торговельна діяльність. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/pidruchniki/rokocha_0004.pdf. (дата звернення: 08.11.2023)

Самсонова К.О.

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК БАЗИС ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Безпрецедентний характер військової агресії, що була спричинена російською федерацією змусила відчувати економіку України, мабуть, в найгіршому стані за всі роки незалежності.

За оцінками уряду, національна економіка впала приблизно на третину, а у промисловості незворотні втрати вже перевищили 30 відсотків. Деякі сектори економіки постраждали значно більше і мають незворотні втрати. За оцінками Київської школи економіки, щонайменше 109 великих та середніх підприємств зазнали прямих збитків внаслідок повномасштабного вторгнення та обстрілів. Загалом експерти оцінюють прямі та непрямі збитки України від війни більш ніж в 600 млрд доларів. З яких близько 138 мільярдів – це руйнування інфраструктури та виробництв [1].

Про те, що економіка дестабілізована на 30% немає жодних сумнівів, але питання тіньової економіки в жодному випадку не можна нівелювати, адже

так званий «**неформальний**» сектор при ефективних заходах, має стати тим резервом, що дозволить зрушити позитивні економічні зміни в Україні. Ця теза знаходить своє відображення і у векторі уваги уряду, який декларує активізацію боротьби з тіньовою економікою.

Як показує практика перманентної боротьби із «сірою економікою», не завжди всі результати є релевантними заявленим завданням. В таблиці 1 проаналізуємо успіхи і невдачі економічних реформ, що мали вплив на тіньовий сектор, а відтак і на фінансову стабільність економіки в цілому.

Незважаючи на те, що «тіньовий сектор» скорочує надходження до державного бюджету, в екстремальних ситуаціях (в умовах війни) вона допомагає вирішувати проблеми з дефіцитом товарів або послуг, стримуючи таким чином інфляцію.

Як приклад - забезпечення ринку України паливом приватними трейдерами в складні місяці війни в основному відбувалося теж за тіньовими схемами.

Таблиця 1

Позитивні та негативні тенденції економічних реформ, що мали вплив на тіньовий сектор

Позитивні тенденції	Негативні тенденції
Побудовано стійку та витривалу до кризи (війни) економіку, фінансовий сектор та адміністративний апарат. Вітчизняний бізнес довів свою адаптивність та гнучкість до змін	Скорочення та взагалі ліквідація під тиском міжнародних партнерів «військової податкової реформи», а саме можливості сплати єдиного податку у розмірі 2% від доходу (замість сплати податку на прибуток та ПДВ)
Україна конструктивно та впевнено рухається до європейської спільноти та безумовно підтверджує свій статус кандидата у члени Європейського Союзу	Репутаційне та функціональне банкрутство Бюро економічної безпеки, комплексна реформа податкової служби та митниці іде повільно та невпевнено
Прийнято декларативний курс на перезавантаження одного з головних органів протидії економічним зловживанням - Бюро економічної безпеки, податкових та митних органів	Нажаль, не було впроваджено ані податок на виведений капітал, ані зниження навантаження на фонд оплати праці (єдиний соціальний внесок – 22%)
Відновлено роботу реєстр відшкодування ПДВ та інші державні реєстри, що дають можливість контролювати і перевіряти діяльність контрагентів	Абсолютно невдале завершення 01.03.2023 року податкової амністії, що була покликана забезпечити стимулювання детінізації доходів. Очікувалося, що державний бюджет буде поповнено на \$1 млрд за рахунок збору із одноразового (спеціального) добровільного декларування. Але очікування не виправдалися

Позитивні тенденції	Негативні тенденції
Заплановано відкрити електронні декларації державних службовців та депутатів	Відбулося і продовжується масове блокування податкових накладних (постраждав кожен шостий платник ПДВ), а це тягне за собою звернення до недоброчесних тіньових компаній для отримання податкового кредиту

Джерело: складено автором на основі: [2]

Проаналізувавши досвід останніх двох років, що перетворюється на наших очах в відповідний результат боротьби із «неформальним» сектором, визначимося із основними векторами, що дозволять Україні сформувати майбутню фінансову стабільність:

1. Коригування податкової політики як класичний елемент боротьби із «тіннію». Зменшення навантаження на підприємства та його підтримка. Але при цьому не переоцінювати цей інструмент, бо все ж таки державна фіскальна функція не має бути мінімальною.

2. Налагодження системи відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) та сприяння оптимізації процедури розблокування податкових накладних.

3. Ідентифікація найманих працівників та їх роботодавців, які працевлаштовані без дотримання офіційного законодавства.

4. Закриття податкових ям, а саме, впровадження вимог щодо РРО на спрощеній системі оподаткування, що дозволить скоротити величезний ринок «чорної готівки».

5. Поступове залучення населення до розширення обсягів використання безготівкових розрахунків, створення всіх умов для цього. Популяризація безготівкового способу життя.

6. Створення важелів боротьби із корупцією на адміністративному, інституційному та соціальному рівні.

7. Забезпечення незалежності та повноцінної ефективної роботи антикорупційних органів (НАБУ, САП, ВАКС, БЕБ), приведення законодавства у цій сфері до європейських норм, просування культури від'ємної толерантності до корупції,

8. Реалізація проектів налагодження роботи митних органів.

Отже, реалізуючи всі амбітні плани, що ставить перед собою наша держава в боротьбі із «тіньовим» сектором та прикладаючи максимум зусиль для їх реалізації, є всі підстави для оптимістичного сценарію формування фінансової стабільності України та перемоги на економічному фронті.

Список літератури:

1. Вирватись з мороку: як виживала та змінювалась економіка України за рік війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/virvatis-z-moroku-yak-vizhivala-ta-zminyuvalas-ekonomika-ukrajini-za-rik-viyni-12157020.html> (date of application: 24.02.2023)
2. Що відбувається з реформами в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/30/706009/> (date of application: 30.10.2023)

Логвиненко Є.О.

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ІНДУСТРІЇ

Зміна клімату є фундаментальним викликом для людства, що має в своїй основі антропогенні чинники. Відповідно до даних Всесвітнього метеорологічного агентства липень 2023 р. став найбільш спекотним місяцем за всю історію спостережень [1]. Більш того, згідно з даними служби по зміні клімату «Copernicus» жовтень 2023 р. став п'ятим місяцем поспіль з рекордно високими показниками глобальної температури на планеті, а 2023 р. очікується найбільш теплим за всю історію спостережень [2], попри те, що наразі планета перебуває в циклі похолодання [3].

08 листопада 2023 року Європейська комісія опублікувала та затвердила офіційний звіт «Україна 2023», в якому представлено докладну оцінку прогресу євроінтеграційних зусиль України, а також чіткі вказівки щодо пріоритетів майбутніх реформ [4]. Щодо сфери захисту навколишнього

середовища і зміни клімату звіт надає наступну оцінку – Україна має певний рівень підготовки у цій сфері (аналог оцінки 2 за 5-бальною шкалою), тим не менш, відзначено добрий прогрес за 2022-2023 роки незважаючи на російську агресивну війну. В наступному році відповідно до звіту Україна має:

- забезпечити міжгалузеву інтеграцію дій щодо навколишнього середовища та клімату в планах реконструкції країни, визначити стратегію зеленої реконструкції для ключових секторів та визначити пріоритетність відповідного законодавства та стандартів ЄС у його Національній програмі прийняття асquis (NPAA);
- прийняти первинне та вторинне законодавство для продовження реформ, започаткованих у асquis щодо водних ресурсів та управління відходами. Прийняти закон про контроль за навколишнім середовищем та законодавство, яке гармонізує з асquis щодо промислових викидів;
- прийняти закон про клімат та розпочати оновлення своєї довгострокової стратегії низьких викидів відповідно до рамок ЄС до 2030 року.

Враховуючи вищенаведене, питання екологізації та зеленої реконструкції промисловості України має не тільки екзистенційний, але і євроінтеграційний виміри. Не стоїть осторонь і металургійна промисловість.

Українська металургійна промисловість суттєво постраждала від російської агресії та її наслідків. Починаючи з 2014 року внаслідок цього було втрачено контроль над рядом активів на тимчасово окупованій території, серед яких були «Макіївський металургійний комбінат імені Кірова», «Алчевський металургійний комбінат», «Донецький металургійний завод», «Єнакієвський металургійний завод», «Харцизький трубний завод» та інші менші профільні підприємства. В 2022 році болісним ударом по українській промисловості стало знищення двох провідних металургійних підприємств «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча» та «Азовсталь», що в сумі виробляли близько 40% сталі. Як наслідок,

виробництво сталі в Україні скоротилось з 21,336 млн т в 2021 році до 6,263 млн т в 2022 році. Більш того, на галузь серйозно впливають порушення логістичних ланцюгів, обмеження експортних можливостей через блокування морських портів, обмеження постачань електроенергії та безпекові фактори, оскільки деякі підприємства опинилися в зоні бойових дій або на прифронтових територіях.

Водночас, важливо відзначити підтримку металургійного експортного потенціалу міжнародними партнерами України. Перший крок зробила Велика Британія, яка у квітні 2022 р. оголосила про дострокове скасування всіх імпорتنих мит і квот. Пізніше Євросоюз, США, Канада та Австралія заявили про наміри на рік полегшити доступ українських товарів на свої ринки.

У світлі поточних умов вітчизняна металургійна галузь має не тільки зосередитися на продовженні роботи вцілілих підприємств, а й активно розглядати стратегії майбутньої модернізації та екологізації. Згідно даних World Steel Association, в Україні за 2022 р. киснево-конвертерним способом було виплавлено 65,5% сталі, електродуговим – 10,6%, а іншим (мартенівським) – 23,9% [5]. Водночас, мартенівське виробництво є вкрай енергоємним і поступається іншим технологіям в рівні якості, ефективності та екологічності. З 1970-х років нові мартенівські печі у світі не будують, а старі зупиняють. Більш того, значно вплине на конкурентоспроможність українського ГМК введення Європейським Союзом механізму транскордонного вуглецевого коригування Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), фіскального інструменту, що змусить імпортерів платити за кожен тонну викидів вуглецю, пов'язаних з виробництвом імпортованої продукції. Відповідно до дослідження GMK CENTER [6], CBAM може повністю зупинити експорт з України до ЄС чавуну, призвести до втрати експорту напівфабрикатів та довгомірного прокату, що у підсумку

може призвести до втрати €1,4 млрд експортної виручки та 25-35% обсягів виробництва.

Тим не менш, позитивним сигналом є те, що на сьогоднішній день вже ведуться дискусії щодо зеленої реконструкції металургійної промисловості України. Групою «Метінвест» в червні 2023 р. підписано меморандум про партнерство на Ukraine Recovery Conference, де в тому числі обговорювався перехід на «зелену» сталь.

У межах реалізації стратегії «зеленого» переходу «Метінвест» планує працювати у двох головних напрямках [7]:

- покращити якість залізорудної продукції до DRкласу з поступовим збільшенням потужностей з її виробництва;
- переобладнати цехи «Запоріжсталі» (мартенівське виробництво) та «Каметсталі» (киснево-конвертерне виробництво) для більш екологічного електросталеплавильного способу виробництва сталі з окатків DRІкласу (з перспективою переходу на водень, зокрема вироблений за допомогою відновлюваної енергетики), а також розширити лінійку прокатної продукції.

Наразі вартість середньострокової стратегії «зеленого» переходу до 2035 р. становить близько 35 млрд доларів США. Такі інвестиції забезпечать виробництво до 15 млн тон «зеленої» сталі на рік. Зрозуміло, що пов'язані з декарбонізацією інвестиції не в змозі взяти на себе в повному обсязі тільки приватний сектор, тому вкрай важливо забезпечити українському бізнесу доступ до європейського фінансування. Невиконання цього може залишити ці підприємства погано підготовленими до економічної інтеграції в ринок ЄС протягом наступних 5-10 років, що може призвести до негативних наслідків для їх діяльності і на внутрішньому ринку.

Список літератури:

1. July 2023 confirmed as hottest month on record [Електронний ресурс] // World Meteorological Organization. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://public.wmo.int/en/media/news/july-2023-confirmed-hottest-month-record>.

2. Copernicus: October 2023 - Exceptional temperature anomalies; 2023 virtually certain to be warmest year on record [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://climate.copernicus.eu/copernicus-october-2023-exceptional-temperature-anomalies-2023-virtually-certain-be-warmest-year>.
3. Світлана Краковська, завлабораторії прикладної кліматології Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС та НАНУ [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-society/3768481-svitlana-krakovska-zavlaboratorii-prikladnoi-klimatologii-ukrainskogo-gidrometeorologichnogo-institutu-dsns-ta-nanu.html?fbclid=IwAR3yLOUtMbo3FtDqCaAmbONgf-V6UP7XK_YLY8m8ZaJG5KQKHqOG97FprEI.
4. Ukraine Report 2023 [Електронний ресурс] // European Comission. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en.
5. World Steel in Figures 2023 [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://worldsteel.org/steel-topics/statistics/world-steel-in-figures-2023/>.
6. Вплив СВАМ на експорт металургійної продукції з України [Електронний ресурс] // GMK CENTER. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://gmk.center/wp-content/uploads/2023/09/2023_CBAM-impact.pdf.
7. Метінвест доєднується до платформи з відновлення української металургії із застосуванням «зелених» технологій [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://metinvestholding.com/ua/media/news/metnvest-dodnutjsya-do-platformi-z-vdnovlennya-ukrainsjko-metalurg-z-zastosuvannyam-zelenih-tehnologj>.

Тоцький Д.В.

ГЛОБАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ФАКТОРИ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ

Міграційна криза в Європі є складною проблемою, яка має глобальні та регіональні причини, впливаючи на економіку та соціальну сферу країн Європейського Союзу. Тому актуальним є висвітлення глобальних та регіональних факторів, які призводять до міграційної кризи та її наслідків для економік різних країн.

Одним з регіональних факторів, що призводять до міграції, є економічна нерівність в межах Європи. Деякі регіони країн Європейського Союзу стикаються з недостатнім розвитком та обмеженими можливостями

зайнятості. Це веде до відпливу населення з менш розвинених регіонів до більш розвинених місць. Наприклад, молоді люди з сільських районів та менш розвинених міст шукають кращих можливостей в більших містах або за кордоном. Цей рух населення може призвести до дисбалансу в регіональному розвитку та викликати негативні наслідки, такі як дезінтеграція менш розвинених регіонів [1].

Крім того, демографічна ситуація в Європі також впливає на міграційну кризу. Деякі країни стикаються зі зменшенням та старінням населення. Це створює потребу в притоку молодих працівників для підтримки економічного зростання та соціальної сфери. Внаслідок цього, ці країни шукають способи залучення молодих мігрантів, щоб заповнити порожнечу на ринку праці та забезпечити необхідний розвиток [2].

Глобальні фактори також відіграють суттєву роль у міграційній кризі в Європі. Політична нестабільність є одним з головних глобальних факторів, що призводять до масової міграції. У багатьох країнах Африки та Близького Сходу війни, політичні конфлікти та інші форми насильства створюють небезпечні умови для мешканців. Внаслідок цього багато людей з цих регіонів змушені шукати притулку в безпечніших країнах Європи. Цей приплив біженців та мігрантів створює значну навантаженість на приймаючі країни, які повинні забезпечити їм допомогу та інтеграцію в новому середовищі.

Економічна нерівність на глобальному рівні також впливає на міграційну кризу. Багаті країни з високим рівнем розвитку та можливостями приваблюють мігрантів, які шукають кращих умов життя та економічних перспектив. Однак, це може призвести до дисбалансу в розподілі ресурсів та навантаження на систему соціального забезпечення в цих країнах. Багаті країни часто стикаються з проблемами інтеграції мігрантів, а також зі збільшенням напруженості в суспільстві, що може викликати конфлікти та недовіру [3].

Міграційна криза також має важливі наслідки для приймаючих країн. На перший погляд, вона створює значні виклики у сфері соціального забезпечення, охорони здоров'я та освіти. Приймаючі країни зобов'язані забезпечити мігрантам доступ до основних послуг та інтегрувати їх у суспільство [4]. Це може вимагати значних фінансових, людських та інфраструктурних ресурсів. Приймаючі країни повинні забезпечити мігрантам доступ до робочих місць, навчання мови, професійної підготовки та культурної адаптації. Водночас, це може призвести до конкуренції на ринку праці та напруженості в суспільстві, що вимагає ефективного управління і політики інтеграції.

Крім того, міграційна криза може мати вплив на культурну та соціальну динаміку країн. Приплив мігрантів з різних культурних та релігійних традицій може створити виклики щодо збереження національної ідентичності та соціокультурного співжиття [5]. Країни повинні створити умови для розуміння та поваги до різних культур, а також сприяти взаємодії та інтеграції між різними групами населення.

Усі ці фактори показують, що міграційна криза в Європі є складною проблемою, яка вимагає комплексного підходу та спільних зусиль країн-членів Європейського Союзу. Створення ефективної міграційної політики, забезпечення захисту прав мігрантів, розвиток економічного співробітництва та сприяння стабільності у регіонах походження є важливими кроками для управління цією проблемою та досягнення позитивних наслідків для всіх зацікавлених сторін.

Список літератури:

1. European Anti-Poverty Network. EU Poverty Watch Report 2018: In-work poverty: A stubborn problem in the EU. URL: <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2018/11/EU-Poverty-Watch-2018-ENG-1.pdf> (дата звернення: 13.10.2023).
2. International Organization for Migration. Migration in the European Union. URL: https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ICP/MPR/migration_in_the_european_union.pdf. (дата звернення: 15.10.2023)

3. Migration Policy Institute. (2021). Europe's Migration Crisis. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/europes-migration-crisis>. (дата звернення: 19.10.2023)
4. United Nations. (2018). World Population Prospects 2019. URL: <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/> (дата звернення: 19.10.2023)
5. Міграційний рух "Помічник". (2021). Міграція в Україні: аналітика та дослідження. URL: <https://pomichnyk.org/research/> (дата звернення: 22.10.2023)

Коваль Ю.О.

Швачка В.В.

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ В ПРОЦЕСАХ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Міжнародні злиття та поглинання, відомі також як M&A (mergers and acquisitions), представляють собою один із важливих аспектів економічної глобалізації у сучасному світі. Угоди на мільярди доларів, які укладаються транснаціональними корпораціями щодо придбання чи продажу окремих компаній чи бізнес-сегментів, стали стандартним явищем не лише у розвинених країнах, але й по всьому світу.

Сучасні глобалізаційні тенденції, що виникають з економічної інтеграції, представляють собою зміцнення взаємозв'язків між учасниками світової економіки. Це включає розширення фінансових потоків між країнами, удосконалення інформаційних технологій, та збільшення асортименту товарів та послуг. Підприємства намагаються не тільки розширити свої ринкові можливості та відкрити нові перспективи, але й активно протистояти конкурентам. Тому правильно вистроєні фінансові корпоративні стратегії допомагають компаніям у цих аспектах.

Як зазначає Кравчук В.О., стратегічне планування в злиттях та поглинаннях є необхідним етапом в міжнародному бізнесі, оскільки воно дозволяє компаніям адаптуватися до складних умов ринку [1]. В даному контексті визначаються ключові аспекти, такі як ретельний аналіз бізнес-

середовища, визначення стратегічних цілей та вибір оптимального шляху для досягнення успіху в злитті чи поглинанні.

Створення ефективної корпоративної фінансової стратегії включає в себе оптимізацію капіталовкладень, врахування податкових аспектів та забезпечення ліквідності в перехідний період. Окрім того, важливо враховувати валютні та юридичні аспекти, що можуть виникнути в міжнародному контексті.

Фінансовий аспект корпоративних стратегій в злиттях та поглинаннях включає в себе аналіз впливу цих процесів на фінансовий стан компаній. Приділяється увага стратегії фінансування, зокрема, вивчаються можливості позикових ринків та використання власних коштів для успішної реалізації злиттів та поглинань, зазначає Птащенко О.В. [2].

Оцінка ризиків та викликів при розробці фінансових корпоративних стратегій є також важливим аспектом управління злиттями та поглинаннями. Аналізуються потенційні ризики, такі як непродуктивність інтеграції, фінансові труднощі та проблеми з узгодженням корпоративних культур. Розробляються стратегії для мінімізації ризиків та ефективного вирішення викликів, що можуть виникнути в ході злиття, зазначає Мохаммед Савкат Хоссейн [3]. Роль фінансового менеджменту є ключовою у процесі здійснення успішних злиттів та поглинань, зокрема у вирішенні фінансових аспектів інтеграції, забезпечуючи ефективне управління ресурсами та забезпечуючи стабільність фінансового стану компаній. Крім того, важливо розглядати питання управління фінансовим ризиком і розвитку ефективних стратегій забезпечення стійкості фінансового стану нової структури. Це може включати управління валютним ризиком, збереження фінансового резерву і розробку механізмів виявлення та вирішення фінансових проблем, зазначають Пауліна Джунні та Сату Тірікангас [4].

Важливим фактором фінансових стратегій є ефективне впровадження систем управління, що дозволить вчасно моніторити та звітувати про

фінансові показники нового об'єднаного підприємства. Інтеграція фінансових систем та процесів сприяє ефективному контролю за фінансами та підвищує прозорість управління.

У контексті міжнародного бізнесу важливо враховувати податкові аспекти та оптимізацію структур оподаткування. Ефективне управління податковими зобов'язаннями може значно вплинути на фінансові результати об'єднаної компанії та створити додаткові можливості для економії коштів.

Крім того, важливо розглядати питання сталого розвитку та відповідального бізнесу при формуванні корпоративних фінансових стратегій у злиттях та поглинаннях. Інтеграція принципів сталості у фінансові рішення сприяє позитивному впливу на стосунки з зацікавленими сторонами та підвищує імідж компанії в глобальному бізнес-співтоваристві. Необхідно також приділяти увагу розвитку інновацій та використанню новітніх технологій у фінансовому управлінні. Інтеграція цифрових рішень та аналітики може покращити ефективність фінансових процесів, спростити звітність та допомогти управляти ризиками.

Узагальнюючи, корпоративні фінансові стратегії в міжнародних злиттях та поглинаннях є складним явищем, яке вимагає глибокого аналізу, дослідження та інтеграції різних аспектів бізнесу. Їх успішна реалізація сприяє створенню стійкого та конкурентоспроможного підприємства в умовах глобального бізнес-середовища.

Загалом, успіх корпоративних фінансових стратегій в міжнародних злиттях та поглинаннях залежить від комплексного підходу, що враховує економічні, фінансові, соціокультурні та технологічні виміри бізнесу. Активне управління цими аспектами дозволить компанії не лише вижити в умовах змін, а й здобути конкурентну перевагу в міжнародному бізнес-середовищі.

Список літератури:

1. Кравчук В.О. Особливості процесу злиття та поглинання у міжнародному бізнесі. 2020. «Young Scientist» DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-8>
2. Птащенко О.В. Особливості «злиття» та «поглинання» компаній у міжнародному бізнесі. 2021. БІЗНЕСІНФОРМ DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-1-34-39>
3. Mohammed Sawkat Hossain Merger & Acquisitions (M&As) as an important strategic vehicle in business: Thematic areas, research avenues & possible suggestions. 2021. Journal of Economics and Business DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconbus.2021.106004>
4. Paulina Junni, Satu Teerikangas Mergers and acquisitions. 2019. Oxford Research Encyclopedia of Business and Management DOI:10.1093/acrefore/9780190224851.013.15
5. Laura Chiaramonte, Alberto Dreassi, Stefano Piserà, Ashraf Khan Mergers and acquisitions in the financial industry: A bibliometric review and future research directions. 2023. Research in International Business and Finance <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2022.101837>

Hlaholiev Oleksii

CREATIVE ECONOMY AS A KEY SOURCE OF SOCIAL DEVELOPMENT

In today's environment, it is simply impossible for a person to exist without spending significant time and resources on their development. It is important to take into account that human capital can be accumulated, grow and become a source of additional income for the national economy, which, in turn, helps to stabilize the socio-economic situation and ensures further economic development.

In the period of formation of the economy of a post-industrial society, the driving force of reproduction processes is not only the accumulation of material goods, but also the desire to acquire and expand knowledge. In order to maximize the use of human capital, it is important to create situations that stimulate the motivation of every member of society to use their education, skills and experience to the fullest.

According to the vast majority of scholars, the key source of social transformation is the development of the creative economy. That is, one of the key tools for achieving socio-economic change, as the experience of developed

European countries shows, is the development of creative industries. Their main components are information, creative class, and copyright and intellectual property rights. Changes in the ways of production and consumption lead to structural changes in the proportions of leisure and working time of the population.

We can agree with the statement of such scholars as D. Held, D. Goldblatt, E. McGrew that modern society is going through a period of significant changes, where traditional sectors of the economy are gradually entering a new stage of development. In this context, the creative economy, in their opinion, is becoming a key factor that determines the current level of development of society and contributes to solving socio-economic issues.

It is noted, that one of the main advantages of the creative economy is its ability to stimulate innovation. Creative ideas and approaches often give rise to innovative products and services that can change the way the economy is viewed. Increased innovation stimulates competition and leads to a better quality of life.

Already today, many European countries are experiencing an interesting trend towards more leisure time for employees, accompanied by a change in the nature of work and employment. The creative economy is currently being transformed into a key tool for modern society to ensure sustainable development. Creative industries are becoming an essential component not only in developed countries, but also in developing ones. This sector interacts with culture, art, business, innovation and modern technologies, which are the basis for its functioning.

Despite the fact that economic science does not currently pay enough attention to this area, the creative economy is transforming traditional ideas about economic growth models, sources of added value and business location factors. In developed countries, creativity is becoming a key source of economic value. Intellectual property replaces resources such as land, labor and capital, becoming the most valuable economic resource.

New ideas and innovations play an important role in the development of a creative society, affecting all its spheres: economy, science, technology, politics,

social sphere, regions, industries, enterprises, goods, technologies, education, culture, art, sports, etc. Without a creative society, there will be no creative economy. In a creative society, the creative potential of people is unleashed fully. It can be assumed that as a result of its development, humanity will move to a creative level, becoming a true creative society. Thus, it can be stated that the creative economy contributes to the creation of a creative climate that supports the development of art, design and other creative industries, which affects the quality of life and the cultural level of society.

In addition, it should be noted that the creative economy contributes to the cultural development of society, as it supports and develops art and cultural traditions. This helps to strengthen the identity of citizens and enhance the country's reputation in the world. The creative economy helps to unlock the potential of cultural diversity and harness it to achieve economic and social goals.

Despite its benefits, the creative economy faces challenges, such as volatile markets, insufficient government support, and the need for continuous innovation. In addition, its successful development is also linked to solving such problems of modern social development as the protection of intellectual property, the development of educational programmes and ensuring equal opportunities for all segments of the population. However, the right strategy and effective policy can ensure the sustainable development of this area of the world economy.

Conclusion. The creative economy determines the modern development of society by introducing innovations, creating new jobs and promoting cultural development. Understanding and supporting this industry can be a key factor in achieving sustainable economic and social development.

REFERENCES

1. Garnham N. (2005), "From cultural to creative industries", *International Journal of Cultural Policy*, 11, p. 15-29.
2. Cunningham S. (2006), "What price a creative economy?" Platform papers #9. Currency House: Sydney.

3. Malmberg A, Power D, (2005) "On the role of global demand in local innovation processes", in Rethinking Regional Innovation and Change Eds G Fuchs, P Shapira (Springer, New York) pp 273 - 290
4. UNCTAD (2021). Technology and Innovation Report 2021. UNCTAD/TIR/2020. Geneva.
5. UNCTAD (2022). Creative Industry 4.0: Towards a new globalized creative economy. Available at <https://unctad.org/webflyer/creative-industry-40-towards-new-globalized-creative-economy>

Лисков О.І.

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

На сьогоднішній день визначальною тенденцією розвитку світової економіки, а також міжнародних відносин, незважаючи на всі кризи, провали та відступи, є зближення країн та народів у єдиному глобальному просторі. Процес глобалізації та її вплив на світ стали однією з найбільш дискусійних тем сучасності. Глобалізація розуміється не лише як політичний та економічний термін, а й як процес взаємопов'язаного світового розвитку та суперечливого політичного порядку денного. Глобалізація зачіпає виробництво товарів та послуг, використання робочої сили, інвестиції та їх переміщення з одних країн до інших. Все це впливає на ефективність виробництва та продуктивність праці та зрештою формує новий ландшафт світової економіки.

Глобалізація впливає не тільки на розвиток світової господарської системи, а й на форми і методи державного регулювання підприємницької діяльності. Для того щоб зберегти конкурентоспроможність у мінливих умовах, компанії оновлюють і коригують свою практику корпоративного управління таким чином, щоб відповідати новим вимогам. Уряди також несуть відповідальність за формування регуляторної бази, яка забезпечувала б достатню гнучкість, що дозволяє бізнесу ефективно функціонувати та враховувати інтереси акціонерів та інших зацікавлених гравців.

На сьогоднішній день поняття «глобалізація» є найбільш вживаною категорією, що використовується для дослідження й опису сучасних тенденцій розвитку економіки світу. Вагомий внесок в дослідження аспектів проблем глобалізації, розуміння сутності та перспектив її розвитку, вплив на світову економіку зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких варто згадати І. М. Грінько [1], Плотнікова О.В., Піляєва І.С., Панфілова Т.О., Редзюка Є.В. [2], Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського. Н.С. Логвінову [3], Scholte J. A[4], Стігліц Дж.[5].

Теоретичні розробки, спрямовані на адаптацію діяльності різних суб'єктів господарювання та учасників міжнародних відносин в умовах трансформації світової економіки під впливом глобалізаційних процесів, не дозволяють докорінно змінити ситуацію через швидкоплинність і постійну зміну умов економіки. Таким чином, зазначені вище обставини зумовили вибір та актуальність теми роботи.

На погляд автора, сутність глобалізації найбільш повно відображена у визначенні, наведеному в документах ООН: «Глобалізація – це загальний термін, що позначає все більш складний комплекс транскордонних взаємодій між фізичними особами, підприємствами, інститутами та ринками, який проявляється у розширенні потоків товарів, технологій та фінансових засобів, у неухильному зростанні та посиленні впливу міжнародних інститутів громадянського суспільства, у глобальній діяльності транснаціональних корпорацій, у значному розширенні масштабів транскордонних комунікаційних та інформаційних обмінів, насамперед через Інтернет, у транскордонному перенесенні захворювань та екологічних наслідків і все більшої інтернаціоналізації певних типів злочинної діяльності»[4]. Більш ємно дане поняття можна визначити як процес створення, організації, функціонування та розвитку абсолютно нової глобальної системи на базі глибокого взаємозв'язку та взаємозалежності у всіх аспектах міжнародного співтовариства.

В економічній науці глобалізація пов'язується в першу чергу з ідеєю вільного світового ринку, глобальною масовою культурою і світовим інформаційним суспільством. Її характеризує такий рівень інтернаціоналізації всіх аспектів господарської діяльності, при якому відбувається подальше поглиблення міжнародного поділу праці, лібералізації обміну товарами та переміщення основних факторів виробництва. Це багатоплановий процес, що проявляється в посиленні взаємозалежності і взаємовпливу різних сфер людської діяльності в рамках світового економічного простору, перетворенні світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, капіталів, робочої сили, знань і технологій, у формуванні єдиної мережі інформаційних та інвестиційних потоків.

Процеси глобалізації якісно та кількісно змінюють інституційне середовище глобальної економіки, а також взаємозв'язки та взаємозалежність усіх складових світової фінансової системи. Дані зміни мають неоднозначний суперечливий характер. З одного боку, відбувається зниження рівня витрат міждержавного фінансового співробітництва і, як наслідок, підвищення ефективності перерозподілу глобального капіталу та збільшення темпів зростання національних економік. Зокрема, МВФ вважає, що економічне зростання є єдиним способом покращити рівень життя в країнах, що розвиваються, і що найкраще цього досягти саме шляхом глобалізації [7].

З іншого боку, поглиблення взаємозв'язків і взаємозалежностей економічних і фінансових підсистем світової економіки породжує нові ризики, пов'язані зі збільшенням потоків спекулятивного капіталу та його дестабілізуючим впливом на національні економіки у формі виникнення ряду фінансових криз. Серед негативних наслідків впливу глобалізації на світову економіку варто також згадати: суттєве переважання економічно розвинених країн; пригнічення розвитку окремих сфер національної економіки, які не готові до міжнародної конкуренції через заміщення їх імпортом; соціальна

нерівність порівняно з успішними економічно країнами; вивільнення економічних сил глобалізації, що поглиблюють нерівність у сфері зайнятості, продуктивності праці, матеріального благополуччя та інших аспектів.

В сучасних умовах глобалізаційних процесів світової економіки в різних країнах по різному відбувається трансформація матеріального та нематеріального виробництва. Глобалізація впливає на різні види ділової активності, включаючи бізнес-моделі компаній, дозволяючи використовувати різні нові форми співробітництва між компаніями та призводячи до нових пропозицій продуктів та послуг, а також нових форм відносин компанії з клієнтами та співробітниками. Незважаючи на позитивні аспекти та збільшення кількості можливостей, зумовлених усуванням кордонів, компанії стикаються з низкою проблем під час здійснення господарської діяльності. Мінливі умови чинять тиск на суб'єктів економічного простору, змушують топ-менеджмент безперервно оцінювати та переосмислювати свою поточну стратегію та вивчати нові можливості ведення бізнесу. Завданням світової спільноти в майбутньому має зводитися до зменшення негативних наслідків та подальшого стимулювання факторів, що впливають на виникнення позитивних наслідків цього процесу.

Список літератури:

1. Глобальна економіка: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 111 с.
1. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2022. 264 с. : Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/Globalizaciyniprocesy-u-svitoviy-economiici.pdf>
2. Ю.Г. Козак, В.В. Ковалевський, Н.С. Логвінова, А.А. Наумчик, С.Н. Лебедева, М.І. Барановська, Ю.М., О.В. Захарченко, Л.О. Сандюк, О.В. Сулим, Є.В. Кравченко. Світова економіка. Навчальний посібник. – Київ, Центр учбової літератури, 2010, 328 с.
3. Scholte J. A. Globalization. A critical introduction / J. A. Scholte. – London: Palgrave, 2000. – 361 p.
4. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2003. – 252 с.

5. Economic and social survey of Asia and the Pacific 1999. Part Two: Asia and the Pacific into the Twenty-first Century. Ch. IV. Information technology, globalization and development / United Nations Poverty and Development Division. New York, 1999.
6. Globalization: A Framework for IMF Involvement. By IMF Staff, March 2002. URL: https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2002/031502.htm#P14_79

Денєжкін Д.І.

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Україна має значний потенціал у різних галузях економіки, проте через проблеми, такі як війна на сході країни, політична нестабільність та низька конкурентоспроможність, цей потенціал не реалізується повністю. Для зміцнення економіки та забезпечення стабільного розвитку Україна шукає можливості стратегічного співробітництва з іншими країнами, зокрема з Німеччиною [1].

Співпраця між Україною та Німеччиною має численні переваги. Німеччина є однією з провідних світових економік, що може відкривати нові ринки та забезпечити доступ до інвестицій. Крім того, Німеччина володіє розвиненою системою науково-дослідної роботи, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств та сприяє розвитку нових технологій.

Підтримка малого та середнього бізнесу, а також розвиток інфраструктури, також є пріоритетними напрямками співпраці між Україною та Німеччиною.

Важливим напрямком співпраці між Україною та ФРН є підтримка малого та середнього бізнесу. Ці суб'єкти є основою зайнятості в Україні, але зазнають труднощів через обмежені ресурси та конкурентність [2]. Співпраця з німецькими партнерами може сприяти створенню нових бізнес-інкубаторів та програм, що нададуть підтримку цим суб'єктам господарювання в Україні.

Ще одним пріоритетним напрямком є розвиток інфраструктури. Інфраструктура є ключовою складовою економічного розвитку, але в Україні

вона часто стикається з проблемами, такими як недостатні ресурси та неефективність. Співпраця з ФРН може сприяти розвитку транспортної інфраструктури та інших важливих галузей, що покращить умови для економічного зростання.

Ці напрямки співпраці відкривають перспективи для України у зміцненні економіки та досягненні стабільного розвитку. Спільні зусилля з німецькими партнерами можуть стати джерелом нових можливостей та важливих ресурсів для реалізації потенціалу країни у різних сферах економіки.

Для економічного зростання України, розвиток національної освіти та науки являється ключовим. Зусилля Німеччини у цьому напрямку можуть бути корисними, при наданні грантів для наукових досліджень та стипендій для українських студентів і вчених. Також спільні наукові ініціативи та обмін досвідом між обома країнами можуть сприяти розвитку науки та освіти [3].

Також важливим є розвиток громадського сектору в Україні. Цей сектор відіграє значну роль у підтримці громадських ініціатив та розвитку демократії. Співпраця з Німеччиною може включати фінансову та технічну підтримку для цього сектору, сприяючи розвитку громадянського суспільства та демократії в Україні.

Для успішної співпраці України та Німеччини, важливо розробити стратегію взаємодії та механізми її втілення. Ця стратегія повинна встановлювати конкретні цілі та механізми для їх досягнення, а також системи контролю за їх виконанням. Ефективний обмін інформацією та координація між відповідними органами обох країн також є ключовими [4].

Стратегічне партнерство між Україною та Німеччиною може стати ключовим для розвитку української економіки. Німеччина може надати необхідні технології, фінансову підтримку та експертну допомогу для розвитку ключових галузей, таких як сільське господарство, енергетика та транспортна інфраструктура. Залучення німецьких інвестицій може сприяти

створенню робочих місць та зростанню виробництва, підвищуючи економічний потенціал України. Наша країна має потенціал у високотехнологічному секторі, і співпраця з Німеччиною може відіграти ключову роль у зміцненні економіки країни на міжнародній арені. Партнерство з німецькими компаніями може сприяти розвитку інноваційних технологій та продуктів, що відповідають потребам сучасного ринку. Також важливо здобувати управлінський досвід та знання від німецьких колег.

Окрім економічних переваг, стратегічне співробітництво між Україною та Німеччиною може допомогти у зміцненні демократії в Україні [1]. Німецька підтримка може сприяти встановленню свободи слова, захисту прав людини та створенню незалежних судових органів. Також, Німеччина може сприяти боротьбі з корупцією та підтримувати правову державу в Україні.

Отже, стратегічне партнерство України та Німеччини у відновленні економіки України має значний потенціал для покращення відносин між цими двома країнами та підвищення рівня життя українських громадян. Співпраця може охоплювати широкий спектр сфер, таких як наука і технології, інфраструктура та транспорт. Важливо уважно враховувати особливості кожного напрямку та використовувати ефективні механізми співпраці для досягнення найкращих результатів.

Список літератури:

1. Німеччина: огляд ринку. URL: https://epo.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Germany_factbook_v1.4.pdf
2. Germany as an industrialised country – the main facts. URL: <https://www.deutschland.de/en/topic/business/germanys-industry-the-most-important-factsand-figures>
3. Germany: The engine of Europe. URL: <https://www.business.hsbc.com/business-guides/germany>
4. Germany industry and investment. URL: <http://www.geograf.com.ua/germany/567-germany-industry>.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РЕСУРС ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

На етапі розвитку глобальної економіки, крім традиційних ресурсів, таких як земля, праця, капітал і підприємницькі навички, важливу роль відіграють інтелектуальні ресурси. Використання цих ресурсів відбувається шляхом інноваційного розвитку, який включає створення, передачу та впровадження інновацій. У сучасній глобальній економіці конкурентоспроможність країн, регіонів, компаній і загальний добробут суспільства значною мірою залежить від рівня розвитку та ефективного використання інтелектуальних ресурсів. Перехід від попередніх етапів економічного розвитку до сучасного передбачає істотні зміни умов господарської діяльності. Сьогодні основним ресурсом розвитку світової економіки є люди та їх інтелектуальний потенціал. Інтелект не має кордонів і може вільно пересуватися за допомогою цифрових технологій та інформації та комунікацій.

Термін «інтелектуальний ресурс» охоплює важливі активи, пов'язані зі здатністю створювати інтелектуальну цінність та інноваційний розвиток у контексті економічної діяльності. Це може включати інформацію, технології, ідеї, талант, досвід, патенти, авторські права, бази даних та інші нефізичні активи.

В. В. Македон, Н. О. Ільченко, який вважає ІК пірамідою нематеріальних активів, яка включає: людські ресурси, активи корпоративної та інноваційної культури, організаційно-управлінські активи, продуктово-технологічні активи, стратегічні активи і репутаційні активи [1, с. 46–47]. На відміну від своїх попередників автор вибудовує чітку ієрархію нематеріальних активів у структурі інтелектуального капіталу.

В. Македон та Н. О. Ільченко розглядають інтелектуальний капітал як піраміду, яка включає різні нематеріальні активи. Серед цих активів

виділяються: знання та навички працівників, які є важливим ресурсом для підприємства; систему цінностей та етики, яка сприяє інноваційному розвитку та корпоративній культурі; ефективні системи та методи управління, які впливають на організаційну ефективність; знання та технології, пов'язані з виробництвом продукції чи послуг.

Оригінальним є підхід А. М. Колота, який виділяє у структурі ІК людський капітал, капітал установи та капітал взаємодії з інститутами ринку. Формально капітал установи подібний до структурного капіталу, однак його структура включає ліцензії, патенти і технології, до яких автор зараховує разом з організаційною структурою також і торгові марки, корпоративну культуру, системи зв'язку і бази даних підприємства [2].

Інтелектуальні ресурси взаємодіють у формуванні різних складових інтелектуального капіталу. Разом із людським капіталом, який включає трудові ресурси, вони особливо впливають на створення структурного капіталу разом з організаційними ресурсами та формування споживчого капіталу в координації з ринковими ресурсами. Об'єкти інтелектуальної власності, навпаки, є частиною інтелектуального капіталу, і кожен з них може бути пов'язаний з якоюсь його складовою.

Важливо також відзначити, що інтелектуальні ресурси разом з фінансовими сприяють формуванню матеріальних активів підприємства. Ці матеріальні активи в поєднанні з інтелектуальним капіталом визначають ринкову вартість компанії.

Глобалізація інтелектуальних ресурсів і розвиток світових ринків інтелектуальної праці, прав інтелектуальної власності та продуктів є центральними тенденціями економічного розвитку та сучасної цивілізації. Водночас між країнами спостерігається нерівномірний обмін інтелектуальними ресурсами, що зумовлено, в тому числі, олігополізацією ринку у сфері науки та патентів. Вирішальну роль тут відіграють країни-

лідери технологій. Це призводить до традиційних проблем і породжує нові виклики, дисбаланс і дисбаланс.

Сучасні тенденції розвитку економіки визначають перехід від традиційного збільшення обсягів виробництва до використання складних і наукоємних технологій. Цей перехід охоплює багато важливих аспектів, таких як вдосконалення виробництва завдяки науково-технічним розробкам, підвищення кваліфікації персоналу, розширення асортименту продукції та послуг, підвищення якості продукції.

Однак існує проблема нееквівалентного міжкраїнового інтелектуального обміну. Олігополізація ринків у науково-патентній сфері та домінування технологічних лідерів породжують нові виклики, такі як дисбаланси та асиметрії у використанні інтелектуальних ресурсів.

Таким чином, інтелектуальний ресурс визначає сучасні тенденції глобального економічного розвитку, впливає на конкурентоспроможність країн і є ключовим фактором для досягнення сталого та інноваційного зростання.

Список літератури:

1. Македон В. В., Ільченко Н. О. Кон'юнктура світового ринку ІТ-послуг в умовах економіки 4.0. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1> HYPERLINK
"http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525"& HYPERLINK
"http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8525"z=8525
2. Колот А. М., Герасименко О. О. Демографічні, технологічні та соціально-трудові імперативи економічного розвитку: нові можливості і виклики постіндустріальної доби. Розвиток соціально-трудових відносин: проблеми науки та практики: монографія / С. І. Бандур, Т. А. Костишина, О. О. Нестуля та ін.; за ред. Т. А. Костишиної. Полтава, 2020. С. 7-41. URL: <http://surl.li/ibqoi>

3. OECD Digital Economy Papers. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-digital-economy-papers_20716826
4. Metelenko N. G., Kovalenko O. V., Makedon V. V., Merzhynskyi Y. K., Rudych A. I. Infrastructure security of formation and development of sectoral corporate clusters. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2019. 9(1). pp. 77–89. [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(7\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(7))
5. Манухіна М.Ю. Інтелектуальний капітал і його роль у формуванні інноваційної економічної системи. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, 2016. №6 (230). С. 82-86.
6. Черепанова В.О. Міжнародні стратегії управління стратегічними змінами / В.О.Черепанова, Т.О.Кобєлева, П.Г.Перерва // *Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації : матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 27-28 квітня 2023 р. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 64-68. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68320>*
7. Верес Шомоші М. Комплаєнс-ризики в сфері інноваційної діяльності промислового підприємства / М.Верес Шомоші, Т.О.Кобєлева, П.Г.Перерва // *Управління проєктами. 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 270-274. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65513>*

Мошинський М. Р.

ТЕХНОЛОГІЧНА КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ЇЇ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Російсько-українська війна, яка розпочалась 24 лютого 2022 р., не тільки нанесла величезні збитки економіці нашої держави, але й відкриває одночасно якісно нові перспективи її технологічної модернізації у рамках повоєнної відбудови. Це ставить на порядок денний впровадження в Україні апробованих у міжнародній практиці механізмів та інструментів інноваційного підприємництва у контексті повоєнного відновлення

національної економіки на науково-технічних засадах. Як свідчить міжнародний досвід, саме інноваційне підприємництво за своєю економічною природою репрезентує специфічну модель пов'язаної з новаторством підприємницької діяльності, яка спрямовується на створення раніше не відомих нововведень (товарів, послуг, технологій, методів організації й управління виробництвом тощо) на основі використання традиційних факторів виробництва, або принципово нової їх комбінації з метою задоволення поточних і майбутніх потреб споживачів [2, с. 90].

Розбудова в Україні ефективної системи інноваційного підприємництва передбачає в якості пріоритетних заходів всебічну державну підтримку процесів технологічної кластеризації вітчизняної економіки. Нагадаємо, що станом на тепер на території нашої держави функціонує біля п'ятдесяти кластерів, котрі репрезентують різні сектори української економіки – туристично-рекреаційний, транспортний, логістичний тощо. Окрему групу становлять кластери інноваційної спеціалізації, котрі надають широкий спектр інформаційно-комунікаційних та бізнес-послуг, а також працюють у сфері зеленої енергетики та сталого розвитку.

Звернімо увагу на те, що результативна і масштабна технологічна кластеризація економіки України є неможливою без системного об'єднання зусиль державних інституцій та бізнес-структур у царині інвестування інноваційних кластерних формувань з обов'язковим ухваленням на загальнонаціональному рівні концепції державно-приватного партнерства. Це передбачає впровадження цілої системи структурних заходів, зорієнтованих насамперед на розроблення й імплементацію національної стратегії розбудови інноваційних кластерних структур у стратегічно важливих для конкурентного розвитку нашої держави сферах науки і техніки (високі та інформаційно-комунікаційні технології, енергетика, біо- і нанотехнології, аграрний сектор, адитивне виробництво та ін.), а також надання безумовного державного пріоритету у їх матеріальній, фінансово-інвестиційній, консультаційній, інформаційній підтримці. Нагадаємо, що вже

сьогодні у нашій державі функціонують 22 ІТ-кластери, котрі функціонують у Києві, Харкові, Львові, Дніпрі, Одесі, Тернополі, Конотопі, Сумах, Чернігові та інших українських містах. При цьому топ-5 найбільш активних вітчизняних ІТ-кластери нараховують майже 160 тис фахівців, що становить 85% їх загальної чисельності в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

**Загальна кількість компаній та ІТ-спеціалістів,
зайнятих у топ-5 ІТ-кластерів України**

ІТ-кластер	Загальна кількість працівників ІТ-компаній, тис осіб	Загальна кількість ІТ-компаній, одиниць
Київський	76	1194
Харківський	31	500
Львівський	25	461
Дніпровський	16	378
Одеський	10	150
Усього	158	2683

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Наступним напрямом технологічної кластеризації економіки України у повоєнний період є розвиток вітчизняного нормативно-правового середовища функціонування вітчизняних кластерних структур та поглиблення співробітництва у цій сфері органів державної влади, освітніх і наукових закладів, громадських і неприбуткових організацій тощо. Окремої уваги заслуговують і такі напрями, як-от:

- розбудова партнерських мереж українських університетів, науково-дослідних лабораторій і центрів, інноваційних підрозділів вітчизняних бізнес-структур у форматі «потрійної спіралі»;
- цільова державна підтримка впровадження кластерних ініціатив, програм і проєктів способом надання цільового грантового фінансування, пільгового кредитування і розбудову платформ державної підтримки та державно-приватного партнерства;
- розроблення і впровадження освітніх програм і проєктів для українських закладів вищої освіти у сфері підготовки, перепідготовки і

підвищення кваліфікації професійних кадрів зі спеціалізацією у сфері організації й управління інноваційними мережевими структурами.

Підбиваючи підсумок, наголосимо на такому: розв'язання ключового питання щодо формування сприятливого середовища для розвитку в Україні інноваційного підприємництва вимагає синергетичного об'єднання зусиль державного і приватного секторів, громадських організацій і вітчизняних громадян населення у царині науково-технологічного трансферу, обміну знаннями й інформацією, комерціалізації інновацій та розвитку інтернет-послуг.

Список літератури:

1. Топ 5 ІТ-кластерів України. Ucluster, 14.04.2020 р. URL: <https://ucluster.org/blog/2020/04/top5-it-klasteriv-ukraini/>
2. Швиданенко Г. О., Теплюк М. А. Сучасні тренди розвитку інноваційного підприємництва. Економіка та держава. 2018. №5. С. 89-92.

Арапова К.О.

ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Здобуття стабільності та відновлення економіки в післявоєнному періоді – завдання, що стоїть перед Україною на сучасному етапі її історії. Основним принципом сучасного передового підходу до модернізації України буде якнайбільше спрямування інвестиційних проектів на приватні інвестиції, а не надмірне покладання на державні інвестиції.

Однією із важливих подій є створення фонду Ukrainian Development Fund (UDF) за підтримки інвестиційних гігантів BlackRock та JPMorgan. Цей фонд створений з метою підтримки та стимулювання розвитку ключових галузей української економіки. Його створення свідчить про визнання потенціалу та важливості України як перспективного інвестиційного об'єкта.

Однією з ключових стратегій відновлення післявоєнної України є залучення приватних іноземних інвестицій, що визначається як каталізатор для стабільності та розвитку у різних галузях. Однак, для максимізації впливу інвестицій, важливо визначити та розвивати стратегічні сектори, що обіцяють найбільший розвиток та віддачу від інвестицій.

Оборонно-промисловий комплекс (\$43 млрд інвестиційного потенціалу): Інвестиції в цей сектор не лише сприятимуть національній безпеці, а й створять експортний потенціал [7].

Енергетика (\$177 млрд інвестиційного потенціалу): Інвестиції в енергетичний сектор можуть прискорити перехід до екологічно чистого виробництва та забезпечити енергетичну незалежність [7].

Сільське господарство (\$34 млрд інвестиційного потенціалу): Модернізація та технологічний прогрес в сільському господарстві можуть підвищити ефективність та збільшити експорт сільськогосподарської продукції [7].

ІТ та Інновації (\$11 млрд інвестиційного потенціалу): Інвестиції в цей сектор можуть підтримати створення нових технологічних продуктів, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити українські компанії доступ до світових ринків.

Основні ринкові перешкоди, що заважають Україні залучати іноземні та внутрішні інвестиції для своєї післявоєнної реконструкції [4]:

- дефіцит пропозицій щодо розподілу ризиків (пере)страхування;
- обмежений доступ до механізмів фінансування МСП;
- нестабільний доступ до єдиного ринку ЄС;

Головні реформи, впровадження яких покликане пришвидшити та забезпечити значну кількість приватних інвестицій для відновлення України:

1. Створення інвестиційної політики, орієнтованої на цілі [3]. Успішне залучення ПІІ потребує політики ПІІ, спеціальних інституцій, законів, нормативних актів, бізнес-середовища та інших відповідних політик,

які покращують інвестиційне середовище. Це також вимагає «загально урядового» підходу до інвестиційного клімату та бізнес-середовища, що сприятиме інвесторам у досягненні конкурентних переваг на глобальних ринках. В ідеалі політика щодо ПІІ повинна визначати національні цілі та очікування щодо ПІІ та визначати основні обов'язки, ролі та дії державного та приватного секторів.

2. Зміцнення інституцій для сприяння інвестиціям [2]. Україна має конкурувати на міжнародному рівні за ПІІ. Українському агентству сприяння інвестиціям, UkraineInvest, необхідно визначити чіткий мандат із конкретними цілями, покращити залучення приватного сектору та збільшити бюджет, кількість персоналу та навички просування.

3. Створення конкурентного середовища, що сприяє функціонування бізнесу [3]. Серед етапів виконання цієї реформи є: процес дерегуляції під керівництвом Міжвідомчої робочої групи з питань дерегуляції (МРГ) щодо прискореного перегляду державного регулювання економічної діяльності; режим оподаткування бізнесу має бути раціональним, чітким, послідовним, передбачуваним і не обтяжливим для праці; полегшення доступу до землі та інфраструктури; розробка механізму надійного захисту прав власності шляхом зміцнення законодавчої бази та ефективного правозастосування і т.д.

4. Антикорупційні реформи;

5. Зміцнення інституції та нормативно-правової бази, що регулює проекти капітальних інвестицій;

6. Прискорення процесу приватизації;

7. Прискорення та полегшення доступу до ринків ЄС;

8. Реформування сектору страхування для надання гарантій безпеки інвестицій [1]. Для розробки комплексно плану можливо включити як і страхування ризиків з боку міжнародних організацій (наприклад Багатостороннє агентство з інвестиційних гарантій (MIGA), яке входить до

групи Світового банку), так і надання гарантій державами-партнерами своєму бізнесу, який буде інвестувати в Україну.

Залучення приватних інвестицій в Україну – це ключовий елемент відновлення її економіки. Великі західні фонди демонструють свій інтерес та готовність інвестувати. Ініціативи, такі як Ukrainian Development Fund (UDF), свідчать про глибоке розуміння потенціалу країни. Важливо продовжувати робити кроки для поліпшення інвестиційного клімату та створення умов для сталого економічного росту в Україні.

Список літератури:

1. Akimov, Oleksandr. (2022). Post-war Economy of Ukraine: Innovation and Investment Development Project. Economic Affairs. 67. 10.46852/0424-2513.5.2022.30.
2. Holm, M. 2016. The Marshall Plan: A New Deal for Europe. Routledge.
3. The USAID Economic Development, Governance and Enterprise Growth (EDGE) Project. A NEW UKRAINE: CATALYZING INVESTMENT IN FREEDOM, PEACE, AND PROSPERITY.
4. Sascha E. Ostanina. Winning the Peace in Ukraine: Stimulating private investment for Ukraine's reconstruction. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.delorscentre.eu/en/publications/winning-the-peace-in-ukraine>
5. Ulyanova, L. and Chaika, Y. 2021. Innovative aspects of sustainable development of Ukraine's economy. Ekonomichnyy Analiz., 31(1): 218-226.
6. Zogg, B. 2022. Lugano conference: A first step towards Ukraine's recovery. Security and Human Rights Monitor, July 21. <https://www.shrmonitor.org/lugano-conference-a-first-step-towards-ukraines-recovery/>
7. Нечипорук О.В. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україну під час війни. Економіка та суспільство. 2023

8. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Мінфін. – Режим доступу до ресурсу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/>

Аршакян Р.Т.

THE MAIN DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF THE POLICY OF INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS FOR UKRAINE DURING THE WAR TO ENSURE THE NATIONAL INTERESTS OF THE COUNTRY

International financial institutions (IFIs) are nowadays particularly important in overcoming the modern climate, economic and humanitarian issues, which can lead to political and military conflicts around the world. IFIs' role in these matters constitutes implementation of diverse projects that are aimed at ensuring various improvements of the current conditions of a society or economy, providing the necessary funding, technical advice and visionary leadership to the countries in question.

As a result, the factor of the IFIs' contribution to the development programs cannot be underestimated, as the full-scale invasion in Ukraine by Russia started on February 24, 2022, has been showing the genuine importance of their operations. Ukraine's economic and human losses, both civilian and military, because of the ongoing war are significant. According to the World Bank, in 2022 the country's GDP amounted to 160.5 billion U.S. dollars, which ultimately represented a year-on-year reduction of 29.1% of the overall output [1]. As per the research by Kyiv School of Economics, the total documented direct damage caused to the Ukrainian infrastructure due to the war reached to estimated 151.2 billion U.S. dollars as of September 1, 2023 [2]. Poverty in the country rose from 5.5% of the population to 24.2% in 2022, according to the World Bank [3].

Based on the data from the Council of Europe, before the war Ukraine was one of the world's biggest exporters of crops, such as maize (16%), barley (18%) and wheat (12%) and the world's largest exporter of sunflower oil (50%) being called "breadbasket of Europe". Such leading positions of Ukraine simultaneously mean

the current global food insecurity, especially for the African and Asian countries, in addition to the major political turmoil around this issue[4].

Nevertheless, the diversified assistance from the democratic countries and international financial institutions (IFIs) to Ukraine comprising financial, military, technical and humanitarian dimensions from the start of the war in February 2022 to the present day has provided the country with opportunities to keep the economy functioning, start reconstruction projects and conduct military operations of different scale. As of October 10, 2023, the World Bank Group has mobilized over 38 billion U.S. dollars in financial support to Ukraine for the recovery and reconstruction of the country, including projects in infrastructure sphere and macro-financial assistance packages, of which over 29 billion U.S. dollars has been disbursed to the date[5]. In turn, as of November 2023, the EU, Member States and the European Financial Institutions, such as the European Investment Bank or the European Bank for Reconstruction and Development in a Team Europe approach, have made available over 67 billion euros in financial, humanitarian, emergency budget, and military support to Ukraine[6].

Based on our research and the current economic and military situation in Ukraine, apart from the assistance from the partner countries, the country's vitally important spheres for the substantial investments and modernization, which could be targeted by the IFIs, are as follows:

1. Macroeconomic stability and utilization of stabilizing monetary policy tools such as adjustments of interest rate, the purchase of state and private assets and setting the required reserve requirements are defining for the smooth functioning of an economy, therefore, the IFIs must primarily allocate funds to the central bank of Ukraine in order to ensure the financial stability of the country with simultaneous expert and technical advice on the most appropriate monetary policy in times of economic turmoil and recession. Moreover, these financial resources should also be used to meet the needs of the state sector in terms of salaries and enabling of successful operations.

2. Major investments must be made for the reconstruction and development of the damaged critical infrastructure such as hospitals, housing, schools along with roads, bridges and logistics centers to enable the functioning of logistics routes for the sale of the Ukrainian products, including the globally significant Ukrainian agricultural products. For example, implementation of the EU Solidarity lanes corridors must be continued, thus Ukraine can not only export its agricultural products, but also import the goods it needs for the nation and the economy during the wartime.

3. Substantial investments must be made for the development of military factories that can provide the necessary military supplies, machinery and equipment to Ukraine. Such enterprises should have a special international status and for the purposes of safety be located in the countries neighboring Ukraine, such as Poland or Slovakia.

In conclusion, the main spheres of policy implementation of IFIs for Ukraine during the war to realize the country's national interests are represented by the stabilization and support for the financial sector by the macro-financial assistance, substantial investments into critical infrastructure to enable the successful development of economic relations and establishment of military factories outside of Ukraine for the purposes of defending the country and its democracy.

Список літератури:

1. GDP (current US\$) –Ukraine//The World Bank. –2023. –URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=UA>.

2. The total amount of damage caused to the infrastructure of Ukraine due to the war reaches \$151.2 billion —estimate as of September 1, 2023//Kyiv School of Economics. –2023. –URL: <https://kse.ua/about-the-school/news/the-total-amount-of-damage-caused-to-the-infrastructure-of-ukraine-due-to-the-war-reaches-151-2-billion-estimate-as-of-september-1-2023/>.

3. Kilfoyle M. Ukraine: what's the global economic impact of Russia's invasion?/Michelle Kilfoyle // Economics Observatory. –2023. –URL:

<https://www.economicsobservatory.com/ukraine-whats-the-global-economic-impact-of-russias-invasion>.

4. Infographic -How the Russian invasion of Ukraine has further aggravated the global food crisis // Consilium.Europa. –2023. –URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/how-the-russian-invasion-of-ukraine-has-further-aggravated-the-global-food-crisis/>.

5. World Bank Group Financing Support Mobilization to Ukraine since February 24, 2022//The World Bank. –2023. – URL:<https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>.

6. EU SOLIDARITY WITH UKRAINE//European Commission:–2023. – URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3862.

Можна В.О.

ВПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРИНЦИПІВ ESG ЯК ШЛЯХ ДО РОЗШИРЕННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ПРОГРАМ З ЄС ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Шлях до відновлення економіки України від наслідків війни лежить через налагодження нових шляхів співпраці з міжнародною спільнотою. З огляду на отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС у червні 2022, одним із напрямків такої роботи є створення нових програм співпраці з фінансовими інституціями ЄС в царині кредитування українського бізнесу.

Для ефективного залучення наших партнерів до роботи над відновленням української економіки, Україна має зрозуміти потреби партнерів та запропонувати їм привабливі умови.

Наразі одним із стратегічних напрямків розвитку фінансового сектору ЄС є впровадження ESG (Environmental, Social, Governance) принципів у фінансування. У 2019 році Єврокомісія опублікувала Європейську зелену угоду, що окреслила дорожню карту досягнення кліматичної нейтральності та сталого розвитку ЄС до 2050 року [1]. З моменту впровадження

Європейська зелена угода стала центральною темою політики і ключовим рушієм екологічних та економічних ініціатив у Європейському Союзі.

У вересні 2023 року було анонсовано початок роботи Об'єднаного дослідницького центру ЄС над проєктом ESG-UPTAKE, який має на меті виявлення та управління ESG ризиками у фінансовому секторі [2]. Проєкт націлений на національні регуляторні інститути, тож найближчими роками очікуємо зміни у ESG регулюванні в банківському секторі ЄС на національному рівні.

З 2019 року європейські фінансові установи зобов'язані розкривати кліматичні аспекти своєї діяльності на офіційних веб-сайтах згідно із Регламентом ЄС 2019/2088 [3]. З 2024 року набирає сили вимога щодо розкриття у фінансовій звітності аспектів ESG ризиків та відповідей на них у своїй діяльності в рамках нових стандартів МСФЗ S1 та S2 [4].

Тому європейські фінансові інститути приділяють велику увагу підтримці сталого фінансування як в ЄС, так і поза його межами. Так, у вересні 2023 року Європейський інвестиційний банк оголосив про початок нового проєкту для України та Молдови – Horizon Capital Growth Fund IV. Одним із його пріоритетів є розвиток ESG принципів. Загальний фонд проєкту становить 300 млн євро [5]. Іншим прикладом зацікавленості в розвитку ESG є Європейський банк реконструкції розвитку, що позиціонує себе як лідера в сфері кліматичних фінансів. Одним із ключових напрямків його роботи є допомога при переході до стійкого функціонування бізнесу в країнах, де банк веде свою діяльність [6].

В стані війни для України впровадження ESG принципів не визначається як пріоритетне. Проте все ж банківський сектор має певні напрацювання у цій сфері. Так, у 2021 році Національний банк України опублікував Політику щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року [7]. Документ визначає вектор руху та основні засади розвитку сталого фінансування в Україні. Більшість запропонованих заходів мають просвітницьких характер.

Єдина вимога, яка передбачається Політикою, стосується розкриття банками сталості діяльності у фінансових звітностях, починаючи з 2024 року. З огляду на те, що українські банки зобов'язані складати звітність у відповідності до вимог МСФЗ, дане питання також буде врегульоване стандартами S1 та S2.

Таким чином, для ефективного залучення міжнародних партнерів до забезпечення фінансування відновлення економіки України, українські підприємства та фінансові інститути мають активно впроваджувати ESG принципи в свою діяльність попри нищівний вплив війни на екологію та суспільство України. Так як стале фінансування є стратегічним питанням для ЄС, міжнародні партнери будуть зацікавлені у відображенні програм з впровадження та розвитку ESG принципів на теренах України у своїх фінансових звітностях, звітах з корпоративного управління та медіа-просторі.

Список літератури:

1. The European Green Deal // Communication from the Commission, official web-site // URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>
2. Environmental, Social and Governance Risk Management Framework for the financial sector // Joint Research Center of EU, official web-site // URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/sustainable-finance/sustainable-finance-research-forum/environmental-social-and-governance-risk-management-framework-financial-sector_en
3. REGULATION (EU) 2019/2088 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL // EUR-lex, official web-site // URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R2088>
4. IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information // IFRS Foundation, official web-site // URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-sustainability-standards-navigator/ifrs-s1-general-requirements/>

5. Horizon Capital Growth Fund IV // European Investment Bank, official web-site // URL: <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20230284>

6. EBRD Green // European Bank of Reconstruction and Development, official web-site // URL: <https://www.ebrd.com/what-we-do/ebd-green.html>

7. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року // Національний банк України, офіційний веб-сайт // Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>

Михальчук Д.В.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗОЛОТОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ УКРАЇНИ

Золотовалютні резерви (далі - ЗВР) є одним із структурних елементів фінансової системи держави і покликані забезпечувати фінансову стабільність у найширшому розумінні. ЗВР можна розглядати в контексті фінансової безпеки, економічної безпеки, зокрема, сприяння сталому економічному розвитку, надання інструментів та ресурсів державним банкам для реалізації грошово-кредитної політики та регулювання фінансово-банківського сектору, забезпечення фінансової стабільності. З огляду на вищезазначене, актуальним видається дослідження сучасних тенденцій формування золотовалютних резервів в Україні.

З-поміж багатьох досліджень сутності ЗВР, як зарубіжних, так і вітчизняних учених виокремимо праці О. Береславської, О. Боришкевич, В. Васильєва, О. Дзюблюка, А. Гальчинського, В. Задорожного, В. Козюка, Н. Костіної, О. Лупіна, М. Савлука, Ф. Журавки, В. Шелудько, В. Ющенко. Незважаючи на значну кількість досліджень сутності, формування, достатності резервів, поки не вдається сформувати надійний механізм їх використання для запобігання поширенню на українську економіку і монетарну сферу негативного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників.

ЗВР відіграють важливу роль у фінансовому управлінні та стабільності кожної сучасної держави. Відповідно до закону України «Про Національний банк України» золотовалютні резерви – «резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків» [1].

Необхідно зазначити, що Україна, перебуваючи в умовах повномасштабної війни, досягла історичного рекорду ЗВР, призначених для забезпечення фінансової стійкості та реалізації стратегічних реформ. За підтримки міжнародних партнерів, Україна змогла мобілізувати майже 39 млрд доларів, що є вражаючим результатом в умовах складних економічних і геополітичних викликів. Важливо відзначити, що цей рекорд є свідченням ефективної міжнародної стратегії та підтримки, здатної забезпечити стабільність фінансового сектору та виконання економічних реформ. Однак, у вересні резерви зменшилися на 3,2% через операції НБУ з продажу валюти для покриття різниці між попитом та пропозицією на валютному ринку України [3, с. 66].

Однією з головних сучасних тенденцій є диверсифікація портфеля ЗВР. Диверсифікація валютних резервів передбачає регулювання структури офіційних валютних резервів держави шляхом включення до їхнього складу іноземних валют різних країн. Зазвичай, центральний банк країни продає нестабільні валюти і купує більш стійкі, а також валюти, що використовуються у міжнародних розрахунках. Використання цього інструменту підсилює ефективність регулювання режиму валютного курсу. Другою важливою тенденцією є акцент на ресурсозбереженні та оптимізації управління резервами. Україна розвиває механізми для ефективного використання резервів, мінімізуючи ризики та максимізуючи доходи. Це включає в себе удосконалення стратегій розміщення коштів, а також впровадження новітніх інструментів фінансового управління.

Основними проблемами формування та управління ЗВР в Україні є:

- відсутність чіткого законодавчого регулювання (в ЗУ «Про НБУ» лише декілька статей стосуються ЗВР, в яких визначається суб'єкт-розпорядник ЗВР, структура ЗВР, джерела наповнення та напрями використання ЗВР) [4, с. 110];

- закритість інформації щодо структури ЗВР (не подається інформація про обсяг резервів в розрізі валют, депозитів, цінних паперів та ін.);

- недоступність інформації щодо методик, які використовуються для розрахунку оптимального обсягу ЗВР та їх структури [2, с. 260].

Перспективними шляхами вирішення існуючих проблем може стати:

- збільшення частки інших окрім долара валют;

- збільшення обсягів операцій з цінними паперами, що забезпечить умови для хеджування валютних ризиків, а також надасть можливість отримання доходів і додаткового нарощування резервів;

- розробка нормативних актів, які б прозоро визначали правила розміщення, використання золотовалютних резервів та відповідальність за їхнє цільове спрямування [4, с. 111];

- припинення використання ЗВР як єдиного фактору впливу на обмінний курс гривні, що лише зумовлює їх скорочення. Стабілізувати курс національної валюти необхідно шляхом застосування усіх інструментів грошово-кредитної та фіскально-бюджетної політики;

- узгодження взаємодії між центральним банком та урядом в питаннях ЗВР, тобто чіткого розмежувати цілі, функції і відповідальності.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що важливою умовою забезпечення реалізації державної економічної політики є накопичення золотовалютних резервів. При формуванні та управлінні золотовалютними резервами НБУ повинен прагнути не до збільшення їх обсягу, а до забезпечення їх оптимального рівня. Оптимальна структура золотовалютних резервів дозволяє НБУ належним чином виконувати свою функцію

регулювання валютно-курсових відносин, насамперед з точки зору підтримання зовнішньої стабільності грошової одиниці та рівноваги платіжного балансу.

Список літератури:

1. Про Національний банк України: закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення 17.11.2023).
2. Стеценко Н. А., Безвух С. В. Сучасні аспекти управління золотовалютними резервами. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. С. 254-260
3. Oyeniran W. Determination of Optimal Level of Foreign Reserves in Nigeria. *CBN Journal of Applied Statistics*. 2020. № 11. С. 65-85.
4. Демченко М. Ю. Глобальні золотовалютні резерви: сучасний стан та прогноз. *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління*. 2013. № 3. С. 108-116.

Свенціцький В.В.

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ПАРТНЕРІВ У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ

Плани розвитку України були зруйновані внаслідок військової агресії Росії, що призвело до катастрофічних збитків у виробничому, житловому секторах та інфраструктурі на мільярди доларів США. Війна продовжується і завдає нові шкоди. Історія показує, що післявоєнне відновлення та розвиток країн залежать від різних факторів, але без міжнародної допомоги та підтримки це не можливо.

Якщо інвестиційні ресурси України обмежувати виключно державним бюджетом, процес відбудови займе 50–70 років. Інтегрованість України у міжнародні зв'язки та значний економічний потенціал можуть стати основними чинниками післявоєнного відновлення.

Проблеми відновлення національних економік після війни не нові, і вони вивчалися у вченому просторі вже у 19 столітті Давидом Рікардо та Джоном Стюартом Міллом. Раніше було здійснено відновлення залученням країн, наприклад, Лігою Націй у Австрії після Першої світової війни.

Найбільш масштабні програми відбудови після Другої світової війни були проведені Адміністрацією допомоги та відновлення ООН для Європи та Китаю, Міжнародним банком реконструкції та розвитку у Європі, Планом Маршалла для Західної Європи та економічною допомогою Японії, і дослідники приділяють цьому досвіду увагу.

Орієнтовні оцінки збитків свідчать про їх катастрофічний характер. За даними Київської школи економіки, станом на 1 вересня 2022 року, збитки, завдані інфраструктурі та житловим будинкам, склали 127 мільярдів доларів США [1]. Якщо додати сюди втрати у підприємствах усіх галузей економіки, мости, дороги та транспортні засоби, загальні втрати становитимуть близько 600–650 мільярдів доларів США або 325–330% ВВП України, яке було досягнуте у 2021 році.

За даними уряду, план відновлення України попередньо оцінюється в 750 мільярдів доларів США. Оскільки житлові будівлі та критична інфраструктура України постраждали значно, процес відновлення передбачає два послідовно-паралельні етапи: відбудову та модернізацію.

В цілому ж процес відбудови та відновлення України розглядається як:

- екстрена допомога для вирішення нагальних потреб;
- вагомі плани з відновлення та удосконалення ураженої критичної інфраструктури;
- фундаментальні напрацювання для інтеграції України в ЄС та НАТО.

Майже 40% збитків становлять втрати в житловому секторі. Тому забезпечення тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб та

будівництво постійного житла, а також відновлення найважливішої соціальної інфраструктури, є невідкладним завданням. У цьому контексті варто зазначити, що Україна поступово наближається до інституційних стандартів ЄС у сфері стратегічного планування просторового розвитку.

Наприклад, наша країна повинна активніше використовувати поширену в ЄС практику поєднання стратегій розвитку регіонів з транскордонними та секторальними стратегіями. Кожна з цих стратегій повинна мати відповідне бюджетне фінансування та співфінансування за різними міжнародними та європейськими програмами, доступ до яких поступово покращуватиметься після отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС.

Програма відновлення України, яка була презентована у липні 2022 року в Лугано, передбачає залучення понад 750 мільярдів доларів на відбудову та розвиток протягом наступних десяти років.

«Принципи Лугано», схвалені на конференції, передбачають:

- Партнерство;
- Спрямованість на реформи;
- Прозорість, підзвітність і верховенство права;
- Демократична участь;
- Залучення багатьох стейкхолдерів;
- Гендерна рівність та інклюзія;
- Сталий розвиток – процес відновлення має забезпечити сталу

перебудову України, яка узгоджується з Порядком денним сталого розвитку до 2030 року та Паризькою угодою.

Потенційними джерелами післявоєнної відбудови України є:

- урядова допомога у формі грантів, кредитних ліній, які можуть адмініструватися профільними агенціями USAID США, SIDA Швеція;
- міжнародні фінансові інститути – Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк;
- приватні інвестиції;

– репарації.

Використовується процес розробки механізму репарацій на основі Міжнародної угоди про репарації. Угода передбачає, що держави-підписанти погоджуються на виявлення, заморожування та конфіскацію російських активів з метою передачі до компенсаційного фонду.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН L.6/2022 "Сприяння виправленню та відшкодуванню за агресію проти України" була схвалена та рекомендувала державам-членам створити спільно з Україною окремий механізм відшкодування на основі реєстру збитків, який зараз заповнюється даними [2].

Відновлення та розвиток України будуть ґрунтуватися на гіпотетичній можливості повної інтеграції в Європейський Союз як повноправного члена та на посиленні зв'язків з країнами групи G7. Ці країни не лише слугують прикладом для встановлення передових процесів відновлення, але й можуть стати значними донорами проєктів відбудови. Стратегічними напрямками будуть цифровізація та зелений курс, спрямований на декарбонізацію економіки та запобігання негативним кліматичним змінам.

Планується провести значні зміни в структурі економіки, шляхом розробки, виробництва та експорту високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю. Основи для цього тренду були закладені в попередніх періодах відповідно до Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності до 2030 року.

Крім традиційних джерел інвестиційних ресурсів для відновлення залучаються відомі міжнародні організації та інститути, а також планується створення національного структурного фонду відбудови країни. Цей фонд буде накопичувати ресурси, визначати пріоритетні напрями їх використання та здійснювати моніторинг такого використання.

Таким чином, за міжнародної підтримки відновлення економіки буде забезпечено модернізацію виробничого потенціалу та проведено

кардинальну структурну перебудову галузей економіки. Це буде досягнуто шляхом збільшення виробництва інноваційних товарів та послуг з високою доданою вартістю та залученням українських виробників до глобальних ланцюгів постачання. Забезпечення достатнього фінансування проєктів і дотримання прозорих, ефективних та протидії корупційним ризикам правил післявоєнної відбудови України дозволить створити сучасну інноваційну економіку протягом наступних 10-12 років.

Список літератури:

1. Київська школа економіки. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на 1 вересня 2022 року. URL: https://kse.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Sep22_FINAL_Sep1_Damages-Report.pdf (дата звернення: 20.05.2023)
2. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 2 березня 2022 року (A/RES/ES-11/1). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/293/36/pdf/N2229336.pdf?OpenElement> (дата звернення: 20.05.2023)

Штабель С.О.

ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Актуальність дослідження глобальних тенденцій розвитку ринку цифрових фінансових послуг зумовлена стрімким ростом цифровізації у фінансовому секторі. Зміни в споживацькому підході, використання технологій блокчейну, штучного інтелекту та зростання інтересу до криптовалют створюють нові виклики і можливості для банків, фінтех-компаній та споживачів. Розширення цифрових фінансових послуг відображає сучасні тенденції у фінансовій індустрії та впливає на глобальну економічну ландшафт.

Теоретичним та прикладним аспектам з'ясування сутності, становлення та функціонування сфери фінансових технологій присвячена значна кількість наукових праць зарубіжних та вітчизняних дослідників: С. Волосович, С. В'язовий, Л. Дудинець, Т. Калашнікова, М. Мазаракі, Н. Морозко, І. Пасічник, Г. Поченчук, А. Самохіна, М. Тарасюк, Л. Рудич та ін.

Фінансові технології являють собою синтез цифрових технологій та інновацій у фінансовій сфері, що використовуються для надання, розширення і розповсюдження фінансових послуг технологічними компаніями [1]. FinTech охоплює сукупність взаємодоповнюючих технологій, в тому числі мобільних мереж, великих даних, хмарних обчислень, технологій розподіленого реєстру, штучного інтелекту і аналізу даних, які спільно формують широкий спектр операцій у фінансовій індустрії.

Однією з ключових тенденцій є інтеграція технологій блокчейну. Блокчейн – це розподілена база даних, яка складається з блоків із зашифрованою інформацією [2, с. 6]. Кожен блок містить в собі хеш (унікальний ідентифікатор), час створення та дані. Ці блоки з'єднані між собою в хронологічному порядку, створюючи ланцюг блоків, який неможливо змінити без переписування всієї історії. Розподілений характер блокчейну означає, що кожен учасник (вузол) мережі має копію всієї бази даних. Це дозволяє уникнути централізованого контролю і забезпечити більшу стійкість та безпеку.

Основні характеристики блокчейну включають децентралізацію, надійність, прозорість і невід'ємність. Він знайшов застосування в багатьох галузях, включаючи фінанси (криптовалюти), смарт-контракти, логістику та багато інших, внаслідок своєї здатності забезпечити безпеку та автентифікацію даних без потреби посередників.

Другою важливою аспектом цифрових фінансових послуг – це розширення використання штучного інтелекту. Основна ідея полягає в створенні програм та моделей, які можуть самостійно вчитися, розуміти контекст і приймати

рішення на основі навчання з даних. Техніки штучного інтелекту включають в себе машинне навчання, глибоке навчання, обробку природної мови та багато інших методів [3, с. 203]. Машинне навчання дозволяє системам аналізувати дані та вдосконалювати свої алгоритми, оптимізуючи результати відповідно до поставлених завдань. Глибоке навчання є підгалуззю машинного навчання, яка використовує нейронні мережі для моделювання та розв'язання складних завдань. Обробка природної мови дозволяє комп'ютерам розуміти та взаємодіяти з мовними конструкціями, що відкриває широкі можливості у сферах, таких як автоматизована обробка текстів та мовний інтерфейс [3, с. 203-204].

Крім того, зростаючий інтерес до криптовалют та децентралізованих фінансових систем свідчить про зміну у підході споживачів до традиційних банківських послуг. Такі технології, як блокчейн, створюють основу для криптовалют та розвитку децентралізованих фінансових продуктів [4]. У цьому контексті, банки та фінтех-компанії повинні активно адаптуватися до змін, щоб залишатися конкурентоспроможними. Впровадження інноваційних технологій, покращення кібербезпеки та створення гнучких фінансових продуктів – ключові складові успіху у цьому цифровому ландшафті.

Таким чином, глобальні тенденції розвитку ринку цифрових фінансових послуг відображають неабияку зміну у фінансовій індустрії, спричинену стрімким ростом технологічних інновацій. Запровадження блокчейну та штучного інтелекту не лише удосконалює існуючі процеси, але й відкриває нові горизонти для фінансових послуг та споживачів. Блокчейн, з своєю децентралізованою природою, приносить прозорість та безпеку у фінансові транзакції. Штучний інтелект, в свою чергу, дозволяє системам адаптуватися до змінного середовища, роблячи розуміння та обробку даних більш ефективними.

Результатом цих технологічних інновацій є перетворення фінансового ландшафту, забезпечуючи ефективніші, безпечні та гнучкі фінансові

рішення. Однак, разом із зростанням можливостей, виникають і нові виклики, такі як потреба у стандартизації та регулюванні. У цьому контексті, дослідження глобальних тенденцій цифрових фінансових послуг визначає необхідність поєднання інновацій із забезпеченням стабільності та захисту прав споживачів. Сприяючи переходу до більш цифрового та доступного майбутнього, ці тенденції визначають етап еволюції, який перетворює фінансовий світ в контексті високих технологій.

Список літератури:

1. Рудич Л.В., Шевченко О.М. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8053>
2. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 2. С. 5–16.
3. Калашнікова Т.В., Самохіна С.А. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності. *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія Економічні науки*. 2018. № 3. С. 201–210.
4. Global FinTech Adoption Index 2019. URL: <https://asd-team.com/blog/global-fintech-adoption-index-2019-report-highlights/>

Леута І.М.

ДОМІНАНТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ ПРОВІДНИХ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ

У швидкозмінному середовищі цифрового маркетингу провідні міжнародні компанії постійно адаптуються та впроваджують інновації, щоб залишатися на крок попереду. Сфера цифрового маркетингу зазнала значних трансформацій, зумовлених технологічним прогресом, зміною поведінки споживачів та еволюцією бізнес-моделей. У даному дослідженні ми визначаємо домінуючі тенденції в цифровому маркетингу, які спостерігатимуться у 2023-2024 роках, з акцентом на тому, як ці тенденції

взаємопов'язані та сприяють формуванню комплексних стратегій міжнародних корпорацій.

Сплеск маркетингу інфлюенсерів є ключовим аспектом стратегій цифрового маркетингу. Ця тенденція тісно пов'язана з домінуванням маркетингу в соціальних мережах, де такі платформи, як Instagram і TikTok, слугують критично важливими майданчиками для інфлюенсерів. Співпраця між брендами та інфлюенсерами не є ізольованою стратегією, а глибоко інтегрована в ширшу структуру маркетингу в соціальних мережах, що відображає перехід до більш автентичних, особистісно-орієнтованих маркетингових підходів. [1]

Короткометражний відеоконтент, уособлений такими платформами, як TikTok, став центральним елементом взаємодії з молодими людьми, особливо з поколінням Z. Ця тенденція стосується не лише формату контенту, а й розуміння вподобань та поведінки покоління, яке виросло в інтернеті. Швидка, візуально насичена та захоплива природа короткометражних відео ідеально відповідає динамічним моделям споживання покоління Z, що свідчить про глибокі зміни в тому, як концептуалізується та подається цифровий контент. [1]

Пошукова оптимізація (SEO) та оптимізація контенту дедалі тісніше переплітаються. Оскільки компанії прагнуть підвищити свою видимість в Інтернеті, роль високоякісного, персоналізованого контенту стає вирішальною. Ця тенденція означає перехід до більш інтегрованого підходу, коли SEO - це не лише технічна оптимізація, а й створення контенту, який резонує з цільовою аудиторією та залучає її. [2]

Важливість мобільної оптимізації в стратегіях цифрового маркетингу є відповіддю на зростаюче використання мобільних пристроїв. Ця тенденція тісно пов'язана з потребою в контенті та дизайні веб-сайтів, які відповідають мобільному способу життя сучасних споживачів, підкреслюючи необхідність для бізнесу бути доступним і привабливим для різних форматів пристроїв. [3]

Помітний зсув у бік соціальної відповідальності та інклюзивного медіапланування відображає ширшу суспільну тенденцію до сталого розвитку, етичних практик та різноманіття. Бренди дедалі більше усвідомлюють важливість узгодження своїх маркетингових повідомлень із соціальними цілями та забезпечення інклюзивності медіапланування, яке резонує з різноманітною аудиторією. Такий підхід стосується не лише іміджу бренду, але й побудови довіри та авторитету серед споживачів, які є більш свідомими до суспільних проблем. [4]

Також спостерігається акцент на цифрову довіру, особливо в контексті конфіденційності та безпеки даних, що є відповіддю на зростаюче занепокоєння споживачів щодо того, як обробляється їхня особиста інформація. Ця тенденція нерозривно пов'язана із загальним сприйняттям бренду та лояльністю, оскільки споживачі більш схильні взаємодіяти з брендами, які, на їхню думку, поважають їхню приватність. [5]

Доповнена реальність (AR) все частіше використовується для створення захоплюючого клієнтського досвіду, особливо в роздрібній торгівлі. Ця тенденція означає розмивання меж між онлайн та офлайн досвідом, пропонуючи споживачам інноваційні способи взаємодії з продуктами та брендами. Доповнена реальність у цифровому маркетингу - це крок до більш інтерактивних, цікавих та експериментальних маркетингових стратегій. [6]

Використання штучного інтелекту та предиктивної аналітики в цифровому маркетингу підкреслює перехід до більш персоналізованих та прогностичних маркетингових стратегій. Використовуючи дані про клієнтів, компанії можуть прогнозувати купівельні патерни та вподобання, адаптуючи свої маркетингові зусилля до індивідуальних потреб клієнтів. Ця тенденція є частиною ширшого руху до персоналізованого маркетингового досвіду, заснованого на даних. [7]

Цифровий маркетинговий ландшафт характеризується низкою взаємопов'язаних тенденцій, кожна з яких ґрунтується на інших і доповнює

їх. Від розвитку маркетингу впливу та важливості короткого відеоконтенту до інтеграції доповненої реальності та фокусу на цифровій довірі - всі ці тенденції в сукупності представляють комплексний підхід до взаємодії з різноманітними, поінформованими та технологічно підкованими споживачами. Провідні міжнародні компанії орієнтуються на ці тенденції, впроваджуючи інтегровані, гнучкі та орієнтовані на споживача стратегії цифрового маркетингу, які адаптуються до мінливого цифрового ландшафту.

Список літератури:

1. Pamela B. The Top Marketing Trends of 2023 & How They've Changed Since 2022 URL: <https://blog.hubspot.com/marketing/marketing-trends#:~:text=,double%20from%20the%20year%20before>. (Accessed 10.11.2023)
2. Yonca D. Top digital marketing trends and predictions for URL: <https://www.thinkwithgoogle.com/intl/en-emea/consumer-insights/consumer-trends/digital-marketing-trends-2023/>. (Accessed 10.11.2023)
3. Digital Marketing Trends for 2023 URL: <https://getsignals.ai/blog/mckinsey-report-digital-marketing-trends-for-2023/#:~:text=The%20use%20of%20AI%20and,the%20customer%20journey%20at%20scale>. (Accessed 10.11.2023)
4. Avantika M. The History and Evolution of Digital Marketing URL: <https://www.simplilearn.com/history-and-evolution-of-digital-marketing-article>. (Accessed 10.11.2023)
5. Importance of Digital Marketing for Businesses in 2023 URL: <https://www.mygreatlearning.com/blog/importance-of-digital-marketing-for-businesses/>. (Accessed 10.11.2023)
6. Keith K. The Importance of Digital Marketing in 2023 URL: <https://blog.sociallyin.com/importance-of-digital-marketing>. (Accessed 10.11.2023)
7. Digital Marketing Trends URL: <https://www.brandwatch.com/reports/2023-digital-marketing-trends/view/>. (Accessed 10.11.2023)

Грицутенко О.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАННЯ ПАПЕРУ

Через нестабільну ситуацію у світі глобальний ланцюг постачання паперу зіткнувся з безпрецедентними проблемами, що призвело до значних збоїв у надходженні паперу на світовий ринок. Наразі промислове

виробництво паперу стикається з численними викликами. Дефіцит сировини, затримки транспортування, нестача кваліфікованої робочої сили та низка інших факторів ускладнюють функціонування глобальних ланцюгів постачання. Одним з можливих підходів для розв'язання цих проблем може бути використання сучасних інноваційних технологій та, зокрема, штучного інтелекту (ШІ) [1,2].

Нестача деревної целюлози стала серйозною та нагальною проблемою у сфері виробництва паперу. Дефіцит сировини обумовлений рядом факторів, зокрема екологічними проблемами, що виникають внаслідок інтенсивної вирубки лісів. Вирубка лісів призводить до скорочення доступних ресурсів для виробництва целюлози, що, в свою чергу, викликає збільшення витрат та створює неврегульованість у ланцюгах постачання. Виробники паперу змушені шукати альтернативні рішення та стратегії для забезпечення стабільності виробництва та уникнення негативних впливів на середовище [3].

Транспортний сектор, у свою чергу, впливає на функціонування ланцюгів постачання паперу. Зростання вартості палива, неефективність логістики та перевантажені маршрути доставки призвели до затримок і збільшення витрат на транспортування сировини та готової паперової продукції.

Важливим фактором ефективного функціонування глобальних ланцюгів постачання є також наявність і достатність кваліфікованої робочої сили. Існуючий дефіцит робочої сили, що підсилюється демографічними змінами, впливає на всі етапи ланцюга постачання, від збирання сировини до виробництва та розподілу паперової продукції. Така нестача не тільки сповільнює виробництво паперу, але й збільшує експлуатаційні витрати.

Сьогодні, коли виклики у ланцюгах постачання стають все більш складними, а інформаційно-комп'ютерні технології активно розвиваються і запроваджуються у всі сфери людської діяльності, для розв'язання проблем,

що виникають у ланцюгах постачання, можуть використовуватися сучасні інноваційні технології, зокрема штучний інтелект (ШІ), який створює нові умови для оптимізації та ефективного управління ланцюгами постачання на основі аналізу даних, прогнозування та автоматизації [4] .

Існують декілька напрямів використання ШІ в управлінні ланцюгами постачання. Так, управління запасами у ланцюгах постачання може здійснюватись на основі аналізу і прогнозування. Аналізуючи статистичні дані щодо ринкових тенденцій та впливу зовнішніх факторів, алгоритми ШІ можуть точніше прогнозувати попит, що дає змогу компаніям оптимізувати рівень запасів, зменшуючи ризик надмірних запасів або нестачі та мінімізуючи відповідні витрати [3,4] .

Крім того, рішення на основі штучного інтелекту пропонують покращену видимість усього ланцюга постачання, що дозволяє відстежувати та контролювати його в реальному часі. Така прозорість дозволяє підприємствам виявляти потенційні затримки, передбачати збої та оптимізувати маршрути для підвищення ефективності транспортування. Використовуючи ШІ для видимості ланцюга постачання, компанії можуть приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації операцій і оперативного вирішення проблем.

Автоматизація виробничих процесів на основі ШІ може вирішити проблему нестачі робочої сили та підвищити ефективність виробництва. Розумні виробничі системи на базі ШІ можуть автономно контролювати стан обладнання, прогнозувати потреби в технічному обслуговуванні та оптимізувати графіки виробництва. Це не тільки підвищує продуктивність, але й зменшує залежність від чисельності кваліфікованих працівників [4] .

ШІ може сприяти розвитку екологічних практик у паперовій промисловості. Аналізуючи дані про джерела сировини, виробничі процеси та управління відходами, ШІ може допомогти визначити сфери для покращення сталого розвитку. Це включає оптимізацію ланцюгів постачання

для зменшення впливу на навколишнє середовище, сприяння відповідальному пошуку джерел сировини і мінімізацію відходів протягом усього життєвого циклу виробництва.

Таким чином, багатогранні виклики, з якими наразі стикається ланцюги постачання паперу, вимагають інноваційних рішень, а ІІІ стає важливим каталізатором трансформації. Завдяки прогностичній аналітиці, покращеній видимості ланцюга постачання, інтелектуальному виробництву та ініціативам сталого розвитку, паперова промисловість не лише зможе подолати існуючі перешкоди, але й буде готова побудувати більш надійне та стійке майбутнє. Оскільки технології продовжують стрімко розвиватися, спільні зусилля та активна взаємодія з рішеннями ІІІ є ключем у модернізації та стійкості ланцюга постачання паперу, який зможе ефективно адаптуватися до різного роду викликів.

Список літератури:

1. Lambert, D. M., & Cooper, M. C. Issues in Supply Chain Management: London, 2000. p.65-83. URL: <https://drdouglasslambert.com/wp-content/uploads/2020/05/Lambert-and-Cooper-Issues-in-Supply-Chain-Management-IMM-2000.pdf>
2. Bowen E., Lee P., "The Paper Shortage and its Effects on Mail": USA, 2023. URL: <https://www.uspsoig.gov/reports/white-papers/paper-shortage-and-its-effects-on-mail>
3. Viral P., "How Artificial Intelligence Is Revolutionizing Supply Chain Management" (2023). URL: <https://www.computer.org/publications/tech-news/trends/ai-revolutionizing-supply-chain>
4. Finley A., Carson R., "Welcome to the cognitive supply chain" (2023). URL: <https://www.ibm.com/thought-leadership/institute-business-value/en-us/report/cognitivesupplychain>

Плахотник О.В.

НЕОБХІДНІСТЬ І НАПРЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ

Україна є однією з провідних аграрних держав світу та відіграє важливу роль у світовому агропромисловому комплексі. Зокрема, зерновий сектор утворює ключовий елемент української економіки, а експорт цих культур є

важливим джерелом валютних надходжень. Однак існує необхідність розглядати регіональну диверсифікацію українського експорту зернових як стратегічний крок для забезпечення стійкості, конкурентоспроможності і розвитку національної економіки у період її постконфліктного відновлення. [1]

Сучасний світовий ринок зерна є динамічним та залежним від численних факторів – від, наприклад, погоди та економічної кон'юнктури, до технологічного прогресу та політичних змін. Причому вплив останніх невинно збільшується. Однобічна експортна залежність від обмеженої кількості ринків може створити ризики для національних зернотрейдерів у разі появи несприятливих умов. Регіональна ж диверсифікація експорту зернових дозволить Україні зменшити ризики і використати нові можливості для реалізації порівняльних конкурентних переваг на цьому глобальному ринку.

До переваг регіональної диверсифікації експорту зазвичай відносять [2]:

- зменшення ризиків (практика показує, що найбільш ефективні економіки вдаються до різноманіття в експорті, а регіональна диверсифікація дозволяє розподіляти ризики, пов'язані з коливаннями цін, погодними умовами та іншими непередбачуваними факторами);

- підвищення конкурентоспроможності (досягнення різноманіття в експорті дозволяє створювати привабливіші умови для співпраці з представниками різних ринків і регіонів, що сприяє створенню або отриманню нових конкурентних переваг, набуттю регіонального маркетингового досвіду, а отже і підвищенню конкурентоспроможності національного експорту зернових;

- освоєння нових ринків розширює географію експорту, відкриває нові можливості збуту ринки та сприяє більш широкому розповсюдженню українських продуктів на глобальному ринку зернових.

Доцільними, на наш погляд, мають стати такі напрями регіональної диверсифікації українського експорту зернових[3]: Східна Європа:

- збільшення експорту до країн Східної Європи, таких як Польща, Румунія та Словачія, може стати першим кроком у створенні стійких економічних зв'язків з усіма країнами ЄС; Азія: - зернові культури є важливим елементом харчової безпеки для численних азійських країн; - розширення експорту до Китаю, Індії, Японії та Індонезії може стати ключовим напрямком для розвитку нових ринків[4]; Африка: - збільшення обсягів експорту в африканські країни, особливо ті, які динамічно розвиваються, може відкрити нові перспективи для українських виробників агропродовольчої продукції в цілому; Північна Америка: - диверсифікація в напрямку Північної Америки, зокрема в Сполучені Штати та Канаду, може розширити географію експорту та створити нові можливості для взаємодії і в інших секторах економіки.

Слід розуміти, що на шляху регіональної диверсифікації експорту є значні виклики, зокрема[5]: - технічні аспекти (для ефективного розширення експорту необхідно вдосконалювати технології виробництва, забезпечуючи високу якість і конкурентоспроможність продукції); - логістика і транспорт (Забезпечення ефективної логістики та транспорту є ключовим фактором для успішної реалізації стратегії регіональної диверсифікації); - державна підтримка (для підтримки експортерів необхідно вдосконалювати законодавство, надавати фінансову підтримку та розвивати дипломатичні відносини з потенційними ринками); - кооперація з науково-дослідними установами - вивчення ринків, аналіз кон'юнктури і впровадження новітніх наукових розробок зазвичай покращує ефективність експортної стратегії.

Таким чином, регіональна диверсифікація українського експорту зернових є необхідним етапом для створення стійкої і конкурентоспроможної економіки. Перехід від однобічної залежності до різноманітності ринків відкриє нові можливості для розвитку і допоможе зменшити ризики, пов'язані з вірогідними несприятливими умовами на світовому ринку. Реалізація цієї стратегії вимагатиме креативного підходу, який об'єднає зусилля держави, бізнесу та науково-дослідницьких установ країни.

Список літератури:

1. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3252>
2. <https://www.dw.com/en/ukraine-new-export-routes-needed-for-grain/a-66308583>
3. <https://dlf.ua/en/ukraine-s-agricultural-sector-the-war-impact-and-recovery-prospects/>
4. <https://www.undp.org/ukraine/press-releases/ramping-ukraines-exports-support-economic-development-and-early-recovery>
5. <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/25/684674/>

Стоколос О. Д.

НЕОБХІДНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Україна, як країна з великим потенціалом та різноманітними можливостями, потребує значних інвестицій для стимулювання свого економічного та соціокультурного розвитку. Європейські інвестиційні проекти можуть стати ключовим катализатором для змін, не лише в економіці, а й у підвищенні якості життя українського населення.

Звідома необхідність європейських інвестицій в Україну походить з кількох факторів. По-перше, інвестиції сприяють розвитку і модернізації української економіки, допомагаючи удосконалювати інфраструктуру та збільшувати конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Крім того, такі інвестиції сприяють створенню нових робочих місць, підвищенню рівня життя громадян та сприяють покращенню бізнес-клімату в країні. Це також відкриває шлях для впровадження новітніх технологій та виробничих методів, що забезпечать сталий економічний розвиток. Україна також отримує підтримку впровадження реформ та підвищення стандартів управління через європейські інвестиційні проекти.

Європейські інвестиції в Україну можуть сприяти покращенню умов для підприємництва та створенню сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу. Це може підтримати інновації, технологічний

розвиток та забезпечити нові можливості для розвитку нових галузей економіки, створення робочих місць та підвищення конкурентоспроможності національних компаній на міжнародному ринку.

Зважаючи на потребу України у реформах у таких сферах, як енергетика, сільське господарство, технології, охорона здоров'я та інфраструктура, європейські інвестиційні проекти можуть сприяти розвитку цих галузей. Інвестиції також можуть допомогти вирішувати проблеми, пов'язані з корупцією та підвищенням рівня прозорості в управлінні, що сприятиме стабільності та розвитку країни. У цілому, європейські інвестиції можуть допомогти українській економіці зрости та покращити якість життя громадян.

По-перше, важливим залишається розвиток енергетики та впровадження енергоефективних технологій, що дозволить зменшити залежність від імпорту енергоносіїв та сприятиме сталому розвитку країни. Це може забезпечити стабільність постачання енергії та зменшити негативний вплив на довкілля шляхом переходу до більш екологічно чистих джерел енергії.

Крім того, буде спостерігатися сприяння розвитку сільського господарства та села. Це може включати сучаснізацію сільськогосподарських технологій, підвищення якості продукції, підтримку малих фермерських господарств та створення нових робочих місць у сільській місцевості. Це сприятиме зменшенню рівня відтоку населення з сіл, розвитку регіонів та покращенню якості життя сільського населення.

Беручи до уваги те, що європейські інвестиції в Україну сприяють не лише економічному зростанню, а й підтримці політичної стабільності та зміцненню демократії. Це може допомогти у зміцненні співпраці між Україною та Європейським Союзом, що є ключовим для гармонійного розвитку та міжнародної інтеграції країни. У результаті, ці інвестиції можуть

створити позитивні взаємовідносини між українцями та європейцями, сприяючи зміцненню культурних та економічних зв'язків.

Важливо пам'ятати, що відбудеться сприяння підвищенню безпеки в Україні через підтримку проектів у сферах кібербезпеки, оборони та міжнародного співробітництва. Це сприятиме зміцненню обороноздатності та забезпеченню стабільності в регіоні, що є ключовим для загальної безпеки в Україні та за її межами.

Україна, отримуючи інвестиції від Європейського Союзу, також підтверджує свою залученість до європейських цінностей та стандартів. Це може сприяти її інтеграції в європейський ринок та зниженню політичної залежності від інших геополітичних гравців.

Узагальнюючи, європейські інвестиційні проекти в Україні є ключовим кроком у сприянні сталого розвитку країни, забезпеченні економічного зростання та зближенні з Європейським Союзом. Це відкриває нові перспективи для країни та сприяє побудові майбутнього на основі сучасних стандартів та цінностей.

Список літератури:

1. Європейський інвестиційний банк в Україні. URL: https://www.eib.org/attachments/country/eib_in_ukraine_uk.pdf
2. Данилишин Б. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. 2022. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/503439_shchodo_stanu_investitsiynih_protseviv.html
3. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. 2023. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investitsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta>
4. Медведкова М.С. Фінансування інвестиційних проектів міжнародними фінансовими організаціями в Україні. *Ефективна економіка*. 2010, №6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=229>

5. Кафтанова Н.М. Кредитування інвестиційних проектів в Україні. .
Ефективна економіка. 2016, №3. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4853>
6. Причепя І.В., Сметанюк О.А., Ратушняк О.Г. Інвестиційна політика Європейського Союзу в межах зовнішньоекономічних зв'язків з Україною.
Ефективна економіка, 2020, №5. URL:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/60.pdf
7. Колупаєв Ю.Б., Залюбовська С.С., Мельничук І.О. Ароблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. *Інвестиції: практика та досвід,* 2018, №8, с.26-29. URL:
http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2018/8.pdf

Гриценко К.О.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОМПАНІЇ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: КОМПЛЕКСНИЙ ОГЛЯД ЇХ ВПЛИВУ ТА ВИКЛИКІВ

Транснаціональні компанії (ТНК) відіграють важливу роль у глобальній економіці, впливаючи на економічний розвиток, соціальну відповідальність та політичні процеси. Ця стаття присвячена комплексному огляду впливу та викликів, з якими стикаються ТНК.

Транснаціональні компанії мають багату історію, яка налічує кілька століть. Вони еволюціонували від ранніх торговельних компаній, таких як Британська Ост-Індська компанія, до сучасних конгломератів, які працюють у різних галузях промисловості та на континентах. Розуміння цієї еволюції має вирішальне значення для розуміння їх поточного статусу та значення.

Перші ТНК зробили значний внесок у світову торгівлю, передачу технологій та індустріалізацію. Тематичні дослідження таких компаній, як Голландська Ост-Індська компанія та торгові підприємства Британської імперії, дають змогу зрозуміти основи сучасного транснаціонального бізнесу.

У міру того як ТНК розширювали свій глобальний охоплення, уряди та міжнародні організації реагували на це зміною нормативно-правової бази.

ТНК є ключовими учасниками глобальної економіки, які вносять значний внесок у ВВП та зайнятість. Вони сприяють технологічним інноваціям, стимулюють міжнародну торгівлю і розвиток глобальних цінних ланцюгів.

ТНК також часто є лідерами у сферах досліджень та розробок, сприяючи впровадженню нових технологій та підвищенню продуктивності. Вони забезпечують робочі місця та збільшують доступ до ринків для підприємств та робітників у численних країнах.

ТНК мають значний економічний вплив, однак важливо враховувати, що цей вплив може бути подвійним. З одного боку, вони створюють робочі місця та інвестують у розвиток країн, сприяючи зростанню ВВП та забезпечуючи багатоекономічний ефект.

З іншого боку, ТНК можуть створювати концентрацію влади та втікати від податків, що призводить до нерівності та фіскальних проблем у деяких країнах. Вони також можуть використовувати свою домінуючу позицію на ринку, щоб змінювати ціни та умови для споживачів.

Соціальна відповідальність транснаціональних компаній стає все важливішою. Багато ТНК визнають свою роль у суспільстві і активно працюють над виконанням стандартів корпоративної соціальної відповідальності (CSR).

Проте, деякі ТНК також стикаються зі скандалами і етичними питаннями, пов'язаними з їхньою діяльністю. Наприклад, порушення прав людини, дискримінація та недотримання екологічних стандартів можуть підірвати довіру громадськості та споживачів.

ТНК впливають на політичні процеси і можуть лобіювати свої інтереси. Це може включати вплив на законодавчі і регуляторні рішення у різних країнах.

Деякі ТНК також можуть співпрацювати з урядами та міжнародними організаціями, щоб розробити стандарти та регулювання, які відповідають

їхнім потребам. Проте це також викликає питання щодо демократії та впливу крупних корпорацій на прийняття політичних рішень.

ТНК стикаються з численними викликами у глобальному бізнесі. Одним з найактуальніших викликів є зміни клімату і екологічні проблеми. ТНК повинні адаптуватися до ростучого попиту на сталі, обмеженого доступу до природних ресурсів та вимог до зменшення викидів.

Крім того, етичні питання стають дедалі важливішими. ТНК повинні дбати про дотримання прав людини, уникати дискримінації та впроваджувати стандарти безпечної та справедливої праці.

ТНК використовують різні стратегії для досягнення успіху в глобальному бізнесі. Деякі з них входять на ринки через придбання місцевих підприємств, інші розвивають міжнародні партнерства.

Загалом, вони намагаються адаптуватися до різних регіональних особливостей та вимог, одночасно розширюючи свою корпоративну соціальну відповідальність.

Транснаціональні компанії є невід'ємною частиною глобального економічного ландшафту, але їх діяльність породжує безліч питань, проблем і можливостей. Розуміння їх динаміки та впливу має важливе значення для політиків, бізнес-лідерів і науковців. Ця стаття мала на меті пролити світло на багатогранну природу ТНК та їх роль у формуванні світової економіки.

Список літератури:

1. Dunning, J. H. (2014). The eclectic paradigm as an envelope for economic and business theories of MNE activity. *International Business Review*, 23(5), 805-817.
2. Rugman, A. M., & Verbeke, A. (2017). A perspective on regional and global strategies of multinational enterprises. *Journal of International Business Studies*, 48(2), 139-152.
3. Kolk, A., & Lenfant, F. (2010). MNC reporting on CSR and conflict in central Africa. *Journal of Business Ethics*, 93(2), 241-255.

4. UNCTAD. (2020). World Investment Report 2020: International Production Beyond the Pandemic. United Nations.

Котик Є.В.

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Міжнародна трудова міграція є досить складним процесом, який забезпечує створення та функціонування глобальних ринків праці та має важливі соціально-економічні наслідки для розвитку країн, що беруть участь в обміні трудовими ресурсами. Міграційні мотиви та вибір країни залежать не лише від країни походження іммігранта, а й від індивідуальних переваг і можливостей. Динаміка міграційних потоків також залежить від політики приймаючої країни [1, С. 307].

Основними країнами, що приймають іммігрантів, є США, Німеччина, Велика Британія, Франція, Канада, Австралія та Саудівська Аравія. Зростання міграційної динаміки протягом цього десятиліття вирішило завдання вивчення структури мігрантів, їхнього становища на ринку праці, участі в суспільному житті приймаючої країни, важливості репатріації мігрантів на історичну батьківщину.

Я.О.Волоско у своїй роботі виділяє у відношенні до неї економічну міграцію, поряд із поняттям трудова міграція. Економічна міграція — це переселення жителів із соціально-економічних причин, що призводить до зубожіння і зубожіння широких мас населення внаслідок погіршення умов життя та праці, спричиняючи при цьому масове розшарування суспільства та створюючи основу для міграції. Поляризація і конфронтація, конфлікт і протиріччя [2, с.23]. За джерелом виникнення фактори поділяються на внутрішні (ендогенні) та зовнішні (екзогенні). Основними ендегенними чинниками міжнародної трудової міграції вважають відносний рівень доходів найманих працівників порівняно з рівнем заробітної плати в інших країнах, де можлива трудова міграція, а також різницю між рівнем заробітної плати та фактичною вартістю життя в країні походження.

Трудова міграція має значні переваги для приймаючих країн, оскільки іммігранти часто заповнюють прогалини на ринку праці, створюють робочі місця, стають підприємцями та сплачують податки. Позитивний вплив міграції кваліфікованих кадрів виявляється також в обміні знаннями та формуванні міжнародної професійної спільноти [3, С. 2]. Крім того, збільшення імміграції призводить до зростання населення приймаючої країни, що також призводить до збільшення попиту на товари та послуги в приймаючій країні. Країни походження отримують позитивний ефект від міжнародної трудової міграції у вигляді зниження рівня безробіття, надходження іноземної валюти від грошових переказів мігрантів і податків на діяльність компаній-посередників, які надають послуги з працевлаштування за кордоном.

Відповідно до звіту Глобального партнерства знань з питань міграції та розвитку Світового банку (KNOMAD), щорічні зареєстровані грошові перекази у 2018 році становили 689 мільярдів доларів, з яких 529 мільярдів доларів надійшли до країн із низьким і середнім рівнем доходу. За даними Світового банку, з початку століття грошові перекази зросли більш ніж у п'ять разів, а в країнах із низьким і середнім рівнем доходу – у сім разів. Цей обсяг допомоги майже втричі перевищує обсяг офіційної допомоги країнам, що розвиваються, і перевищує обсяг прямих іноземних інвестицій [4, с.12]. Найбільші коридори грошових переказів: США-Мексика, США-Китай, Гонконг-Китай, ОАЕ-Індія, США-Індія [4, с.11]. Грошові перекази мігрантів впливають на рівень життя великої кількості домогосподарств, країн і цілих регіонів. Основною мотивацією трудової міграції є можливість відправляти гроші додому для сім'ї. Грошові перекази є економічним порятунком для багатьох сімей з низьким і середнім рівнем доходу.

Грошові перекази можуть бути двигуном розвитку. Близько 75 відсотків грошових переказів використовуються для поточних домашніх витрат, а близько 25 відсотків використовуються для заощаджень та інвестування.

Щоб ефективніше використовувати переказні кошти, необхідно надати одержувачам грошових переказів надійні та прості для розуміння інструменти інвестування. При цьому найважливішим завданням є підвищення фінансової та інвестиційної грамотності населення. Слід визнати, що мігранти повертають на батьківщину не більше 15 відсотків свого доходу, а решта залишається в країні перебування.

Щодо України, то імміграція у 2022 році стає найактуальнішим питанням. З моменту повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року станом на 17 травня 2022 року понад 6,3 мільйона біженців покинули свої українські домівки в інші країни. Більшість із них втекла до Польщі. Кількість біженців може швидко змінюватися і зазвичай є лише приблизною. Переїзд з однієї країни в іншу не потребує офіційної реєстрації. Відповідно до Шенгенської угоди, після того, як біженці в'їдуть у будь-яку країну Шенгенської зони, вони можуть подорожувати до інших країн Шенгенської зони без будь-якої візи чи прикордонного контролю[5]. Крім того, через вільне пересування без прикордонних перевірок у Шенгенській зоні біженців можна рахувати багаторазово. Наприклад, біженці можуть в'їхати до Польщі з України, зареєструватися, потім переїхати до Німеччини і знову зареєструватися. Наприклад, деякі країни, які колись були найбільшими противниками шукачів притулку, тепер є основними напрямками для українців. Польща отримала 2,2 млн. Угорщина, прем'єр-міністр якої Віктор Орбан був першим європейським лідером, який у 2015 році побудував стіну, щоб не пропускати біженців, відкрила свої двері для 340 000 людей. Українці здебільшого їдуть до країн ЄС. Найбільше поїхало в Угорщину, Молдову, Румунію, Словаччину та Польщу. Близько 88 тисяч українців подорожували до інших країн Європи (рисунки 1).

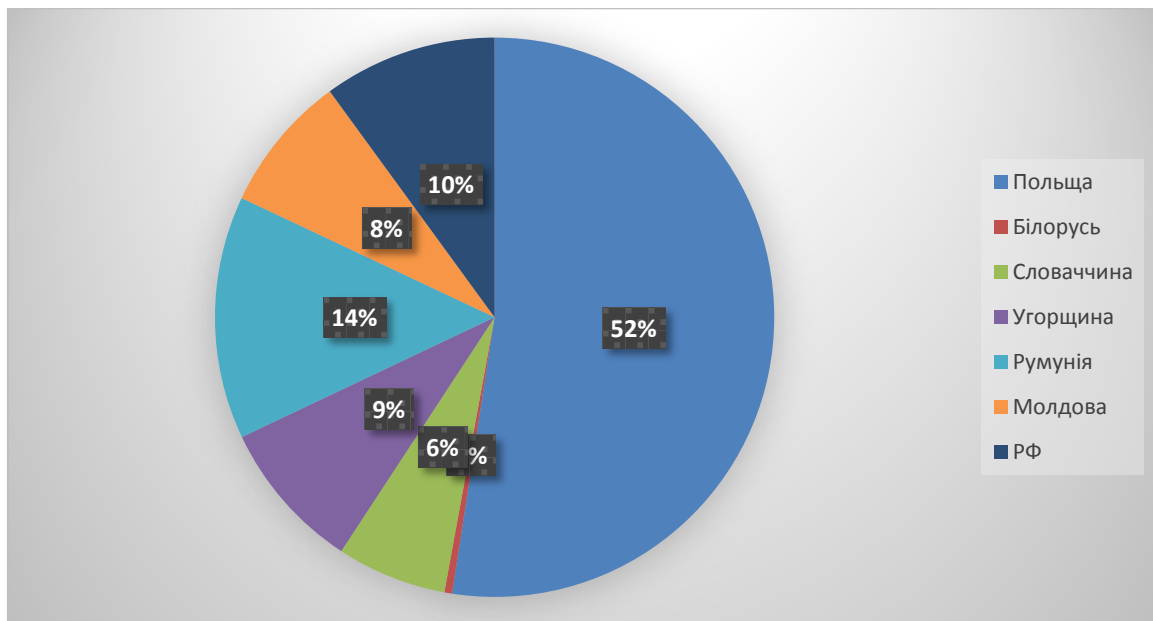

Рисунок 1. Кількість біженців за країнами з України у 2022 році

Інша практика, де важко відстежити точні цифри, пов'язана з тим, що значна частина українців повернулася додому. Деякі біженці почали або планують працювати. Українська імміграційна криза матиме серйозний вплив на соціально-економічний розвиток країн у всьому світі, особливо в Європі.

Таким чином, підсумовуючи, міграція населення є глобальним соціально-економічним процесом. Основною причиною міграції населення є нерівномірний розподіл світових ресурсів. Стимули та мотиви трудової міграції – це уявлення про рівень життя та праці в різних частинах світу. Бажання надіслати гроші рідним і друзям є нормальним людським почуттям. Для отримання фінансових потоків від своїх співвітчизників уряди розширили мережу національних банків за кордоном, забезпечивши сприятливі умови для грошових переказів і вкладів в іноземній валюті. Водночас у світі є регіони, де фрахтова ставка досягає 20%. Висока вартість грошових переказів залишається серйозною перешкодою для скорочення неформальних фінансових потоків і залишення зароблених грошей у розпорядженні трудових мігрантів. Грошові перекази від трудових мігрантів мають величезний потенціал для використання в економіці

приймаючих країн. Їх роль особливо важлива для країн із низьким і середнім рівнем доходу.

Список літератури:

1. Migration Outlook. 2022.
URL: <https://www.icmpd.org/file/download/56783/file/ICMPD%2520Migration%2520Outlook%25202022.pdf>
2. World Migration Report 2020 URL:
[https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/International Migration 2020_Report.pdf](https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/International%20Migration%202020_Report.pdf)
3. Лагодієнко В.В., Довгаль О.В. Чинники економічного зростання регіонів в умовах диспропорції ності. «Актуальні проблеми інноваційної економіки» науковий журнал. No 3. 2018. С. 15-21
4. Le Bihan, C., Faucherre, V., Le Moing, V., Mehenni, A., Nantes, D., Da Silva, A., ... & Makinson, A. (2021). COVID-19: The forgotten cases of hidden exiles. *Infectious Diseases Now*, 51(4), 387-390.
5. "België maakt 3 miljoen euro vrij voor humanitaire hulp Oekraïne". HLN.be. 27 February 2022. Archived from the original on 1 March 2022. Retrieved 15 March 2022.

Каплун М.Р.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ КОМПАНІЇ ПРИ ВИХОДІ НА РИНОК ЄВРОПИ

В умовах глобалізації економіки вітчизняні компанії все активніше прагнуть виходити на зовнішні ринки. Особливий інтерес представляють ринки країн Європейського Союзу, які характеризуються високою платоспроможністю населення, стабільністю економіки та зрозумілими правилами гри. Однак виходити на ці ринки без глибокого розуміння їхньої специфіки може бути ризикованим. Європейський сектор вантажних

перевезень та логістики розділяється за основними напрямками споживання (аграрний сектор, риболовля, лісництво, будівельна сфера, промисловість, нафтогазова галузь, гірництво, оптовий та роздрібний бізнес, тощо). Щодо логістичних функцій, вони включають послуги кур'єрів, експрес-відправлень, транспортування вантажів, експедиторські послуги, а також зберігання.

Розмір європейського ринку вантажних перевезень і логістики оцінюється в 986,65 мільярдів доларів США в 2023 році, і очікується, що він досягне 1255,53 мільярдів доларів США до 2029 року, зростаючи на 4,10% CAGR(сукупний середньорічний темп зростання) протягом прогнозованого періоду [1].

Серед усіх видів транспорту морські та внутрішні водні шляхи є найшвидше зростаючими. Німеччина є найбільшою країною для європейського ринку вантажних перевезень та логістики.

Оптова та роздрібна торгівля є найбільшою галуззю кінцевого споживача на європейському ринку вантажних перевезень та логістики. Обсяг оптової та роздрібної торгівлі склав близько 8,6% ВВП у 2022 році завдяки розширенню європейського бізнесу електронної комерції, головним чином завдяки зростанню онлайн-продажів у регіоні.

У ЄС діє ряд законів, які контролюють умови роботи водіїв, безпеку на дорогах та конкуренцію між перевізниками. Однією з таких норм є Регламент (ЄС) № 561/2006 [2]. Він регламентує, тривалість часу водіння транспортом без перерви, а також встановлює норми щодо періодів відпочинку.

Також компанії не мають стимулювати водіїв до порушень цих правил, виплачуючи їм за додаткову відстань або в формі премій.

Додатково до Регламенту (ЄС) № 561/2006, транспортні компанії також зобов'язані враховувати положення Директиви 2002/15/ЄС [3], відомої як "Директива про робочий час автомобільного транспорту". Ця Директива зосереджена на робочому часі, перервах та умовах нічної роботи водіїв.

Отже, Директива 2002/15/ЄС посилює та доповнює Регламент (ЄС) № 561/2006, стосовно умов роботи водіїв, зокрема щодо їх робочого часу, перерв та роботи в нічний час.

Опитування показують, що велика частина водіїв вантажівок у ЄС уникає нічної роботи, але для певних секторів логістики, таких як кур'єрські служби та експрес-посилки, нічні перевезення є нормою.

Такі відомості важливі для розробки ефективних графіків роботи та стратегій управління персоналом у транспортних компаніях. Вони можуть допомогти компаніям краще планувати робочий час та відпочинок своїх водіїв, оптимізувати маршрути і графіки відправки та доставки, а також забезпечувати дотримання нормативних вимог щодо робочого часу та нічної роботи.

Важливо також, щоб компанії зосереджували увагу на добробуті та здоров'ї своїх водіїв. Враховуючи, що нічна робота може мати негативний вплив на здоров'я та благополуччя працівників, слід розробляти стратегії для мінімізації цього впливу, такі як гнучкі графіки роботи, обмеження тривалості нічних змін, а також надання відпочинку та відновлення працівників. Також варто пам'ятати, що координація та планування нічних перевезень може вимагати додаткових зусиль для забезпечення безпеки, адже нічний час характеризується підвищеним ризиком дорожньо-транспортних пригод через знижену видимість та змінену реакцію водіїв. Враховуючи ці фактори, компанії повинні використовувати дані та дослідження, такі як ті, які були надані Broughton et al., для покращення своїх стратегій управління та планування перевезень, щоб забезпечити безпеку, ефективність та добробут своїх водіїв та інших працівників.

Нові запропоновані стандарти ЄС щодо CO₂ для великовантажних транспортних засобів ((ЄС) 2019/1242) [6] закладають основу для більш стійкого сектору логістики. Цільові показники виражені у відсотках скорочення викидів порівняно із середнім показником ЄС протягом базового

періоду (1 липня 2019 р. – 30 червня 2020 р.). Загалом це означає цільовий показник у 45% до 2030 року (наразі 30%), цільовий показник у 65% до 2035 року та цільовий показник у 90% до 2040 року з проміжною цільовою метою для великотоннажних вантажівок у 15% до 2025 року (рис. 1).

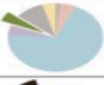
Reduction targets relative to baseline	2025	2030	2035	2040	Annual emissions share
	0%	43%	64%	90%	
	0%	43%	64%	90%	
4x2 and 6x2 trucks 	15%	43%	64%	90%	
6x4 and 8x4 trucks 	0%	43%	64%	90%	
	0%	43%	64%	90%	
	0%	100%	100%	100%	
	0%	15%	15%	15%	n.a.
	0%	7.5%	7.5%	7.5%	n.a.
Unregulated	0%	0%	0%	0%	

Рис. 1 - Плановане зменшення викидів для різних типів транспортних засобів

Джерело: The international console for clean transportation (<https://theicct.org>)

ЄС вважає, що ціль до 2025 року може бути досягнута за допомогою технологій, які вже є на ринку, таких як причепи з кращою аеродинамікою, двигуни з покращеною паливною ефективністю та швидке впровадження транспортних засобів з нульовим рівнем викидів для певних застосувань.

Це додатково підтверджується новими правилами інфраструктури альтернативних видів палива, які передбачають, що до 2030 року зарядні станції для важких транспортних засобів (мінімум 350 кВт) повинні бути доступні кожні 60 км в ядрі TEN-T (Транс'європейська транспортна мережа) і 100 км у всеохоплюючій мережі. Крім того, з 2030 року воднева заправна інфраструктура має бути доступною в усіх міських вузлах і кожні 200 км уздовж основної мережі TEN-T для подорожей по всьому ЄС.

Щоб подолати ці труднощі, компанія може використовувати наступні підходи:

- Глибоке вивчення законодавства: розуміння європейського законодавства в області логістики - перший крок до його дотримання. Компанії варто зосередитися на вивченні директив, регуляторних актів та інших документів, які впливають на їх діяльність;
- Залучення юридичних консультантів: наймання юридичних спеціалістів, які мають досвід роботи в ЄС, допоможе компанії розуміти та дотримуватися місцевого законодавства;
- Сертифікація: отримання відповідних сертифікатів якості та безпеки, які вимагаються від логістичних компаній у ЄС, підвищить довіру клієнтів і партнерів;
- Партнерства з місцевими логістичними компаніями: співпраця з уже існуючими логістичними компаніями в ЄС може забезпечити доступ до їх досвіду та ресурсів, а також допомогти в навігації по місцевому регулюванню;
- Навчання та перепідготовка персоналу: освіта та тренінги для працівників, щоб вони розуміли та дотримувалися європейських стандартів та норм;
- Адаптація бізнес-моделі: можливо, компанії доведеться адаптувати свою бізнес-модель, щоб відповідати європейським вимогам та стандартам;

- Моніторинг та аудит: регулярний моніторинг та аудит внутрішніх процесів з метою виявлення та виправлення будь-яких порушень чи невідповідностей;

- Технологічна підтримка: впровадження сучасних ІТ-систем, які допоможуть відстежувати, аналізувати та дотримуватися європейських норм і стандартів;

Відкритий діалог з регуляторами: прямий діалог із регуляторними органами може допомогти вирішити будь-які питання, які можуть виникнути, та отримати роз'яснення щодо специфічних вимог. З огляду на високий ступінь регулювання в ЄС, підходи до подолання цього виклику повинні бути системними та добре продуманими.

Норми та стандарти Європейського Союзу відіграють важливу роль у регулюванні логістичної діяльності. Для вітчизняної логістичної компанії, яка має намір вийти на ринок ЄС, ці норми та стандарти можуть стати істотними бар'єрами на шляху реалізації її бізнес-цілей. Високий ступінь регулювання в ЄС передбачає не тільки дотримання стандартів якості, безпеки, екологічних вимог, але й необхідність адаптації до місцевих культурних, правових та бізнес-особливостей. Тому, перш ніж виходити на іноземні ринки треба ретельно провести аналіз того чи іншого регіону, країни та сформулювати стратегію масштабування враховуючи рекомендації та підходи описані вище.

Список літератури:

1. EUROPE FREIGHT AND LOGISTICS MARKET SIZE & SHARE ANALYSIS - GROWTH TRENDS & FORECASTS UP TO 2029. (n.d.). URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/european-freight-logistics-market>

2. European Union. (2006). Regulation (EC) No 561/2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02006R0561-20150302>
3. European Union. (2002). Directive 2002/15/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0015:EN:HTML>
4. Broughton, et al. (2015). Employment Conditions in the International Road Haulage Sector. URL: <https://policycommons.net/artifacts/1336505/employment-conditions-in-the-international-road-haulage-sector/1943730/>
5. European Commission. (2017). EU Labour Force Survey. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/7870049/9518973/KS-FT-19-001-EN-N.pdf/82999927-d333-44b6-8743-49210af40882?t=1548240521000>
6. European Union. (2019). Proposed Standards on CO2 (EU) 2019/1242. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1242/oj>

Гузь В.К.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ІТАЛІЇ

Одним із факторів економічної стабільності країни є забезпечення максимальної зайнятості населення. Як свідчить досвід розвинених країн світу, найбільш ефективним інструментом ринкового реформування економіки є розвиток малого та середнього бізнесу. За рахунок відкриття власної справи та самозайнятості знижується рівень безробіття в країні та одночасно збільшується рівень доходів населення, що в свою чергу призводить до зростання сукупного попиту та знову збільшує виробництво.

Малі та середні підприємства (МСП; англ. Small and Medium-sized Businesses (SMB), Small and Medium-sized Enterprises (SMEs)) — група підприємств, які не перевищують визначені показники. Класифікація

здійснюється здебільшого незалежно від правової форми підприємства. В Італії малими та середніми підприємствами вважаються ті, в яких працюють до 249 працівників.

Малі та середні підприємства є «хребтом» розвинених економік. Наприклад, в ЄС МСП становлять 99% усіх підприємств та забезпечують 65 млн людей робочими місцями (наприклад, в німецьких МСП працює 68,3% всіх працівників цієї країни, які підлягають під соціальне страхування). Від них також виходить основний імпульс в ринковій економіці у зв'язку зі своїми інноваційними прагненнями. Враховуючи значення МСП, а також обмежений доступ до капіталу (який додатково ускладнюється впровадженням «Базель II»), держава зобов'язана підтримувати цей підприємницький сектор. Захист інтересів МСП на політичному рівні здійснюються зазвичай торговою палатою, яка також проводить роз'яснювальну роботу з МСП, сприяє налагодженню міжнародних контактів між її членами.

Малі та середні підприємства (МСП) складають переважну більшість італійських фірм, забезпечуючи майже 80% промислової та сфери послуг робочої сили та створюючи приблизно дві третини обороту та доданої вартості в Італії. МСП складають 99,9% італійських фірм; частка мікрофірм коливається в районі 95% [1]. У 2019 році в малих і середніх підприємствах було зайнято близько 80% робочої сили в промисловості та сфері послуг і створено близько двох третин обороту та доданої вартості.

Вплив пандемії призвів до перебоїв у бізнес-діяльності та дефіциту ліквідності. Кредитні ринки були підтримані експансійними заходами монетарної політики ЄЦБ, які супроводжувалися ініціативами фінансової підтримки, прийнятими урядом. Кредитування зростало постійними темпами для великих підприємств і, після багатьох років скорочення, також для малих компаній.

У 2020 році стандарти кредитування залишалися в основному пом'якшеними. Ставки позик для бізнесу були низькими, а вимоги до застави знизилися, частково внаслідок широкого використання схем державних гарантій. Якість кредитів ще більше покращилася завдяки заходам фінансової підтримки, ухваленим урядом після спалаху пандемії. Співвідношення нових непрацюючих кредитів МСП до непогашених кредитів досягло найнижчого рівня за п'ятнадцять років. Запас непрацюючих кредитів суттєво скоротився внаслідок їх подальшої ліквідації під час пандемії [2].

Фінансування акціонерного капіталу для МСП, що надається у формі капіталу на початковій стадії та капіталу розширення, помірно зросло; навпаки, ресурси, виділені великим компаніям, помітно зменшилися після того, як минулого року залишалися практично незмінними.

Затримки платежів між підприємствами, які скорочуються після різкого підйому, зафіксованого під час глобальної фінансової кризи, знову почали зростати після спалаху надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я; наприкінці 2020 року схеми платежів повернулися майже до рівня до пандемії. В 2020 році МСП отримали прямих і державних позик на суму 1187 млрд євро, а частка непогашених кредитів складала 17% від загальної суми кредитів [1]. Кількість банкрутств скоротилася шостий рік поспіль на понад 30% порівняно з 2019 роком: частково різке зниження можна пояснити мораторієм на банкрутство та уповільненням діяльності судів через заходи стримування пандемії. Уряд розгорнув широкі політичні зусилля для протидії безпрецедентним викликам, з якими зіткнулися МСП під час пандемії, за допомогою широкого спектру заходів фінансової підтримки. Ці ініціативи, спочатку зосереджені на зниженні ліквідності, поступово доповнювалися ширшими пакетами відновлення.

Схеми кредитних гарантій традиційно відіграють вирішальну роль у полегшенні доступу МСП до фінансування. Під час пандемії Центральний гарантійний фонд було додатково зміцнено шляхом розширення кола

потенційних бенефіціарів, підвищення коефіцієнтів покриття кредитів, збільшення капіталу та спрощення процедур. Система державних гарантій була посилена завдяки SACE, італійському експортно-кредитному агентству, чий завдання були перевизначені, і яке виконує роль надання державних гарантій великим компаніям; ініціатива також була поширена на МСП, які вичерпали свої можливості доступу до Центрального фонду гарантування [3, ст. 6].

Інші заходи включають введення боргового мораторію, щоб допомогти компаніям впоратися з тимчасовою нестачею ліквідності через різке падіння виробництва. Цей захід дозволяє малим і середнім підприємствам отримати замороження незадіяних кредитних ліній, продовження терміну погашення кредитів і призупинення виплати платежів.

Подальші надзвичайні заходи супроводжуються більш вибірковыми ініціативами, спрямованими на уникнення дисбалансу у фінансовій структурі фірм. Заходи, спрямовані на заохочення більшого надходження власного капіталу до виробничої системи, передбачають широкий спектр інструментів для посилення капіталізації та сприяння відновленню економічної активності.

Список літератури:

1. Key facts on SME financing in Italy. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/82245334-en/index.html?itemId=/content/component/82245334-en>
2. OECD and Entrepreneurship Outlook 2021. URL: <https://www.oecd.org/cfe/smes/Italy.pdf>
3. The Italian SME experience and possible lessons for emerging countries. UNIDO. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2008-05/the_italian_SME_experience_and_possible_LL_0.pdf

КЛЮЧОВІ ФАКТОРИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМПАНІЇ «VOLKSWAGEN AG» НА ГЛОБАЛЬНОМУ РИНКУ

Обґрунтування стратегії міжнародної конкурентоспроможності компанії «Volkswagen AG» є складним системним завданням, яке вимагає врахування як наявних ресурсів компанії, так і конкурентної ситуації на цільовому ринку. Зважаючи на важливість стратегічної складової управління компанією, їй варто переорієнтуватися із переважно оперативного і тактичного планування на більш довгострокові стратегічні моделі розвитку бізнесу. Крім того, недоліки стратегічного планування могли стати однією із причин загального спаду, що позначився як на відповідній динаміці виручки компанії, так і на підвищенні собівартості її продукції. Для вибору ефективної стратегії необхідно постійно здійснювати моніторинг ризиків та загроз для діяльності «Volkswagen AG». До них можна віднести зміни у державному регулюванні, політичній ситуації країни, характер цільового ринку, діяльність конкурентів, недержавних організацій тощо. Цільовий ринок «Volkswagen AG» може характеризуватись різноманітними факторами, включаючи географічне знаходження, орієнтацію на товари споживання та конкурентну обстановку [2]. Для визначення факторів конкурентоспроможності компанії було проведено SWOT-аналіз (табл. 1) [1].

Загалом, як відомо, існує чотири основні моделі ринкової конкуренції: чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія та чиста монополія. Оскільки «Volkswagen AG» володіє найбільшим портфелем брендів, включаючи «Volkswagen», «Audi», «Porsche», «Škoda», «SEAT», «Bentley», «Bugatti», «Lamborghini» та інші, то ринкова ситуація для «компанії визначається різними ринковими структурами залежно від тих сегментів, на яких функціонують бренди компанії.

SWOT-аналіз компанії «Volkswagen AG»

Зовнішнє середовище Внутрішнє середовище	Можливості: O1. Очікується зростання цін на паливо O2. Зростання попиту на автономні транспортні засоби O3. Послаблення курсу євро O4. Зростання популярності політики сталого розвитку O5. Зростання попиту на елітні автомобілі (15.9%) O6. Зростання попиту на електроавтомобілі	Загрози: T1. Загострення глобальної конкуренції T2. Зростання штрафів та збитків T3. Посилення державного регулювання T4. Посилення обмежень щодо викидів CO₂ у Німеччині
Сильні сторони S1. Найбільший портфель брендів серед конкурентів S2. Стратегія «РАЗОМ – 2025» S3. Стратегія диверсифікації S4. Синергія між брендами S5. Спільні підприємства з китайськими автовиробниками S6. Займає понад 20% китайського ринку S7. Витрати на дослідження та розробки зросли на 3.8% у 2023 році	Пропозиції щодо використання можливостей для зміцнення сильних сторін: - O3+S7: Зосередитися на використанні послаблення курсу євро для збільшення інвестицій у дослідження та розробки, підвищення якості та ефективності продукції - O5+S2: Використовувати зростання попиту на елітні автомобілі як стимул для розширення та вдосконалення портфелю брендів, згідно нової стратегії «РАЗОМ-2025»	Пропозиції щодо використання сильних сторін для блокування загроз: - T1+S1: Акцент на розширенні портфелю брендів, як стратегічній перевазі для нейтралізації конкуренції - T4+S5: Використовувати спільні підприємства, переваги, технології та ресурси китайських партнерів як засіб пристосування до посилення правил щодо викидів CO₂ в Німеччині
Слабкі сторони W1. Неефективна реклама послаблює бренд «Volkswagen» W2. Найвищий рівень відкликання проданих авто на ринку США W3. Низька частка на автомобільному ринку США (4.8%) W4. Недостатнє охоплення сегменту середнього класу	Пропозиції щодо використання можливостей для подолання слабких сторін: - O5+W4: Розробити нові стратегії для привертання уваги середнього класу до елітних автомобілів, використовуючи зростання попиту на цей ринок - O6+W2: Використовувати попит на електроавтомобілі для зменшення відповідальності за відкликання, розвиваючи інноваційні технології та підтримуючи репутацію бренду	Пропозиції щодо недопущення накладання загроз на існуючі слабкі сторони: - T1+W3: Дослідити специфічні потреби ринку США та розробити нові продукти, щоб компенсувати низьку частку на ринку США - T3+W1: Вдосконалити систему контролю якості, співпрацювати з регулятивними органами для сталого розвитку та попередження негативного впливу на репутацію

Основний бренд компанії «Volkswagen», співзвучний з її назвою, класифікується як частина монополістичної конкуренції. Однак його популярність та великий обсяг виробництва можуть суттєво впливати на ціни і умови відповідного цільового ринкового сегменту. Водночас конкурентне середовище в сегменті таких спортивних брендів, як «Porsche», «Bugatti», «Lamborghini» більше наближається до олігополії, оскільки ринок спортивних автомобілів зазвичай контролюється кількома гравцями. Загалом «Volkswagen AG» можна охарактеризувати як мультибрендову корпорацію, що працює на глобальному ринку з різними моделями ринкових ситуацій, що визначаються специфікою цільових сегментів та споживачів [3].

Загалом, до ключових факторів конкурентоспроможності компанії «Volkswagen AG» на глобальному ринку варто віднести інновації у виробництві, широку географічну присутність, мультибрендовий портфель, ефективну стратегічну співпрацю з компаніями-партнерами, а також дотримання прогресивних екологічних стандартів виробництва. В цілому, всі ці фактори сприяють забезпеченню системної конкурентоспроможності «Volkswagen AG» на глобальному ринку автомобілів.

Список літератури:

1. Воронко О.С. Особливості SWOT-аналізу в управлінні підприємством. *Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 11-12 травня 2017 р. (ТНТУ ім. І. Пулюя).* – Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. – 2017. – С.57- 58.
2. Bomey N. Volkswagen, Mercedes-Benz launch electric cars. URL: <https://www.vw.com/en.html> (Дата звернення: 18.11.2023).
3. Volkswagen Group. Annual Reports. Official statistical report. URL: <https://www.volkswagen-group.com/en/publications/more/annual-report-2022-1677> (Дата звернення: 18.11.2023).

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ ЄС: ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Сучасний енергетичний ринок Європейського Союзу переживає значні трансформації, особливо на тлі триваючої війни в Україні. Цей конфлікт не тільки спричинив політичні та економічні наслідки, але й радикально змінив підходи ЄС до енергетичної безпеки та розвитку відновлюваних джерел енергії. Війна в Україні виявила вразливість Європи через її залежність від імпортованих енергоресурсів, особливо від Росії. У відповідь на це ЄС активно шукає шляхи диверсифікації енергетичних поставок та посилення енергетичної незалежності. Одним із основних напрямів у цьому контексті є активне впровадження відновлюваних джерел енергії. ЄС активно інвестує в проекти, пов'язані з сонячною та вітровою енергією, геотермальними та морськими джерелами. Це не тільки сприяє зменшенню вуглецевого забруднення, але й допомагає знизити залежність від фосильних палив, яка стала особливо важливою на тлі енергетичних викликів, обумовлених війною в Україні [1].

Ще одним важливим аспектом є інтеграція цифрових технологій у енергетичний сектор. Розумні енергетичні мережі, цифрове управління споживанням енергії, інноваційні технології зберігання енергії – все це сприяє більш ефективному та гнучкому розподілу енергетичних ресурсів. Цифровізація енергетичного сектору також відкриває можливості для нових бізнес-моделей та сервісів, роблячи енергію доступнішою та зручнішою для кінцевих користувачів.

Трансформація енергетичної системи ЄС також вимагає активної участі громадськості та підвищення обізнаності про важливість відновлюваних джерел енергії. Просвітницькі програми, спрямовані на підвищення рівня обізнаності про кліматичні зміни та сталість, є ключовими для залучення громадськості до цього процесу [2]. Отже, трансформація енергетичного

ринку ЄС на сьогодні є не лише відповіддю на поточні виклики, пов'язані з війною в Україні, але й частиною більш широкої стратегії забезпечення сталого енергетичного майбутнього, що стосується не лише технічних аспектів, але й ширшого соціально-економічного контексту, включаючи міжнародну співпрацю та залучення громадськості. У цьому контексті Європейський Союз відіграє провідну роль. Паралельно з цим, ЄС реалізує політику забезпечення енергоефективності, що сприяє енергозбереженню, модернізації інфраструктури та зміцнюють загальну стійкість енергетичної системи ЄС [4].

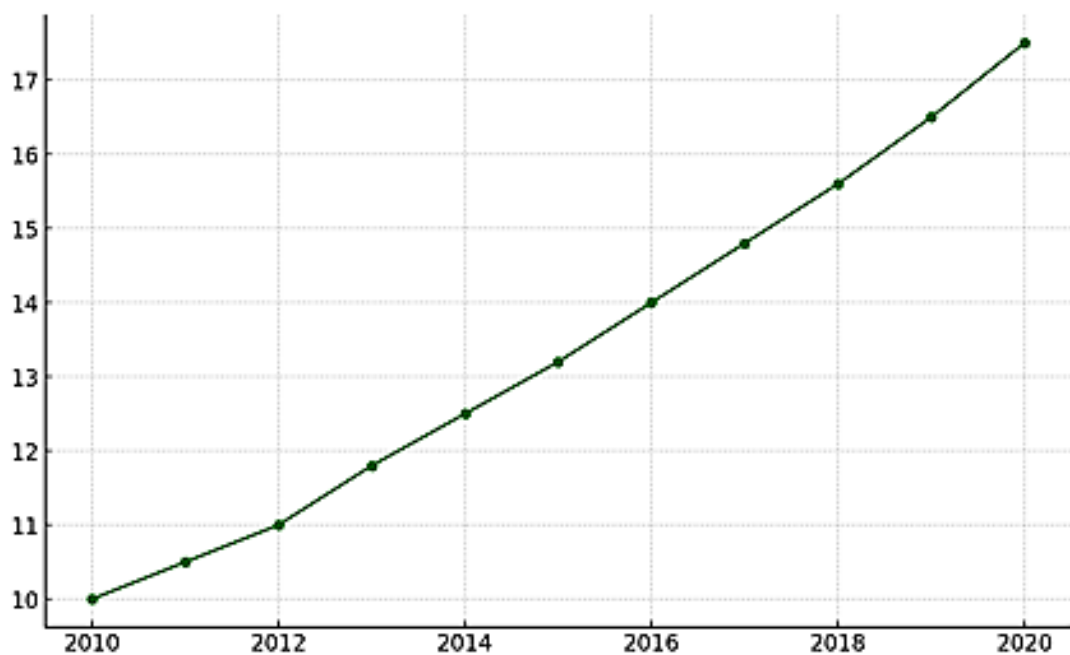

Рис. 1. Динаміка споживання відновлюваної енергії в ЄС протягом 2010-2020 рр., % від загального енергоспоживання

Джерело: Складено автором на основі [3]

За цими даними, можна побачити, що частка відновлюваної енергії у загальному споживанні енергії в ЄС постійно інтенсивно зростала протягом десятиліття, що відображає зусилля ЄС щодо переходу на більш сталі джерела енергії. Окрім того, ЄС удосконалює нормативно-правове забезпечення у контексті стимулювання інвестицій у відновлювані джерела енергії та забезпечення відповідності нових проектів стандартам сталого розвитку.

Хоча ці трансформації відкривають нові можливості, вони також несуть із собою виклики. Перехід до відновлюваних джерел енергії вимагає значних інвестицій, а також вирішення технічних та інфраструктурних питань. Крім того, потрібно враховувати наслідки для регіонів, залежних від вугільної промисловості та інших видів традиційних енергоресурсів. У підсумку, ЄС, стикаючись із викликами, пов'язаними з війною в Україні, активно працює над трансформацією свого енергетичного сектору, акцентуючи розвиток відновних джерел енергії та підвищення енергетичної безпеки. Цей процес не тільки має важливе значення для досягнення цілей сталого розвитку та зменшення залежності від імпортованих ресурсів, але й відіграє ключову роль у формуванні майбутнього енергетичного ландшафту Європи.

Список літератури:

1. Громов М., Демчук О. Війна в Україні і її вплив на енергетичний ринок ЄС: аналіз та перспективи. *Енергетичний вісник*. 2017. № 4. С. 55-65.
2. Сидоренко В., Данильченко Н. Війна в Україні і її вплив на енергетичну безпеку ЄС: аналіз та прогнози. *Енергетичні системи та ресурсозбереження*. 2016. № 3. С. 112-124.
3. Мельник І., Шевченко Л. Війна в Україні і її вплив на розвиток відновлювальних джерел енергії в ЄС. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2017. № 2. С. 89-98.
4. Іванов А., Петренко П. Дослідження впливу війни в Україні на енергетичний ринок ЄС: аналіз сучасного стану. *Енергетика та ресурсозбереження*. 2018. № 2. С. 45-56.
5. Семенов І., Павленко Г. Енергетичний ринок ЄС та війна в Україні: аналіз взаємозв'язку. *Енергетика і ресурсозбереження*. 2018. № 1. С. 32-42.

6. Коваленко О., Гриценко В. Перспективи розвитку відновлювальних джерел енергії в контексті війни в Україні: аналіз сучасного стану. *Енергетика України*. 2019. № 4. С. 67-76.

7. Коваленко О., Скрипченко І. Трансформація енергетичного ринку ЄС під впливом війни в Україні: аналіз та рекомендації. *Економіка та екологічний менеджмент*. 2019. № 2. С. 78-88.

Артюх К.О.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ: ВПЛИВ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Відкриті ринки та вільна торгівля стали основними принципами міжнародного порядку, що склався після Другої світової війни. За цей період великий консенсус стосовно необхідності зниження витрат на торгівлю та підвищення вигод від неї призвів до постійного вдосконалення міжнародного торговельного режиму. Європейський Союз розширив свої кордони на схід, а багато країн приєдналися до Світової організації торгівлі (СОТ). Тим часом Китай проявив вражаючі темпи зростання, інтегруючись у світові ринки та був визнаний як ринкова економіка, також приєднавшись до СОТ.

Однак останнє десятиліття стало свідком відмови від інтеграції у глобальну торгівлю. Політологи припускають, що поява Китаю як нової світової держави поряд зі США може призвести до стратегічної конкуренції між цими країнами — конкуренції, в якій геополітичні сили та бажання обмежити міжнародну взаємозалежність візьмуть верх над вигодами від співпраці [1]. Ріст підтримки популістських та ізоляціоністських партій у багатьох західних країнах свідчить про те ж саме. Додатково, війна в Україні у 2022 році та подальша сильна реакція Європейського Союзу, Сполучених Штатів та їх союзників проти Росії вказують на те, що міжнародний економічний порядок, побудований на відкритих ринках та розширеній глобалізації, може бути замінений більш фрагментованою системою світової економіки. Посилаючись на спеціальну економічну модель, побудовану

Карлосом Гусом і Едді Беккерсом [1], можна визначити, як великі сварки між країнами впливають на торгівлю, економіку та нововведення у світі. Класичні моделі не враховують, як торгівля сприяє поширенню ідей.

Згідно вищесказаному, великі обмеження у торгівлі можуть спричинити проблеми щодо поширення знань. Також спостерігається тенденція, що у моделі з багатьма сферами відхилення від оптимального поширення знань відбуваються між різними галузями. Ці відхилення накопичуються, тому показники торгівлі, які мають бути ідеальними для поширення знань, вже не працюють на 100%. Використавши дану модель, щоб з'ясувати, як можливе відокремлення світу за рахунок різниці між Сходом і Заходом впливає на торгівлю, нововведення та загальний добробут. Висновком є, що в такому випадку може бути дуже велика втрата добробуту, особливо у бідних країнах. Це свідчить про те, як важливо зберігати відкриті відносини між країнами для всіх, а особливо для найбідніших. Також, використовуючи метрику геоелектричної відстані, яка вимірює взаємне надмірне прийняття інвестицій та експорту між двома країнами. Розбивши вибірку на два періоди, можна встановити, що країни, які наближалися до Китаю за рахунок віддалення від США, мали значно вищий ризик участі у міждержавних конфліктах у ранній пост-холодній війни, так само, як країни, які розташовані на окраїнах уніполярної системи залежно від їх відстані від США. У пізнішому періоді одночасне рух країни до Китаю і подалі від США, на відміну від раннього періоду, не збільшує її ризику потрапити в міждержавні конфлікти. Крім того, країни, розташовані на периферії щойно народженої біполярної системи Китаю-США, мають менший геополітичний ризик, ніж ті, які знаходяться близько до їхніх відповідних центрів.

З початком Повномасштабного вторгнення в Україну почалася нова віха так званої пост-холодної війни, або Другої холодної війни, і вплив та наслідки тяжіння до однієї зі сторін США-Китай може суттєво збільшитися протягом наступних років.

Список літератури:

1. Carlos Góes, Eddy Bekkers The Impact of Geopolitical Conflicts on Trade, Growth, and Innovation, 2022, 1-10 с, 45 с.
2. Does Geopolitics Have an Impact on Energy Trade? Empirical Research on Emerging Countries, 2021. 15-16 с.
3. Yong Wang, Changyang Liu & Gaoyi Wang Geopolitical Risk Revealed in International Investment and World Trade, 2020, 2-4 с., 23-24 с.

Василенко Н.О.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄС

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що цифровий ринок ЄС є однією з ключових складових майбутнього економічного розвитку Європейського Союзу.

Цифровий ринок - це поняття, яке описує економічний та соціокультурний простір, де відбувається обмін товарів, послуг та інформації за допомогою цифрових технологій та мережі Інтернет. Основними складовими, що включає в себе цифровий ринок є: електронна комерція, Інтернет-платформи, Інтернет-маркетинг, хмарні обчислення, блокчейн, Інтернет речей, цифрові платежі, цифровий контент, кібербезпека.

Основною метою з формування цифрового ринку ЄС є забезпечення рівного доступу до цифрових продуктів та послуг для всіх європейців, незалежно від їх місця проживання.

Для збору статистики з визначення розмірів цифрового ринку використовуються річні фінансові звіти провідних компаній і галузевих асоціацій, дослідження та звіти третіх сторін, результати первинних досліджень (наприклад, Global Consumer Survey Statista), а також фактори ефективності (наприклад, проникнення користувачів, ціна за продукт, використання). Крім того, використовуються відповідні ключові ринкові показники та дані асоціацій, що стосуються окремих країн, такі як

макроекономічні показники, історичні події, поточні тенденції та звітні показники ефективності ключових гравців ринку.

Аналізуючи обсяг Цифрового ринку ЄС у 2021 році слід зазначити, що 22,8% підприємств здійснювали продажі через електронну комерцію. Ці електронні продажі склали 17,6% від загального обороту всього обсягу продажів, отриманого протягом 2021 року.

У всьому ЄС протягом 2021 року підприємства отримали 6,3% свого загального обороту від веб-продажів, які складаються з продажів через веб-сайти або додатки, з яких 3,4% загального обороту припало на веб-продажі іншим підприємствам і державним органам, тоді як 2,8% загального обороту припало на веб-продажі споживачам. Якщо розглянути обсяг продажів на основі-країн членів, то в Нідерландах, Іспанії, Румунії, Мальті, Кіпрі, Австрії та Франції більша частина обороту від продажів через Інтернет була отримана від продажів підприємств споживачам. На відміну від цього, частка загального обороту, отриманого від веб-продажів, здійснених через веб-транзакції між підприємствами та урядом, була принаймні вдвічі вищою, ніж частка від підприємств до споживачів через Інтернет в Угорщині, Бельгії, Словенії, Словаччині, Польщі та Естонії.

Понад 95 % підприємств, які займаються онлайн-продажами, продавали онлайн через власний веб-сайт або додатки в Чехії (97,5 %), Естонії (97,4 %), Данії (96,2 %) та Фінляндії (95,1 %). Найнижча частка була зареєстрована в Литві (56,0 %), де підприємства з веб-продажами віддавали перевагу продажам через ринки електронної комерції (73,4 %), натомість високі частки підприємств з веб-продажами, які продають через ринки електронної комерції, зафіксовані в Італії (62,1%) та Польщі (60,5%) [1].

Основні зміни, які відбуваються на цифровому ринку ЄС можна пояснити пандемією COVID-19, яка спричинила значне зростання попиту на медіа та потреби в цифровізації. Цей позитивний ефект генерує більше

зростання, що спричиняє здатність цифрових медіа залишатися домінуючими навіть після пандемії [2].

Проте, однією з ключових проблем, з якими стикається цифровий ринок ЄС, є високий рівень конкуренції з боку американських технологічних компаній, які зловживають своєю домінуючою позицією на ринку відносно європейських компаній, що пропонують свої цифрові послуги. Отже важливою є роль Європейської комісії, яка забезпечує рівні конкурентоспроможні умови для подальшого сталого розвитку єдиного цифрового ринку у Європейському союзі.

Список літератури:

1. Digital economy and society statistics - enterprises URL:
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_enterprises#Enterprises_engaged_in_e-commerce
2. Digital Media - Europe URL: <https://www.statista.com/outlook/dmo/digital-media/europe>

Міщенко М.А.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЙНЯТОСТІ ЖІНОК В ІТ-СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Актуальність дослідження зайнятості жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу визначається не лише швидким темпом технологічного розвитку, але й недостатньою представленістю жінок у цьому стратегічно важливому сегменті ринку праці. Незважаючи на активні зусилля країн-членів ЄС щодо гендерної рівності, жінки стикаються з численними викликами у сфері інформаційних технологій, включаючи стереотипи, нерівні можливості та обмежений доступ до професійного зростання. Дослідження цієї проблематики дозволить визначити конкретні та ефективні стратегії для

підтримки жінок в ІТ-сфері, сприяючи більш екітабельній та різноманітній працевлаштованості в контексті сучасного європейського ринку праці.

У сучасному суспільстві питання гендерної рівності на робочому місці стає все більш актуальним і важливим. Розглядаючи цю тему, важливо враховувати різноманітні теорії, які допомагають зрозуміти причини і наслідки нерівності між чоловіками та жінками у сфері зайнятості. Є ключові теорії, що допомагають розглядати основні аспекти гендерної проблематики в робочому житті. Одна з основних це Теорія Гендерної Рівності. Ця теорія стоїть за ідеєю рівності прав та можливостей для чоловіків і жінок у всіх сферах, зокрема в праці. Її мета - подолати стереотипи та гендерну дискримінацію.[1]

Вивчення статистики зайнятості жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу є необхідним для розкриття глибинних причин гендерної нерівності та визначення конкретних заходів для поліпшення ситуації. Це дослідження допомагає виявити виклики та тенденції в робочому оточенні, сприяючи формуванню ефективних стратегій для підвищення представленості жінок в цій стратегічно важливій галузі, що в свою чергу сприяє інноваціям та стійкому економічному розвитку.

За останні роки частка жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу поступово зростає. У 2020 році вона становила 27,2%, у 2021 році - 27,5%, а в 2022 році - 28,0%[2].

Це зростання пов'язане з рядом факторів, зокрема, зростанням попиту на ІТ-спеціалістів в цілому, що створює більше можливостей для жінок, зміною стереотипів про професії в ІТ-сфері та розвитком програм і заходів, які спрямовані на залучення жінок в ІТ-сферу.

Незважаючи на це, частка жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу все ще залишається нижчою, ніж частка чоловіків. У 2022 році частка чоловіків в ІТ-сфері становила 72,0% [3].

Частка жінок в ІТ-сфері є найнижчою на посадах менеджерів. На посадах розробників програмного забезпечення та інженерів-програмістів частка жінок трохи вища, але все ще залишається нижчою, ніж частка чоловіків. Найбільше жінок працюють на інших ІТ-посадках, таких як тестувальники програмного забезпечення, аналітики даних та спеціалісти з користувачами [4,5].

Аналізуючи статистику зайнятості жінок в ІТ-сфері Європейського Союзу, можна визначити позитивну динаміку в підвищенні їхнього представництва протягом останніх років. Зростання цього показника свідчить про успіх ініціатив та програм, спрямованих на розвиток різноманіття в індустрії. Однак важливо продовжувати дослідження та впровадження стратегій для подолання викликів, з якими стикаються жінки в ІТ, зокрема, стереотипів і нерівностей на різних рівнях посад. Надалі це сприятиме створенню більш екітабельного та інноваційного робочого середовища в Європейському Союзі.

Список літератури:

1. Lean Out: The Struggle for Gender Equality in Tech and Start-Up Culture. Shevinsky, Elissa. 2015.
2. Brotopia: Breaking Up the Boys' Club of Silicon Valley. Chang Emily. 2018.
3. Eurostat Yearbook. Part 1: Economy. Chapter "Employment and income". Section "Employment by occupational group and sex".
4. European Commission. Report on gender equality in the EU. Section "Share of women in the economically active population and in employment". 2022.
5. Women in ICT. 2012.

ШЛЯХИ ВРЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄВРОПІ

Міграційна криза, що розпочалася в країнах Європейського Союзу у квітні 2015 р., у зв'язку з неконтрольованим потоком біженців та мігрантів із зон збройних конфліктів Близькосхідного регіону, а також низки африканських та азійських держав з несприятливими соціально-економічними умовами, негативно вплинула на перспективи розвитку як окремих держав-членів Євросоюзу, так і загалом Європейського співтовариства [1]. Нові виклики, зокрема такі, як Covid-19, міграційна криза на білоруському кордоні з ЄС у 2021 р., міграційна криза в Середземномор'ї, Російсько-українська війна, ще більше загострюють міграційну кризу в Європі.

Нелегальна міграція стала стійким і масштабним явищем, що впливає на соціально-економічні та політичні процеси у багатьох країнах сучасного світу. За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), нині по всьому світу налічується 244 мільйони міжнародних мігрантів (або 3,3% світового населення). Натепер міжнародне переселення досягає рекордних висот, число внутрішньо переміщених осіб перевищує 40 мільйонів чоловік, а число біженців становить більше 22 мільйонів чоловік [2].

Найбільшу загрозу безпеці ЄС несе нелегальна міграція, яка до нашого часу є причиною ряду проблем, оскільки викликає:

- 1) деформацію соціальної, демографічної, територіальної структур суспільства;
- 2) загострення конкуренції на місцевих ринках праці та житла;
- 3) зіткнення етнічних стереотипів та норм поведінки;
- 4) криміналізацію суспільства;
- 5) виникнення осередків соціальної напруженості;
- 6) зростання ксенофобії та екстремізму;

7) зростання захворюваності на соціальні хвороби тощо.

На підтвердження цього можна навести позицію Спеціального доповідача ООН Франсуа Крепо «На жаль, у контексті міграційної політики Європейського союзу нелегальна міграція здебільшого розглядається як загроза безпеці, якій потрібно запобігти» [3].

Міграція також є культурним викликом: хоча її часто представляють як управлінську проблему, пов'язану з економічними та трудовими міркуваннями держав, вона, по суті, кидає виклик і підриває їхній національний і культурний образ. Управління міграцією також відображає культурні цінності та якості, які громади ідентифікують у собі [4].

Часто вважається, що мігранти є тягарем для системи соціального забезпечення країн, що приймають. Головна причина такого підходу – це переконання, що іммігранти не є частиною «Європи», тому вони не повинні повністю користуватися перевагами системи соціального забезпечення. Загрози економічної безпеки посідають друге місце у сприйнятті суспільством, після загроз соціокультурного плану. До економічних загроз насамперед можна віднести:

1) розширення тіньової економіки, що несуть гігантські податкові втрати для держав-членів ЄС;

2) зростання неконтрольованих ринків контрафактних товарів та послуг в ЄС;

3) підвищення рівня контрабанди, насамперед, ресурсів і різноманітних цінностей;

4) укорінення негативних тіньових практик і стереотипів в економіці [5].

Наростаючі виклики міграційної кризи ЄС – це вагома загроза його безпеці, яка вимагає: розробки та затвердження нових принципів та програм дій; встановлення довгострокових цілей та пріоритетів міграційної політики з врахуванням умов сьогодення. Останнім часом реалізація

міграційної політики проходила комплексно й спостерігався ентузіазм щодо розвитку нових підходів до побудови міграційної політики, з огляду на що досягнення ЄС в даній сфері не варто недооцінювати. Реалізоване чинне правове регулювання міграції та міграційної політики за останні роки сприяло зниженню рівня нелегальної міграції та згладжуванню міграційної кризи по всій Європі. Зокрема, було прийнято: законодавство про права та умови в'їзду до ЄС членів сімей мігрантів, кваліфікацію, студентів; директиву про повернення на батьківщину нелегальних мігрантів; впроваджено санкції до роботодавця, який використовує нелегальну іноземну робочу силу; введено в дію «Пакт про міграцію та притулок», а також ряд інших важливих документів в цій сфері. Однак досі на території ЄС існують серйозні проблеми міграції, зокрема й проблема нелегальних міграційних потоків [6].

Для того, щоб врегулювати міграцію, країни повинні розробити нові принципи та програми дій; встановити довгострокові цілі та пріоритети, сформулювати нові підходи в реалізації імміграційної політики. Що стосується правового регулювання, то необхідно підвищити повноваження ЄС щодо контролю пересування людей по території Союзу, створити єдиний механізм реагування на загрози міграції; удосконалити міграційне законодавство. Варто звернути увагу на те, що остаточні рішення проблеми міграції європейськими країнами так і не були вироблені, міграція досі зберігає економічні та соціальні загрози для країн ЄС. Протиріччя між державами-членами ЄС у розселенні мігрантів призводять до поглиблення розколу в ЄС. Очевидно, що до тих пір, поки між державами не буде налагоджений діалог з цього приводу, поки кожна з них не припинить перекладати відповідальність на інші держави щодо вирішення проблем міграції, проблема міграційної кризи залишатиметься невирішеною.

Реакція ЄС на міграційну кризу до нашого часу вказує на невирішене протиріччя між підходами, які наголошують на національній безпеці, і

тими, які зосереджені на безпеці людей. У той час як офіційна риторика звертає увагу на гуманітарні міркування порятунку життів і гарантування прав людини для нелегальних мігрантів, а також на необхідність усунути основні причини зростання міграції (конфлікти, порушення прав людини, бідність і соціально-економічні фактори, такі як безробіття, у країнах походження), реакція в основному зосереджена на заходах, спрямованих на обмеження нелегальної міграції за допомогою управління міграцією та управління кордонами [7].

Список літератури:

1. Безушко М.С., Панченко С.С. Міграційні процеси в країнах ЄС. Європейська міграційна криза. V юридичні могилянські читання. 2019. С. 88–91.
2. The International Organization for Migration. URL : <http://www.iom.int>.
3. Chupryna O., Lutsyshyn H., Malynovska O. та in. Suchasna mihratsiina kryza yak vyklyk dlia Yevropeiskoho Soiuzu. [The current migration crisis as a challenge for the European Union]. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2019. No 12. S. 334-338. [in Ukrainian].
4. Fotou M. (2021) Identity and Migration: From the ‘Refugee Crisis’ to a Crisis of European Identity. *Political Identification in Europe: Community in Crisis?* Emerald Publishing Limited, Bingley. Pp. 21-40. [in English]
5. Krasivskyi D. (2019) Faktory vplyvu na mihratsiini protsesy v Ukraini ta sviti. [Factors influencing migration processes in Ukraine and the world].
6. Zdorovtsova O.Yu. Problemy mihratsiinoi kryzy yevropeiskoho soiuzu. [Problems of the migration crisis of the European Union]. *Elektronne naukove vydannia «Porivnialno-analitychne pravo»*. 2020. No 17. S. 783-789. [in Ukrainian].
7. Grech O., Wohlfeld M. (2016) Managing Migration in the Mediterranean: Is the EU Failing to Balance State Security, Human Security,

and Human Rights? OSCE Yearbook 2015, Baden-Baden. Pp. 309-326. [in English].

Корсонюк О.П.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РИНКУ ЄС

Актуальність досліджуваної теми полягає у тому, що Україна отримала статус країни-кандидата в члени ЄС, а отже має зайняти свою нішу на єдиному ринку інтеграційного об'єднання.

Єдиний ринок характеризується значним рівнем конкуренції, тому посилення конкурентоспроможності української продукції є запорукою успішного членства в ЄС. Слід зазначити, що конкурентоспроможність – це здатність перевершити конкурентів у заданих умовах. Науковці виділяють конкурентоспроможність товару, підприємства, галузі, регіону та країни. Конкурентоспроможність товару споживач оцінює з точки зору повноти задоволення своїх потреб, адже маючи обмежені фінансові можливості він прагне максимізувати ступінь своєї загальної задоволеності за найменших витрат. Натомість, виробник оцінює товар з точки зору суми прибутку, яку той може принести [1; 3].

Характеризуючи географічну структуру експорту сільськогосподарської продукції України, можемо зазначити суттєві зміни, які пов'язані з повномасштабною російською агресією: якщо в 2021 році частка експорту продукції АПК до ЄС становила 32%, то за результатами 10 місяців 2023 року вона склала майже 60%. В товарній структурі українського сільськогосподарського експорту на ринок ЄС переважають зернові культури- 43,3%, олійні – 20,8% та насіння олійних культур – 10,5%. Україна попри війну залишається на третьому місці серед провідних експортерів сільськогосподарської продукції до ЄС та посідає 14-те місце серед найбільш суттєвих імпортерів європейської аграрної продукції. Також, можна відзначити зростання експорту курятин, яєць, цукру та ізоглюкози. В

абсолютних показниках український аграрний експорт до ЄС зріс з 6,9 млрд. євро у 2021 році до 13,2 млрд. євро у 2022 році. У період з січня по травень 2023 року зростання аграрного експорту з України до ЄС становило 60% порівняно з таким же періодом 2022 року - з 3,5 млрд. євро до 5,7 млрд. євро. Водночас, аграрний імпорт з ЄС в Україну у 2022 році знизився порівняно з 2021 роком з 3,1 млрд. євро до 2,9 млрд. євро (з 3 млрд 109 млн) [2].

Російське повномасштабне вторгнення в Україну та блокада чорноморських портів створили логістичні проблеми для українських експортерів, зокрема й аграрної продукції. Натомість, ЄС відкрив коридори солідарності на кордонах з Україною для транспортування українських сільськогосподарських товарів, зокрема, зерна та інших видів продовольства, на світові ринки. Але суттєве збільшення потоку сільськогосподарської продукції з України спричинило ускладнення на ринках 5 країн-сусідів, тому Єврокомісія за вимогою цих держав тимчасово заборонила імпорт пшениці, кукурудзи, ріпаку та соняшнику з України до Болгарії, Угорщини, Польщі, Словаччини та Румунії.

Отже, європейський ринок є важливим для експорту сільськогосподарської продукції з України і характеризувався позитивною динамікою, але блокування логістики суттєво погіршило ситуацію з транспортуванням аграрної сировини до ЄС. Це яскраво підсвітило основну проблему українського сільськогосподарського експорту в ЄС— його орієнтацію виключно на аграрну сировину з низьким ступенем доданої вартості. Для сталого розвитку держави необхідно збільшувати переробку аграрної сировини та налагоджувати виробництво готових продуктів харчування, що сприятиме зростанню товарності сільськогосподарського сектору України.

Список літератури:

1. Ступницький О.І. Конкурентоспроможність // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К: Знання України, 2004 — Т.1 — 760с. ISBN 966-316-039-X
2. Україна залишається одним із найважливіших аграрних експортерів до ЄС
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3753033-ukraina-zalisaetsa-odnim-iz-najvazlivisih-agrarnih-eksporteriv-do-es-evrokomisia.html>
3. Попадинець Н.М. Конкурентоспроможність продукції аграрного сектору
URL: <https://ird.gov.ua/irds/molvch20150261330.pdf>

Швед А.М.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Інвестиції в основний та оборотний капітал в Україні у % до ВВП з 2016 року мають виражену тенденцію до зниження, скоротившись за цей період понад як удвічі – з 21,7% у 2016 р. до 7,5% у 2020 р. У 2021 році в умовах посткризової активізації економіки після завершення гострої фази кризи COVID-19 інвестиції дещо зросли (до 10,1% ВВП), проте залишаються понад як удвічі нижчими, ніж в інших країнах Центральної та Східної Європи, що розвиваються (25-30% ВВП).

За рахунок кредитів українських банків та інших позик фінансувалися лише 3,3% капітальних інвестицій в Україні за 9 місяців 2021 року, тоді як понад 72% капітальних інвестицій фінансувалося за рахунок власних коштів підприємств, близько 13% – за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Збільшення прямих іноземних інвестицій в економіку України переважною мірою забезпечувалося реінвестованими доходами іноземних інвесторів (\$5,6 млрд. за 11 міс. 2021 р.). Водночас надходження нових іноземних інвестицій в капітал українських підприємств у січні-листопаді 2021 р. становило лише близько \$800 млн., що за виключенням 2020 року, є

найнижчим обсягом з 2014 року та майже на порядок нижчим, ніж у 2005-2013 рр. (\$6,2 млрд. в середньому за рік).

Низький рівень інвестування обмежує продуктивність економіки та ефективне використання її потенціалу, і, як наслідок, визначає низькі довгострокові темпи її економічного зростання.

Основними перешкодами та ризиками є:

1. Слабкість державних інститутів, що призводить до недостатнього захисту прав інвесторів порушення принципів ринкової конкуренції та підвищення корупційних ризиків.

Згідно із дослідженням Європейської бізнес-асоціації у другій половині 2021 року інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості знизився до 2,73 балів з 5-ти можливих (порівняно з 2,84 балів у першому півріччі). Як засвідчило проведене опитування генеральних директорів підприємств, топ-3 ключових перешкод розвитку інвестиційного клімату залишається незмінним: слабка судова система (87% опитаних), високий рівень корупції (85%), а також тіньова економіка (76%). Серед інших перешкод найчастіше відзначали геополітичну напруженість, енергетичну кризу, недосконале державне управління, стагнацію реформ, складну податкову систему, постійні ротації в Уряді та інше.

2. Нерозвиненість внутрішнього ринку, що знижує зацікавленість інвесторів у розвитку бізнесу на території України.

3. Недостатньо ефективне використання потенціалу банківської системи для забезпечення фінансової підтримки реального сектору.

4. Нерозвиненість вітчизняного фондового ринку.

Врахуємо, що треба віддати належне всім гілкам влади України, особливо Міністерству економіки України, які доклали чимало зусиль для подальшої активізації інвестиційних процесів. Зокрема, розроблено законодавство та нормативно-правову базу щодо розвитку інфраструктури державно-приватного партнерства. Зокрема, прийнято Закон України «Про

концесію», розроблений з метою реформування концесійного законодавства, імплементації основних принципів здійснення концесій та ДПП відповідно до права ЄС та регулювання всіх аспектів концесійної діяльності, та внесені зміни до 25 законодавчих актів з метою забезпечення системного підходу до врегулювання відносин залучення приватного бізнесу до реалізації проектів ДПП в усіх сферах господарської діяльності. Урядом затверджено перелік пріоритетних для держави інвестиційних проектів на період до 2023 року, 40% в якому складають масштабні проекти у галузі інфраструктури та транспорту.

Удосконалено механізм залучення інвестицій через індустріальні парки. Зокрема, 5 жовтня 2021 року Президентом України було підписано прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про індустріальні парки» та деяких інших законодавчих актів України щодо залучення інвестицій у промисловий сектор економіки шляхом стимулювання створення індустріальних парків». Наразі до Реєстру індустріальних (промислових) парків вже включено 52 індустріальні парки, у 28-ми із них визначено керуючі компанії, а у 8-ми є учасники.

В частині підвищення спроможності державних інститутів та посилення верховенства права:

- продовження інституційних реформ для посилення захисту прав інвесторів, удосконалення антимонопольного законодавства та посилення інституційної спроможності АМКУ;
- проведення судової та антикорупційної реформи;
- створення сприятливого податкового середовища для інвестицій (прискорена амортизація основних засобів, зменшення податкового навантаження на нерозподілений прибуток);
- урегулювання податкових прогалин та протидія ухиленню від оподаткування (скорочення тіньової економіки);

- розвиток інструментів державної підтримки експорту (спеціальні програми рефінансування, розвиток ЕКА);
- підвищення ефективності корпоративного управління державними підприємствами та приватизація;
- розбудова цифрової інфраструктури та гармонізація цифрових стандартів з країнами ЄС;
- дерегуляція підприємницької діяльності та зменшення кількості ліцензій та контролюючих органів;
- активне просування українських товарів на експортних ринках з використанням можливостей дипломатичної служби та торговельно-економічних місій.

В частині розширення внутрішнього ринку:

- оновлення економічної інфраструктури як на основі бюджетного фінансування, так і впровадження сучасних механізмів державно-приватного партнерства;
- створення реєстру крупних інвестиційних проектів, які можуть бути реалізовані на засадах державно-приватного партнерства, у тому числі проекти з концесії інфраструктурних об'єктів;
- стимулювання локалізації виробництва, імпортозаміщення та технологій з метою переходу від сировинної до економіки з високою доданою вартістю;
- спрощення процедур створення індустріальних парків із доступом до землі, інфраструктури та державних сервісів;
- створення вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку з метою стимулювання точок зростання в найбільш перспективних для інвестицій регіонах України;
- запровадження регуляторних та економічних стимулів для розвитку ринків енергетики, інтеграція енергосистем України та Європи;

- підтримка реалізації інноваційних проектів у промисловості та створення умов для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на ринках ЄС;

- стимулювання агровиробництва високовартісної продукції шляхом залучення інвестицій у сільське господарство та харчову промисловість;

- збільшення інвестиційної складової у витратах державного та місцевих бюджетів та удосконалення вимог та процедур до відбору державних інвестиційних проектів;

- удосконалення практики державного оборонного замовлення, у тому числі товарів подвійного призначення, із внесенням змін до тендерного законодавства щодо спрощення закупівельних процедур, та з метою підвищення частки продукції вітчизняного виробництва у сфері оборонних закупівель;

- створення Банку розвитку для фінансування державних інвестиційних проектів, у тому числі із залученням коштів міжнародних фінансових організацій;

- залучення інвестицій на умовах угод про розподіл продукції;

- поглиблення вторинного ринку ОВДП з метою зниження вартості державних запозичень;

- лібералізація ринку корпоративних облігацій. Розширення переліку активів, що можуть виступати забезпеченням за рефінансуванням Національного банку за рахунок облігацій емітентів з недержавного сектору;

- прийняття закону про сек'юритизацію активів та створення відповідної інфраструктури;

- упровадження пенсійної реформи.

В частині удосконалення роботи банківської системи:

- формування та відкриття доступу до «довгого» ресурсу в економіці;

- запровадження спеціальних програм рефінансування банків з метою стимулювання кредитування реального сектору економіки, зокрема, під кредити мікро-, малому та середньому бізнесу;
- удосконалення державних програм субсидування процентних ставок за кредитами банків, зокрема, державних програм «Доступні кредити 5-7», «Доступна іпотека 7%» у напрямі посилення їх інвестиційної спрямованості та стимулювання будівництва нового житла;
- розширення доступу вітчизняних експортерів до фінансових послуг та «дешевих» банківських продуктів;
- створення інфраструктури для ефективного управління проблемними активами банківської системи;
- дерегуляція банківського бізнесу, зокрема сегменту невеликих банків, з метою відновлення інвестиційної привабливості банківської системи України.

Список літератури:

1. Колосова В. Аналіз реалізації інвестиційних проєктів міжнародних фінансових інституцій в Україні виявив проблеми їх впровадження: думка експертки НІСД. Національний інститут стратегічних досліджень, 2019. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/analiz-realizacii-investiciynikh-proektiv-mizhnarodnikh-finansovikh-instituci-y-v>
2. Данилишин Б. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. LB.ua, 2022. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/503439_shchodo_stanu_investitsiynih_protseviv.html

Заїка О.С.

БАНКИ ЯК ПОСЕРЕДНИКИ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Механізми посередництва банків включають різні дії та послуги, які банки надають клієнтам та іншим учасникам фінансового ринку. Основні

механізми посередництва банків це зберігання коштів та обробка фінансових розрахунків, що спрощує управління коштами та забезпечує їх безпеку. Банки надають кредити клієнтам та підприємствам для фінансування різних потреб, включаючи інвестиції, купівлю нерухомості та оборотний капітал. В сфері управління активами банки надають послуги з управління інвестиційними портфелями, допомагаючи клієнтам ефективно розподіляти свої активи та інвестувати у різні фінансові інструменти. Банки надають підприємствам фінансові послуги, такі як облігації, кредити та консультації з фінансування та управління ризиками. Обмін валют та інших фінансових інструментів дозволяють клієнтам обмінювати валюту, акції, облігації та інші фінансові інструменти на ринку [1]. Банки виступають посередниками на фінансовому ринку, допомагаючи клієнтам купувати та продавати фінансові інструменти, включаючи акції, облігації та похідні інструменти. Окрім того, банки надають клієнтам консультації з фінансового планування, інвестицій та управління ризиками.

Аналіз та мета цього дослідження на міжнародному ринку підкреслило, що конкуренція в цьому секторі зростає, зокрема через стратегічні інновації та розвиток цифрових технологій, що вимагає від банків активно адаптуватися для забезпечення їх конкурентоспроможності.

Банки виконують ключову роль на фінансовому ринку, і їх функції дуже важливі для функціонування фінансової системи (рис.1). Основні ролі та функції банків на фінансовому ринку включають приймання депозитів надаючи можливість фізичним та юридичним особам зберігати свої гроші в банківських рахунках, що дозволяє їм зберігати гроші в безпеці та отримувати проценти за це [2].

Рис. 1. Основні функціональні ознаки банківської діяльності

Джерело: Складено автором на основі: [2].

За останні роки банки відіграли важливу роль у фінансовій системі та вплинули на економіку різними способами. Банки пройшли через період реформ у контексті забезпечення стабільності фінансової системи. Це включало в себе капіталізацію, удосконалення корпоративного управління та впровадження міжнародних стандартів. Банки активно кредитували реальний сектор економіки, надаючи підприємствам та населенню доступ до фінансових ресурсів для розвитку бізнесу, житла та інших проектів.

Велика увага була приділена цифровій трансформації: значна частина вітчизняних банків впроваджували сучасні технології в сфері онлайн-банкінгу, мобільних додатків та інших цифрових сервісів для зручності клієнтів.

Також міжнародні банки активно займалися управлінням ліквідністю та фінансовим моніторингом, щоб забезпечити відповідність нормативам та

зменшити ризики. Банки також впливають на зовнішні виклики, такі як зміни в глобальних економічних умовах, коливання валютних курсів та геополітичні та торговельні труднощі [3].

У цілому, міжнародні банки взяли на себе важливу роль у сприянні розвитку економіки, забезпечуючи фінансову стабільність та надаючи різноманітні фінансові послуги.

Список літератури:

1. Всесвітній Банк URL: <https://scorecard.worldbank.org/en/scorecard/home> (Дата звернення: 19.11.2023).
2. JPMorgan Chase & Co URL: <https://www.jpmorganchase.com/> (Дата звернення: 19.11.2023).
3. Офіційний сайт Національного банку України URL: www.bank.gov.ua (Дата звернення: 19.11.2023).
4. Швець, Н. Р. Кредитні спілки в структурі фінансового посередництва: Н. Р. Швець, О. М Осадець Науковий огляд . № 8. 2015. С. 56-63.
5. Аналітичний огляд ринку небанківських фінансових послуг України за 9 міс. 2020 року. URL: http://rurik.com.ua/documents/research/non_banks_3_kv_2020.pdf. (Дата звернення: 19.11.2023).

Вишняк В.Р.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА МІЖНАРОДНІ СТРАТЕГІЇ В МЕДІА БІЗНЕСІ

Використання соціальних мереж стало загальноприйнятою практикою для багатьох компаній сьогодні. Особливо це прослідковувалось в умовах пандемії, коли багато клієнтів не можуть отримати доступ до продукції безпосередньо, соціальні мережі надають компаніям можливість неформально звертатися до цього питання, просувати товари та послуги, які цікавлять постійних та потенційних клієнтів. Сьогодні соціальні мережі

стали важливим інструментом інформування людей, впливу на їх смаки та поведінку. Це пояснюється тим, що значна кількість осіб (близько 89% користувачів Інтернету у віці 16–64 років [1]) щодня відвідують соціальні мережі для спілкування з друзями, знайомими, пошуку інформації або товарів та послуг.

На сьогодні популярність соціальних мереж є незаперечним фактом. Згідно дослідження компанії DataReportal [2] щомісячна аудиторія соціальних мереж зросла до 4 млрд користувачів у 2021 році. Це означає, що акаунтами у соціальних мережах володіє 53% населення планети. При цьому, найпоширенішими соціальними мережами у світі є Facebook, YouTube, WhatsApp [3] та інші (рис. 1).

Використання соціальних мереж у міжнародному медіа бізнесі є необхідною складовою сучасних стратегій взаємодії з аудиторією. Цей інструмент стає ключовим для формування глобального образу, залучення цільової аудиторії та підтримки репутації. Взаємодія з аудиторією через соціальні мережі дозволяє медіа компаніям ефективно адаптуватися до культурних та регіональних особливостей, забезпечуючи глобальний охоплення і взаємодію. Використання соціальних мереж у сфері бізнесу пов'язане як з низкою переваг, так і ризиків, які важливо враховувати перед початком впровадження SMM до бізнес-моделі.

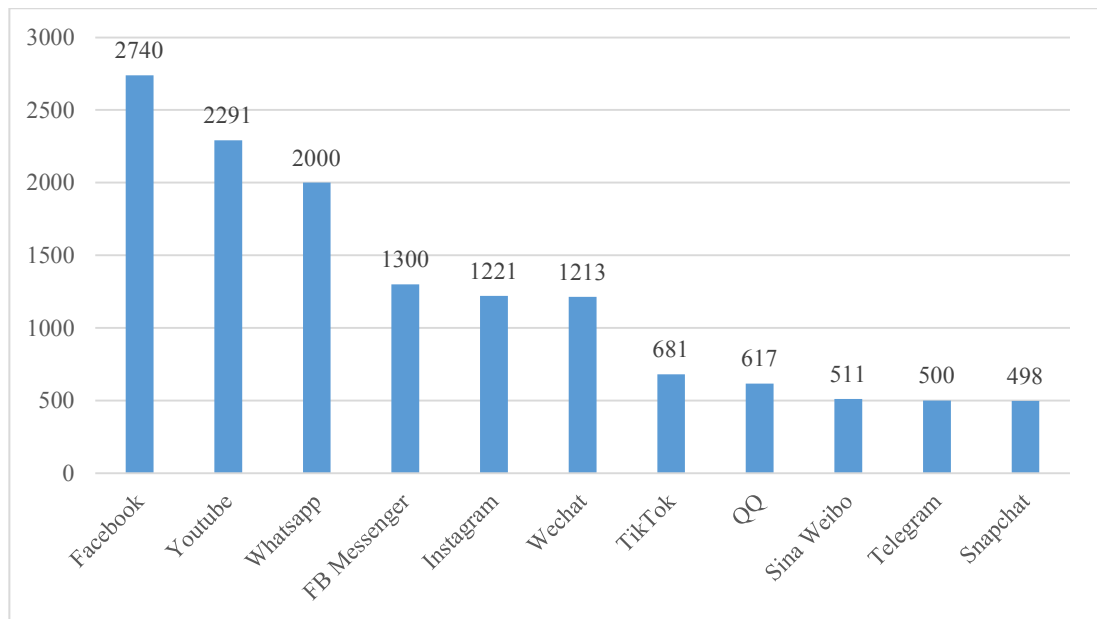

Рисунок 1 – Рейтинг найпопулярніших соцмереж у світі за кількістю користувачів станом на січень 2021, млн осіб [2]

Серед переваг використання соціальних мереж у бізнесі можна виділити наступні [3; 4; 5]:

- зростання довіри до компанії;
- можливість вивчення вподобань користувачів;
- розширення кола споживачів через таргетовану рекламу;
- підвищення інтересу до бренду через контент;
- збільшення відвідуваності офіційних сайтів компанії;
- підвищення рівня лояльності покупців;
- економність та зручність використання соціальних мереж тощо.

Негативними аспектами використання соціальних мереж в глобальному медіа бізнесі можуть бути такі:

- швидке поширення негативної інформації про компанію або її продукцію;
- втрата цільової аудиторії через втрату доступу до акаунта адміністратора;
- поширення шкідливого програмного забезпечення через акаунт компанії внаслідок зламу зловмисниками;

– зменшення клієнтської бази через неякісне ведення сторінки тощо.

Стратегії використання соціальних мереж у медіа бізнесі зорієнтовані на глибоке вивчення та задоволення потреб різних глобальних аудиторій. Аналітика та зворотний зв'язок через соцмережі дозволяють постійно адаптувати контент та маркетингові стратегії. Крім того, соціальні мережі стають платформою для глобальних партнерств та співпраці з іншими медіа-гравцями. Усе це свідчить про важливість та актуальність використання соціальних мереж у міжнародному медіа бізнесі як для забезпечення його конкурентоспроможності, так і для побудови позитивного сприйняття компанії глобальною аудиторією.

Список літератури:

1. Дослідження DataReportal. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/10/zadanymy-doslidzhen-shhomisyachna-audytoriya-soczmerezh-zrosla-do-4-mlrd-korystuvachiv/> (Дата звернення: 17.11.2023)
2. Соцмережі 2021. URL: <https://hromadske.ua/posts/socmerezhi-2021-tiktok-starshaye-facebook-perevazhnozhinochij-a-strichku-mi-gortayemo-400-miljoniv-rokiv> (Дата звернення: 17.11.2023)
3. Лобовікова О.О., Мельніков А.С. Соціальні мережі як феномен інформаційного суспільства. Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. 2011. Вип. 5. С. 154–160.
4. Соціальні мережі для бізнесу – використовуємо правильно! URL: <https://webprofit.com.ua/sotsialni-merezhi-dlya-biznesu/> (Дата звернення: 17.11.2023)
5. 7 важливих причин, чому вашому бізнесу слід використовувати соціальні мережі. URL: <https://ag.marketing/blog/chomu-vashomu-biznesu-varto-vikoristovuvati-soc-aln-merezh/> (Дата звернення: 17.11.2023).

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Металургійна промисловість є найважливішою складовою світового господарства, виробляючи майже половину світової промислової продукції та більше половини експортних товарів. За оцінками експертів, метали становлять понад 90% будівельних матеріалів. У промислово розвинутих країнах металовироби складають 2/3 товарної структури ВВП. Важливість цієї галузі в сучасній економіці багато в чому залежить від того, що вона є основним постачальником матеріалів для машинобудування та одним з основних постачальників матеріалів для будівельних конструкцій.

Аналіз світового ринку металургійної продукції дозволяє визначити та узагальнити основні тенденції його розвитку, передусім незначне уповільнення темпів зростання світового ринку з початку через пандемію COVID-19, потім - через війну в Україні. Окрім того, важливим аспектом подальшого розвитку галузу стає впровадження концепції сталого розвитку, цифровізації та впровадження інноваційних технологій і розробок. Дані фактори надають суттєвого впливу на світовий ринок металургійної продукції та країни, що функціонують на ньому[1].

Світовий ринок металопродукції демонструє позитивну динаміку, стабільно збільшуючись із 2016 року. Дану тенденцію до зростання можна пояснити стійким економічним розвитком ринків, що розвиваються, значним прогресом в автомобільному секторі, швидким технологічним прогресом і розширенням сталеливарної промисловості. Хоча виникли проблеми, пов'язані з обмеженнями вільної торгівлі, зростанням витрат, проблемами управління ланцюжками постачання та надмірними потужностями на ринку кольорових металів, галузь успішно впоралася з цими проблемами.

Світовий ринок металопродукції досяг вартості майже 2365,9 млрд. дол. США в 2021 році, а за результатом 2022 року світовий ринок

металопродукції збільшився до рівня в 2632,6 млрд. дол. США. Азіатсько-Тихоокеанський регіон став найбільшим регіоном на ринку металопродукції, на його частку у 2022 році припало 37,1% загального обсягу. За ним йшла Західна Європа, а потім і інші регіони. Надалі найбільш зростаючими регіонами на ринку металопродукції будуть Африка та Близький Схід, де середньорічні темпи зростання становитимуть 15,71% та 9,66% відповідно. За ними підуть Західна Європа та Північна Америка, де очікується, що середньорічні темпи зростання ринків становитимуть 8,88% та 8,39% відповідно. Серед світових експортерів металопродукції в 2022 році першу позицію займав Китай із обсягом в 95,8 млн. тон, що становило 39% від світового експорту.

Світовий ринок металопродукції помірковано фрагментований, із великою кількістю гравців. Десять найбільших конкурентів на ринку 2022 року займали до 20,41% від загального обсягу ринку. Найбільшим конкурентом була Stanley Black & Decker, Inc з часткою ринку 5,78%, за нею слідувала Ball Corporation з 3,83%, Techtronic Industries Co. Ltd. із 3,73%, Illinois Tool Works Inc. з 3,11%, Schaeffler Technologies AG & Co KG з 2,17%, Assa Abloy AB з 0,53%, China International Marine Containers (Group) Ltd. з 0,51%, Berkshire Hathaway Inc. з 0,46. %, Toyo Seikan Group Holdings, Ltd з 0,18% та Shanghai Electric Group Co Ltd з 0,10%[3].

За прогнозами в 2023 році світовий ринок металопродукції становитиме 2851,45 млрд. дол. США. Очікується, що ринок зросте з 2632,6 млрд. дол. США в 2021 році до 3 543,6 млрд. дол. США в 2026 році за середнього темпу приросту 8%. Очікується, що ринок зростатиме в середньому на 8,27% з 2026 року і сягне 5010,3 млрд. дол. США у 2031 році[4].

На ринку порошкової металургії спостерігатиметься стійкий сукупний річний темп зростання 12,5 %, який оцінюється в 2,63 млрд. дол. у 2022 році і може досягти 7,59 млрд. дол. до 2030 року. Регіон Азіатсько-

Тихоокеанського регіону домінує на ринку порошкової металургії з часткою доходу в 48,11%, яка до 2030 року може сягнути 3,65 млрд.

Глобальні сталеплавильні потужності зростуть до 2 460,8 млн тонн до кінця 2023 року, що призведе до зростання виробництва металургійної продукції на 1,2% (тобто 29,5 млн тонн) порівняно з рівнем на кінець 2021 року[4]. У 2023 році потужності з виробництва металургійної продукції збільшаться в основному на Близькому Сході, де цього року очікується запуск додаткових потужностей на 8,6 млн тонн. Також очікується збільшення потужностей з виробництва металургійної продукції в Азії (на 7,9 млн тонн, тобто на 0,5%), Північній Америці (на 6,1 млн тонн, тобто на 3,9%), Африці (на 4,1 млн тонн, тобто на 9,5%), Європі (1,6 млн т, тобто 0,6%) і СНД (1,1 млн т, тобто 0,8%)[5].

Потужність виробництва металургійної продукції не зміниться в Латинській Америці та Океанії, оскільки протягом 2022-2023 рр. не очікується нових інвестицій і відкриття нових потужностей для виробництва металургійної продукції[3].

Розрив між глобальною потужністю та виробництвом потенційно може зрости до 562,9 млн т у 2023 р. з 521,6 млн т у 2023 р. з огляду на слабку тенденцію у світовому виробництві металургійної продукції в першій половині 2023 р. (до річного рівня 1 897,9 млн т) і враховуючи очікуване збільшення потужності[1].

Війна та заходи щодо стримування COVID-19 у певних економіках Східної Азії зменшують перспективи зростання глобального попиту на 2023 рік і створюють додатковий тиск на і без того напружені глобальні ланцюги поставок. Згідно з даними Worldsteel, очікується, що очевидне використання сталі в готовій продукції (далі – ASU) незначно зросте на 0,4% у 2023 р. порівняно з 2022 р. на 2,7%. Очікується, що невизначеність щодо попиту на сталь триватиме до кінця 2023 року і, можливо, довше залежно від розвитку

війни росії проти України. Попередні показники торгівлі вказують на значне скорочення експорту сталі в 2022-2023 роках.

До 2025 року очікується впровадження 1,2 мільйона промислових роботів, що вказує на зростання впровадження технологій автоматизації та робототехніки для підвищення продуктивності та зниження виробничих витрат. Згідно зі звітом KPMG, 16% керівників світових металургійних компаній вже інвестували в робототехніку для виробництва металів, 31% керівників поставили перед собою плани можливо інвестувати в робототехніку заради нових технологій та можливостей, а 42% готові інвестувати у робототехніку найближчим часом. Крім того, 63% керівників компаній-виробників металів розглядають можливість інвестування в автоматизацію. Приклади компаній, що пропонують промислові роботи металургійним компаніям, включають FANUC, KUKA, ABB і Motoman. Незважаючи на перспективи зростання, галузь металообробки та виробництва листового металу стикається з низкою проблем, у тому числі з такими проблемами, як коливання вартості сировини, а також її доступність через потенційні проблеми в ланцюжку поставок. Але найбільшою проблемою цілком може бути нестача кваліфікованих працівників.

Отже, галузь має багатообіцяючий потенціал зростання, зумовлений підвищенням ефективності підприємств, збільшенням використання алюмінію як більш дешевого та легкого замінильника, збільшенням споживання металу в аерокосмічному секторі та інвестиціями в інфраструктуру, що продовжуються. У перспективі зростання попиту на електромобілі та коливання цін на сировину можуть стати проблемою. Проте, інноваційний та стійкий світовий ринок металопродукції вважається здатним подолати ці потенційні перешкоди та продовжити траєкторію свого зростання.

Список літератури:

1. Metal Products Industry Trends Are Shaped By Great Advances In Technology URL: <https://www.globenewswire.com/news->

[release/2021/05/04/2222599/0/en/Metal-Products-Industry-Trends-Are-Shaped-By-Great-Advances-In-Technology.html](https://www.oecd-ilibrary.org/publications/9b2b2b2b/2222599/0/en/Metal-Products-Industry-Trends-Are-Shaped-By-Great-Advances-In-Technology.html)

2. 9 FACTORS AFFECTING THE METAL FABRICATION INDUSTRY OUTLOOK FOR 2024 URL: <https://evsmetal.com/2023/04/9-factors-affecting-metal-fabrication-outlook-2024.html>

3. <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/metal-products-global-market-report>

4. _OECD (2022), OECD Economic Outlook, Volume 2022 Issue 1, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/62d0ca31-en>

5. ArcelorMittal (2022), ArcelorMittal halts production at its Ukrainian steelmaking operations, <https://corporate.arcelormittal.com/>

Маслов К.О.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ НАФТИ

Світовий нафтовий ринок наділений рядом специфічних характеристик, котрі суттєво відмінні від інших макроринків. Однією з таких є сама нафта - один з найзатребуваніших енергоресурсів зі стабільно високим попитом та з малим числом номенклатури замінників. Тому прогнозована відносно низька еластичність попиту на нафту та загострення боротьби на світовому ринку. Важливими характеристиками світового нафтового ринку є суттєві просторові диспропорції у покладах енергоресурсу та в об'ємах його споживання.

Одним з ключових компонентів моделі світового ринку нафти є ціноутворення головним принципом якого є класичний взаємовплив сумарного світового попиту на продукт і сумарної пропозиції. Відповідно до неокласичної економічної теорії (на підставі якої ми вирішили аналізувати модель світового нафтового ринку) на конкурентному ринку попит є обернено пропорційний до ціни, в той час коли пропозиція прямо пропорційно залежна. Отже, з ростом цін пропозиція теж росте, а попит

спадає. У випадку присутності на ринку монополії така залежність стає зворотною. Тобто ріст цін стимулює ріст пропозиції [1].

Ключовою гіпотезою дослідження є твердження, що світовий нафтовий ринок конкурентний за структурою і, відповідно, пропозиція перебуває в прямій залежності від цін на сирий енергоносіє. Взаємозалежність ціни та об'ємами виробництва на світовому конкурентному ринку прослідковується в короткостроковому періоді, а лаг реакції незначний. За результатами дослідження Когут О.І. індекс обчисленої вченою логарифмічно-лінійної динамічної моделі визначає еластичність об'ємів виробництва за наступними факторами: ціна поточного року та двох попередніх років; виробничі потужності та об'єми виробництва за два попередні роки. Аналізуючи розрахунки Когут О.І. на базі статистик Стюдента стає зрозуміло, що всі змінні є вагомим чинниками впливу на загальний об'єм виробництва. У випадку коли еластичність об'ємів виробництва за технологічними потужностями рівна 0,57 це демонструє суттєву залежність видобутку від поточних технологічних потужностей. Відповідно, при зростанні технологічних потужностей на 10% об'єми виробництва зростуть тільки на 6% [1, с. 54]. Отже, можна зробити висновок, що виробничі технологічні потужності використовуються не в повній мірі. При діючій монополізації світового нафтового ринку такі результати закономірні. Недовикористання потужностей виробництва, крім цінових чинників (утримання ціни на світовому ринку шляхом зменшення об'ємів) пояснюється, в тому числі намаганням наростити ефективність технологій та мінімізувати затратність.

Пропозиція нафти на міжнародному ринку за період 2018-2022 рр. сумарно зросла майже на 3 млн. брл./дн., навіть попри те, що впродовж 2022 року її обмежували геополітичні події у Східній Європі (російська військова агресія відносно України ще від 2014 року), а також політика Китаю щодо нульового поширення Covid-19. Рівень пропозицією нафти на світовому

ринку зріс наприкінці 2022 року здебільшого завдяки подоланню пандемії [2, с. 23].

Фактичний рівень цін і рівень цін, що мав місце в 2022 році, не впливає на поточний об'єм виробництва. Суттєвим лишається рівень цін, котрий був у 2019 році. Отже, відповідно до неокласичної економічної теорії, світовий нафтовий ринок не є досконало конкурентним. Підтверджує неекономічну реакцію нафтового ринку відсутність впливу цін на об'єми пропозиції. Залежність загального об'єму виробництва нафти від об'ємів 2021-2022 рр., а також від цін, які були тоді зафіксовані доводить існування довгострокової стратегії. Наявність такої стратегії спричинена стійкістю попиту [3].

Ключовими гравцями на світовому ринку нафти є ОПЕК та США, котрі задають тренд пропозиції. Це чітко видно на графіку рис. 1 — крива пропозиції США повторюється глобально кривими пропозиції країнами не членами ОПЕК впродовж останніх дванадцяти років. Тобто за представлений

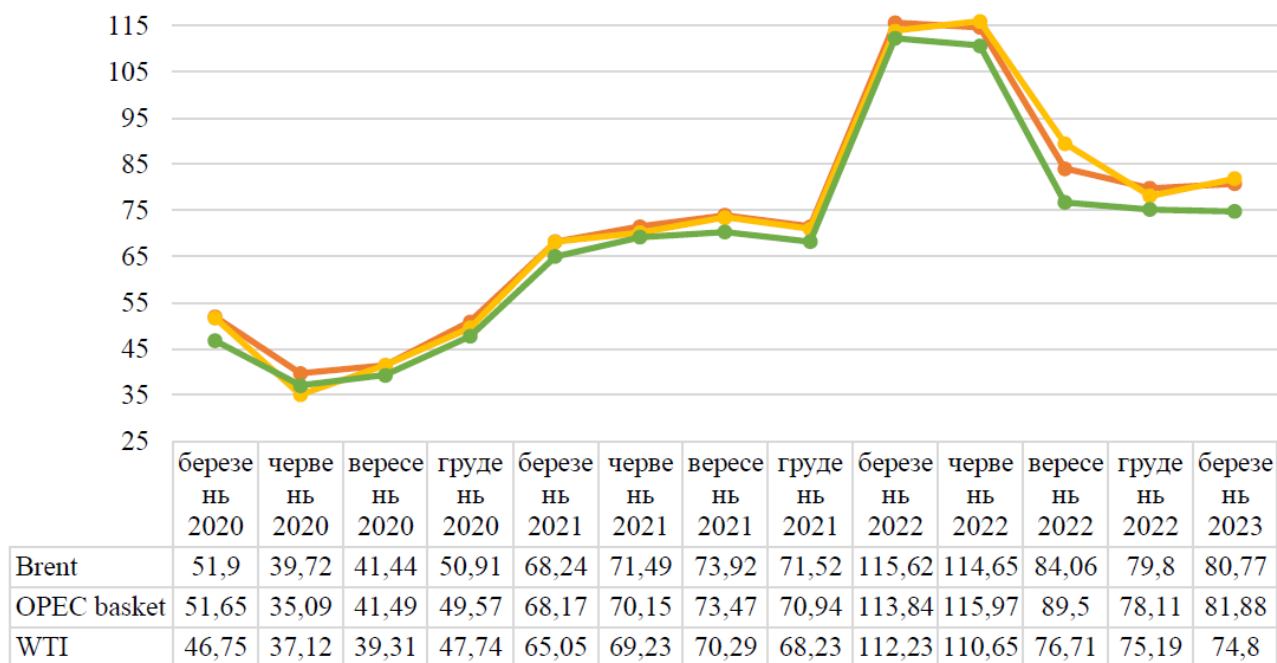
на **Вплив США на динаміку зростання пропозиції нафти країнами не членами ОПЕК**

період з року в рік динаміка пропозиції нафти США на світовому ринку була визначальною для експорту країн не членів ОПЕК [3].

Рис. 1. Вплив США на динаміку зростання пропозиції нафти країнами не членами ОПЕК за період 2010-2022 р. [2]

Ключовою характеристикою світового ринку нафти є динаміка росту цін, зокрема на такі еталонні марки нафти, як Brent та WTI впродовж періоду

2020-2023 рр. (рис. 2), коли ціни коливались в екстримальних для ринку умовах – від піку пандемії Covid-19 в 2020-му році до другого року війни в Україні. Ціни сягли відмітки “bottom” в червні 2020-го року та пікових позначок в березні-червні 2022-го року. В травні 2023 року ціна на нафту марки Brent становила 79,31 дол. США за барель проти 75,66 дол. США за нафту марки WTI і 80,03 дол. США за барель кошика ОПЕК (рис. 2). Вказані марки разом з кошиком ОПЕК - це основні цінові орієнтири для трейдерів нафти у світі. У березні 2022 року внаслідок російсько-української війни ціни на нафту злетіли до максимумів, яких не було з 2008 р. Зменшення, яке спостерігається з серпня, відображає невизначеність ринку через глобальну рецесію, що насувається [2].

Рис. 2. Динаміка росту ціни на нафту в дол. за 2020-2023 рр. [2]

Проблемою дослідження моделей світового нафтового ринку є виявлення чинників впливу на індекс еластичності та на еластичність сирової нафти загалом, яка зумовлена тим, що нафта як продукт немає рівноцінного замітника. В незначній мірі його роль відіграє альтернативна енергетика.

Тенденція активного та динамічного розвитку та застосування альтернативної енергетики в перспективі суттєво вплине на коливання світових цін на нафту, тому економічний, політичний та дипломатичний вплив країн-експортерів нафти і нафтопродуктів знизиться.

Список літератури:

1. Когут О.І. Економічний аналіз монополізації світового ринку нафти: дис. канд. екон. Наук: 08.00.02. Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. - Львів, 2015. 191 с.
2. Kolaczowski M. How does the war in Ukraine affect oil prices? *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/03/how-does-the-war-in-ukraine-affect-oil-prices>.
3. OPEC Annual Statistical Bulletin 2023. 58th edition. 96 p. URL: <https://asb.opec.org/index.html>.

Добридень Д.Р.

СТРАТЕГІЯ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАРУБІЖНИЙ ТОВАРНІЙ РИНОК

В умовах глобалізації та постійних змін на світових ринках стратегія виходу українських компаній на зовнішні ринки стає однією з ключових складових їхнього успішного бізнесу. Посилення конкуренції, швидкий технологічний розвиток і необхідність диверсифікації та розширення ринкових можливостей змушують компанії ефективно впроваджувати стратегії, спрямовані на подолання національних кордонів.

Успішна експансія на міжнародні ринки визначає конкурентоспроможність компанії та може визначити її подальший розвиток. Українські компанії мають унікальні можливості та переваги для виходу на зовнішні ринки, такі як висококваліфікована робоча сила, доступ до природних ресурсів та стратегічне розташування. Проте ефективна стратегія виходу вимагає цілісного підходу, який враховує особливості глобального бізнес-середовища та адаптується до змін у попиті та конкуренції.

Більшість українських компаній обирають конкурентні стратегії відповідно до ситуації, що призводить до частоті зміни стратегічного напрямку та ускладнює досягнення стабільної роботи та розвитку бізнесу. У багатьох українських компаніях відсутність процесів планування та стратегічного навчання, у тому числі конкурентних стратегій, послаблює їхню конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародному ринках і загрожує їхньому майбутньому.

У бізнесі, що розвивається, завжди будуть моменти, коли обмеження внутрішнього ринку, політичні чи економічні умови вимагатимуть брати до уваги міжнародні ринки. Особливо актуальна ця проблема в Україні, де економічні труднощі, застаріле обладнання, невідповідність продукції міжнародним стандартам, застарілі технології перешкоджають виходу компаній на міжнародний ринок.

Незважаючи на ці виклики, деякі українські компанії вже мають конкурентоспроможні продукти та послуги, які не тільки задовольняють внутрішні потреби, але й мають експортний потенціал. Такі компанії демонструють потенціал виходу на глобальні ринки навіть за обмежених умов.

Стратегія - це система дій, спрямованих на ефективне використання ресурсів компанії для досягнення визначених цілей. Розробка стратегії означає розгляд можливостей, що постають перед компанією, і створює план досягнення її цілей [1, с.88-89].

Стратегія виходу компанії на зовнішній ринок — це система конкурентної поведінки та стратегічного планування. Вона прагнуть досягти довгострокового успіху шляхом розширення бізнесу та доступу до нових ринків збуту. У міжнародному бізнесі виділяють три основні групи глобальних стратегій виходу на зовнішні ринки: інтернаціоналізація, сегментація та диверсифікація [1, с.88-89].

Стратегія інтернаціоналізації передбачає розширення на нові закордонні ринки, включаючи експорт не лише товарів, але й капіталу. Це може включати створення підприємств за кордоном, які виробляють товари безпосередньо в країнах-імпортерах, обходячи торгові обмеження та використовуючи переваги доступної робочої сили та місцевих ресурсів [2, с.182-184].

Стратегія сегментації, натомість, визначається поглибленням проникнення на ринок шляхом надання товарів та послуг, які відповідають потребам всіх груп споживачів. Ця стратегія включає в себе вивчення різних аспектів ринкового попиту, включаючи макросегментацію (ідентифікацію "ринків товару") та мікросегментацію (виявлення "сегментів" споживачів всередині кожного ринку).

В процесі сегментації використовуються різні принципи, такі як географічний, психографічний, поведінковий та демографічний. Міжнародна сегментація може мати три підходи: ідентифікація кластерів країн із схожим попитом, виявлення сегментів, присутніх у багатьох країнах, та виходження на різні сегменти в різних країнах з одним і тим же товаром [7, с.23-24].

Стратегія диверсифікації передбачає розширення виробництва на нові товари, ринки та види послуг. Це не лише означає розширення асортименту товарів, але й включає розширення підприємницької діяльності на нові області, які не пов'язані з основними видами діяльності фірми. Стратегія диверсифікації передбачає розробку нових видів продукції одночасно з освоєнням нових ринків [7, с.23-24].

Таким чином, створення ефективної стратегії для підприємства на міжнародному ринку перш за все залежить від чіткого і правильного визначення цілей і завдань для кожного окремого сегмента цього ринку. В умовах глобальної конкуренції, що включає різні галузі, компаніям варто систематизувати та класифікувати стратегії управління зовнішньоекономічною діяльністю. До таких стратегій належать

франчайзинг, експортна стратегія та глобальна стратегія. Однак, з точки зору успіху міжнародного бізнесу, дуже важливо визначити базову стратегію, яка визначає специфіку продукції, що виводиться на міжнародний ринок. Також важливо розглянути альтернативні продуктові стратегії, які включають існуючі та нові продукти для різних ринків. Ці альтернативні продуктові стратегії включають стратегію проникнення на ринок, стратегію розширення ринку, стратегію розробки нових продуктів і стратегію диверсифікації. Кожен з них потребує ретельного аналізу та адаптації до конкретних умов ринку та потреб клієнтів. Кожна з них вимагає ретельного аналізу та пристосування до конкретних умов ринку і потреб споживачів.

Список літератури:

1. Ащаулов В. В. Особливості формування маркетингової стратегії підприємства в умовах конкурентного ринку / В. В. Ащаулов // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво . - 2020. - № 1. - С. 88-91.
2. Ільчук П. Г. Дослідження впливу факторів внутрішнього характеру на формування маркетингової стратегії інтернаціоналізації підприємств / П. Г. Ільчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер : Економіка . - 2020. - Вип. 4. - С. 181-187.
3. Подольна В. В. Сутність та особливості класифікації маркетингових стратегій розвитку підприємств / В. В. Подольна, І. В. Семенюк // Економічний простір . - 2020. - № 72. - С. 230-239.
4. Коц А. І. Етапи розроблення маркетингової стратегії для підприємства / А. І. Коц // Управління розвитком . - 2020. - № 12. - С. 144-146.
5. Корж М. В. Стратегії міжнародного маркетингу в умовах глобалізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.02 / М. В. Корж ; Донец. нац. ун-т. - Донецьк, 2017. - 38 с.
6. Касян С. Я. Маркетингова взаємодія підприємств у площині глобальних інформаційних потоків / С. Я. Касян // Вісник Національного

університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку . - 2019. - № 748. - С. 160-166.

7. Імнадзе І. Н. Маркетингові аспекти міжнародної діяльності підприємства / І. Н. Імнадзе // Управління розвитком . - 2020. - № 12. - С. 23-24

8. Денерт А. О. Вибір маркетингової стратегії діяльності підприємства у міжнародному середовищі / А.О.Денерт // Наука. Майбутнє: досягнення та перспективи. – Запоріжжя, 2020. – С. 52–53.

Левченко С.Т.

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансовий ринок України – це найбільш чуттєвий та вразливий сектор економіки. Він потребує змін з урахуванням сучасних реалій та особливостей розвитку світового фінансового ринку. Модернізація правил функціонування ринку має створити сприятливі умови для запровадження необхідних новацій.

Процес реструктуризації фінансового ринку визначається необхідністю створення стабільного конкурентоспроможного фінансового середовища з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового фінансового ринку.

1. Інтеграція в міжнародні фінансові організації. Україна виходить на новий етап співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема Міжнародним валютним фондом та Світовим банком. Це відкриває можливості для отримання додаткових фінансових ресурсів, які можуть бути використані на цілі модернізації економіки та покращення інфраструктури ринку. Паралельно, така інтеграція підвищує довіру міжнародної спільноти до економічних реформ та стабільності країни.

2. Розвиток фінтех-індустрії. Фінтех-інновації стають каталізатором для змін у фінансовому секторі України. Запровадження сучасних

технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та інші, дозволяє покращити доступність фінансових послуг для населення та бізнесу, зменшити витрати та підвищити швидкість фінансових операцій. Фінтех стає одним із ключових чинників конкурентоспроможності фінансового ринку України.

3. Стійкість фінансового сектору. В умовах глобальних економічних турбуленцій стійкість фінансового сектору стає пріоритетом. Україна зосереджує увагу на вдосконаленні нагляду за фінансовими установами, запровадженні механізмів регулювання та забезпеченні фінансової безпеки країни.

4. Роль криптовалют та блокчейн-технологій. Враховуючи динаміку розвитку криптовалют та блокчейн-технологій, Україна досліджує можливості їхнього використання в фінансовій сфері. Впровадження цих технологій може полегшити трансграничні операції, підвищити прозорість фінансових процесів та забезпечити високий рівень кібербезпеки.

5. Стратегії залучення інвестицій та ринкова конкурентоспроможність. Україна активно розробляє стратегії залучення інвестицій, включаючи створення сприятливого інвестиційного клімату, спрощення податкового та регуляторного середовища. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку, а також залученню іноземних інвесторів, що позитивно впливає на розвиток фінансового сектору та економіки в цілому.

Суттєвий вплив на фінансовий сектор загалом та фінансовий ринок зокрема чинить війна в Україні. З початку війни в Україні не було зареєстровано жодної нової фінансової установи, тоді як ринок покинуло чимало гравців [7, 8].

Рік початку війни в Україні став не лише переломним для українського фінансового ринку, а й роком перевірки світової фінансової системи на

предмет її стійкості, гнучкості, адаптивності, швидкості реагування на нові виклики, здатності до запровадження нововведень.

Відповідями на нові непрості виклики на вітчизняному фінансовому ринку стали: віртуалізація послуг через кооперацію з FinTech-компаніями; вимушений перехід та неминучість сприйняття нових онлайн пропозицій фінансовими посередниками; диверсифікація та хеджування заощаджень через конвертацію їх у “валютоєквівалентні” вклади та криптовалюти; модифікація мобільних банківських додатків [6].

Зусилля країни з інтеграції в міжнародні фінансові структури, активне впровадження фінтех-інновацій, а також зміцнення фінансової стійкості створюють образ нового, відкритого та конкурентоспроможного фінансового сектору. Попри всі виклики, що постали перед Україною, ми віримо в успішне впровадження прогресивних нововведень, що неминуче відкриє шлях не лише до успішного розвитку країни, а й зміцнення світового фінансового ландшафту в цілому.

Список літератури:

1. "International historical experience of postwar economic reconstruction: lessons for Ukraine. URL : <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Mizhnar-istor-dosvid-povojen-rekonstrukcii-uroky-dla-Ukrainy.pdf>.
2. "The international dimension of Ukraine's economic recovery". URL : <https://www.economicsobservatory.com/rebuilding-ukraine-how-will-policy-makers-shape-the-country-after-the-war>.
3. Ukrainian recovery digest together by KSE institute. URL : <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/05/KSE-Digest-May.pdf>.
4. Фінансовий ринок України: сучасний стан основних сегментів. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/92.pdf.
5. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL : <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/develop-strategy2023>

6. Кравчук Н., Луцишин О. Фінансовий ринок України під час війни: реалії функціонування. URL : <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1564>.

7. Огляд небанківського фінансового сектору: вересень 2022 року. Національний банк України. 6 вересня 2022. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-nebankivskogofinansovogo-sektoru-veresen-2022-roku>.

8. Огляд банківського сектору: серпень 2022 року. Національний банк України. 16 серпня 2022. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2022-roku>.

Чухно К.С.

ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВІ ІНСТИТУТИ У СВІТОВІЙ ІНСТИТУЦІЙНО-РЕГУЛЯТОРНІЙ СИСТЕМІ

Фінансові інститути відіграють важливу роль в будь-якій економічній системі, перерозподіляючи ринковий обіг капіталу, сукупної доданої вартості та фінансового капіталу, підтримання рівня стабільності фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, кредитування та фінансування економічних операцій. Дивлячись з боку світової економіки, міжнародні фінансові інститути посідають важливе місце в реалізації реформування державних перетворень [1], саме через це науковці так пристально звертають свою увагу на проблематики в їх роботі.

Функції глобальних фінансових інститутів можна об'єднати в такі групи: Фінансово-кредитні, консалтингово-інформаційні, моніторингово-регуляторні, науково-аналітичні, інфраструктурно-ресурсні. Існує два види ГФІ такі як універсальні та регіональні. Універсальні інститути, які ще називають мегарегуляторами фінансової системи, здійснюють регулювання валютно-кредитних відносин у всесвітній економіці, тим самим вносять великий внесок в глобалізацію фінансових відносин. Регіональні ГФІ, або банки розвитку, стимулюють збільшення процесів економічної інтеграції,

використовуючи методи пов'язані з фінансування проектів економічного реформування країн або груп країн у окремих регіонах світу[2].

Також існує ряд інших багатосторонніх банків розвитку, таких як: Міжнародний фонд розвитку сільського господарства, новостворений Азійський банк інфраструктурних інвестицій, Ісламський банк розвитку, Європейський інвестиційний банк, до кожного з них входить обмежена кількість учасників.

Розглянемо основні напрямки співпраці ГФІ з державними урядами, на прикладі універсальних глобальних фінансових інститутів МВФ та Групи Світового банку. МВФ організовує свою діяльність орієнтуючись на три основні напрямки:

- 1) Нагляд за валютною політикою країн-членів;
- 2) З метою сприяння платіжного балансу країн-членів надання їм тимчасової фінансової допомоги;
- 3) Шляхом підтримки інститутів та формування бази знань, надають технічну допомогу та заохочення до підготовки кадрів.

Відмінність МВФ від банків розвитку в тому, що вона надає кредитування на конкретні проекти, тобто держава звертається до Фонду з конкретною проблемою (потенційною або фактичною) для підтримання платіжного балансу, що може проявлятися в дефіциті фінансування в наявних умовах для покриття чистих міжнародних платежів при цьому збереженні резервів у майбутньому в належній кількості. Завдяки ресурсам МВФ, що забезпечать резервні можливості для полегшення реформ та стабілізаційних заходів, що здійснює держава для відновлення активного економічного зростання та подолання проблем в платіжному балансі.

Для більш гнучкого реагування на потреби країн-членів МВФ, що спровоковані економічними та соціальними аспектами, розроблені та адаптовані різні типи кредитування. МВФ реалізує два види кредитування: пільгове кредитування, що орієнтоване на країни з найменшим рівнем

розвитку та нульовою ставкою та непільгове кредитування, для країн, що розвиваються [3].

Другою універсальною ГФІ та не менш важливою, що має універсальний та міжнародних характер, є Група Світового банку. Головний напрямок діяльності Банку спрямований на подолання бідності на планеті та підтримку соціально-економічного розвитку. Якщо розглядати в загальному то діяльність Групи Світового банку направлена на три основні напрямки:

1) Заходи для розвитку економічного та соціального зростання в країнах, що розвиваються.

2) Подолання бідності та голоду, досягнення завдань та цілей сталого розвитку.

3) Відповідно до цілей, що були встановлені в Паризькій кліматичній угоді, це перехід та переорієнтація на альтернативні види енергетики та зменшення викидів в навколишнє середовище.

Отже, ГФІ визначаються як невід'ємна складова світового господарства. Їхні функції включають не лише роль надійного та привабливого джерела короткострокового чи довгострокового кредитування для соціально-економічного розвитку країн різного рівня добробуту, але й ключове виконання регулюючих функцій у світовій валютно-фінансовій системі на універсальному чи регіональному рівнях. ГФІ також служать форумом для обговорення актуальних питань глобальної фінансової архітектури, надають інформаційно-консультативну та технічну допомогу країнам.

Список літератури:

1. Хоружий С. Г. Основні поняття діяльності фінансових установ: зміст і значення. Вісник Університету банківської справи. 2016. №1-2. С. 41-46.

2. Rueckert Y. The Global Unions and global governance: Analysing the dialogue between the international trade union organizations and the international financial institutions. Economic and Industrial Democracy. 2021. Vol. 42 (3). P. 766-784.

3. Богдан Т. П. Регулювання боргових процесів на новому етапі розвитку світової фінансової системи. Вісник НБУ. 2010. № 8. С. 18-24.

4. Кожухова Т. В. Фінансування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку : монографія. Кривий Ріг: ФОП Чернявський Д.О., 2017. 336 с.

Кухар А.О.

МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

За останні роки, до початку повномасштабного вторгнення, економіка України, незважаючи на недоліки товарно-споживчої моделі розвитку, довела, що здатна витримати удар і адаптуватися до форс-мажорних обставин. З 2014 року українська економіка функціонувала в умовах гібридної війни між Російською Федерацією та Україною і, продемонструвавши відносну стабільність, швидко перейшла від фази кризи до фази відновного зростання. У 2016-2019 роках ВВП України зріс на 12% (у 2014-2015 роках він впав на 15,8%). З 2021 року до початку 2022 року економіка подолати наслідки триваючої пандемії COVID-19 і ще не повністю оговталася від шоку гібридної війни, розв'язаної Російською Федерацією у 2014 році [1].

До найефективніших урядових рішень можна віднести: програми підтримки бізнесу, ефективне управління державним майном та приватизацію. В результаті держава отримала десятки мільярдів гривень у вигляді дивідендів, понад 5 мільярдів гривень надійшло до державного бюджету за рахунок активізації приватизаційних процесів [2, с. 12].

У результаті Україна завершила 2021 рік із рекордним ВВП у \$200 млрд, \$6,7 млрд прямих іноземних інвестицій та зростанням експорту товарів і послуг на 34,7%. Усе це дало змогу покращити добробут населення – реальне зростання середньої номінальної заробітної плати штатних працівників склало 10,5%, загалом реальні наявні доходи населення зросли на 4,3%. Внаслідок розв'язаної Російською Федерацією повномасштабної війни в

економіці України відбулися зміни. Найбільший шок від масштабного вторгнення РФ на територію України стався в березні 2022 року. Мінекономіки, використовуючи непрямі методи розрахунку та інструменти моделювання, оцінило падіння ВВП у березні 2022 року в 47-50% (до березня 2021 року), що, за даними Держстату, призвело до падіння у 1 кварталі на 15,1%. Проте станом на середину травня 2022 року можна констатувати, що економіка України продовжує функціонувати, незважаючи на масштабні військові дії в країні. Проте станом на середину травня 2022 року можна констатувати, що економіка України продовжує функціонувати, незважаючи на масштабні військові дії в країні [3].

Україна має потенціал дати гідну відповідь на всі ці нові виклики, як старі, так і виклики на шляху інтеграції до ЄС. Весь період нашої боротьби за незалежність із втратами, яких ми зазнали: людей, виробництва, ринків збуту та традиційних партнерів, не зруйнував економіку України. Хоча ми втратили деякі наші традиційні переваги, ми отримали нові. Завдяки підтримці країн-партнерів Україна може досягти великих можливостей у процесі післявоєнної відбудови, трансформації та розвитку економіки: 1) приєднатися до ЄС, який може очолити зусилля з післявоєнної реконструкції України; 2) повна інтеграція України в ЄС, що може сприяти зміцненню стратегічної ситуації; 3) перспектива отримання значного фінансування реконструкції від країн-партнерів економіки України, що сприятиме вирішенню проблем модернізації промисловості, збільшення потужностей і зниження матеріало- і енергоємності виробництва; 4) високий рівень розвитку ІТ у широкому спектрі економічних напрямів і динаміки, зростання креативних індустрій, які мають високий додатковий мультиплікатор вартості; 5) заміщення окремих ніш, що належали Росії та Білорусі на зовнішніх ринках; 6) розвиток логістичних шляхів через західний кордон, розвиток транспортної логістики як альтернативи морським шляхам експорту поставки української продукції; 7) усунення технічних перешкод для

української продукції, імплементація acquis ЄС та укладення угоди про оцінку відповідності з ЄС та прийняття промислової продукції (ASAA); 8) інтенсивний розвиток промисловості на території Західної України; 9) експорт електроенергії до ЄС (через ENTSO-E); 10) досягнення енергетичної незалежності щодо газу та світлих нафтопродуктів; 11) розширення державних і міжнародних програм економічного розвитку (в ту тому числі створення мікрокредитних та грантових ліній); 12) поширення сучасних та екологічних технологій виробництва та господарювання компанії, включаючи МСП; 13) створення умов для появи нових підприємств, у тому числі через реалізацію творчого та підприємницького потенціалу; 14) підвищення мобільності робочої сили та багато іншого [4].

Отже, за умови належного планування Україна може змінити фокус і перетворити недоліки на можливості. Українським політикам слід зосередитися на зростанні продуктивності праці – і використовувати наслідки війни як можливість модернізувати економіку та державний апарат, зокрема запроваджувати низьковуглецеве виробництво, підвищувати енергоємність економіки та використовувати досягнення інформаційних технологій послуги. Іншими словами, мета полягає в тому, щоб за короткий проміжок часу досягти всіх тих структурних змін, які інші європейські країни зазнавали роками.

Список літератури

1. Беккер Т. Б., Айхенгрін Ю., Городніченко С., Гур'єв С., Джонсон Т., Милованов К., Рогофф і Б. Ведер ді Мауро. План реконструкції України. URL: <https://cepr.org/system/files>
2. Городніченко Ю. Відбудувати краще, ніж було: основні принципи відновлення України. Економічна правда. 2023. 14 с.
3. Пилипенко Я. Відбудова України після війни. URL: <https://ti-ukraine.org>

4. Богдан Т. План відновлення України: сильні та слабкі сторони.
URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan

Загірняк А.С.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Під впливом процесів глобалізації та інтернаціоналізації відбувається загострення конкуренції на міжнародних ринках. Таким чином задля збереження та зміцнення позицій, компанії постійно шукають шляхи для збільшення конкурентних переваг.

Конкурентні переваги компанії стосуються всієї системи створення цінності, яка повинна бути врахована в процесі виробництва та використання товару. Даний процес включає ланцюжки створення цінності як самого підприємства, так і його постачальників, торгових посередників, споживачів та клієнтів [1].

Варто зазначити, що відбувається збільшення ролі логістики в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємств. Логістичний сервіс став головним елементом формування маркетингової стратегії компанії за рахунок посилення взаємодії маркетингу та логістики. Крім того власне рівень забезпечення сервісу стає головним аргументом вибору споживача [2].

Розглядаючи ефективне управління логістичними процесами як засіб забезпечення конкурентоспроможності компаній, доцільно розглянути ТОВ «Фармасофт», одну з небагатьох українських компаній, що надає повний цикл 3PL послуг в галузі фармацевтики. В результаті дослідження тенденцій результативності, були виявлені тенденції щодо розвитку компанії та розроблено низку рекомендацій щодо варіантів розширення клієнтської бази та напрямів підвищення ефективності сервісної підтримки клієнтів підприємства.

Першою конкурентною перевагою для логістичних компаній, зокрема для компанії “Фармасофт”, може слугувати використання електромобілів. Купівля електромобілів призведе не лише до мінімізації транспортних витрат в процесі доставки вантажів, а й до зниження витрат на оплату праці, збільшення продуктивності, зменшення ризику втрати товарів та збільшення обсягів роботи.

До того ж активізується драйвер залучення нових клієнтів, за рахунок пристосування до політики ЄС в галузі автомобілебудування [3]. В перспективі новими клієнтами ТОВ “Фармасофт” можуть стати такі компанії, як “Bionorica Group”, “КРКА” та “PSI”.

Для практичної реалізації даної рекомендації доцільно для початку придбати щонайменше 3 електровантажівки Tesla Semi та встановити зарядні пристрої на території біля складського приміщення. Вартість реалізації проекту становить \$579 000 [4].

Другою конкурентною перевагою слугує запровадження системи керування транспортуванням (TMS). Логістичне програмне забезпечення допомагає забезпечити своєчасну доставку товарів шляхом оптимізації вантажів і маршрутів доставки, відстеження вантажів місцевими та глобальними маршрутами та автоматизації завдань, які раніше вимагали багато часу [5].

Для реалізації даної ініціативи компанії “Фармасофт” буде доцільно укласти договір з вендором, який вже створив власну цифрову платформу і просуває її як універсальне рішення для перевезень. Термін окупності інвестицій в систему TMS складає 3-6 місяців, за рахунок зниження витрат на паливно-мастильні матеріали на 10-30% та зниження витрат на утримання автопарку на 10-25%. Отже, дане рішення дуже швидко почне приносити прибуток.

Третя конкурентна перевага відображається в запровадженні системи управління складом (WMS). Вона дозволяє повністю відстежувати рух

товару від моменту надходження на склад, пакування, зберігання й аж до моменту коли він залишає склад для виконання замовлення [6].

Компанії “Фармасофт” на початковому етапі доцільно здійснити повну автоматизацію одного зі складів. В такому випадку, приблизна вартість реалізації рішення складатиме \$50 000. За даними Ukrainian Intelligent Systems (UIS), термін окупності WMS-системи складає від 6 до 12 місяців, а термін запровадження - від 4 до 8 тижнів.

Четвертою конкурентною перевагою виступає забезпечення прозорості ланцюга постачань [7]. За допомогою запровадження RFID-технології безконтактного обміну даними стане можливим відстеження переміщень об’єктів та автоматична ідентифікація для обліку [8]. Для реалізації RFID-технології необхідно запровадити облік товару за штрихованими кодами, забезпечити оснащення транспортних тар та самого транспорту RFID-мітками. Для компанії “Фармасофт” приблизна вартість реалізації проекту становить близько \$30 000. Період окупності проекту зазвичай складає від 3 до 5 років. Проте потенційні переваги щодо підвищення точності інвентаризації, зниження витрат та підвищення ефективності можуть переважити початкові інвестиції.

Отже, здійснивши дослідження управління конкурентоспроможністю підприємств, можна зробити висновок, що кожній компанії необхідно розробляти та впроваджувати власну комплексну систему заходів спрямовану на створення цінності для споживачів.

Крім того, конкурентні переваги можуть бути ефективними лише у разі їх постійного аналізу, модернізації та поліпшень. Підтримка даних переваг вимагає глобального підходу до розробки та впровадження стратегії. Компанія не зможе довго зберігати міжнародну конкурентну перевагу якщо не буде розширювати свої межі, пов'язані з перевагами у країні базування. Необхідно застосовувати глобальний стратегічний підхід, що доповнить

переваги на національному ринку і допоможе компанії компенсувати негативні впливи зовнішніх факторів.

Список літератури:

1. Prashant Gupta, Rajesh Kumar Jain, Upinder Dhar. Enhancing enterprise competitiveness: (marketing, people, IT and Entrepreneurship). India: Allied Publishers Pvt. Ltd., 2007. 647 p.
2. Douglas M. Lambert, James R. Stock, Lisa M. Ellram. Fundamentals of Logistics Management. USA: The McGraw-Hill Companies, Inc. 1998. 611 p.
3. Луценко І., Матіяш Д. Інноваційні технології в логістиці. Міжнародна науково-практична конференція “Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи”, 2023. – 293 с.
4. https://espresso.tv/news/2017/11/23/bilshe_platysh_dali_yide_mask_nazvav_ciny_na_novi_elektrovantazhivky_tesla - офіційний сайт “ЕСПРЕСО”.
5. <https://innovecs.com/blog/transportation-management-system/> - official website of “Innovecs” (a global digital transformation tech company).
6. Julia Rittenberg, Rob Watts. What is warehouse management system (WMS). Forbes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.forbes.com/advisor/business/software/what-is-wms/>.
7. What is Internet of things. IBM [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ibm.com/topics/internet-of-things>.
8. <https://systemgroup.com.ua/uk/rfid-identyfikaciya-v-logistyci> - офіційний сайт “Systemgroup”.

Іванченко О.Ю.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність застосування штучного інтелекту (ШІ) в системі управління підприємством визначається здатністю систем ШІ аналізувати великі обсяги даних, автоматизувати процеси та допомагати у прийнятті

рішень. Це сприяє оптимізації бізнес-процесів, підвищенню ефективності прийняття рішень, поліпшенню аналітики та звітності, підтримці клієнтського обслуговування, управлінню ризиками та сприяє інноваціям, що робить підприємство більш конкурентоспроможним.

Для побудови ефективної роботи підприємства необхідно впровадження інформаційних технологій та діджиталізації бізнес-процесів. Цифрові технології дозволяють автоматизувати процеси, спростити роботу з даними та покращити взаємодію з клієнтами. Штучний інтелект як складова цього процесу розглядається у форматі окремої підгалузі інформаційно-комп'ютерних наук, що створює системи для виконання завдань, які вимагають інтелектуальної активності [1].

Використання ШІ в системі управління підприємством включають наступні аспекти, які представлено на рис.1.

Рис. 1. Напрями використання штучного інтелекту в управлінні підприємством

Джерело: складено автором на основі [2]

Автоматизація бізнес-процесів через застосування ШІ представляє собою стратегічну управлінську парадигму, спрямовану на реалізацію різноманітних технологій та методів для систематичного вдосконалення та оптимізації менеджменту підприємством. Призначенням ШІ є автоматизація

унормованих обов'язків та оптимізація як виробничих, так і адміністративних процесів з метою підвищення продуктивності та зниження витрат.

У сфері аналітики та прийняття рішень системи ІІІ демонструють високу здатність до аналізу значних обсягів даних, надання прогнозів та наділення можливістю приймати науково обґрунтовані стратегічні та оперативні рішення.

Функціональність ІІІ в контексті керування взаємодією з клієнтами відкриває шлях до покращення обслуговування клієнтів шляхом використання персоналізованих рекомендацій, чат-ботів та інших інструментів, що підвищує рівень задоволення клієнтської бази.

Управління запасами та логістикою здійснюється за допомогою ІІІ, що дозволяє оптимізувати процеси управління запасами, прогнозувати попит та визначати оптимальні маршрути доставки, що сприяє підвищенню ефективності логістичного управління.

На відміну від цього, підвищення рівня безпеки і захисту корпоративної інформації та операцій досягається завдяки застосуванню ІІІ для виявлення та протидії кіберзагрозам.

ІІІ визначає новий рівень управління ризиками через використання алгоритмів машинного навчання для аналізу даних, ідентифікації потенційних ризиків та розробки стратегій їх управління.

Отже, використання штучного інтелекту в системі управління підприємством визначається його ключовим внеском у досягнення стратегічних цілей. Систематичне впровадження ІІІ призводить до помітного підвищення ефективності операцій, забезпечує раціоналізацію витрат та значний ріст конкурентоспроможності підприємства на ринку. Конкурентні переваги полягають у здатності швидко аналізувати великі обсяги даних, приймати обґрунтовані рішення та автоматизувати ключові управлінські процеси. Все це сприяє створенню гнучкого та інноваційного

бізнес-середовища, що адаптується до змін у внутрішньому та зовнішньому ареалах, щоб найкращим чином відповідати вимогам сучасного ринку. Підсумовуючи зазначимо, що впровадження ІІІ є стратегічною необхідністю для сучасних підприємств, орієнтованих на досягнення високих показників продуктивності та стійкості в умовах постійної динамізації бізнес-середовища та економічної турбулентності.

Список літератури:

1. Вербівська, Л. В. (2023). Застосування інструментів штучного інтелекту при управлінні конкурентоспроможністю підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління, (10). URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-04-06>
2. Семененко, Ю. (2023). Роль штучного інтелекту як фактору впливу на ефективність діяльності компанії. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 2(27-02), 52–60.

Касянчук К.О.

РОЗВИТОК ДВОСТОРОННІХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ З РЕСПУБЛІКОЮ ПОЛЬЩА

Сьогодні внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну, увага світової громадськості звернена не тільки до України, але і до всіх учасників врегулювання кризи. Серед останніх варто особливо відзначити Польщу, яка завжди брала активну участь у долі України. Тому, аналізуючи польсько-українські відносини, варто приділити увагу сучасному стану економічної взаємодії цих країн. [1, с.120].

Сучасні польсько-українські економічні відносини обумовлені багатьма факторами, насамперед необхідністю спільного забезпечення безпеки, розвитку торговельно-економічних зв'язків, вирішення проблеми економічної міграції, військового та транскордонного співробітництва. Від співпраці з Польщею багато в чому залежить членство України в ЄС і НАТО, розвиток її торговельно-економічних зв'язків [7].

З 2000 р. Польща займає одне з перших місць у списку зовнішньоторговельних партнерів України, яку польські економісти розглядали в якості доступного ринку збуту своїх товарів і послуг, усвідомлюючи, що тільки ефективні економічні зв'язки можуть стати запорукою нормалізації польсько-українських відносин. Економічне співробітництво Польщі з Україною в останні вісім років розвивалося не надто швидкими темпами. За своїми основними макроекономічними показниками в цей період Україна значно відставала від Польщі, що пов'язано з їх різними стартовими можливостями в постсоціалістичний період. Значну роль у розвитку економіки Польщі зіграло її членство в Європейському Союзі, завдяки якому вона стала частиною інтегрованої європейської господарської системи і з 2004 по 2023 рр. отримала фінансові субсидії в розмірі понад 237,8 млрд дол. США [6, с.12].

Водночас Україна в кризових умовах постійно залучала в національну економіку зовнішні запозичення. В результаті цих факторів Польща придбала рейтинг розвиненої країни, а Україна залишилася в групі країн, що розвиваються, займаючи за даними Світового банку за показниками ВВП в розрахунку на душу населення останнє місце в Європі з показником 4,534 дол. США, в той час як у Польщі цей показник дорівнює 18,321.3 дол. США [9].

Важливою основою для двостороннього співробітництва були енергетика і стратегічна сировина (нафта і природний газ), що викликано «дерусифікацією економіки» обох країн і відмовою від російських енергоресурсів. За видобутком вугілля Україна, що вважалася раніше одним з головних його постачальників на світовий ринок, відстала сьогодні від Польщі більш ніж в 6 разів. Станом на 2022 рік видобуток вугілля України становив 16,5 млн тонн, в той же час як у Польщі цей показник дорівнює 107,5 млн тонн. Навіть якщо брати до уваги об'єктивні обставини і ситуацію,

в якій перебуває Україна, Польща ще в 2013 році мала показники двічі більші, ніж Україна [8, с.39].

Економічному успіху Польщі сприяли багато інших факторів, зокрема, збільшення реального сектора і зменшення сфери послуг, переважний розвиток промислового виробництва, середнього і малого бізнесу, консервативність банківської системи, підвищення рівня конкуренції товарів і послуг. Польща відносно швидко здійснила економічну лібералізацію та інтегрувалася у світову економіку шляхом розширення міжнародної торгівлі, руху капіталу та робочої сили.

Україна подібних заходів не вжила і не до кінця провела необхідні структурні ринкові перетворення. За даними Державної статистики України, частка країн ЄС в українському експорті в 2021 р. склала 39,8%, в імпорті – 40,1%, в т. ч. частка Польщі – 8% і 6,9% відповідно. Разом із зростанням обсягів експортно-імпортних операцій, імпорт на Україні в останні роки постійно випереджав експорт, тому торговий баланс був негативним. Структура товарообігу України складалася з польського експорту залізничних локомотивів, продукції хімічної промисловості, сирої нафти, пластмаси, котлів та обладнання, продуктів харчування (овочі, м'ясо), виробів з дерева та паперу, а українського до Польщі – металургійної продукції, залізної руди, чорних металів, деревини, продуктів харчування, мінеральних добрив [3]. Згідно з інформацією посольства України в Республіці Польща, обсяг товарообігу між двома країнами в 2021 р. з урахуванням послуг досяг рекордного рівня – 11 млрд дол. США і українська економіка вперше зафіксувала позитивне сальдо в торгівлі з Варшавою. На початку 2022 р. Польща стала другим після Китаю торговим партнером України та увійшла до п'ятірки найбільших імпортерів української агропромислової продукції [4].

Під час польсько-українських міжурядових консультацій 1 червня 2022 р. у Києві сторони підписали договір про економічне співробітництво у сфері

інструментів підтримки торгівлі двох країн. Дана угода спрямована на розвиток двосторонньої торгівлі, збільшення експорту та імпорту. Вона встановлює відкритість торгового співробітництва, передбачає взаємне усунення торгових бар'єрів і обмежень у міжнародних розрахунках, визначає інструменти страхування поставок товарів. Польща також розглядала в якості свого пріоритетного завдання надання Україні допомоги у збільшенні українського експорту сільськогосподарської та продовольчої продукції на світові ринки, імпорту нею товарів першої необхідності. Польський уряд зацікавлений у безпосередній участі своєї країни у відновленні України, в першу чергу її виробничих потужностей, що передбачає доступ поляків до освоєння великих західних кредитів [4].

Таким чином, основою польсько-українських відносин є торговельно-економічне співробітництво, яке хоч і розвивається, все ще вимагає створення необхідної законодавчої бази для більш ефективної співпраці. Реально його можна розвивати тільки в мирних умовах і на основі двосторонніх домовленостей в економічній і зовнішньоторговельній сферах, які могли б стимулювати зростання товарообігу між країнами, підвищення конкурентоспроможності товарів і послуг за рахунок застосування високих технологій.

Список літератури:

1. Андрушків Б. М., Дейнега І., Владимир О.М., Павликівська О.І., Решетник В. Політичні реверанси з історико-претензійним забарвленням: Польща – Україна – Світова Спільнота. Галицький економічний вісник. 2018. № 1. С. 119-132.
2. Андрушків Б., Погайдак О., Кирич Н., Решетник В., Паляниця В. Взаємовідносини Україна – Польща – Росія в умовах гібридного міждержавного протистояння (Аналітика історичних поглядів на духовний, політичний та соціально-економічний розвиток добросусідських,

міждержавних відносин в умовах суспільної нестабільності). Соціально-економічні проблеми і держава. 2018. Вип. 2. С. 160–178.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення: 13.11.2023).

4. Посольство України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo>. (дата звернення: 13.11.2023).

5. Чеботарьов Є. В., Чеботарьов В. А. Польща, Литва, Україна: національні ділові культури як детермінанта інтеграції на європейських і світових ринках. Галицький економічний вісник. 2020. № 2. С. 279–288.

6. Elżbieta Kawecka-Wyrzykowska, Witold M. Orłowski, Walenty Poczta, Robert Azembski Polska w Unii Europejskiej. Bilans korzyści. 2023. С. 7 – 22. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: http://przyjaznykraj.pl/wp-content/uploads/2023/10/Raport_Polska-w-UE_Fundacja-Przyjazny-Kraj_QT_06102023.pdf. (дата звернення: 13.11.2023).

7. Koval N. Jaka przyszłość czeka relacje polskoukraińskie oprócz historycznych sprzeczek? Perspektywa polska. 2018. URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/perspektywa_polsko-ukrainska.pdf. (дата звернення: 13.11.2023).

8. The Energy Institute Statistical Review of World Energy С. 39 – 42. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: https://www.energyinst.org/_data/assets/pdf_file/0004/1055542/EI_Stat_Review_PDF_single_3.pdf. (дата звернення: 13.11.2023).

9. World Bank Open Data [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <https://data.worldbank.org>. (дата звернення: 13.11.2023).

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ПО SCRUM: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Scrum є однією з найпопулярніших методологій, що відноситься до сім'ї Agile. Цей підхід першочергово був застосований в проєктах з розробки програмного забезпечення, однак набув популярності в абсолютно різних сферах діяльності.

Особливості проєктів, яким підійде методологія Scrum:

- співробітники мають тісні робочі взаємини з безпосереднім особистісним спікуванням;
- прогрес в роботі може відбуватися через короткострокові, повторювані, поступові зусилля;
- команди можуть самоорганізовуватися щодо того, коли і які компоненти роботи виконувати [1, с.152];
- на старті проєкту є лише загальне уявлення про його результат;
- зацікавлені сторони та/або замовник потребують або хочуть залучення на кожному етапі [2, с.44];
- має значення швидкість реалізації проєкту;
- бюджет є чітко обмеженим.

Scrum характеризується залученістю до проєкту Scrum-майстра (це людина, що дуже добре розуміється на методології, навчає членів команди принципів Scrum та допомагає їм позбавитися всього, що затримує процес) та власника продукту (це людина, що володіє баченням кінцевого результату роботи, відповідає за визначення пріоритетів та вимог до кінцевого продукту) [3]. Складно знайти більш клієнтоорієнтований підхід, тому що при використанні методу Scrum клієнт («власник продукту») постійно стежить за проєктом на різних стадіях виконання, що сприяє отриманню бажаного результату і максимально знижує ризик взаємонепорозуміння клієнта і компанії [2, с.44]. Команда має складатися з вмотивованих та кваліфікованих людей, що слідують єдиній меті та здатні

самоорганізовуватись і самостійно приймати рішення. Найефективніше працюють команди від 5 до 7 людей [2, с.44].

Зараз все частішою є практика залучення Subject Matter Experts (SMEs) в проєкт для забезпечення якості та успішності проєкту. SMEs мають спеціалізовану експертизу і знання в конкретних областях управління проєктом, і їхні внески можуть бути вирішальними для досягнення проєктом успіху. Якщо компанія прагне успішності та вдосконалення у веденні проєктів, то SME може в цьому допомогти, пояснивши точково шляхи вдосконалення.

В основі філософії Scrum лежить реалізація роботи в межах спринтів — коротких ітераційних періодах, під час яких розробляються функціональні частини продукту [3]. Зазвичай тривалість такого періоду 2-4 тижні, адже за цей час вже можна побачити певні досягнуті успіхи функціоналу. Обсяг завдань для кожного спринту визначаються на спільній зустрічі команди. Наступною активністю, що є характерною саме для Scrum, є щоденний стендап — коротка зустріч команди щодня, в той самий час. За Дж.Сазерлендом всі учасники мають коротко відповісти на наступні запитання:

1. “Що ви робили вчора, щоб допомогти команді завершити спринт?”
2. “Що ви робитимете сьогодні, щоб допомогти команді завершити спринт?”
3. “Чи є якісь перешкоди, що заважають вам чи команді досягти мети спринту?”[4, с.273]

Зустріч не повинна займати більше, ніж 15 хвилин.

Після завершення спринту необхідно провести огляд та ретроспективу спринту. В основі філософії Scrum є постійне вдосконалення роботи команди, покращення показників ефективності шляхом позбування перешкод, що можуть потенційно заважати команді працювати.

Базовими артефактами Scrum є:

- беклог продукту — список завдань, які потрібно виконати над продуктом. Беклог існує та розвивається протягом усього життєвого циклу продукту — це його дорожня мапа [4, с.270].
- беклог спринта — це список завдань, які команда обирає для кожного спринту.
- Scrum-дошка, що має три колонки “Виконати”, “Виконується”, “Виконано”. Історично завдання написані на стікерах, зараз же для цього існують програми. Команда переміщує завдання по Scrum-дошці в міру їх завершення.

Сучасні менеджери використовують деякі додаткові інструменти, що допомагають їх досягати ефективності в Scrum, зокрема:

Lesson Learned Register (реєстр вивчених уроків) — використовується для збору, документування та аналізу досвіду, набутого під час виконання проекту. Його основна мета полягає в тому, щоб визначити, які аспекти проекту були успішними, а які призвели до проблем або викликали вивчення [3].

Change Log — використовується для реєстрації та відстеження всіх змін, які вносяться в проєкт, продукт, систему або інший об’єкт. До його функцій можемо віднести: відстеження історії змін, підвищення якості і контроль змін, забезпечення комунікації і відповідальності, внутрішній контроль і аудит.

Висновок. Scrum є сучасною методологією, що часто використовується проєктними менеджерами, якщо проєкт потребує гнучкості та має реалізовуватися в умовах обмеженості ресурсів, і наразі існують деякі додаткові сучасні інструменти, що допомагають Scrum-майстрам в роботі, зокрема спеціальне програмне забезпечення, документація, що ведеться не для звітності, а з метою підвищення ефективності роботи. Все частіше практикується залучення SME.

Список літератури:

1. Філдінг П. Дж. Як керувати проектами : книга. Харків : «Ранок», «Фабула», 2021. 240 с.
2. Шевченко Н., Давиденко М. Особливості реалізації маркетингових проектів у системі проектного менеджменту. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2017. Екон. науки, № 47. С. 41–47. URL: <http://nv.knutkt.edu.ua/index.php/2306-4420/article/view/119880> (дата звернення: 10.11.2023).
3. PM&Leader School. *PM&Leader School by Stud-Point*. URL: <https://stud-point.com/calendar/pm-leader-school/> (date of access: 27.09.2023).
4. Сазерленд Дж. Scrum. Навчись робити вдвічі більше за менший час. 6-те вид. Харків : Книжк. клуб "Клуб сімейн. дозвілля", 2023. 279 с.

Назарець Я.С.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ SAMSUNG ELECTRONICS В КОНТЕКСТІ КОРЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Організаційна структура Samsung розроблена таким чином, щоб сприяти технологічним інноваціям в компанії. Samsung Electronics має продуктову, або дивізіональну, організаційну структуру. Організаційна структура за типом продукту визначає, які ресурси та бізнес-операції належать до якого сегменту на основі класифікації продуктів. Незважаючи на поділ за типами продуктів, корпоративна структура Samsung являє собою типову азійську ієрархічну модель [1].

Система ієрархії зверху вниз вже давно функціонує як ключова невід'ємна частина конфуціансько-орієнтованої корейської корпоративної культури у компанії, і викоринити цю ієрархію повністю буде неможливо: компанія наймає невеликий відсоток некорейців у Кореї, але працевлаштовує великий відсоток некорейців за межами Кореї. Південна Корея має один з найвищих у світі показників моноетнічності її населення: лише 2% населення

Кореї не є її корінними жителями. Власне, це і є основним свідченням самотності культури Samsung: протягом десятиліть єдиними працівниками, яких компанія наймала, були етнічні корейці. Зусиллям Samsung щодо залучення та утримання некорейських працівників перешкоджали культурна, соціальна та політична напруженість, яка посилювалася мовним бар'єром. Щоб допомогти асимілювати нових співробітників, Лі Гонхі – президент Samsung Group 1987-2008pp. – в 1997 році наказав створити в штаб-квартирі групи унікальний внутрішній підрозділ управлінського консалтингу – Групу глобальної стратегії (GSG – Global Strategic Group), яка підпорядковується безпосередньо генеральному директору. Її члени – некорейські випускники найкращих західних бізнес- та економічних програм, які працювали в таких провідних світових компаніях, як McKinsey, Goldman Sachs та Intel, – проводять у GSG два роки і зобов'язані вивчити елементарну корейську мову перед тим, як обійняти свої посади. У міру того, як все більше людей з GSG отримували призначення в SEC, їхнім корейським колегам доводилося змінювати свій стиль роботи і мислення, щоб пристосуватися до західних практик, повільно і неухильно роблячи середовище більш сприятливим для ідей з-за кордону [2].

Азійські компанії відомі своєю ієрархічністю, абсолютною і беззаперечною повагою до старших по віку/статусу/позиції, бюрократизованістю та колективним прийняттям рішень. Проте Самсунг відходить від такої парадигми і змінюється в кращу сторону, і цей прогрес відбувається у геометричній прогресії. Корпорація успішно ліквідовує свою багаторічну жорстку корпоративну структуру разом зі зміною керівництва, щоб впоратися зі зростаючою конкуренцією. Зараз стиль управління персоналом в корпорації є ефективним поєднанням типового японського та американського стилів управління. Вертикальна та горизонтальна диверсифікація Samsung Electronics, наголос на конкурентоспроможності виробництва та якості продукції, відкритий конкурсний набір на посади

початкового рівня, інтенсивне навчання співробітників для розробки стандартизованої робочої сили, суворі організаційна дисципліна та наголос на організаційній лояльності – все це про управління в японському стилі. З іншої сторони, часта реструктуризація, наголос на інноваційних можливостях (технології, бренд та дизайн), набір молодих талантів, відмінна компенсація на основі результативності та керівництво, що приймає ризики та ставить високі вимоги перед своїми підлеглими – це все характерно для американського менеджменту. Задля ефективного управління людськими ресурсами Самсунг скоротив свою внутрішню систему ранжування професіоналів з семи до чотирьох кар'єрних рівнів, а також скасував систему оцінювання, засновану на старшинстві. Тепер компанія заохочує всіх називати один одного англійськими іменами, щоб покращити їхні комунікативні навички та інтернаціоналізувати своїх людей. В рамках нової системи було створено новий підхід до оцінки ефективності роботи співробітників: співробітники, які є конкурентоспроможними і не мають дисциплінарних стягнень, будуть просуватися по службі незалежно від стажу роботи, що є кардинально новим кроком у розвитку Самсунгу як компанії зі специфікою азійського управління.

Яким би довгим і важким не був перехід Samsung на прозахідний вектор управління людськими ресурсами, щоб продовжувати неухильно рухатися вгору корпорації потрібно досягти вищого рівня різноманітності та децентралізації – корейському чеболю потрібно буде знайти нові моделі для нових практик, аби вийти за межі зони комфорту своїх нинішніх сильних сторін і впоратися з подальшими труднощами в контексті управління людськими ресурсами [3]. Це процес, за яким варто спостерігати не лише новому поколінню компаній з ринків, що розвиваються, але й корпоративним гігантам, які колись можуть досягти межі своєї здатності нав'язувати власну культуру решті світу.

Список літератури

1. Samsung's Organizational Structure & Its Characteristics (An Analysis). Samsung Electronics Company : веб-сайт. URL: <http://panmore.com/samsung-corporate-organizational-structure-characteristics-analysis>
2. Harvard Business Review – «The Globe: The Paradox of Samsung's Rise» : веб-сайт. URL: [The Globe: The Paradox of Samsung's Rise \(hbr.org\)](http://hbr.org)
3. Strategic analysis of Samsung. Samsung Electronics Company : веб-сайт. URL: <https://notesmatic.com/2020/09/strategic-analysis-of-samsung>

Романов А.В.

МІЖНАРОДНІ КОМПАНІЇ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Вивчення економіки країни в контексті міжнародного ринку неможливе без урахування впливу компаній, що діють на транснаціональному рівні. Міжнародні інвестиції та технологічний обмін, що пропонують ці компанії, сприяють не лише відновленню зруйнованої інфраструктури, але й підтримують довгостроковий розвиток. Це включає інновації, покращення бізнес-процесів, розширення міжнародних відносин, що відкриває нові можливості для експорту та залучення додаткових ресурсів. [1]

Однією з таких компаній є «METRO AG», один із найвідоміших фуд-ритейлів, чії філіали відкриті в Україні. «METRO AG» зіграла важливу роль у модернізації торговельного сектора України, принісши з собою новітні торговельні технології та практики управління. Інтеграція з такими партнерами, як HoReCa, допомогла впровадити стандарти якості та ефективності, що відповідають європейським нормам, в торгівлю України.

«METRO AG» розпочала свою діяльність в Україні в 2003 році. Зараз ритейл управляє 23-ма класичними центрами оптової торгівлі METRO Cash & Carry у Києві, Дніпрі, Одесі, Харкові, Львові, Кривому Розі, Полтаві, Вінниці, Запоріжжі, Чернівцях, Миколаєві, Рівному, Івано-Франківську, Маріуполі та

Житомирі; та 3-ма магазинами смарт-формату у Тернополі, Луцьку та Чернігові. За цей час відбулось безліч змін асортиментних позицій, що пов'язані з діяльністю підприємства. Також дана подія стимулювала власників малого та середнього бізнесу активно розширювати асортимент.

Сьогодні «METRO AG» інвестує в соціальні та екологічні проекти, що позитивно впливає на імідж компанії та підтримує сталий розвиток. Вони займаються зниженням вуглецевого сліду, підтримкою використання відновлюваних джерел енергії та зменшенням відходів, що відповідає глобальним тенденціям у бізнесі. [4]

Зараз діяльність міжнародних компаній на території України є потенційним чинником для відновлення стабільності економічної системи. Завдяки іноземним інвестиціям та підтримці, Україна може не лише відновити, а й модернізувати свою економіку. Не дивлячись на те, що іноземні транснаціональні корпорації зацікавлені у веденні бізнесу в Україні, вони стикаються з рядом перешкод: військові дії, непостійне та надмірне регулювання, брак стабільної стратегії та національного плану дій, недоліки в законодавстві, розмита правова система, нестабільність у економіці та політиці, обмежений купівельний потенціал українських споживачів, ускладнення у взаємодії із державними та приватизаційними органами. [2] Подолання та вирішення цих питань сприятиме активнішому інтересу до розміщення філіалів і дочірніх компаній таких корпорацій на території України. Основою забезпечення економічної безпеки країни в умовах міжнародної економіки є стабільна та цілеспрямована державна діяльність, спрямована на створення конкурентних переваг національної економіки у зовнішніх та внутрішніх ринках. Така діяльність вимагає глибокого аналізу та постійного удосконалення на основі наукових досліджень і підходів.

Такі глобальні мережі, як «METRO AG» є лідерами впливу міжнародної економічної діяльності на території України саме зараз. Специфіка фуд-ритейлу направлена на покращення сфери малого та середнього бізнесу, що

позитивно впливає на економіку, а також забезпечення населення продуктами першої необхідності в непрості часи. Залучення міжнародних компаній не лише сприяє прямому фінансовому інвестуванню, але й відкриває шлях для передачі технологій, управлінського досвіду та глобальних практик, що можуть значно підвищити ефективність місцевого бізнесу. «METRO AG» може потенційно скоригувати структуру малого і середнього бізнесу, підвищити рівень зацікавленості населення у відкритті нового бізнесу, що є важливим аспектом відбудови економіки держави.

Список літератури:

1. Македон В. В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України : веб ресурс. Режим доступу: <http://duan.edu.ua/uploads/vidavnitstvo-15-16/13503.pdf>
2. Терехов Є. М., Прокопенко О. В. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток національних економічних систем. Вісник Сумського державного університету: Сер. “Економіка”, 2010. № 1, С. 103-113.
3. Майстро С. Особливості розвитку національної економіки в умовах глобалізації. «Вісник ХПІ» № 1 (36) 2009, С 76 – 82.
4. METRO AG : веб-ресурс. Режим доступу: <https://www.metro.ua/about-metro>

Пачкаєва К.Д.

УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

В умовах прискорення глобальних трансформацій перед суб'єктами міжнародного бізнесу постає проблема постійного підвищення рівня власної конкурентоспроможності та завоювання нових ринків збуту. Одним із найбільш ефективних засобів досягнення даної мети є реклама, що поєднує найбільш суперечливі явища економічного життя будь-якого соціуму адже існує на перетині декількох різномірних сфер людської життєдіяльності, а

саме економіки та психології, економіки та етики, економіки та інформації. Сьогодні ефективна рекламна стратегія перетворюється на одну із ключових компонент успішного бізнесу. За сучасних умов господарювання, коли підприємства функціонують в умовах жорсткої ринкової конкуренції, а деякі ринки перетворилися на суцільні «червоні океани», рекламна діяльність як один із способів просування товарів (сервісів) до споживачів, набуває особливого значення, про що свідчить щорічне зростання рекламних бюджетів бізнесових структур. Організація рекламної діяльності в контексті міжнародного бізнесу потребує детального аналізу ринкової ситуації, вивчення культурних особливостей та розуміння запитів ринку. Також не менш важливою є вміння імплементувати на практиці ефективні маркетингові інструменти задля досягнення окреслених цілей та забезпечення належної конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Рекламна діяльність як показове явище сучасного комунікативного простору являє собою важливу сферу діяльності бізнес-структури. Вона інтегрується у життя сучасної людини-споживача, перебираючи на себе функції такого чинника, який не лише значною мірою визначає економічну сферу життя суспільства, а також відображає і формує масову свідомість і культуру.

Рекламна діяльність є діяльність підприємств, пов'язана із ідентифікацією цілей та потреб у створенні та розміщенні реклами для досягнення як стратегічних, так і поточних завдань розвитку підприємства або ж ринку. Рекламна діяльність являє собою комплекс процесів, таких як дослідження ринку збуту та з'ясування потреби в рекламі, вивчення наявних рекламних засобів та рекламної аудиторії, розробку стратегії та програми рекламної діяльності, створення рекламного продукту, його публікацію або демонстрацію у засобах масової інформації, вивчення ефективності реалізації рекламних акцій та рекламної діяльності в цілому. Організація рекламної діяльності підприємства може здійснюватися двома шляхами: перший -

створення компанією самостійних структур, які займаються виключно рекламною діяльністю; другий - виокремлення рекламної діяльності як вектору маркетингової діяльності фірми [1]. Кожен суб'єкт бізнесу, зокрема й міжнародного, самостійно визначає місце рекламної служби в організаційній структурі. Але, як свідчить бізнес-практика, найбільш поширеним є організація рекламної служби як складової відділу маркетингу.

Процес управління рекламною діяльністю підприємства починається з формулювання загальної цілі і місії діяльності компанії, надалі створюється бізнес стратегія і лише після формулюються маркетингові та рекламні цілі. Загальні плани підприємницької структури щодо реалізації рекламної діяльності виокремлюються у медіаплані, що включає у себе деталізований план із практичної реалізації, бюджету та кінцевої мети просування. А вся система організації управління рекламною діяльністю повинна бути спрямована на досягнення конкретних економічних результатів, що корелюють із стратегічними цілями підприємства. Маркетологи активно залучаються на стратегічному рівні в діяльність організації, надаючи інформацію про те, що варто виробляти, де його продавати, яким чином встановлювати адекватну ціну і як ефективно комунікувати зі споживачами [2].

Варто зазначити, що сьогодні у динаміці розвитку рекламних кампаній в міжнародному бізнесі спостерігається активний перехід від класичних форм рекламної діяльності до більш сучасних методів здійснення впливу на аудиторію споживачів. Виникнення та посилення даної тенденції обумовлено дією багатьох факторів, зокрема, розвитком інформаційних технологій та цифрових рішень, сучасним стилем життя людей, якісною зміною цінностей сучасного соціуму та ін. Сучасний підхід до рекламної діяльності підприємств, відомий як "розумний маркетинг", пропонує інтерактивні рекламні стратегії, які базуються на індивідуальних потребах і запитів

споживачів і використовують багатоканальні маркетингові рішення, включаючи соціальні медіа, блоги, Google Ads та телевізійну рекламу [3].

Таким чином, можна дійти висновку, що сучасний міжнародний бізнес переживає значні трансформації в результаті яких виникає об'єктивна необхідність розробки та практичної імплементації якісно нових підходів до забезпечення управління діяльністю підприємства. Ефективність його функціонування перебуває у значній залежності від реклами, яка сприяє розвитку суб'єкта господарювання, оскільки активізує його управлінську діяльність, спрямовану на ідентифікацію та врахування актуальних потреб та запитів різних суб'єктів ринку. З кожним роком роками рекламна діяльність підприємств набуває все значення як інструмент розвитку, і з часом ймовірно перетвориться на одну із головних компонент бізнес-процесу.

Список літератури:

1. Карпенко А.В. Сутність та місце реклами в діяльності підприємства в ринкових умовах/А. В. Карпенко, М. В. Хацер// Держава та регіони. - 2019. - №1. - С. 70-74.
2. Мазаракі А.А., Чаюн Т.І., Мельник Т.М. Міжнародний маркетинг: підручник. Київ. держ. торг. екон. ун-т. К., 2020. 306 с.
3. The History of Advertising Trust. URL: <https://www.hatads.org.uk/>

Подколзін М.О.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГ-МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КОМПАНІЄЮ

У сучасному бізнес-середовищі, що характеризується високим рівнем конкуренції, відбувається динамічний розвиток та стрімке поширення маркетингових технологій. Якщо для моделі бізнесу, який функціонував і в індустріальному суспільстві, маркетинг ототожнювався із однією із функцій компанії, то на сучасному етапі розвитку відбувається концептуальне становлення маркетингу як базис для формування і прийняття управлінських рішень. Притаманна минулому століттю основа бізнес-діяльності «зроби й

продай», у ХХІ столітті трансформується у «зрозумій та відреагуй». В умовах конкуренції маркетинговий менеджмент є визначальним фактором конкурентоспроможного розвитку підприємства, як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Інтегрування маркетингу у систему менеджменту компанії є результативною практикою багатьох прогресивних та успішних міжнародних компаній.

Першочергово ідея формування концепції маркетинг-менеджменту належить Фредеріку Вебстеру, який у 2005 році видав друком статтю про дисперсії маркетингових компетенцій [1]. Вже наступного 2006 року Філіп Котлер публікує дванадцять видань підручника «Маркетинг менеджмент», в якому представляє концепцію холістичного маркетингу, поєднавши в ній внутрішній, соціально відповідальний та інтегрований маркетинг, а також маркетинг взаємовідносин. Підтримав ідею становлення інтегрованого маркетингу В. Кумар, запропонувавши нову маркетингову парадигму, сутність якої полягає в тому, що маркетинг повинен перетворитись на інтегровану частину алгоритму процесу прийняття рішення в організації [2].

Відповідно до маркетинг-менеджменту відома раніше концепція «4Р» (продукт, ціна, просування, поширення) трансформується у «4Р» (люди (People), процес (Processes), програма (Programs), ефективність (Performance)). Тотальна автоматизація бізнес-процесів, бурхливий розвиток інформаційних технологій вимагають від бізнесових структур створення нових інформаційних систем, які б забезпечували якісний менеджмент бізнес-процесами, до числа яких також варто віднести процес створення цінностей, обслуговування споживачів, управління попитом. Основою для забезпечення інтеграції даних процесів повинен стати маркетинг-менеджмент, оскільки сучасна бізнес-спільнота усвідомлює той факт, що утримати старого клієнта дешевше, ніж залучити нового. В даному контексті зростає необхідність практичної реалізації концепції інтегрованого

маркетингу, який пронизує всю підприємницьку структуру: від кожного співробітника до кожного відділу, а також здатний забезпечити утримання споживачів завдяки їх залучення у процес взаємодії із компанією, наслідком чого є багаторазове збільшення отриманих з інформації знань, що полегшуватиме прогнозування тенденцій щодо ринку та зміни поведінки споживача (досягнення купівельного інсайту), забезпечуватиме управління лояльністю споживачів завдяки їх залученню у процес взаємодії із компанією. Зростання на ринку товарів із однаковими характеристиками та властивостями значно ускладнює вибір споживача. Першочерговим завданням маркетолога є випередження сьогоdnішніх (а ще краще завтрашніх) потреб та запитів клієнта шляхом його аналізу, а також забезпечення їх задоволення раніше за фірм-конкурентів. Сьогодні маркетологів необхідно залучати вже на стадії розроблення нового продукту, а не на стадії продажу готового (як було раніше та досить часто є поширеною і сучасною практикою українських компаній). Відповідно до сучасної концепції маркетинг-менеджменту змін зазнає ставлення до виробничих потужностей та основного капіталу компанії як такого. Адже у ХХІ столітті багатство фірми становлять не стільки величезні виробничі або ж фінансові ресурси, скільки наявність у компанії доступу до великих масивів інформації та здатності їх опрацьовувати, якості людських, інтелектуальних ресурсів та можливості використовувати орендовані потужності, що надає бізнесу гнучкість та адаптивність. Процес організації маркетингового менеджменту на підприємстві має складатися з послідовних етапів, реалізація яких направлена на забезпечення управління попитом потенційних споживачів та задоволення запитів та потреб ринку. В процесі формування системи маркетингового менеджменту на підприємстві необхідно ідентифікувати головні його принципи та функції маркетингового менеджменту, провести аналіз конкурентного середовища, в якому функціонує компанія, а також розробити алгоритм, відповідно до

якого буде формуватися менеджмент маркетинговою діяльністю. Імплементация в бізнес-практику компанії маркетингового менеджменту може стати надійним базисом для подальшого успішного її розвитку(отримання прибутку, збільшення обсягів збуту, збільшення частки ринку, посилення конкурентоспроможності тощо).

Таким чином, можна зробити висновок, сучасний маркетинг-менеджмент являє собою холістичний маркетинг, що спрямовано на співпрацю споживача та компанії. Успіх здобуде та бізнес-структура, яка креативно застосовуватиме маркетинговий менеджмент у своїй діяльності і перебуватиме у постійному пошуку нових способів адаптації до безперервно мінливих умов функціонування. Організація маркетинг-менеджменту в системі управління компанією дає можливість ефективно провадити свою бізнес-діяльність. Вдало побудований маркетинг-менеджмент здатен вивести компанію на лідируючі ринкові позиції на ринку та зайняти свою особливу нішу і впізнаваний імідж, виділяючи себе серед конкурентів.

Список літератури:

1. Вебстер Ф.Е., Малтер А.Дж., Ганесан С. Зниження та дисперсія маркетингової компетенції. Sloan Management Review. 2015. № 46. URL: <https://www.researchgate.net/publication/281506652> (дата звернення: 17.11.2023).
2. Кумар В. Еволюція маркетингу як дисципліни: що сталося і на що слід звертати увагу. Журнал маркетингу. 2015. № 79. С. 1–9.

Ртіщев М.Є.

ПРОЦЕДУРА РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМАТИКА

Інтелектуальний контекст міжнародного права має надважливе значення для стійкого розвитку унікальності компанії, яка працює над власною ідентичністю. Як малий, так і великий бізнес потребує гарантії стабільності

підґрунтя власних прав та закріплення за ними своїх інтелектуальних здобутків, що надає нові межі діяльності у відкритій та чесній конкуренції.

Щоб організація, яка має наміри виходу на міжнародний ринок, могла почувати себе вільно, вона має знати свої права. Вони дають їй силу впевненості у правоті дій, які спідкають кожну юридичну особу при намірі працювати не тільки на національному рівні. Права інтелектуальної власності мають таку ж саму силу, як і унікальність продукту, тому важливо розуміти, що геніальне виробництво, технології, сучасне обладнання та коштовні стартапи не допоможуть вижити на міжнародній арені без захисту себе, свого дизайну та винаходів. Зважаючи на це варто розглянути те, як захищати права на інтелектуальну власність, а саме процес реєстрації таких прав.

Процедура реєстрації прав інтелектуальної власності, таких як авторське право, патенти, товарні знаки відбувається за наступними кроками:

Перший крок - визначення, яке саме право інтелектуальної власності компанія бажає зареєструвати. Це може бути авторське право для твору, патент на винахід, реєстрація товарного знаку для бренду або реєстрація промислового дизайну.

Другий крок – збір документації. Наприклад, для авторського права це може бути текст твору або зразок дизайну, а для патенту - опис винаходу. Потрібно ґрунтовно підготувати ці документи відповідно до вимог законодавства. Важливо розуміти, яка саме документація повинна бути, тому не цілісний список може ввиглядати так:

- Заява. Зазвичай потрібно подати письмову заяву, в якій зазначаються ваші особисті дані або дані юридичної особи, яка подає заявку, і повний опис об'єкта інтелектуальної власності, який ви бажаєте зареєструвати.

- Опис інтелектуального об'єкта. В залежності від виду інтелектуального права, ви повинні надати детальний опис і характеристики інтелектуального об'єкта, який ви бажаєте зареєструвати. Наприклад, для

патенту це може бути технічний опис винаходу, а для товарного знаку - опис товару чи послуги, яку планується захищати.

- Зразки чи зразки робіт. Для деяких видів інтелектуальної власності, таких як промисловий дизайн або авторське право, може бути потрібно подати фізичні зразки або зразки робіт. Це може включати фотографії, малюнки, текстові зразки тощо.

- Докази авторства чи права винахідника. Для авторського права може бути корисним мати докази про ваше авторство, наприклад, документи, які підтверджують дату створення твору. Для патенту може бути необхідно представити докази права на винахід.

- Повноваження (для юридичних осіб). Якщо юридична особа подає заявку, може знадобитися документ, який підтверджує повноваження її представника на подання заявки.

- Оплата збору. Для реєстрації права інтелектуальної власності зазвичай потрібно сплатити відповідний збір або плату, яка варіюється в залежності від країни та виду права [1].

Це дуже загальний перелік документів, і для конкретного випадку реєстрації права інтелектуальної власності можуть бути додаткові вимоги та документи. Рекомендується звертатися до офіційних органів інтелектуальної власності в країні або до юридичного консультанта для отримання конкретної інформації та порад щодо процесу реєстрації.

Третій крок -перед подачею заявки важливо здійснити пошук аналогів, щоб переконатися, що ваша інтелектуальна власність не порушує прав інших осіб. Крім того, слід провести аналіз щодо придатності для реєстрації та визначити, чи відповідає ваша інтелектуальна власність вимогам законодавства.

Четвертий крок - подання заявки до відповідного органу. Після підготовки документів і аналізу ви можете подати заявку на реєстрацію відповідного права інтелектуальної власності до відповідного

адміністративного органу. Зазвичай це є патентний офіс, орган авторського права або інший спеціалізований орган.

П'ятий крок - оплата збору та вартості реєстрації. Для подачі заявки і її розгляду, вам доведеться сплатити відповідний збір. Вартість реєстрації може варіюватися в залежності від виду права інтелектуальної власності та країни.

Шостий крок - розгляд і видача рішення. Після подачі заявки адміністративний орган розгляне її та вирішить, чи може право бути зареєстрованим. Цей процес може зайняти час, і вам можуть вимагати додаткової інформації або внесення змін до документів.

Сьомий крок - отримання свідоцтва про реєстрацію, знак того, що всі операції були проведені успішно і віднині подавач має право інтелектуальної власності [2,3].

Процес реєстрації прав інтелектуальної власності відіграє ключову роль у стабільному розвитку підприємства на міжнародному ринку. Наявність чітких та невід'ємних прав гарантує компанії визнання та захист її інтелектуальних здобутків. Будь-яка організація, незалежно від розміру, що працює на світовому ринку, повинна бути свідомою своїх прав і вміти їх захищати. Успішна реєстрація вимагає не тільки збору необхідних документів та оплат, але й вивчення ринкових тенденцій та уникнення порушень прав інших суб'єктів. Правильно виконаний процес реєстрації стає запорукою свободи та впевненості в діяльності, а отримання свідоцтва про реєстрацію є підтвердженням визнання права інтелектуальної власності. Такий захист є фундаментальним елементом у забезпеченні успіху та стійкості компанії на міжнародній арені конкуренції.

Список літератури:

1. <https://www.uspto.gov/trademarks/apply>
2. <https://www.epo.org/en>
3. <https://ukrpatent.org/uk/articles/copyright>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

У сучасному світі підприємства все частіше виходять на міжнародні ринки, що вимагає від них ефективної організації рекламної діяльності в різних країнах з урахуванням їхніх культурних, соціальних та економічних особливостей. У умовах жорсткої конкуренції на міжнародному ринку ефективна реклама є одним з найважливіших інструментів просування товарів і послуг. Рекламна діяльність є важливим інструментом маркетингу, який може допомогти підприємствам досягти своїх цілей. Однак, при розробці рекламної діяльності необхідно враховувати її переваги та недоліки, а також цільову аудиторію, на яку вона спрямована. Рекламна діяльність – це процес поширення інформації про товари, послуги, підприємства або їх діяльність з метою формування у цільовій аудиторії позитивного ставлення до них.

Сучасні технології істотно змінюють рекламний простір. Зростає роль цифрової реклами, яка вимагає особливих підходів до управління. Управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі є складним завданням, яке вимагає від фахівців глибоких знань і досвіду. Успішне управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі дозволяє підприємствам досягти таких цілей: збільшити обізнаність про бренд і товари, сформувати позитивний образ бренду, збільшити обсяг продажів, підвищити рентабельність бізнесу. Тому тема обґрунтування особливостей управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі є актуальною для фахівців, які займаються міжнародним маркетингом, рекламою та PR. Вона дає необхідні знання і навички для ефективного просування товарів і послуг на міжнародних ринках.

Механізм управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі – це сукупність взаємопов’язаних процесів, які забезпечують ефективне управління рекламною діяльністю на міжнародних ринках. Аналіз міжнародного ринку реклами є важливим етапом управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі. Розробка рекламної стратегії та тактики є ключовим етапом управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі. Розробка ефективної рекламної стратегії та тактики вимагає від рекламодавців знання особливостей різних культурних середовищ, а також розуміння місцевих рекламних ринків. Впровадження рекламної кампанії є важливим етапом управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі. На цьому етапі рекламодавці повинні створити рекламні матеріали, вибрати канали їх поширення та забезпечити контроль за виконанням рекламної кампанії.

Рекламні матеріали повинні бути розроблені з урахуванням особливостей різних культурних середовищ, а також відповідати цілям рекламної кампанії. Канали поширення реклами повинні бути обрані таким чином, щоб забезпечити максимальне охоплення цільової аудиторії. Контроль за виконанням рекламної кампанії дозволяє рекламодавцям вчасно виявляти і усувати проблеми, які можуть виникнути в процесі її реалізації. Для проведення процесу управління маркетинговими комунікаціями вже недостатньо виключно лише практичного досвіду. Відсутність уявлень про модель управління рекламною діяльністю спонукають до використання у власній практиці методу проб і помилок і, як результат, ухваленню необдуманих рішень замість застосування перевірених методів. І, як наслідок, результатом багатьох рекламних акцій стає їхня неефективність, яка неминуче спричиняє за собою втрати ресурсів (фінансових, людських, часу), втрату шансів ринкової ситуації і збільшення рівня і без того високого ризику підприємницької діяльності. Тому фаховий, науково обґрунтований підхід управління рекламною діяльністю є необхідною умовою для

загального ринкового успіху підприємства. Оцінка ефективності рекламної кампанії є важливим етапом управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі. Цей етап дозволяє рекламодавцям оцінити результати рекламної кампанії та вжиття заходів щодо їх поліпшення. Оцінка ефективності рекламної кампанії може здійснюватися за такими критеріями, як: охоплення цільової аудиторії, позитивне ставлення цільової аудиторії до рекламодавця та його товарів/послуг, збільшення обсягів продажів [1, с. 148].

Управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі в період війни вимагає від рекламодавців гнучкості та адаптивності. Рекламодавці повинні бути готові змінювати свою рекламну стратегію та тактику відповідно до змін у політичній, економічній та соціальній ситуації. Рекламодавці, які просувають товари та послуги, які є важливими для забезпечення основних потреб споживачів, можуть збільшити свої рекламні бюджети. Також доцільно зазначити, що рекламодавці, які просувають товари та послуги, які не є важливими для забезпечення основних потреб споживачів, можуть зменшити свої рекламні бюджети або призупинити свою рекламну діяльність. Зокрема, рекламодавці, які просувають розваги, подорожі або товари не першої необхідності, можуть очікувати на зниження попиту на свої товари та послуги в період війни [2, с. 353].

Отже, ефективне управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі вимагає від рекламодавців знання особливостей різних культурних середовищ, а також розуміння місцевих рекламних ринків. Ефективне управління рекламною діяльністю в міжнародному бізнесі вимагає від рекламодавців комплексного підходу до цього процесу. Важливо враховувати всі фактори, які впливають на ефективність рекламної діяльності, а також використовувати сучасні інструменти і технології.

Список літератури:

1. Олексенко Ю. О., Сидоренко О. В. Рекламна діяльність підприємства та напрями її удосконалення. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. № 2 (68). С. 147-154.
2. Хаустов М. М. Теоретичні аспекти проведення рекламних кампаній у мережі Інтернет. *Бізнес Інформ*. 2019. №7. С. 350–361.

Сафсаф Ф.Р.

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок логістики є основним драйвером для розвитку економіки кожної країни, зокрема і в сучасних умовах посилення процесів глобалізації. Саме тому глобальний ринок логістичних послуг (далі - ГРЛП) розвивається швидкими темпами. Цьому сприяє використання новітніх технологій, зростання вимог споживачів, оптимізація витрат тощо.

Щодо України, то ринок логістики в своєму розвитку відстає від західних ринків та постійно стикається з різними труднощами. Особливо зараз, коли ринок лише нещодавно адаптувався до наслідків пандемії COVID-19, і вже доводиться боротись з новими викликами. Отже, фактори впливу можна поділити на зовнішні (пандемія Covid-19, світові економічні кризи, коливання цін на ресурси, військова агресія РФ) та внутрішні. До внутрішніх факторів для України в першу чергу варто віднести слаборозвинену та подекуди через воєнні дії зруйновану транспортно-логістичну інфраструктуру, девальвацію національної валюти, корупцію, тіньову економіку, низький рівень інвестиційної привабливості тощо. У свою чергу, через нічим неспровоковане військове вторгнення Росії в Україну, вітчизняна логістика переживає складний період, що є наслідком потужного впливу таких негативних чинників: блокада морських шляхів, закриття авіасполучення, руйнування інфраструктури та розірвані транспортні коридори, а тому актуалізується питання щодо вивчення даної проблеми та

формування потенційних варіантів відновлення ринку.

В цілому за роки незалежності України ринок логістики пройшов такі етапи як становлення та формування професійного РЛП, період розквіту та виживання після світової кризи 2008 року, а також період стабілізації. Оцінка довоєнного періоду розвитку вітчизняного РЛП за період 2019-2021 рр. показала, що за обсягом доходів найбільшу частку має сегмент транспортування – 52%, на другому місці сегмент допоміжної діяльності транспорту з часткою в межах 38-40%, а решту 9% поділяють два сегменти – складське зберігання та поштова й кур'єрська діяльність.

Таблиця 1. Динаміка та видова структура обсягу реалізованих логістичних послуг в Україні за 2019-2021 рр.

Показник	Обсяг доходу, млн. грн.			Частка, %		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Транспортування	205385,3	200571,3	229485,7	52,64	51,16	52,06
Допоміжна діяльність транспорту	156297,8	160274,5	169675,4	40,06	40,88	38,49
Складське зберігання	19763,22	21336,66	29390,3	5,07	5,44	6,67
Поштова та кур'єрська діяльність	8732,7	9889,0	12283,6	2,24	2,52	2,79
Всього	390179,0	392071,5	440835,0	100	100	100

Джерело: складено автором на основі [1]

Наведені у таблиці 1 дані свідчать про те, що у довоєнний період вітчизняний ринок логістичних послуг розвивався переважно завдяки транспортно-експедиторській галузі. Додаткове дослідження транспортного сектору показало, що основну частку як за обсягом доходів, так і за обсягами вантажоперевезень мають автомобільні перевезення, а на другому місці перевезення залізницею. Авіасполучення в Україні у довоєнний період спеціалізувалося переважно на здійсненні пасажирських перевезеннях. Щодо водного транспорту, то його основу складали морські перевезення, де основними споживачами логістичних послуг були представники агропромислового комплексу.

Логістика під час війни зазнала суттєвих змін. В перші дні для компаній постало питання, що робити з товаром, який прямував до України у

контейнерах. Через це, його вивантажували в портах сусідніх країн, що призвело до перевантаження портів, затримки в ланцюгах постачання, зростання вартості доставки, заторів на митних пропускних пунктах. Проте і є певні позитивні моменти, зокрема, сформувались нові тимчасові транспортні шляхи.

За період з 2022 року по вересень 2023 року рівень доходів транспортної логістики скоротивсь за всіма сегментами. Найбільше постраждала галузь авіації (скорочення становить понад 90%) через повне припинення будь-якого авіасполучення, починаючи з 24 лютого 2022 року. Галузь морського вантажоперевезення зазнала меншого скорочення, що вдалося досягти завдяки підписанню в 2022 році Чорноморської зернової ініціативи, за якою з серпня 2022 року по березень 2023 року змогло вийти 951 судно з України в рамках реалізації угоди. Оскільки решта суден залишались заблокованими або йшли вивантажувати товар до інших портів, в цілому галузь морського вантажоперевезення скоротилась на 63,7% відносно 2021 року. Перевезення залізницею скоротились на 43,7% за рахунок того, що велика частка перевезень цим видом транспорту була пов'язана саме з росією, це було зручно через розгалужену мережу колій в межах країн колишнього радянського союзу. Перевезення автомобільним транспортом зазнало скорочень на 19,7%, хоч і стало однією з важливих ланок в ланцюгах поставок [2].

Роботу РЛП забезпечують логістичні оператори, на українському ринку представлено як національні попередники, так і зарубіжні. Війна внесла корективи в їх роботу, серед яких можна виділити: передислокація бізнесу на території подалі від зон бойових дій, переважно у західні регіони України; пошук та розбудова нових транспортних шляхів; дефіцит палива; скорочення витрат на маркетинг та рекламу; пошук нових ринків збуту; участь у соціальних проєктах щодо доставки гуманітарної допомоги в постраждалі від регіони [3].

Виходячи з нинішніх умов та проведеного дослідження, можна узагальнити, що важливим є розвивати та підтримувати ринок логістики в Україні. Звичайно, що повноцінна реконструкція є можливою лише після закінчення війни. Проте, вже зараз необхідно розробляти план поетапного відновлення кожного сегменту даного ринку через запровадження інноваційних технологій на основі автоматизації, відновлення інфраструктури, перехід на зелену логістику тощо.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
2. Віктор Берестенко. Як логістика адаптувалася до війни, Економічна правда. 24.07.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/24/702529/>
3. Трансформація логістичного ринку протягом року. URL: <https://trademaster.ua/articles/313642>

Кошовий О.В.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність теми. Проблема забезпечення конкурентоспроможності продукції в Україні виявляється важливою не лише на рівні окремих підприємств, але й в контексті загального розвитку економіки країни. Ефективний випуск конкурентоздатних товарів є визначальним фактором для досягнення стабільного економічного прогресу. Відмічається, що цей аспект впливає не тільки на фінансовий успіх окремих підприємств, але і на загальний рівень економічного розвитку країни. Важливим аспектом є те, що висока конкурентоспроможність несе в собі не лише економічні вигоди, але і збереження репутації країни на світовій арені. У зв'язку з цим, актуалізація теми дослідження з питань підвищення конкурентоспроможності української продукції на зовнішньому ринку є необхідною.

Мета і завдання. Дослідження шляхів підвищення міжнародної конкурентоспроможності продукції українських підприємств.

Отримані результати. Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності, необхідно враховувати комплексний підхід, охоплюючи різноманітні аспекти виробництва та маркетингу.

Один із ключових напрямків, що визначають успішність підприємства на міжнародному ринку, – це якість продукції. Постійне вдосконалення технологічних процесів та використання новітніх технологій стають визначальними чинниками у досягненні високого стандарту якості. Також, систематичний контроль якості продукції та дотримання міжнародних стандартів є необхідними складовими для забезпечення довіри споживачів та виведення продукції на світовий ринок [2].

Інновації виступають ще одним важливим фактором у підвищенні конкурентоспроможності. Вкладення у дослідження та розвиток дозволяє не лише створювати нові продукти, але і вдосконалювати існуючі, відповідаючи змінюваним вимогам споживачів та впроваджуючи передові технології.

Ефективність виробництва стає чинником визначального значення в умовах глобальних ринкових викликів. Зменшення витрат на виробництво через оптимізацію процесів та використання енергоефективних технологій дозволяє зберігати конкурентоспроможність на високому рівні. Оптимізація логістики та ланцюга постачання відіграє важливу роль у зменшенні витрат на транспортування та зберігання продукції [3, с.155].

Маркетинг та брендування не менш важливі, оскільки розробка ефективної стратегії позиціонування на міжнародному ринку та виокремлення унікальних характеристик продукції може значно підвищити її привабливість для споживачів.

Кадровий потенціал, спрямований на постійне навчання та розвиток персоналу, а також формування ефективних команд, є важливим елементом

для забезпечення високого рівня експертизи, що в свою чергу впливає на якість та інноваційність продукції.

Співпраця та партнерства з іншими компаніями, а також активна участь у міжнародних заходах розширюють можливості для обміну технологіями та ресурсами, сприяючи таким чином зміцненню позицій на світовому ринку.

Соціальна відповідальність та сталість стають необхідними аспектами у сучасному бізнесі, оскільки споживачі все більше звертають увагу на екологічні та соціальні аспекти виробництва, і діяльності підприємства, які впроваджують сталі практики, можуть отримати конкурентні переваги [1].

Ці стратегії, які охоплюють різні аспекти виробництва та маркетингу, формують основу для підвищення конкурентоспроможності продукції на міжнародному ринку. Глибокий аналіз глобальних тенденцій та урахування специфіки власної галузі дозволять компаніям ефективно адаптуватися

Висновок. Отже, підвищення міжнародної конкурентоспроможності української продукції вимагає комплексного підходу, орієнтованого на вдосконалення якості продукції, інновації, ефективність виробництва, маркетинг, кадровий потенціал, співпрацю та врахування соціально-екологічних аспектів. Забезпечення високого рівня експертизи, сталість виробництва та стратегічне партнерство становлять основні складові успішної інтеграції української продукції на міжнародному ринку.

Список літератури:

1. Бутенко В.В., Бутенко Т.В. Аналіз розвитку конкурентоспроможності української продукції в умовах глобалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*, 2019. № 1. С. 19-28.
2. Пономарьова О.С. Вплив якості продукції на конкурентоспроможність підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2009. №5. С. 7–9.

3. Стройко Т. В. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: навчальний посібник Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2023. 278 с.

Fetman V.F.

EFFECTIVENESS AND PROBLEMS OF INTERNATIONAL COMPANIES FUNCTIONING IN UKRAINE: THE COCA-COLA CASE

Ukraine's path to economic recovery and development heavily relies on the presence and performance of international companies. Multinational corporations bring foreign investments, create job opportunities, stimulate local production, and modernize distribution systems. The presence of these companies in Ukraine is exemplified by the global beverage giant Coca-Cola, on example of which, effectiveness and challenges faced by international companies operating in Ukraine is outlined.

Considering effectiveness of international companies in Ukraine, Coca-Cola's investments in Ukraine serve as a prime example of how international companies contribute to economic growth. Since the presence of Coca-Cola in Ukraine in 1992, it has led to the creation of more than 1500 jobs [1, p. 1]. This employment generation not only benefits individuals and families but also adds to the overall workforce, thereby aiding Ukraine's economic recovery efforts.

In addition to job creation, international companies like Coca-Cola stimulate local production. They often source raw materials locally, which, in turn, fosters economic activity. This local sourcing promotes the idea of self-reliance and local economic development. Furthermore, the modernization of distribution systems by international companies contributes to more efficient supply chains. Modern distribution and logistics systems help reduce operational costs and enhance the overall efficiency of the Ukrainian market.

While the contributions of international companies are noteworthy, challenges loom on their path to success. Regulatory hurdles and bureaucracy can impede the efficient operation of foreign businesses. The inconsistency in enforcing

regulations and the burden of excessive red tape pose significant obstacles for companies like Coca-Cola [2, p. 30-33].

Corruption remains a concern as well. It can deter foreign investments and hinder Ukraine's economic recovery. Companies often encounter demands for unofficial payments, which not only increase operational costs but also erode trust in the business environment [3, p. 5-9].

Adapting to local consumer preferences is crucial for international companies to thrive in Ukraine. The case of Coca-Cola exemplifies this. To cater to Ukrainian taste preferences, Coca-Cola has had to modify its product offerings, invest in market research, and tailor their marketing strategies to align with local culture [4, p. 1-5].

In conclusion, international companies, including the prominent example of Coca-Cola, hold the potential to significantly contribute to Ukraine's economic recovery. Their investments create jobs, stimulate local production, and enhance distribution systems. However, regulatory challenges, corruption, and the need to adapt to local preferences pose considerable hurdles. Addressing these challenges through cooperation with Ukrainian authorities and further research into efficient market entry strategies are essential to harness the international dimension of economic recovery in Ukraine.

Bibliography

1. UkraineInvest. (2022). Coca-Cola invests in Ukraine since 1992.
2. Zoryana Sozanska-Matviychuk. (2020). Doing Business in Ukraine: Overview.
3. Financial Times. (2023). Battling corruption in Ukraine.
4. The Coca-Cola Company. (2021). Streamlined Portfolio of Brands, Marketing and Innovation to Power Coke's 2021 Strategy.

WAYS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UKRAINIAN PRODUCERS ON THE WORLD MARKET

In today's globalized environment, competition is intensifying. Ukrainian producers, with their vast potential, grapple with maintaining a competitive edge. To address this, Ukraine is driving numerous digital transformation projects, aiming for a unified digital communication platform. This involves both private and government sectors, highlighting their commitment to modern tech trends. A key initiative is the Digital Transformation Road Map in the Agri-Food Project, supporting the food sectors in global digital integration [1, p. 3-4].

To thrive in the global IT market, companies must adopt advanced technologies and foster innovation. Delivering high-quality products, setting competitive prices, and being adaptable are paramount. In a world facing cyber threats, strong data protection measures are essential [2, p.11-17]. Additionally, Ukrainian IT firms can enhance their global presence through strategic alliances.

Key Ways for Enhancing Competitiveness

Value-Added Product Development: There's a pressing need for Ukrainian producers to transition from primary commodity suppliers to value-added goods manufacturers. This strategy aims to shift from basic to more complex products, enriching the product's intrinsic value. Such diversification and innovation incorporation can cater to diverse markets and mitigate single commodity export dependencies[3, p. 7-16].

Branding and Quality Assurance: Building a potent brand image is of paramount importance. The objective is to create a trustworthy and recognizable brand presence in global markets. By ensuring adherence to international standards and consistent quality, Ukrainian producers can instill a sense of reliability among global consumers. Championing the 'Made in Ukraine' narrative can carve a distinct market identity.

Trade Agreement Negotiations: By actively negotiating and inking free trade agreements with potential markets, this strategy focuses on leveraging

diplomatic and economic ties to facilitate smoother trade. Ukrainian products can penetrate these markets with reduced tariffs and barriers[4, p. 259-265].

R&D and Skill Development: Investing in the future is critical. Infusing funds into research and development (R&D) can spearhead product innovation, making Ukrainian offerings more technologically advanced and attractive[5, p. 4-11]. Concurrently, initiatives like training programs and workshops to hone workforce skills ensure they meet global market requisites.

Regulatory and Legal Reforms: Streamlining the administrative processes can simplify business operations. The strategy emphasizes simplifying business regulations, tax structures, and cultivating a transparent entrepreneurial environment, acting as a magnet for both domestic and foreign investments[6, p. 571-577]. A resilient legal infrastructure safeguarding investors and intellectual properties can further inspire confidence in domestic producers and attract overseas allies.

Conclusion

A multi-pronged strategy is essential for Ukrainian producers to ascend the global competitiveness ladder. Concentrating on value addition, quality assurance, leveraging trade accords, infrastructure augmentation, and fostering a congenial business milieu can anchor Ukraine as a pivotal global market player. Such strides not only elevate exports but also underpin sustainable economic progression.

Bibliography

1. Yanovska V. (2019) Digital Transformation of the Ukrainian Economy: Digitization and Transformation of Business Models
2. Chen, Jin & Viardot, Eric & Brem, Alexander. (2019). Innovation and innovation management.
3. Gábor M. (2020) The Role of Central and Eastern Europe in Global Value Chains: Evidence from Occupation-Level Employment Data

4. Jeryl Whitelock Fernando Fastoso, (2007) "Understanding international branding: defining the domain and reviewing the literature", *International Marketing Review*, Vol. 24 Iss 3 pp. 252 - 270

5. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2023) *Rebuilding Research, Education, and Innovation in Ukraine – Ukrainian version: Proceedings of a Workshop—in Brief*.

6. Kraus K. (2021) *Digitalization of Business Processes of Enterprises of the Ecosystem of Industry 4.0: Virtual-Real Aspect of Economic Growth Reserves*

Ткачук А.В.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ APPLE)

У сучасному світі, де міжнародні корпорації визначають темпи економічного розвитку і взаємодіють у глобальному масштабі, питання управління розвитком персоналу виступає ключовим фактором для їхнього успіху та конкурентоспроможності. У цьому контексті особливо важливо розглядати приклад видовищної корпорації, такої, як Apple, яка не лише визначає стандарти у світі технологій, але й володіє великим впливом на парадигми управління персоналом у міжнародному бізнесі.

Дослідження управління розвитком персоналу на прикладі Apple відкриє перед нами унікальні аспекти стратегій, що застосовуються в цій корпорації для досягнення високої продуктивності та забезпечення стабільного росту в умовах глобалізації. Це дозволить не лише виявити найефективніші практики управління персоналом, але й розглянути їхню реалізацію в контексті різноманітних культур та ринків, що є важливим аспектом успішної діяльності міжнародних корпорацій.

У подальших розділах дослідження ми глибше розглянемо основні принципи управління персоналом, вивчимо вплив стратегій на успішність компанії, проаналізуємо досвід Apple у цьому напрямку, та розглянемо методологію та інструменти, які використовуються в процесі управління

розвитком персоналу в міжнародному бізнесі. У результаті цього дослідження ми отримаємо більш глибоке розуміння того, як управління персоналом в міжнародних корпораціях може бути оптимізоване для досягнення стратегічних цілей у глобальному вимірі [3].

Основні принципи управління розвитком персоналу в міжнародних корпораціях визначаються специфікою глобального бізнес-середовища та вимагають від управлінців великої гнучкості та адаптивності. Діяльність міжнародних корпорацій характеризується різноманітністю культур, норм та цінностей, що вимагає від управлінців врахування цих особливостей у стратегіях управління персоналом [7].

По-перше, глобальний підхід до управління розвитком персоналу включає в себе створення єдиної стратегії, яка адаптується до різних культурних контекстів. Управління має враховувати не лише місцеві особливості, а й гармонізувати їх з глобальними бізнес-цілями корпорації.

По-друге, застосування інноваційних методів та технологій у процесі навчання та розвитку персоналу визнається однією з ключових складових ефективного управління. Використання сучасних засобів інформаційних технологій сприяє покращенню якості навчання та підвищенню кваліфікації працівників на різних рівнях корпоративної структури.

По-третє, взаємодія між культурами та комунікація на різних рівнях є важливим аспектом успішного управління розвитком персоналу в глобальному контексті. Забезпечення відкритої та ефективної комунікації допомагає зменшити культурні бар'єри та сприяє формуванню сприятливого робочого середовища для всіх співробітників, незалежно від їхнього місця праці [7].

Узагальнюючи, принципи управління розвитком персоналу в міжнародних корпораціях базуються на гнучкості, глобальному підході та активній взаємодії з різноманітними культурами, що в сукупності сприяє

створенню ефективної системи управління персоналом у глобальному бізнес-середовищі [8].

Вплив стратегії управління персоналом на успішність компанії є невід'ємною складовою корпоративного успіху у сучасному бізнес-середовищі. Ефективно впроваджена та адаптована стратегія управління персоналом може значно підвищити конкурентоспроможність підприємства та забезпечити стабільний розвиток в умовах постійних змін на ринку.

По-перше, важливим аспектом є залучення та утримання висококваліфікованих кадрів. Стратегія управління персоналом повинна сприяти привабливості та збереженню талановитого персоналу, що в свою чергу впливає на якість виконаної роботи, інноваційний потенціал та конкурентоспроможність компанії.

По-друге, розвиток лідерських якостей серед співробітників є ключовим елементом стратегії управління персоналом. Забезпечення можливостей для особистого та професійного росту сприяє формуванню кращих лідерів, які в свою чергу можуть ефективно керувати командами та впроваджувати стратегічні цілі компанії [1].

По-третє, створення мотивуючого робочого середовища впливає на продуктивність та задоволення працівників. Стратегії, спрямовані на підтримку робочого ентузіазму та задоволення від виконаної роботи, сприяють зниженню текучості персоналу та збільшенню виробничої потужності.

Узагальнюючи, впровадження правильної стратегії управління персоналом визначає конкурентоспроможність та довгостроковий успіх компанії, роблячи акцент на залученні та розвитку персоналу, лідерських якостях та створенні мотивуючого робочого середовища. Це стає критичним фактором у досягненні стратегічних метоцільових компанії у глобальному бізнес-середовищі.

Використання досвіду Apple у розвитку персоналу є ілюстративним прикладом успішної стратегії управління, що допомагає не лише забезпечити компанії стабільний розвиток, але й підняти планку глобального лідерства у сфері технологій. Заснована на інноваціях та підтримці креативності, стратегія управління персоналом Apple визначається кількома ключовими аспектами.

По-перше, специфіка управління персоналом у технологічних компаніях, зокрема Apple, полягає в акценті на стимулюванні творчості та інновацій. Компанія активно впроваджує програми, спрямовані на розвиток творчих здібностей працівників, що стимулює не лише особистий, але і колективний розвиток [2].

По-друге, впровадження програм навчання та розвитку в Apple є важливою частиною стратегії управління персоналом. Компанія інвестує в навчання свого персоналу, забезпечуючи доступ до передових технологій та ресурсів. Це допомагає зберегти високий рівень кваліфікації працівників та підтримує їхню здатність впроваджувати нові рішення у роботі [4].

По-третє, стратегії мотивації працівників в Apple створюють винятковий корпоративний дух та сприяють залученню найкращих фахівців у галузі. Застосування концепцій, таких як "work-life balance" та можливості кар'єрного росту, формує унікальну атмосферу співпраці та сприяє розвитку внутрішнього потенціалу працівників.

У підсумку, досвід Apple у розвитку персоналу відзначається акцентом на інноваціях, навчанні та мотивації, що допомагає компанії не лише залучити та утримати талановитий персонал, але і досягти високих показників ефективності та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

У висновках можна визначити, що дослідження управління розвитком персоналу в міжнародних корпораціях, зокрема на прикладі Apple, надає глибоке розуміння ключових аспектів цієї стратегічної області. Розглядаючи основні принципи управління персоналом, виявлені впливові фактори на

успішність компанії та використання досвіду Apple, можна зробити кілька ключових висновків.

По-перше, необхідно наголосити на важливості глобального підходу до управління розвитком персоналу, який враховує різноманіття культур та норм у міжнародному середовищі.

По-друге, використання інноваційних методів та технологій у навчанні, розвитку та комунікації є ключовим чинником для успішної адаптації персоналу до змін та досягнення високих стандартів продуктивності.

По-третє, стратегії мотивації та створення сприятливого робочого середовища грають важливу роль у залученні та утриманні висококваліфікованих працівників [6].

Список літератури:

1. Armstrong, M. (2017). *Armstrong's Handbook of Human Resource Management Practice*. Kogan Page.
2. Apple Inc. (2022). *Annual Report 2022*. [Електронний ресурс].
3. Boxall, P., & Purcell, J. (2016). *Strategy and Human Resource Management*. Palgrave Macmillan.
4. Cascio, W. F., & Boudreau, J. W. (2016). *The Oxford Handbook of Human Resource Management*. Oxford University Press.
5. Dessler, G. (2017). *Human Resource Management*. Pearson.
6. Noe, R. A., Hollenbeck, J. R., Gerhart, B., & Wright, P. M. (2017). *Human Resource Management: Gaining a Competitive Advantage*. McGraw-Hill Education.
7. Pfeffer, J. (2015). *Leadership BS: Fixing Workplaces and Careers One Truth at a Time*. HarperBusiness.
8. Ulrich, D., & Dulebohn, J. H. (2015). Are we there yet? What's next for HR? *Human Resource Management Review*, 25(2), 188-204.

RISK MANAGEMENT IN INTERNATIONAL CORPORATIONS IN THE AGE OF GLOBALIZATION

With the advance of technology, communication and transportation has improved tremendously, thereby pushing forward the development of international business. But at the same time it should be note, that in the contemporary business landscape, characterized by unprecedented uncertainty and complexity, cause by economic and political circumstances, companies face a myriad of risks that can impact their operational efficiency, financial stability, and overall sustainability. Companies that want to stay in the market, must in dynamically way change their exposure to risk.

Despite the mainstreaming of risk management in modern business, according to the study conducted by McKinsey Quarterly, many companies operated during the destabilization completely in the dark, concentrating its efforts in the area of costs

reduction [1]. Skillful risk management is based on the fact that during development of strategy, company also develops a risk management strategy. When developing the strategy, company should indicate the purpose of risk management, identify risks, make measurements, propose risk mitigation tools, monitor and control risk and create a homogenous system of risk management. In a word, risk management is not oriented on whole company, but in effective and efficient way supports implementation of developed strategy and picks up on those signals that indicate a need to modify assumptions, financial flows, programs and results. It is worth noting that the strategy adopted by a company determines the whole process of risk management.

The concept of integrated risk management, often determined as an Enterprise Risk Management (ERM) is different from existing and involves a holistic approach to risk in the context of company's strategy and business aims. Risk management is not one of the many functions, but it is spread throughout the

organization in conjunction with all processes in the company. One of the characteristic aims of ERM implementation in a company is to improve financial performance and achieve greater stability. As evidenced by research, companies implementing ERM have begun to notice that their employees perceive risks only as danger, whereas if managed well, it becomes an opportunity for development. Real-world examples and industry best practices illustrate how companies can proactively manage risks to bolster their resilience in the face of uncertainty.

To build an effective ERM system it is necessary to indicate 7 major components : risk identification; identification of risk owner - it is an assignment of owner which has an appropriate experience and skills in exposure management to each risk category; alignment of responsibility for risk - risks are grouped in such a way that they can be managed by one owner; creating a central risk function - it is usually a person responsible for coordination of discussion about the risk. One should be placed high in the organizational hierarchy; creating a 'storehouse of knowledge' about ERM - it is a system supporting decisions, designed to understand risk mechanism. This is a kind of repository created in order to share knowledge; involvement of company's Management Board - this component is based on the idea that Management Board should worry about management and that is why, it is necessary to create a transparent system of risk reporting; use of standardized risk assessment process - only in this way it is possible to reduce or avoid exposure to risk [2]. Awareness of risk presence in international business is deeply rooted in senior managers' awareness. It is compatible with company objectives that treat risk as a necessary, indeed an integral part of all companies, and taking a risk is deemed obligation, because the aim is to manage risk and not to eliminate it. ERM in this perspective is seen as a tool to manage a company in order to create and maintain its value and to encourage risk-taking considered economically and legally acceptable. This approach determines the need to develop a detailed methodology and adapt

organizational solutions. The last aspect is typical for companies operating on several continents, which focus their efforts on introducing a consistent corporate governance in relation to all its departments [3]. In this case, risk is defined as any doubts, events that may have a positive or negative impact on company stability, its reputation or on achieving its strategic, financial and operational objectives. Risk management involves a series of complex actions, which aim is to determine the appropriate behavior in the case of a risk . These are summarized in risk policy, which describes how it is managed. It sets the framework for implementation of individual activities and indicators for its measurement, because each risk sooner or later have to be covered by policy specifications. Monitoring effectiveness of risk management system must consist of the following elements: precise determination of framework in the risk area; determination of limits of risk exposure in accordance with overall level of risk appetite accepted by capital group; explanation of risk management rules determining the owner and managing authority. It is extremely important to make sure that policy procedures are complete and operationally implemented, because

during the annual risk review, the following elements are assessed: risk treatment in the previous period and its changes in analyzed period, significant events that occurred in the previous period in the light of the previous assessment, monitoring of risk management by control committees, maturity of ERM implementation and its audits, external consultants and rating agencies.

Thus companies are beginning to treat risk management as a regular part of the company's policy. In order to manage organization efficiently, large multinational companies, especially those operating on different continents, in different social, political and legal conditions, develop specific mechanism and tools to estimate risk effectively. Identification and assessment of risks, which may hinder the company to achieve its objectives allow to determine the ways to handle the risk, and thus to build a risk mitigation strategy, that will help ensure the company's stability in the market.

Bibliography

1. Heywood, S.; Layton, D.; Pentinen, R., 2020. A better way to cut costs, McKinsey Quarterly, p. 64,
2. Hampton, J.J., 2009. Fundamentals of Enterprise Risk Management: How Top Companies Assess Risk, Manage Exposure, and Seize Opportunity, 126, pp. 29-34
3. Iusarczyk, B.; Golnik, R., 2014. The Recruitment Process in Transnational Corporations, Polish Journal of Management Studies. 10(1), pp. 189-197

Шляхова А.М.

РОЗВИТОК СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Підприємницька діяльність була та залишається архіважливою рушійною силою у розвитку економіки в довгостроковій перспективі будь-якої країни.

За даними Державної служби статистики України, у 2022 році в Україні було зареєстровано близько 3,5 мільйонів підприємств. З них: малих підприємств - 2,6 мільйона (74,3%), середніх - 700 тисяч (20,0%) та великих - 200 тисяч (5,7%) [1]. Варто відзначити, що саме середні підприємства в економіці України відіграють важливу роль, адже вони забезпечують близько 30% всіх робочих місць і виробляють близько 40% ВВП [1].

З початком повномасштабного вторгнення України було завдано чимало збитків та руйнувань не лише по інфраструктурним об'єктам, але й в тому числі по різноманітним підприємствам. Обсяг шкоди та довгострокові наслідки оцінити важко, адже бойові дії на території тривають нині. Проте вже сьогодні можна відмітити, що внаслідок російської агресії Україна загалом втратила близько 30% підприємств, які на початок 2022р. були діючими. Попри те, втрати у кількості для кожної із груп підприємств значно

різняться. Так, кількість великих підприємств скоротилась на майже 20%, малих — на 30%, а кількість середніх зменшилась на 15% [2].

За даними Світового банку, у 2022 році через війну було зруйновано або пошкоджено близько 50% підприємств середнього розміру в Україні [3]. Це, у свою чергу, призвело до втрати робочих місць, зменшення виробництва та скорочення доходів. Внаслідок війни було втрачено близько 3 мільйонів робочих місць у середньому підприємстві. Це призвело до зростання безробіття в країні [4].

Так як багато середніх підприємств розташовані в зоні бойових дій або прифронтовій зоні, то більшість з них було повністю або частково зруйновані, як наприклад, металургійний завод "Азовсталь", авіазавод "Антонов", "Запоріжсталь", сільськогосподарське підприємство "Агротон".

Унаслідок війни багато людей були змушені покинути свої домівки. Це призвело до дефіциту робочої сили, що й наразі ускладнює для підприємств відновлення своєї діяльності.

Окрім того, війна вплинула на зниження витрат населення, що відповідно знизило попит на ринку та призвело до зменшення прибутків.

Через відсутність електроенергії багато середніх підприємств були змушені зупинити виробництво або скоротити обсяги.

Блекаут призвів до порушення логістики, що ускладнило постачання сировини та матеріалів, а також відвантаження готової продукції до клієнтів, особливо у сфері продуктів харчування.

Якщо порівнювати наслідки війни на сьогоднішній день, то у частині чисельності зайнятих працівників найбільші втрати припадають на малі підприємства. При цьому, скорочення для середніх підприємств виявилось найменшим — 13% (2,97 млн і 2,58 млн, відповідно). Падіння обсягів реалізованої продукції виявилось співрозмірним із зниженням чисельності зайнятих [3].

Загалом середні підприємства виявилися найбільш пристосованими викликів війни, тож розвиток середнього підприємництва після війни є важливим завданням, яке сприятиме якнайшвидшому відродженню економіки України та забезпечить її конкурентоспроможність у майбутньому.

У цьому контексті доречно звернутися до досвіду інших країн. Наприклад, завдяки ефективній політиці уряду та залученню міжнародної допомоги, японська економіка швидко відновилася після Другої світової війни. Аналогічно після Другої світової війни Німеччина завдяки програмі Маршалла та залученню міжнародних інвестицій змогла теж швидко оговтатися від втрат.

Для успішного відновлення середнього бізнесу після війни Україні необхідно вжити наступних заходів. У першу чергу, варто відновити фізичну інфраструктуру, яка необхідна для діяльності підприємств. Окрім того, запровадити програми працевлаштування та навчання для нових потенційних робітників. Варто розглянути нові ринки збуту, зокрема зовнішні. Продумати шляхи до створення сприятливого інвестиційного клімату, адже міжнародне співробітництво є ключовим фактором для успішного відновлення. Завдяки співпраці з іншими країнами підприємництво може швидше подолати виклики за рахунок доступу до передових технологій, розвитку людського капіталу тощо.

Доречним буде продовжити реалізацію вже започаткованих програм з відновлення зруйнованих середніх підприємств в Україні. Наприклад, на сьогодні діють 3 масштабні - це програма "Реінтеграція", реалізована Державним фондом сприяння розвитку малого та середнього підприємництва України. Друга - програма "Рідна країна", реалізована Європейським банком реконструкції та розвитку і програма "Ініціатива з відновлення України", реалізована Національним банком України та міжнародними фінансовими організаціями. У рамках цих програм підприємствам надаються гранти на

відновлення фізичної інфраструктури, придбання обладнання та матеріалів, а також на покриття інших витрат, пов'язаних з відновлення діяльності підприємства [5].

Отже, відновлення економіки України напряду залежить від стану середніх підприємств за рахунок їх значущості. Війна нанесла значні втрати і наразі важко оцінити їх загалом, адже досі ведуться бойові дії на території нашої держави. Попри все підприємництво повинно розвиватися та шукати нові та ефективні способи для розвитку та відбудови через зовнішніх донорів, пошук інвестицій, використання численних програм для підтримки та відбудови, зайнятися навчання працівників та бути готовими до опанування нових технологій.

Список літератури:

1. Діяльність підприємств. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Василь Юрчишин. Які підприємства стійкіші. URL: <https://razumkov.org.ua/komentari/yaki-pidpryiemstva-stiikishi>
3. Assessment of the impact of the war in Ukraine on small and medium-sized enterprises URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/rapid-assessment-wars-impact-micro-small-and-medium-enterprises-ukraine>
4. Державний центр зайнятості. Ринок праці під час війни: чи є у українців шанси знайти собі нову роботу URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/rynok-praci-pid-chas-viyny-chy-ye-u-ukrayinciv-shansy-znayty-sobi-novu-robotu>
5. Recovery of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine: Realities and Prospects URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/6187>

Yakovliev Anton

ANALYSIS OF FOREIGN DEBT OF DEVELOPED COUNTRIES

In the conditions of financial and economic globalization, debt transactions on the international financial market are growing rapidly, and foreign debt has been

the focus of attention of large international organizations and a wide range of scientists and practitioners from around the world for many years. We can say that debt has become the main issue of international politics [1]. Whereas in the 1980s and 1990s of the 20th century, the problem of the rapid growth of foreign debt was primarily associated with developing countries, since since the 2008–2009 crisis, foreign debt has become an urgent problem for many developed economies (including the countries of the European Union) [2]. According to Eurostat, at the end of 2019, the global external debt reached 86.8 trillion US dollars (about 99% of global GDP). Of this amount, almost half went to EU countries in 2020, the situation has practically not changed.

In 2020, more than 71% of the world's external debt was created by 10 countries, with the first five countries accounting for more than 53% [3]. The largest debtor in the world is the United States (in the 3rd quarter of 2020, the external debt of the United States was 23.2% of the total global external debt), the leading European countries have a relatively high level of external debt, which is steadily increasing. According to the World Bank, the gross external debt of the 28 EU member states by February 1, 2020 in the period from the 4th quarter of 2008 for the 4th quarter of 2019 increased by 12.1%, and the gross external debt of the Eurozone has increased by 17.7% since then. In the period from 2008 to 2020, the share of the Eurozone in the gross external debt of the EU countries (taking into account the external debt of the UK) decreased by 0.5% (to 70.3%), and without taking into account the external debt of the UK, the share of the Eurozone decreased to 5.5 % (up to 86.5%). This reflects a higher growth in the gross external debt of non-eurozone countries over the past 10 years. As a result, the share of the gross external debt of the EU countries in the global external debt during this period decreased by 11%.

In the period from 2008 to 2020, the public external debt of the EU (excluding Great Britain) increased by 42.4%, which almost corresponded to the growth of the external public debt of the euro area (42.3%). In the United

Kingdom, the growth of the public external debt of the EU was higher by 51.1%, as the public external debt of the United Kingdom increased by 2.83 times during the reporting period [3]. In the fourth quarter of 2008, eight EU countries (Great Britain, Germany, France, the Netherlands, Ireland, Spain, Italy and Luxembourg) accounted for almost 85% of the gross external debt of EU countries, while the remaining twenty countries accounted for about 15%. In the 4th quarter of 2019, the shares of the same eight countries remained unchanged (85.1%). It should be noted that, according to the definition of the IMF, the country's gross external debt includes the debt of different types of residents to different categories of non-residents. Considering the fact that corporate borrowers from different countries often create subsidiaries in some EU countries to organize external borrowing, taking advantage of tax and business benefits, the high level of gross external debt of the EU country and its rapid growth can be negative, which is explained by the dominance of corporate borrowers in the gross external debt.

The rapid growth of corporate external debt in EU countries was also due to the fact that European banks and companies actively attracted small financial resources from developing countries. This money was then invested by the EU's corporate sector outside the eurozone, partly returning to emerging markets [2]. The analysis of the statistics of the World Bank showed that long-term debt prevails in the composition of the public external debt of the EU countries. In the third quarter of 2020, such countries averaged about 94%. For countries such as Bulgaria, Croatia, Luxembourg, Poland and Cyprus, long-term public debt was between 99.9 and 100.0%. The presence of a large state short-term foreign debt requires the creation of appropriate international reserves for debt repayment and servicing in the coming months. At the same time, the debtor country depends on the current conditions of the international financial market regarding the refinancing of external debt, which in the event of a crisis can be extremely negative.

The increase in external debt cannot be only from operations on the international financial market. The access of non-residents to local financial markets as a result of the liberalization of the regulation of domestic financial transactions has enabled various national financial institutions and non-financial institutions to increase their external debt by selling domestic debt value without using the instruments of the international debt market.

The economic crisis of 2020 related to the coronavirus pandemic exacerbated the problem of external debt of the EU countries: according to the World Bank, between the 4th quarter of 2019 and the 3rd quarter of 2020, the global external debt increased by 5.7%, while the external debt of the EU countries increased by 16.3% (Eurozone by 7.9%). The situation is similar with external public debt: if the global level increased by 6.16%, the external public debt of the EU countries increased by 13.53% (the euro zone — by 13.59%). The rapid growth of the public debt of many European countries poses a serious threat to financial and economic stability in the Eurozone and the EU in general.

Bibliography

1. Archiereev S.I. Macroeconomics: textbook. manual / ed. S.I. Archiereev, N.B. Reshetnyak. Kh.: NTU "KPI", 2004. 224 p.
2. Bazhan A.I. Non-standard monetary policy of the European Central Bank. Modern Europe. 2019. (4). P.37–48.
3. The World Bank . URL: <https://databank.worldbank.org/sorce/>

Лазаренко Д.В.

ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА ЄС ПІД ВПЛИВОМ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

Актуальність теми "Торгово-економічні відносини України та ЄС під впливом повномасштабного вторгнення росії в Україну" визначається наступними факторами:

Війна в Україні призвела до різкого погіршення торгово-економічних відносин між Україною та росією. У 2022 році товарообіг між двома країнами впав на 70%, що негативно вплинуло на економіку України.

ЄС є одним із ключових торговельних партнерів України. У 2022 році товарообіг між Україною та ЄС склав 42,6 млрд євро, що становить 40% від загального товарообігу України.

Війна в Україні актуалізувала питання розширення співпраці між Україною та ЄС. ЄС надає Україні значну фінансову та військову допомогу, а також сприяє налагодженню її експорту.

У зв'язку з цим, актуальними є дослідження, які б оцінювали вплив війни в Україні на торгово-економічні відносини між Україною та ЄС..

До російського вторгнення в Україну ЄС був основним торговим партнером як для росії, так і для України. У 2019 році, до перебоїв у торгівлі, спричинених пандемією та війною, на ЄС припадало 42% і 40% російського та українського експорту відповідно. З 2011 року, особливо після російської анексії Криму, відбулося масове переміщення українського імпорту з росії в бік ЄС і Китаю, а росія, з іншого боку, збільшила імпорт із Китаю та зменшила свою імпорتنу залежність від ЄС (рис.1) [1, ст. 5].

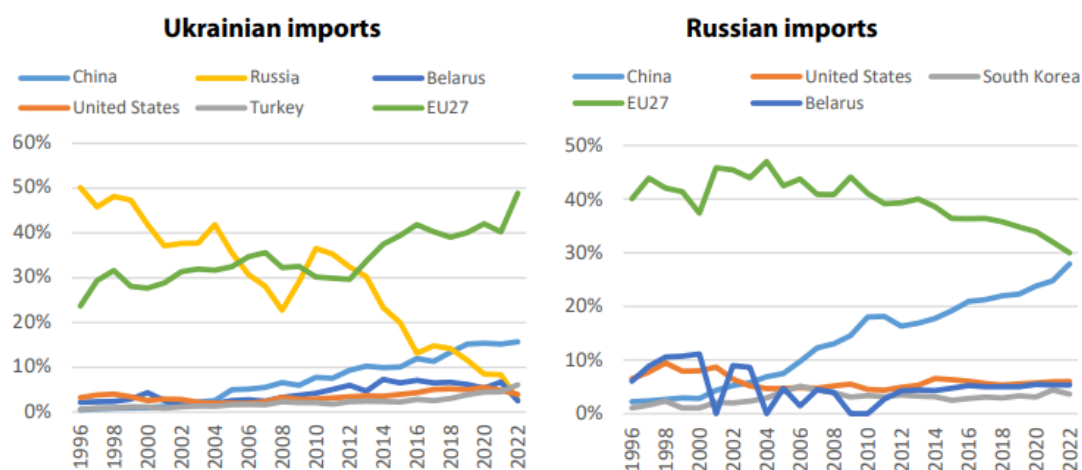

Рисунок 1 - Частка окремих торговельних партнерів в українському та російському імпорті товарів, 1996-2022 рр. [1, ст. 6]

Однак, з точки зору ЄС, на росію та Україну припадає лише невелика частка загального експорту та імпорту. росія трохи зросла в загальній частці імпорту та експорту ЄС з 1999 року, досягнувши піку в 13,5% у березні 2013 року для імпорту та 7,7% у серпні та вересні 2008 року для експорту. Відтоді спостерігається тенденція до зниження, пік якої сягнув менше 4% у грудні 2022 року. Винятком є значне збільшення частки Росії в імпорті ЄС, починаючи з 2020 року, через зростання цін на викопне паливо, спричинене відновленням економіки після початкового шоку від Covid-19, який пізніше посилювався енергетичною кризою війною в Україні. У випадку України, її частка в торгівлі ЄС не перевищувала за цей період 2% (рис.2.) [1, ст. 6].

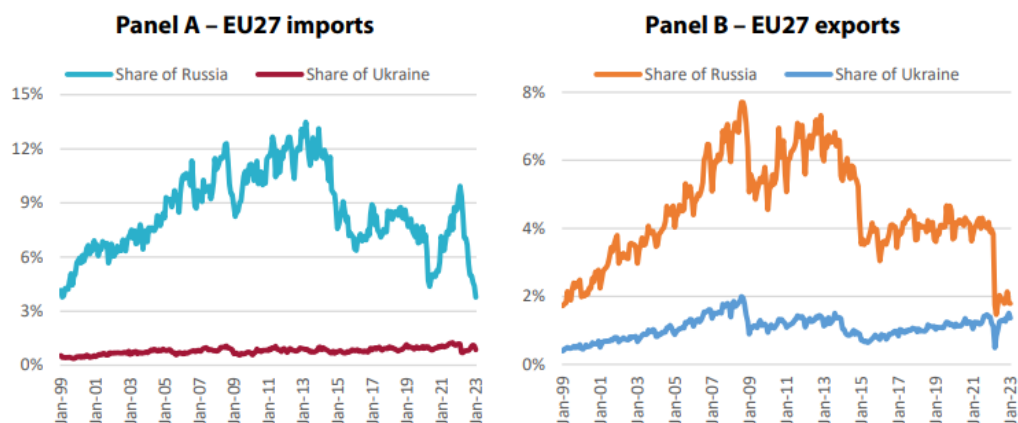

Рисунок 2 - Частка росії та України в загальній торгівлі ЄС [1, ст. 7]

Тому, якщо говорити про зміни саме в торгівлі між Україною та ЄС після початку повномасштабного вторгнення, то ЄС залишився основним партнером для України, а Україна вийшла на 17 місце серед партнерів ЄС. Загальна торгівля товарами між ЄС та Україною сягнула 57,8 млрд євро у 2022 році, тобто торгівля товарами подвоїлася з моменту набуття чинності ПВЗВТ у 2016 році. Варто також відзначити, що ЄС надав Україні повну лібералізацію торгівлі, призупинивши імпортні мита, квоти та заходи торгового захисту для імпорту з України на тимчасовій основі. Це відоме як Положення про автономні торгові заходи (АТМ). Ці заходи вперше набули чинності 4 червня 2022 року та були повторно запроваджені ще на один рік 5

червня 2023 року. Завдяки цим заходам ЄС значно підтримує економіку України, допомагаючи полегшити складну ситуацію, з якою стикаються українські виробники та експортери.

Експорт України до ЄС у 2022 році склав 27,6 мільярда євро, збільшившись на понад 15% порівняно з попереднім роком, завдяки «Шляхам солідарності», які допомагають Україні експортувати свою продукцію автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспортом після неспровокованого та невинуватеного вторгнення росії в Україну і блокування її морських портів. Основними товарами українського експорту до ЄС за вартістю є зернові культури (16,5% від загального експорту), насіння олійних культур (11,7%), тваринні або рослинні жири та олії (10,7%), чавун і сталь (9,3%), руди і зола (8,4%). У 2022 році Україна обігнала США і стала третім за величиною джерелом імпорту агропродовольчої продукції ЄС.

Експорт ЄС в Україну у 2022 році становив 30,1 мільярда євро. Експорт ЄС в Україну зріс на 6,5% з 2021 року. Основним експортом ЄС в Україну є мінеральне паливо та мінеральні масла (20% усього експорту), автомобілі (9,7%), електричні машини (9,4%), машини (8,4%) і пластмаси (4,4%) [2].

Проте у 2023 році на імпорт українського зерна була накладена заборона, бо Польща, Словаччина, Болгарія, Румунія та Угорщина заявили, що їхні місцеві фермери постраждали через значне збільшення імпорту зерна з України, і вимагали від ЄС негайно заборонити такий імпорт, однак, і це важливо, Єврокомісія не мала достатніх правових підстав для введення захисних заходів для захисту національних виробників, бо ці країни не надали достатньо доказів зв'язку збільшення українського імпорту зі збитками для їхніх національних виробників, дана заборона в результаті була знята 15 вересня рішенням Європейської Комісії, але п'ять країн ЄС – Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія та Болгарія – звернулися до Єврокомісії з проханням продовжити заборону принаймні до кінця року.

Уряди Польщі та Угорщини навіть погрожували в односторонньому порядку продовжити заборону, якщо Єврокомісія не розгляне їхні аргументи. У підсумку було досягнуто компромісне рішення: заборону не продовжувати. Натомість Україна має запровадити заходи самообмеження.

Україна погодилася протягом 30 днів вжити правових заходів (зокрема запровадити систему ліцензування експорту), щоб не допустити збільшення обсягів зерна. Крім того, Україна погодилася запровадити ефективні заходи експортного контролю для чотирьох груп товарів, починаючи з 16 вересня, щоб запобігти будь-яким викривленням ринку в сусідніх країнах-членах ЄС [3].

Наступною варто згадати ефективну роботу ЄС у сфері енергетики, яка безпосередньо не стосується торгово-економічних стосунків між Україною та ЄС, проте значно допомагає у процесі економічної ізоляції росії, зокрема ЄС не заборонив імпорту російського природного газу, але схвалив поступово посилення санкцій, в тому числі:

- заборону імпорту більшості російської сирої нафти та нафтопродуктів (що стосується близько 90% російського імпорту нафти), за винятком сирої нафти, що постачається трубопроводами;
- заборону транспортування нафти, компанії з ЄС можуть надавати такі послуги для російської сирої нафти та нафтопродуктів, що продаються в країні, що не входять до ЄС, за або нижче узгоджених граничних цін (створених у співпраці з коаліцією «Великої сімки» і спрямованих на скорочення доходів росії від нафти при збереженні стабільності на глобальних енергетичних ринках);
- заборону експорту з ЄС технологій з нафтопереробки;
- заборону імпорту російського вугілля.

Також у червні 2023 року ЄС схвалив інструмент протидії обходу санкцій для боротьби з ухиленням від санкцій в інших країнах [4, ст. 2].

На останок варто згадати, що в середині 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ в ЄС, що є новим кроком у розвитку стосунків між Україною та ЄС, і разом із тісно пов'язаними процесами виконання Угоди про асоціацію та переговорами про майбутнє членство найближчим часом відновлення зруйнованої інфраструктури стане життєво важливою частиною відносин між Україною та ЄС.

Статус кандидата аж ніяк не є ключовим політичним важелем, за допомогою якого ЄС може впливати на виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою та рамками переговорів про членство. Зважаючи на вищезазначене, успішний проект відновлення України, який може тривати до десяти років (на думку лідерів ЄС), є як фінансовим важелем впливу ЄС на Україну, так і ініціативою, яка вимагає синергії всіх існуючих форматів і секторів. Без виконання Угоди про асоціацію, особливо в екологічній сфері, важко говорити про кліматично нейтральну реконструкцію та зелену енергетику [5].

У той же час, оскільки приватні кошти, ймовірно, братимуть участь у реконструкції, інституційний клімат і прогрес Сторін у переговорах про членство будуть мати значну роль, оскільки це буде розглядатися інвесторами як ознака передбачуваності та стабільності. Слід зазначити, що на швидкість та успішність відновлення також впливатиме стабільність та розширення форматів співпраці, які були створені під час війни. Значний потенціал є, зокрема, у збереженні автомобільних «доріжок солідарності», а також більш широкому використанні залізничного та річкового транспорту. Тому, як і у воєнний час, післявоєнна співпраця Україна-ЄС характеризуватиметься синергією старих і нових форматів, структур і мереж, у яких Угода про асоціацію буде відігравати центральну роль.

Список літератури:

1. Darvas Z., Martins C., Poitiers N.F., Moffat L.L. EY trade and investment following Russia's illegal invasion of Ukraine. Workshop. European Parliament.

2023. URL:
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/702591/EXPO_STU\(2023\)702591_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/702591/EXPO_STU(2023)702591_EN.pdf)

2. Ukraine. European Commission. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en

3. Omelchenko O. Compromise Not in Kyiv's Interest: What's Behind European Commission's Decision on Ukrainian Grain. European Pravda. 2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/experts/2023/09/18/7169608/>

4. Russia's war against Ukraine: European Union responses and U.S.-EU Relations. Congressional research service. 2023. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IN/IN11897>

5. Rabinovych M. Ukraine-EU Cooperation During the War: Synergy of New and Old Formats. European Pravda. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/articles/2022/11/8/7150040/>

Патерук Н.В.

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА ТА ВНУТРІШНІ РЕСУРСИ

Актуальність теми "Відновлення української економіки в умовах війни: міжнародна підтримка та внутрішні ресурси" обумовлена кількома факторами:

Війна в Україні призвела до значних збитків для економіки країни. У 2022 році ВВП України скоротився на 35%, а експорт товарів та послуг – на 50%.

Війна продовжується, і її наслідки для економіки України ще не можна повністю оцінити. Багато підприємств призупинили свою діяльність, а деякі були повністю знищені.

Відновлення економіки України є пріоритетним завданням для країни та міжнародної спільноти. Від успішності цього завдання залежить не лише економічне майбутнє України, а й її безпека та стабільність.

Міжнародна підтримка є важливим фактором відновлення української економіки. Уряди країн-партнерів надають Україні фінансову допомогу, військову допомогу та гуманітарну допомогу. Ця допомога дозволяє Україні фінансувати оборону, відновлювати інфраструктуру та підтримувати населення.

Внутрішні ресурси також відіграють важливу роль у відновленні української економіки. Україна має значний трудовий потенціал, високоосвічену робочу силу та розвинений промисловий сектор. Однак для реалізації цього потенціалу необхідні інвестиції, реформи та стабільний політичний клімат.

В умовах, коли неможливо спрогнозувати дати завершення війни, а сектор безпеки та оборони потребує постійного фінансування, економіка країни також мусить “тримати фронт”. Зокрема, за словами заступника міністра оборони України Ростислава Замлинського, у 2023 році близько 70% надходжень до загального фонду Держбюджету від вітчизняних суб’єктів господарювання, йшли на потреби Міноборони. Таким чином, військові потреби витісняють цивільні, що обтяжує продуктивну спроможність економіки. Більше того, українське громадянське суспільство підтримує такий розподіл, адже фінансування потреб ЗСУ — це питання виживання. Разом з тим, при подібному розподілі необхідна продумана економічна політика, щоб не допустити виснаження економіки [1], [2], [3], [4].

Приклад блекаутів минулого року, мабуть, найкраще пояснює чому відновлення економіки не повинне й не може чекати завершення військових дій. Щоб забезпечити громадянам базові умови для життя, українську економіку доводиться підтримувати так само оперативно й рішуче, як комунальні служби ремонтували електромережі під обстрілами.

Згідно з даними ЮНКТАД, у 2022 році темпи експорту товарів Україною скоротились на 34,8 %, а зростання валового внутрішнього продукту сповільнилось на 29,0 % [5]. Крім цього, платіжний баланс країни залишався негативним, а відсоток безробіття та частка тих, хто змушений економити на їжі, впродовж останнього року коливався у проміжку 15-30% [6]. Проте, до кінця 2023 року НБУ прогнозує зростання ВВП на 5%, а темпи інфляції поступово скорочуються.

Заходи із стабілізації економіки також є кроком до її відновлення і вони були б неможливими без залучення таких міжнародних інституцій: Світовий банк, Європейська Комісія ЄБРР та МВФ, надають Україні фінансову допомогу для стабілізації економіки та її відновлення. [7]:

Окрім міжнародних організацій підтримку української економіки здійснюють як уряди окремих держав, так і міжнародні корпорації. Переважно це проявляється у фінансовій допомозі у соціальній й гуманітарній сферах (як, наприклад, гранти на покриття вартості ліків для населення).

Причини значних обсягів міжнародної допомоги Україні є комплексними та полягають у поєднанні політичних, економічних та геополітичних факторів.

З одного боку, війна в Україні є серйозною загрозою безпеці та стабільності в Європі, а також порушує норми міжнародного права. Тому надання міжнародної допомоги Україні є важливим політичним сигналом підтримки країни та її народу.

З іншого боку, війна в Україні має значний негативний вплив на світову економіку. Вона спричиняє зростання цін на енергоносії, продовольство та інші товари, а також створює проблеми з логістикою та ланцюгами поставок. Це негативно позначається на економіці багатьох країн світу, тому міжнародна допомога Україні є необхідним кроком для пом'якшення цих негативних наслідків.

Особливо важливим є те, що Україна є важливим постачальником продовольства, енергії та інших товарів світовому ринку. Вторгнення росії призвело до значного скорочення експорту з України, що спричинило дефіцит цих товарів на світовому ринку та призвело до зростання цін. Таким чином, міжнародна допомога Україні є важливою для забезпечення стабільності світової економіки. [8].

Окрім добре відомої ситуації з експортом зернових, для яких на міжнародному рівні створюються “безпечні коридори”, уваги заслуговують й інші приклади включеності України в міжнародні ланцюжки доданої вартості.

Першим прикладом є ситуація на ринку мінеральних добрив. Згідно з інформацією глобальної платформи “Statista”, ціни на карбамідні добрива зросли більш ніж удвічі з вересня по листопад 2021 року, тобто, напередодні російського вторгнення в Україну, оскільки обидві країни належали до лідерів на ринку. Вторгнення також вплинуло на хлористий калій, ціни на який залишалися стабільними навіть попри пандемію Covid-19, та діамонійфосфат ціна якого у березні 2022 сягнула 938,13 доларів США за одну метричну тону DAP [9]. Україна, що входила в топ-20 країн-експортерів, у 2022 році скоротила продажі добрив на понад 90% (порівняно з 2021 роком та середнім показником за останніх п’ять років) [10]. Таким чином, Індія та країни Європейського Союзу, які були основними покупцями, були змушені покладатись на зроблені запаси або купувати стратегічно важливі для сільського господарства добрива за завищеними цінами в умовах дефіциту на ринку.

Другим прикладом є виробництво напівпровідникового неону, що є складовим компонентом медичних лазерів та використовується при виробництві чіпів для комп’ютерів, смартфонів, побутової техніки й автомобілів. За оцінками Techcet, минулого року глобальне споживання неону для виробництва мікросхем досягло приблизно 540 метричних тон

[11]. До початку повномасштабного вторгнення, дві українські компанії забезпечували близько половини усіх світових поставок цього компонента. Внаслідок припинення роботи українських підприємств з початком воєнних дій, технологічні корпорації зіткнулись з браком сировини та стрибками цін, які тривали до середини 2023 року; компанії були змушені переходити на дешевші аналоги або створювати власні потужності для виробництва неону [12].

Таким чином, зрозуміло, чому міжнародна спільнота зацікавлена у підтримці економіки України.

Також, згідно з даними ЮНКТАД, надходження прямих іноземних інвестицій в Україну у 2022 році скоротилось на 88% відсотків порівняно з попереднім роком. Проте, показник суми ПІІ (показник, що включає в себе капітал та нерозподілений прибуток; накопичена вартість минулих потоків ПІІ), зменшився лише на 22% та все ще перевищує цей показник до 2019 року [13]. Частково це зумовлено заборонаю виводити кошти закордон, що діяла у 2022 році. Та разом з тим, така ситуація також може свідчити про готовність ТНК залишитись на ринку України як його активні учасники.

І нарешті в умовах глобалізації існує ще один ще один спосіб підтримання економіки, а саме експорт послуг або аутсорсинг. Зокрема, у 2022 році лише фінансові послуги, надані українськими компаніями закордон, зросли на 66%. Причини зростання можна трактувати по-різному: як в якості виходу компаній на зовнішні ринки та ‘staff loans’ в умовах браку попиту на внутрішньому ринку, так і як супровідні послуги для значних фінансових вливань, що надходять в країну від закордонних інституцій, які потребують локальної експертизи, звітування, аудиту тощо. Проте, в будь-якому разі це спосіб змусити економіку працювати.

Таким чином, відновлення української економіки — це не далека перспектива для безпечніших часів. Це щоденна робота зі стабілізації макроекономічних показників, реалізації стратегій відбудови безпечної

інфраструктури в умовах війни, із залучення фінансування на підтримку соціальних напрямків та забезпечення робочих місць. Багато в чому це відновлення можливе завдяки міжнародній підтримці. Але в першу чергу воно залежить від кожної та кожного з нас.

Список літератури:

1. Укрінформ: “Оборонний бюджет 2024”, стаття від 28.08.2023. Електронний ресурс [<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3754217-oboronnij-budzet-2024-u-minoboroni-garantuvali-socialne-zabezpecenna-zsu.html>];
2. РБК Україна: “Війна прогнозів”, стаття від 02.10.2023. Електронний ресурс [<https://www.rbc.ua/rus/news/viyna-prognoziv-k-blizko-peremogi-ukrayini-1696258568.html>];
3. CNBC: “How — and when — Ukraine’s war with Russia could end”, стаття від 07.08.2023. Електронний ресурс [<https://www.cnbc.com/2023/08/07/when-and-how-will-ukraines-war-with-russia-end.html>];
4. Суспільне: “Гроші на ЗСУ”, стаття Наталії Балюх від 18.11.2023, Електронний ресурс [<https://suspilne.media/620163-grosi-na-zsu-pid-stinami-kmda-vidbuvsja-cergovij-subotnij-miting-na-pidtrimku-armii/>];
5. UNCTAD: ‘General profile: Ukraine’, Електронний ресурс [<https://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/GeneralProfile/en-GB/804/index.html>];
6. Центр економічної стратегії: “Трекер економіки України під час війни”, дослідження Максима Самойлюка, 15.11.2023, Електронний ресурс [<https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>];
7. Національний інститут стратегічних досліджень: “Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні”, стаття від 09.10.2023, Електронний ресурс [<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-instytutiv-ukrayini-veresen-2023-roku>];

8. KPMG in Ukraine: “Post-war Reconstruction of Economy: Case Studies”, дослідження. Електронний ресурс

[<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2023/01/post-war-reconstruction-of-economy-en.pdf>];

9. Statista: ‘Monthly prices of fertilizer worldwide from 2017 to 2022, by type’. Published by Statista Research Department, Sep 27, 2023. Електронний ресурс [<https://www.statista.com/statistics/1316044/global-monthly-fertilizer-prices-by-category-urea-potash-phosphate/>];

10. World Integrated Trade Solution: Ukraine Fertilizers Database. Електронний ресурс

[<https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/UKR/year/2022/tradeflow/Exports/partner/ALL/product/310210>];

11. Reuters: ‘Russia's attack on Ukraine halts half of world's neon output for chips’ by Alexandra Alper, March 11, 2022. Електронний ресурс [<https://www.reuters.com/technology/exclusive-ukraine-halts-half-worlds-neon-output-chips-clouding-outlook-2022-03-11/>];

12. Procurement Resource: ‘Neon Gas Price Trend and Forecast’ Електронний ресурс [<https://www.procurementresource.com/resource-center/neon-gas-price-trends>];

13. UNCTAD: ‘Foreign direct investment’, Електронний ресурс [<https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.FdiFlowsStock>];

14. UNCTAD ‘International trade in digitally-deliverable services, value, shares and growth, annual’ Електронний ресурс [<https://unctadstat.unctad.org/datacentre/dataviewer/US.DigitallyDeliverableServices>].

MARKETING TOOLS OF INTERNATIONAL COMPANIES IN THE ECONOMIC RECOVERY OF UKRAINE

In the context of Ukraine's economic recovery, the role of international companies and their marketing tools is pivotal. This report explores the strategies employed by international firms to contribute to Ukraine's economic resurgence. Drawing insights from reputable sources, the report addresses key aspects such as digital transformation, innovation, branding, trade agreements, research and development, and regulatory reforms.

Digital Transformation and Innovation for Economic Revitalization. Ukraine is actively driving digital transformation projects to enhance its economic landscape [1]. International companies play a crucial role in this endeavor, employing advanced technologies to foster innovation [2]. These tools not only improve operational efficiency but also position Ukraine as a competitive player in the global market.

Branding and Quality Assurance as Catalysts for Economic Growth. International companies contribute to Ukraine's economic recovery by emphasizing branding and quality assurance [3]. Through adherence to international standards, these firms create a trustworthy and recognizable brand presence in global markets. Championing the 'Made in Ukraine' narrative becomes a crucial element in carving a distinct market identity and attracting global consumers.

Trade Agreements: Facilitating Economic Reintegration. Negotiating and signing free trade agreements is a strategic marketing tool employed by international companies [4]. By leveraging diplomatic and economic ties, these agreements reduce trade barriers, allowing Ukrainian products to penetrate global markets more effectively. This approach contributes significantly to Ukraine's economic reintegration.

Research and Development (R&D) and Skill Development for Technological Advancement. Investing in R&D is a critical strategy for international companies

contributing to Ukraine's economic recovery [5]. By infusing funds into research, these firms spearhead product innovation, making Ukrainian offerings more technologically advanced and appealing to global markets. Concurrently, initiatives for skill development ensure the Ukrainian workforce meets global market requisites.

Regulatory and Legal Reforms: Streamlining Business Operations. International companies actively participate in regulatory and legal reforms to simplify business operations in Ukraine [6]. By advocating for streamlined business regulations, transparent entrepreneurial environments, and resilient legal infrastructures, these firms attract both domestic and foreign investments. This strategy acts as a catalyst for economic growth and confidence-building among producers and investors.

Conclusion. The collaborative efforts of international companies, utilizing advanced marketing tools, are essential for Ukraine's economic recovery. From digital transformation to branding, trade agreements, innovation, and regulatory reforms, these strategies collectively contribute to Ukraine's economic progression. As the nation navigates the challenges of recovery, the involvement of international firms becomes instrumental in fostering sustainable economic growth.

Bibliography

[1] Yanovska V. (2019) Digital Transformation of the Ukrainian Economy: Digitization and Transformation of Business Models.

[2] Chen, Jin & Viardot, Eric & Brem, Alexander. (2019). Innovation and innovation management.

[3] Fernando Fastoso, J. W. (2007). Understanding international branding: defining the domain and reviewing the literature. *International Marketing Review*, 24(3), 252-270

[4] Gábor M. (2020) The Role of Central and Eastern Europe in Global Value Chains: Evidence from Occupation-Level Employment Data.

[5] National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2023) Rebuilding Research, Education, and Innovation in Ukraine – Ukrainian version: Proceedings of a Workshop—in Brief.

[6] Kraus K. (2021) Digitalization of Business Processes of Enterprises of the Ecosystem of Industry 4.0: Virtual-Real Aspect of Economic Growth Reserves.

Харицький Н.І.

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ FINTECH У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Фінансові технології (FinTech) швидко розвиваються та дедалі більше проникають у всі сфери фінансової діяльності, у тому числі на фондові ринки. Фондові ринки є важливим елементом глобальної економіки і їх ефективність безпосередньо впливає на глобальний економічний розвиток. FinTech має великий потенціал для суттєвого підвищення ефективності фондових ринків, що може призвести до зростання інвестицій та економічного зростання. FinTech суттєво впливає і на глобальні фінансові ринки. FinTech-компанії вже вносять значний внесок у розвиток глобальної фінансової інфраструктури, і цей внесок, швидше за все, буде зростати в майбутньому. Тому FinTech постає невід'ємною компонентою підвищення ефективності, доступності та безпеки глобальних фондових ринків.

FinTech є швидкозростаючим високотехнологічним сектором глобальної економіки. Для розвитку та успішного використання технологічних рішень у сфері фінансів необхідно системно досліджувати зазначену проблематику, розвивати не тільки практичну складову цього сучасного явища, але й осмислювати його сутність, ризики та вплив на діяльність суб'єктів економіки у рамках фінансової парадигми. FinTech – це широкий спектр передових технологій і інновацій, які застосовуються в галузі фінансів. FinTech-компанії використовують ці технології для трансформації

традиційних фінансових послуг, щоб зробити їх більш ефективними, доступними та інклюзивними [1, с. 18].

Сутність феномену FinTech в глобальній економіці полягає в тому, що він використовує технології для адаптації традиційних фінансових послуг на принципово іншому технологічному рівні. FinTech-компанії розробляють і впроваджують нові технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та інші, для надання фінансових послуг більш ефективно, доступно та інклюзивно. Роль феномену FinTech в глобальній економіці постійно зростає [2, с. 141]. FinTech-компанії вже починають відігравати значну роль у фінансовій системі і, по суті, визначають подальший розвиток ринку фінансових послуг через призму інноваційно-технологічних і інформаційних рішень і механізмів.

FinTech сприяє підвищенню ефективності фінансових процесів. Технології допомагають автоматизувати та оптимізувати багато завдань, які виконуються традиційними фінансовими установами, що приводить до зниження витрат і суттєвого підвищення продуктивності. FinTech робить фінансові послуги більш доступними. Мобільні платежі та цифрові валюти дозволяють людям отримувати доступ до фінансових послуг незалежно від їхнього місцезнаходження або фінансового стану, що сприятиме фінансовій інклюзії, підвищенню рівня фінансової грамотності та доступності фінансових послуг для всіх бажаючих. Технології, які використовуються в FinTech, можуть бути застосовані для створення новітніх ексклюзивних фінансових продуктів та послуг, що приводить до розвитку нових ринків і інструментів, які можуть принести користь як споживачам, так і бізнесу [3, с. 95].

Отже, FinTech має потенціал для суттєвого впливу на фінансову систему та економіку в цілому. Технології, які використовуються в FinTech, можуть зробити фінансові послуги більш ефективними, доступними та інклюзивними. FinTech дозволяють клієнтам здійснювати фінансові операції

швидко та зручно, використовуючи мобільні додатки, онлайн-платформи і мережі та інші інтернет-сервіси. FinTech розширюють доступність фінансових послуг для широкого кола людей, включаючи навіть тих, яким раніше були недоступні традиційні фінансові і банківські послуги.

FinTech підлягають регулюванню з боку державних органів для забезпечення безпеки та захисту інтересів клієнтів. Забезпечення кібербезпеки також є критично важливим. FinTech-сектор активно розвивається у всьому світі, і це створює нові можливості для міжнародних операцій та співпраці. FinTech відкривають нові можливості для інновацій та конкуренції в фінансовій сфері, що стимулює традиційні фінансові установи до вдосконалення своїх послуг на основі впровадження FinTech.

FinTech докорінно трансформують фінансову сферу, забезпечуючи більше можливостей та ефективності для користувачів та бізнесів, але вони також постійно стикаються з викликами, пов'язаними з регуляцією, безпекою та конкуренцією.

Список літератури:

1. Гаврилко Т. О., Антонова Р. FinTech: зарубіжний досвід та особливості розвитку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 29. С. 17-22.
2. Коваленко Ю. Особливості нормативно-правового регулювання FINTECH на диджиталізованих ринках банківських і страхових послуг в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 1 (33). С. 139–153.
3. Лук'яненко І. Г., Рябцун Є. І. Глобальні інвестиційні тренди та сучасний стан розвитку Фінтех-галузі. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2021. Том 6. Випуск 1. С. 90-98.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Євроінтеграція України відбувається в умовах широкомасштабної російської інтервенції, війна, розв'язана країною-агресором, з одного боку, довела готовність українців захищати незалежність своєї країни, європейський шлях її розвитку, об'єднала українську націю і зміцнила громадську підтримку руху до ЄС. А з іншого - активізувала двосторонні процеси євроінтеграції, надала нової якості політики Брюсселя на українському напрямі, змусила переглянути підходи і пріоритети у сфері безпеки. Водночас війна, під час якої Україна зазнала колосальних людських та фінансово-економічних втрат, вплинула на характер руху до об'єднаної Європи, обумовила особливості «воєнної» євроінтеграції. Нині головною складовою відносин Києва і Брюсселя є спільне протистояння континентальній експансії росії, політична солідарність і воєнна, фінансово-економічна підтримка України. Наша країна тривалий час тримає оборону східного флангу ЄС, прийнявши на себе удар усієї воєнної потуги країни-агресора. У цьому геополітична значимість, ексклюзивність і пріоритетність євроінтеграції України.

Україна продовжує проєвропейські реформи, ухвалює важливі євроінтеграційні закони, поглиблює співробітництво з Брюсселем на різних напрямках. Загалом є підстави говорити про помітний прогрес, значні здобутки і зрушення на європейському шляху. Набуття статусу кандидата важливий, але не завершальний етап євроінтеграції. Тому, навіть в умовах війни, необхідно використовувати переваги нового статусу, здійснювати реформи, необхідні для набуття членства в ЄС і забезпечувати умови для повоєнного відновлення України за європейськими нормами та стандартами.

Важливо визначити основні фактори євроінтеграційної стратегії України:

По-перше, ускладнення соціально-економічної ситуації. Широкомасштабна війна в Україні, припинення поставок енергоносіїв, блокада країною-агресором українського агропромислового експорту, несприятлива світова кон'юнктура призвели до загострення економічних і соціальних проблем на теренах ЄС. Зокрема, за повідомленням Євростату (вересень 2022р.) основні продукти харчування значно подорожчали. Зокрема, найвище зростання цін на хліб були зафіксовані в Угорщині (66% у серпні 2022р.), Литві (33%), Естонії та Словаччині(32%)[1].

По-друге, посилення міграційного навантаження у ЄС. Російська агресія, що супроводжувалась окупацією українських територій, тотальним знищенням житлового фонду, соціальної та енергетичної інфраструктури, геноцидом населення, спричинила масову міграцію громадян України. Агентство ООН у справах біженців визнає, що війна в Україні викликала «найшвидше зростання кризи біженців після Другої світової війни» [2] Основні потоки біженців були спрямовані до країн ЄС, насамперед Польщі, Німеччини, країн Балтії, Румунії, Чехії. За оцінками експертів ООН, станом на вересень 2022р., число українських біженців, зареєстрованих в Європі, перевищило 7 млн. осіб [3] У березні 2022р. Рада ЄС ввела в дію Директиву про тимчасовий захист громадян України на території країн об'єднаної Європи. Але згодом деякі місцеві органи влади та міграційні центри в окремих країнах Європи внаслідок «міграційного перенавантаження» були змушені тимчасово призупинити прийом біженців.

По-третьє, дезінтеграційні тенденції всередині ЄС. Війна в центрі Європи помітно активізувала у країнах ЄС праві політичні партії і рухи, поширились євроскептичні настрої. Однією з ілюстрацій таких тенденцій став прихід до влади в Італії блоку правих сил, серед яких — одіозний рух «Forza Italia» (С.Берлусконі). Проявилися тенденції економічного та політичного національного егоїзму, тяжіння до сепаратизму, замикання в національних межах. Певним «каталізатором» цих процесів стала світова

пандемія COVID-19. Восени 2022р. помітно активізувалися праві сили в Чехії (рух «Триколон»), які організують перманентні масові антиурядові акції «Чехія понад усе», спрямовані проти ЄС, НАТО, «зеленого курсу» для Європи і на підтримку співпраці з росією [4] Схожі тенденції прослідковуються і в деяких інших країнах об'єднаної Європи.

По-четверте, російська експансія на теренах ЄС. Путінський режим здійснює масштабний і цілеспрямований гібридний вплив на теренах ЄС з метою послаблення Євросоюзу. Ідеться про масовану наступальну пропаганду; втручання у внутрішньополітичні процеси, в т.ч. виборчі; енергетичний шантаж; дискредитацію державних структур країн ЄС; підтримку праворадикальних, націоналістичних, популістських рухів; розвідувально-шпигунську, диверсійно-підбивну діяльність [5].

По-п'яте, консенсусний механізм ухвалення рішень є хронічною складною проблемою ЄС. Принцип консенсусу уповільнює і гальмує важливі рішення Євросоюзу, в т.ч. у сфері зовнішньої політики. Складність консенсусних рішень пояснюється розбіжностями в позиціях країн-членів ЄС, що спричинені внутрішньополітичною кон'юнктурою, геополітичними орієнтаціями, зовнішніми впливами тощо. У цьому плані найбільшою проблемою залишається згаданий вище «фактор Угорщини». У стратегічному плані, дотримання цього консенсусного принципу у разі подальшого розширення ЄС містить неабиякі загрози і виклики для спільної політики ЄС та його єдності.

По-шосте, проблеми стратегічного позиціювання ЄС на російському напрямі. Під час широкомасштабної агресії росії проти України на теренах ЄС де-факто поступово формується нова більш рішуча і послідовна політика Брюсселя щодо москви. Складовими цієї політики є заяви, резолюції і рішення керівних структур ЄС. Найбільш повно та комплексно позиції ЄС були викладені в резолюції Європарламенту від 23 листопада 2022 р., де росія оголошується державою-спонсором тероризму.

Список літератури:

1. Хліб у країнах Європи подорожчав на 18% за рік — Євростат. — Європейська правда, 20 вересня 2022 р., <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/20/691651>.
2. Війна в Україні: кількість біженців досягла 3,8 млн людей. 28 березня 2022 р. — Слово і Діло, <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/28/novyna/suspilstvo/vijna-ukrayini-kilkist-bizhencziv-dosyahla-38-mln-lyudej>.
3. Кількість українських біженців, зареєстрованих у Європі, перевищила 7 мільйонів — нові дані ООН. — Голос Америки, 8 вересня 2022 р., <https://ukrainian.voanews.com/a/kilkist-zhertv-ta-bizhentsiv-zroslo-onn/6736396.html>.
4. У Празі — новий протест проти чинного уряду та допомоги Україні. — Європейська правда, 28 жовтня 2022 р., <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/10/28/7149613>.
5. Європейська інтеграція України: російський фактор. — Національна безпека і оборона, 2020 р., №1-2, [с. 61-63], https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD181-182_2020_ukr.pdf; Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. — Центр Разумкова, 2021 р., [с. 37-40], https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf.

Коновалюк Д.Я.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Конкурентоспроможність, в контексті економічних параметрів, визначається через ціну, якість та ліквідність, які забезпечуються через реалізацію масштабу виробництва. Наукове завдання полягає у вивченні рівня цих показників на чотирьох ієрархічних рівнях: товару, підприємства, галузі та держави, тобто від мікро- до макrorівня [8–9].

Одним із найсуттєвіших критеріїв конкурентоспроможності є ціна продукту, яка, в свою чергу, залежить від собівартості. Головною метою виробника є постійне зменшення собівартості. На фоні особливостей українського господарства важливим аспектом стає спроба виробників, особливо великих підприємств, знизити собівартість за рахунок скорочення витрат на працю, замість вдосконалення технологічних процесів. Цей шлях може бути реалізований шляхом лобіювання відповідних нормативних актів, що виявляється більш доступним, порівняно із великими інвестиціями і часом, необхідними для технологічного вдосконалення [8].

Проте варто зауважити, що виплата легальної та гідної заробітної плати для багатьох підприємств може бути непокладною витратою, оскільки вона призводить до додаткових зобов'язань, таких як внески до пенсійного фонду і інші, збільшуючи загальні витрати на заробітну плату в 1,4 рази. Тому, на практиці, сучасні тенденції "контролювати і обмежувати" виплату заробітної плати в конвертах ймовірно не вирішують цю проблему і, навіть більше, не сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Незважаючи на усі зазначені вище проблеми, перспектива повного входження українських підприємств на світовий ринок вбачається через їхнє членство в Світовій організації торгівлі.

Членство України в СОТ може кардинально змінити вказаний вище підхід, оскільки саме вільний та передбачуваний ринок сприяє притяганню реальних інвестицій до країни, спрямованих у перспективні галузі та підприємства. Це, в свою чергу, значно підсилює їх конкурентоспроможність. У кінцевому підсумку, вільний ринок сприятиме підняттю загального рівня життя громадян України (поступово).

З вищесказаного можна зробити висновок, що при членстві України в СОТ можна очікувати підвищення конкурентоспроможності українських товарів та, відповідно, українських підприємств та економіки в цілому, за умови активної участі та підтримки державою курсу на створення реального

конкурентного середовища. На жаль, на сьогодні держава розглядає це питання з іншої точки зору [1].

Один із індикаторів конкурентоспроможності товару та, відповідно, підприємств, що виробляють цей товар, - це обсяги торгів, і в умовах членства в СОТ особливо важливим стає обсяг торгів на зовнішньому ринку. З цієї точки зору найбільш перспективними можуть бути підприємства агропромислового комплексу, підприємства чорної металургії та, в перспективі, підприємства харчової промисловості.

Враховуючи досвід європейських промислових підприємств, можна забезпечити підвищення конкурентоспроможності української промисловості та здійснити крок у напрямі стабілізації економіки через реалізацію наступного комплексу заходів [2]:

1. Розробка стратегії розвитку промисловості, що визначатиме основи інноваційної політики з установленням конкретних напрямів розвитку інноваційної діяльності окремих промислових підприємств. Це сприятиме стимулюванню впровадження інновацій у виробничий процес, модернізації виробничої бази промисловості та об'єднанню секторів науки та виробництва для створення науково-технічних результатів, які знаходять попит у промисловості.

2. Впровадження ефективних механізмів фінансової підтримки інновацій та комерціалізації науково-дослідних результатів, а також створення державної системи трансферу технологій.

3. Тісна координація всіх етапів інноваційного процесу від наукових розробок до виходу товару на ринок та скорочення тривалості технологічного циклу виробництва промислової продукції.

4. Створення сприятливого середовища для формування різноманітних організаційно-правових форм інноваційної діяльності та вертикально-інтегрованих структур у промисловості, таких як кластери, промислово-фінансові групи, стратегічні альянси тощо.

5. Впровадження енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій на всіх етапах виробництва продукції.

6. Стимулювання модернізації виробничих процесів у промисловості через часткову компенсацію витрат за рахунок державних коштів та пільгове кредитування фінансово-кредитними установами.

7. Прискорення адаптації системи стандартизації і сертифікації вітчизняних промислових товарів до норм ЄС та впровадження постійно діючої системи оцінки якості промислової продукції.

8. Приведення системи підготовки фахівців у відповідність до потреб комплексу та впровадження механізмів взаємодії між промисловими підприємствами і навчальними, науково-дослідними організаціями для стажування майбутніх спеціалістів та співпраці у вирішенні проблем створення нових матеріалів, технологій та оригінальних видів промислової продукції.

9. Створення системи підтримки та розвитку творчих ініціатив та реалізація програм розвитку і нарощування інтелектуального капіталу працівників промисловості.

10. Впровадження сучасних методів та моделей управління виробничим процесом, зокрема логістики, і активна підтримка розвитку логістичних систем в країні;

11. Розгортання ефективних стратегій продажу промислової продукції та розробка маркетингових підходів для введення товарів на ринок;

Удосконалення правового та інвестиційного середовища в галузі шляхом проведення законодавчих змін у сфері податкового та митного регулювання, а також забезпечення державної підтримки інвестиційно-інноваційної діяльності [10] та інших заходів.

Висновки: сучасних умовах функціонування та в контексті інтеграції до Європейського Союзу українські промисловість потребує впровадження структурних змін, що відповідали б сучасним особливостям конкуренції,

сприяли б модернізації промислового комплексу України на базі інновацій, повноцінного використання його інтелектуально-виробничого потенціалу та сприяли підвищенню конкурентоспроможності української промислової продукції на європейському ринку.

Список літератури:

1. Алтухова И. Н. Конкурентоспособность предприятий на внешнем рынке / И. Н. Алтухова // Вісник Донецького університету. – 2008. – Вип. 1. – С. 106-111.
2. Балабанова Л. В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств / Балабанова Л. В., Холод В. В. – К.: «ВД Професіонал», 2006. – 448 с.
3. Безтелесна Л. Механізм забезпечення сталої конкурентоспроможності великого промислового підприємства / Л. Безтелесна, Н. Чигир. – Економіст. – 2004. – 540 с.
4. Гарачук Ю. О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю / Ю. О. Гарачук – Актуальні проблеми економіки. – 2008. – 606 с.
5. Дикань В. Л. Розвиток промислового потенціалу українських підприємств / В. Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – №46. – С. 136-142.
6. Дроздова А. О. Світовий досвід професійного навчання і розвитку персоналу [Електронний ресурс] / А. Дроздова // Режим доступу: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2013/iem/drozdova/library/article1.htm>. – Назва з титул. екрана.
7. Інноваційний розвиток промисловості як складова трансформації економіки України : аналіт. доп. / О. В. Собкевич, А. І. Сухоруков, А. В. Шевченко [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – 152 с. – (Сер. «Економіка», вип. 15)

8. Карбау Р. Міжнародна економіка: навч. посіб. / Р. Карбау. – 7-ме вид. – Суми: Козацький Вас, 2004. – 651 с.

9. Кривенко М. Стратегія формування конкурентних переваг підприємства / М. Кривенко // Вісник Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка : Економіка. – К., 2008. – № 99-100. – С. 44-48.

Якушевський Н.В.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЇ НА ПРИКЛАДІ T.B FRUIT

В сучасних умовах глобальної економіки поняття міжнародної економічної діяльності стає ключовим для розуміння та успішного функціонування підприємств. Міжнародна економічна діяльність визначається як комплекс економічних відносин та взаємодій між суб'єктами господарювання різних країн. Це включає в себе обмін товарами та послугами, інвестиції, фінансові операції та інші форми співпраці. Для підприємств міжнародна економічна діяльність означає не тільки розширення географії їхньої діяльності, але і взаємодію з різними економічними, політичними та культурними контекстами.

Однією з центральних проблем організації управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств у сучасних умовах є зростання взаємозалежності міжнародних ринків та зменшення торговельних бар'єрів, що вимагає комплексного підходу, який враховував би не тільки економічні аспекти, але й соціокультурні, політичні та правові фактори.

До факторів, які роблять управління зовнішньоекономічною діяльністю ефективним належать: розробка гнучких стратегій, адаптованих до специфіки ринків, ефективна система логістики та транспорту, а також взаємодія з міжнародними партнерами та організаціями [1].

Компанії, будучи прив'язаними до конкретних локальних ринків, переформатовують оточуючий простір, змінюючи його географічну значущість на економічну, акцентуючи увагу на суто економічних характеристиках, таких як діловий клімат, рівень інвестиційної привабливості, захищеність прав власності, безпека, доступність кваліфікованого персоналу, близькість до науково-освітніх центрів та позитивні демографічні тенденції.

Рівень підтримки з боку влади стає ключовим фактором, що впливає на вибір компаній щодо місця свого розташування та розвитку.

Глобальні гравці не просто розглядають іноземні ринки як арену для експансії, але також вивчають місцеві ринки для того, щоб належним чином адаптувати свої стратегії до особливостей кожного регіону. В умовах глобалізації, локальна привабливість для бізнесу стає не менш важливою, ніж міжнародна конкурентоспроможність [2].

Впровадження інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, аналіз даних та інтернет речей, дозволяє підприємствам підвищити ефективність виробничих процесів, швидше реагувати на зміни у попиті та забезпечувати високу якість продукції та обслуговування.

Співпраця з науковими та дослідницькими центрами стає важливим напрямком для підприємств, оскільки це дозволяє отримувати доступ до передових технологій та інновацій. Створення власних дослідницьких лабораторій та участь у міжнародних наукових проектах стають стратегічними інструментами для розвитку нових продуктів та технологій.

Окрім цього, підприємства повинні активно впроваджувати концепції сталого розвитку в міжнародній економічній діяльності. Екологічна відповідальність та соціальна прийнятність продукції стають не тільки етичними, але і стратегічними факторами в конкурентній боротьбі. Розробка екологічно чистих технологій та залучення до бізнесу принципів соціальної

відповідальності дозволяє підприємствам створювати стійку репутацію та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність [3].

На завершення, гнучкість в адаптації до нових ринкових умов та активне залучення до інноваційних процесів визначають не лише успіх, але і виживання підприємства в умовах глобальної економіки. Постійна готовність до змін, вдосконалення стратегій та використання передових технологій стають фундаментальними принципами сучасного управління міжнародною економічною діяльністю підприємств.

Список літератури

1. [Жеваго А.В. Глобалізація і державне регулювання міжнародної економічної діяльності // Ринок цінних паперів України, №5-6, 2005. – С. 17-20](#)
2. [Сенишин О.С. Державне регулювання економіки: підручник / О.С. Сенишин, М.О. Горинь, О.О. Кундицький – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – 334 с](#)
3. [Кібік О. М. Міжнародна економіка : навчально-методичний посібник / О. М. Кібік, К. С. Нестерова, Ю. В. Хаймінова. - Одеса : НУ "ОЮА", 2020. - 85 с](#)

Сеїдов Е.М.

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Прагнення України до Європейського простору передбачає необхідність уніфікації підходів до організації всіх процесів суспільного розвитку та державного управління. В межах світового простору під впливом глобалізаційних процесів особливої актуальності набула інноваційна політика. Країни – члени ЄС у процесі вдосконалення власної стратегії розвитку створили ефективну систему впровадження інноваційної політики у всі сфери життя, використовуючи засоби прямого та непрямого впливу.

Актуальність обраної теми проявляється у необхідності дослідження європейського досвіду організації інноваційної політики з метою його впровадження у вітчизняну практику для забезпечення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників на міжнародному ринку, підвищення статусу країни – потенційного члена Європейського Союзу.

На сучасному етапі еволюції інформаційних відносин можна виділити два напрями розвитку інноваційних технологій:

1. створення нових механізмів (технологій) надання фінансових послуг шляхом використання інтернет – мережі для підвищення якості послуг та швидкості їх надання незалежно від територіального перебування користувача;

2. удосконалення нових або створення нових продуктів перерозподілу фінансових ресурсів між суб'єктами фінансових відносин.

Інноваційна політика є характерною для всіх країн, однак рівень інновацій та науково-технічного процесу є нерівномірним. Цікавим для дослідження є досвід Європейського Союзу (далі – ЄС), члени якого протягом десятиліть формували основи політики інноваційного розвитку. Так, у 80 – х роках країни ЄС для стимулювання інноваційних процесів вперше ввели в дію так звані рамкові програми, які характеризувались обмеженнями у часі та обсягами фінансування. Основним їх завданням було не фінансування програм, а налагодження наукової співпраці між науковими осередками (інститутами, науковими центрами, приватними компаніями). Досвід реалізації рамкових програм забезпечив виконання наступних завдань:

1. зростання конкурентоздатності на міжнародному ринку
2. налагодження співпраці та пошук стратегічних партнерів на міжнародному ринку
3. кадрово – організаційний розвиток

4. доступ до нових ресурсів та інформації [1].

У загальному висновку інноваційну політику України від європейських аналогів відрізняють наступні фактори:

- низький рівень фінансування інноваційної складової з боку держави, тоді як країни ЄС використовують прямі та опосередковані методи активізації

- відсутність зацікавленості малого та середнього бізнесу у інноваційному розвитку

- низький рівень запатентованої інтелектуальної власності

- низька публікаційна діяльність у наукових закладах та недостатній індекс цитування

- недостатня державна ініціатива

- розвиток інноваційного потенціалу у фінансовому секторі економіки.

Найбільш перспективним напрямом інноваційного розвитку для країн ЄС залишається впровадження та подальший розвиток «зеленої економіки». За своєю суттю вона представляє собою впровадження заходів, які спрямовані на поліпшення добробуту населення сьогодні та в майбутньому з урахуванням екологічних ризиків та мінімізацією їх дефіциту.

Україна як потенційний кандидат ЄС активно впроваджує інноваційну складову у всі сфери суспільних відносин. За результатами дослідження можна зробити висновок, що найбільшій цифровій трансформації зазнали:

- сфера державних послуг (державні портали пропонують великий спектр послуг населенню через інтернет-портали);

- фінансовий сектор економіки (особливо активними процесами цифровізації охоплена банківський сектор та сфера страхування);

- взаємодія між державними урядовими порталами та фінансовими установами у сфері надання послуг населенню та представникам підприємницького кластеру;

-активізація процесів діджиталізації на рівні підприємств з надання послуг населенню тощо [2].

Однак, не зважаючи на поштовхування інноваційних процесів, варто відзначити наявність ряду проблем, які гальмують подальший розвиток:

-воєнні дії на території країни, які впливають на розподіл джерел фінансування,

-недосконала законодавча база,

-недостатній ступінь цифровізації суспільства,

-низький рівень фінансової грамотності окремих верств населення тощо.

Інтеграція України до ЄС передбачає уніфікацію та стандартизацію всіх сфер економічного та політичного середовища. У зв'язку з цим організація інноваційної політики потребує переосмислення підходів та кінцевих орієнтирів. Для посилення інноваційних процесів на території України варто скористатись світовим досвідом, враховуючи національні особливості: 1) вдосконалення законодавчої бази та розробка стратегії інноваційного розвитку у післявоєнний період; 2) виокремлення стратегічних орієнтирів (розвиток сільськогосподарського комплексу, розробка технологій видобутку та обробки руди тощо); 3) створення енергозберігаючих технологій; 4) забезпечення рамкових програм реалізації інноваційної політики; 5) підвищення рівня фінансової грамотності населення [3,4]..

В загальному можна стверджувати, що інноваційна політика є інструментом для створення економіки замкненого циклу. Її впровадження та подальший розвиток мають стати пріоритетними для інтеграції України до європейського простору.

Список літератури:

1. Терехов В. І., Одягайло Б.М. Сучасні методи підвищення ефективності інноваційної системи Європейського союзу. *Вчені записки університету «Крок»*. 2019. № 3. С. 232-239. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/terekhov_0002.pdf

2.Луцків О. М. Програмно – стратегічне забезпечення реалізації інноваційної політики ЄС. *Регіональна економіка*. 2017. № 2. URL: https://re.gov.ua/re201702/re201702_132_LutskivOM.pdf

3. European Research Council Research Strategies: Europe 2030 and the next Framework Programme. 2016. Brussels. URL: <https://www.sciencesquared.eu/events/research-strategies-europe-2030-and-next-framework-programme>.

4. European Commission What was Horizon 2020? URL: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/whathorizon-2020>.

Шафран Ю.М.

ТНК В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ TOYOTA MOTOR CORPORATION

Актуальність теми сучасних транснаціональних корпорацій (ТНК) полягає у їх впливі на глобалізацію, міжнародну економіку та соціально-економічний розвиток країн. Проблематика дослідження зосереджена на розумінні механізмів функціонування ТНК, їх стратегіях адаптації до змінюваних умов глобального ринку та взаємодії з місцевими економіками. Мета полягає у вивченні стратегій розвитку ТНК, визначенні їх ролі у світовій економіці та аналізі впливу на міжнародні економічні та політичні процеси.

Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють ключову роль у сучасному міжнародному бізнесі. Їх діяльність виходить далеко за межі національних ринків, впливаючи на глобальну економіку. ТНК характеризуються великими обсягами продажів, широкою географією присутності та здатністю ефективно управляти діяльністю в різних країнах. Вони не лише розширюють ринки збуту, але й впливають на міжнародні торговельні потоки, технологічні інновації та культурний обмін. Одним з ключових аспектів діяльності ТНК є їхня здатність до міжнародної інтеграції виробничих ланцюгів. Це включає розподіл виробництва та послуг між

різними країнами з метою оптимізації витрат та ефективності. Такий підхід дозволяє ТНК бути більш конкурентоспроможними на світовому ринку, використовуючи переваги глобалізації [1].

Сучасні ТНК характеризуються глобальною діяльністю, використанням інновацій та технологій, що забезпечують їм конкурентні переваги. Вони впливають на глобальні ланцюги постачання, виробництво та ринки збуту, адаптуючись до міжнародних норм та законодавства. Особливу увагу ТНК приділяють корпоративній соціальній відповідальності, екологічній безпеці та сталому розвитку, що є ключовими для підтримання їх репутації та довгострокового успіху [2]. ТНК також зіштовхуються з викликами, пов'язаними з регуляторним середовищем різних країн, культурними відмінностями та політичною нестабільністю.

З розвитком цифрових технологій та зростанням економіки знань роль ТНК у світовій економіці стає ще більш значущою. Вони використовують інновації для забезпечення конкурентних переваг, що включає розвиток нових продуктів, ефективніше управління ресурсами та покращення взаємодії з клієнтами. У сучасному міжнародному бізнесі ТНК відіграють не тільки економічну, але й соціальну та екологічну ролі. Вони здатні впливати на стандарти праці, екологічні норми та соціальні ініціативи в різних країнах. Однак, це також ставить перед ними відповідальність за дотримання етичних стандартів та сталого розвитку [3].

Toyota Motor Corporation, як одна з провідних транснаціональних корпорацій (ТНК) у світі, демонструє ключові аспекти сучасного міжнародного бізнесу. Її успіх базується на глобальній інтеграції виробничих ланцюгів, інноваціях та впровадженні ефективних стратегій управління. Toyota здійснює свою діяльність у різних країнах, що дає можливість оптимізувати виробничі процеси та забезпечити присутність на ключових ринках. Компанія активно використовує інноваційні технології, такі як виробництво гібридних та електричних автомобілів, що допомагає їй

підтримувати конкурентні переваги в галузі. Toyota також приділяє значну увагу дослідженням та розробкам, спрямованим на підвищення ефективності та екологічної безпеки своїх продуктів [4].

Управління ризиками є ще однією критично важливою сферою для Toyota, особливо в контексті глобалізації. Компанія вирішує завдання, пов'язані з регуляторним середовищем, культурними відмінностями та змінами в геополітичній обстановці. Toyota демонструє здатність ефективно адаптуватися до ринкових умов та відповідати на зміни в попиті споживачів. Корпорація також бере активну участь у соціальній відповідальності та сталому розвитку. Це включає ініціативи зі зменшення впливу на довкілля, покращення умов праці та внеску в соціальні проекти в різних країнах. Такий підхід не лише покращує імідж Toyota, але й сприяє довгостроковій стабільності бізнесу. Загалом, досвід Toyota Motor Corporation підкреслює важливість гнучкості, інновацій та стратегічного планування в сучасному міжнародному бізнесі. Компанія демонструє, як ефективне управління та адаптація до глобальних викликів можуть призвести до успіху на міжнародній арені.

Отже, на основі аналізу діяльності Toyota Motor Corporation, як ТНК у сучасному міжнародному бізнесі, стає очевидним, що ключ до її успіху полягає у гнучкості, інноваціях та здатності адаптуватися до різноманітних умов ринку. Toyota демонструє, як поєднання передових технологій, ефективного управління ризиками та відповідального підходу до сталого розвитку може забезпечити міцні позиції на світовому ринку. Цей досвід підкреслює важливість адаптації до глобальних тенденцій та викликів, які є вирішальними для успіху сучасних транснаціональних корпорацій.

Список літератури:

1. Пехник А. В., Присяжнюк Ю. І. Транснаціональні корпорації у реаліях сучасного міжнародного бізнесу. Збірник наукових праць Черкаського

державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2018. Вип. 51. С. 82–90.

2. Хамандрик Х.С. Економічна політика ТНК у сучасних міжнародних інвестиційних процесах. Трансформація економічних процесів у морегосподарському комплексі України: матеріали всеукр. наук. екон. читань з міжнар. участю, 17–18 грудня 2019 р. Миколаїв, 2019. С. 177–182.

3. Ставицька А., Перетятко А. Функціонування транснаціональних компаній в Україні та світі. Світове господарство та міжнародні економічні відносини. № 48. 2020. С. 48–53.

4. Loyd, N. (2020). Empirical Study of Toyota Motor Corporation Relative to the Good to Great Framework. Journal of Management Research, 8. 15. 10.5296/jmr. v8i3.9374

Гайдай В.О.

РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ (АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ)

Малий і середній бізнес (МСП) є важливою складовою економіки будь-якої країни. Він забезпечує значну частку робочих місць, створює нові товари та послуги, сприяє інноваційності та конкуренції. Нормативно-правове регулювання сфери розвитку МСП в Україні здійснюється Законом України "Про державну підтримку малого і середнього підприємництва". Цей Закон визначає основні принципи, напрями та форми державної підтримки МСП. [1]

В Україні МСП має значний потенціал для розвитку. Однак, наразі він стикається з низкою проблем, зокрема:

- Несприятливе законодавче середовище;
- Високі податки та збори;
- Недостатня доступність кредитних ресурсів;
- Нерозвинена інфраструктура підтримки МСП.

➤ Війна.[2]

МСП виконує в сучасній економіці такі функції:

Соціальна функція - МСП забезпечує значну частку робочих місць в економіці, сприяючи створенню нових робочих місць та підвищенню зайнятості населення.

Економічна функція - МСП створює нові товари та послуги, сприяючи розвитку економіки та зростанню добробуту населення.

Інноваційна функція - МСП є важливим джерелом інновацій, сприяючи розвитку науково-технічного прогресу. [1;2]

Розвиток МСП в Україні має ряд особливостей, зокрема:

Висока частка неформального сектора. Найбільша частка неформального сектора МСП спостерігається в таких секторах економіки, як сільське господарство, торгівля та будівництво.

Низька конкурентоспроможність. МСП в Україні часто не має можливості конкурувати з великими підприємствами, зокрема через недосконалість законодавчого середовища, високі податки та збори, а також відсутність доступу до фінансових ресурсів.

Нестабільність економічного середовища. Нестабільність економічного середовища в Україні негативно впливає на розвиток МСП, зокрема через високі ризики та невизначеність. [3;5]

Адаптація зарубіжного досвіду може допомогти Україні подолати ці проблеми та створити сприятливі умови для розвитку МСП. [6]

Зарубіжний досвід показує, що існує ряд заходів, які можуть сприяти розвитку МСП. Серед них можна виділити такі:

Створення сприятливого законодавчого середовища. Це включає спрощення процедур реєстрації та ведення бізнесу, зниження податків та зборів, а також забезпечення захисту прав підприємців.[7]

➤ У США підприємці можуть зареєструвати свій бізнес всього за кілька днів.

- У Данії підприємці звільняються від сплати податку на прибуток протягом перших трьох років роботи.
- У Швеції держава надає підприємцям безкоштовні юридичні консультації.

Розвиток фінансової підтримки МСП. Це включає надання доступу до кредитних ресурсів, гарантій та інших інструментів фінансової підтримки. [3;4]

- У Німеччині існує державний фонд, який надає підприємцям кредити на пільгових умовах.
- У Франції підприємці можуть отримати гарантії від держави для отримання кредитів у банків.
- У Великобританії підприємці можуть отримати гранти на розвиток свого бізнесу.

Створення інфраструктури підтримки МСП. Це включає створення центрів підтримки підприємців, надання консультацій та навчання, а також розвиток підприємницьких спільнот. [5]

У США існує мережа центрів підтримки підприємців, які надають консультації та навчання підприємцям.

У Канаді існує національна програма підприємницького навчання, яка надає підприємцям доступ до навчальних програм та ресурсів.

У Японії існує система підприємницьких спільнот, які об'єднують підприємців для обміну досвідом та інформацією.

В Україні також реалізуються заходи щодо підтримки розвитку МСП. Зокрема, діє Закон України "Про державну підтримку малого і середнього підприємництва". Однак, ці програми все ще потребують вдосконалення. Для цього необхідно враховувати досвід інших країн світу та адаптувати його до українських реалій. [4]

Вітчизняний уряд розглядає малий та середній бізнес, а також індивідуальне підприємництво лише як один із шляхів поповнення державної

казни. Проте слід зазначити, що малий та середній бізнес виконують низку важливих економічних і соціальних функцій, найважливішими з них є такі[10]:

- вирішення проблеми зайнятості населення: збільшення кількості суб'єктів господарювання призводить до створення нових робочих місць (реєстрація громадян фізичними особами- підприємцями тощо);

- надання гнучкості та адаптивності ринку. Суб'єкти господарювання малого та середнього бізнесу швидше та оперативніше контактують із споживачами, краще реагують на потреби ринку, якісніше обслуговують споживачів;

- формування конкурентного середовища в умовах ринкової економіки, що стимулює виробництво товарів, послуг та робіт, які будуть затребувані на ринку, створення конкуренції монополістам;

- здійснюють структурну перебудову економіки, мають свободу ринкового вибору;

- у більшості випадків задають темп економічного зростання економіки, генеруючи та реалізуючи інноваційні ідеї (комерційні, технічні, маркетингові, соціальні та інші), випускають новітні товари та послуги, що матимуть значну частку наукоємності;

- формування середнього класу, що дає змогу розвивати громадянське суспільство в державі, послабити тенденції щодо соціальної нерівності, зменшити соціальну напругу, прискорити процеси демократизації ринкових відносин.

До малого і середнього бізнесу зараховують підприємства, які за кількістю працівників, обороту і доходу не перевищують установлені межі. Малі та середні підприємства вважаються надзвичайно динамічними, оскільки можуть швидко реагувати на потреби ринку. Водночас на розвиток малого і середнього бізнесу сильно впливає загальний бізнес-клімат у країні.

Слід відмітити, що підприємці України пропонують свою стратегію відновлення й тактику «виживання» для малого і середнього бізнесу, яка включає:

- тотальну оптимізацію витрат в усьому;
- перемовини щодо зняття / зменшення оренди, відстрочення за кредитами;
- збереження ключових працівників / команди шляхом переорієнтації бізнесу та дотацій із власних кишень;
- лише вимушене часткове звільнення або зменшення зарплати;
- переорієнтацію / адаптацію бізнесу в нових умовах (наприклад, заклади харчування на доставку й самовивезення; івентіндустрія — заходи онлайн);
- переведення бізнесу в онлайн-формати: управління, комунікація з клієнтами, реклама [11].

Дієві інструменти підтримки українського малого та середнього бізнесу можна використати і в рамках співпраці з країнами ЄС. Серед них [12]:

- інструмент підтримки збереження робочих місць (фонд SURE, у межах якого реалізуються схеми підтримки зайнятості під час кризи, зокрема шляхом надання роботодавцям субсидій на часткову оплату праці працівників (у 2020 р. програма охопила близько 31 млн людей і 2,5 млн підприємств)
- ваучерні схеми, спрямовані на підтримку співпраці між українським підприємництвом та бізнесом з ЄС, у т.ч. в аспекті сприяння короткостроковій співпраці, наприклад, у вигляді придбання товарів і послуг, довгостроковому співробітництву через входження українського бізнесу в мережі міжнародного співробітництва та ланцюги створення вартості, шляхом реалізації спільних проєктів у сферах дослідження, розробок, інновацій та цифровізації.

Ваучери отримуватимуть українські бізнес суб'єкти, а кошти за їх використання виплачуватимуться підприємцям з ЄС. Наприклад, ваучери «на інтернаціоналізацію» надаються для покриття витрат на сертифікацію якості продукції, дослідження ринку, реєстрацію патентів і торгових марок, участь у міжнародних ярмарках та інших промоційних заходах, на цифровізацію – для створення платформ електронної комерції, систем кібербезпеки, розроблення та придбання цифрових інструментів.

Список літератури:

1. Андрійчук, О. В., & Сіренко, О. В. (2022). Малий і середній бізнес в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Економіка та управління підприємствами, 5(1), 117-125.
2. Бойко, В. В. (2023). Зарубіжний досвід підтримки розвитку малого і середнього бізнесу. Економіка та управління підприємствами, 6(1), 99-107.
3. Васильєва, О. В., & Мельник, В. В. (2022). Проблеми та перспективи розвитку малого і середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Економіка та управління підприємствами, 4(1), 126-133.
4. Євдокименко, А. В., & Смирнова, О. В. (2023). Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: реалії та перспективи. Економіка та управління підприємствами, 7(1), 108-116.
5. Іванова, Н. М., & Кірпічова, О. В. (2022). Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. Економіка та управління підприємствами, 3(1), 134-141.
6. Клименко, О. В. (2023). Зарубіжний досвід підтримки розвитку малого і середнього бізнесу в умовах воєнного стану. Економіка та управління підприємствами, 8(1), 117-125.
7. Мельник, В. В., & Василєва, О. В. (2022). Проблеми та перспективи розвитку малого і середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Економіка та управління підприємствами, 2(1), 142-149.

8. Мельник, В. В., & Євдокименко, А. В. (2023). Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: реалії та перспективи. Економіка та управління підприємствами, 9(1), 126-133.
9. Мельник, В. В., & Кірпічова, О. В. (2022). Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. Економіка та управління підприємствами, 1(1), 150-157.
10. Поповенко Н. С., Ганенко О. В. (2012). Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. ЕКОНОМІКА: реалії часу. 2(3) с.126; 3, с. 250; с. 305.
11. Штогрін І. (2020) «Вижити у карантин»: як рятується малий і середній бізнес і чого очікує від держави [Електронний ресурс] / І. Штогрін .
12. Дикань Валерія Володимирівна & Фролова Наталія Львівна (2022) Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час, 19, с. 8; 20, с. 44–48.

Хоменко Д.С.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «БОККО»

Експортно-імпортна діяльність є важливою складовою зовнішньої торгівлі і невід'ємною частиною діяльності підприємства. Здійснення цієї діяльності сприяє розширенню ринків збуту, збільшенню обсягів виробництва та підвищує якість продукції, що створює всі умови для зміцнення конкурентних позицій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку. Тому для будь-якого підприємства однією із ключових проблем є підвищення ефективності експортно-імпортної діяльності, особливо в умовах жорсткої конкуренції, пов'язаної з глобалізацією ринків та тенденцією до зникнення меж і кордонів між країнами.

Для ТОВ «Бокко» розвиток ЗЕД означає нові можливості використання переваг міжнародної виробничої кооперації, зростання свободи в прийнятті

економічних рішень та вибору шляхів вирішення поставлених задач. Якість продукції підприємства відповідає стандартам ДСТУ, ГОСТ, технічним умовам, стандартам (ISO) та європейським нормам.

За здійснення зовнішньоекономічної діяльності в ТОВ «Бокко» відповідає відділ експорту, який входить до складу департаменту продаж.

Початкова стадія розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства характеризуються великими труднощами та малою кількістю партнерів. Одним з найбільших партнерів підприємства довгий час була російська федерація, проте гостра політична ситуація, що склалася між двома країнами, не могла не позначитися на відносинах ТОВ «Бокко» з російськими партнерами. Однак, уже в 2015 році українське підприємство завершило поставки інструментів до росії. Більш наглядно дану ситуацію проілюструє рис. 1.1.

Як бачимо з рис. 1.1, у 2020 та 2021 роках показник збуту товару до Словаччини сягав відмітки 40%. У 2022 р. кількість експортованої продукції до Словаччини зменшилась майже в 2 рази. Немоżliвість експортувати товари до цієї країни змусила компанію шукати вихід на нові ринки. У 2022 році експорт до Німеччини подолав відмітку в 50%. З 2020 по 2021 рр. експорт до інших країн не перевищував 3%, а у 2022 р. цей показник піднявся до позначки 15%.

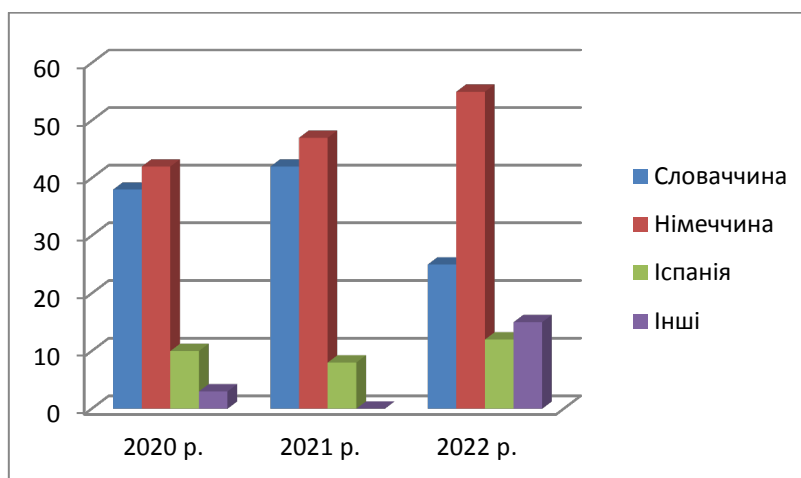

Рис. 1.1. Географічна структура експорту ТОВ «Бокко»

Міжнародна торгівля, у порівнянні з внутрішньою, є більш ризиковою, що визначено економічними, політичними, правовими і соціальними умовами в різних країнах, їх традиціями і звичаями, а також великими відстанями між торговельними партнерами. У результаті часто буває доцільно, а іноді просто необхідно, використовувати дистриб'юторів для проведення міжнародних торговельних операцій (рис. 1.2).

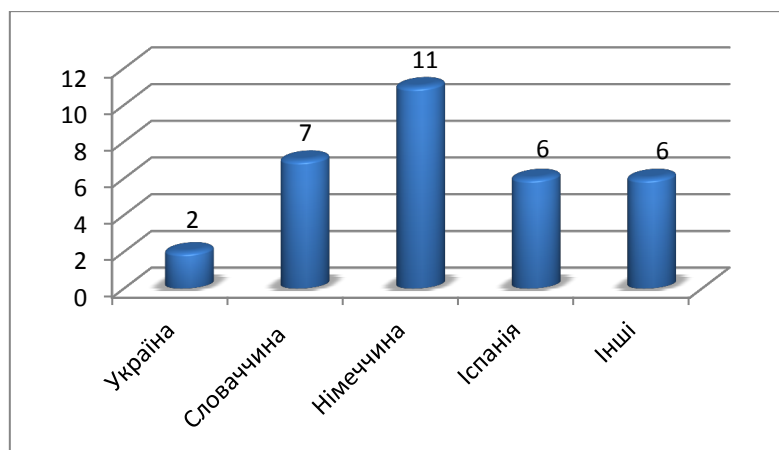

Рис. 1.2. Дистриб'ютори на території країн-партнерів ТОВ «Бокко»

Отже, найбільша кількість дистриб'юторів за межами України, знаходиться в Німеччині (11). У Словаччині – 7, в Іспанії та інших країнах (Італія, Японія) – по 6. В Україні - 2.

Окрім продажу через дистриб'юторів, підприємство реалізує свою продукцію шляхом прямого продажу. Співвідношення між ними по ринках збуту розглянемо на прикладі електроінструментів (електролобзиків, перфораторів, пробійників, борідок, шліфувальних машин) наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Основні форми продажу електроінструментів ТОВ «Бокко» за 2020-2022 рр.

Форма продажу	Словаччина	Іспанія	Німеччина	Україна	Інші
Прямі продажі	20	0	50	100	0
Дистриб'ютори	80	100	50	0	100

Як видно з таблиці 1.1, підприємство мало широку дилерську мережу лише на ринках Словаччини та Іспанії. На ринку Словаччини найбільшим імпортером електроінструментів є підприємство «Unior», частка якого складає 30%. По 22% займають «Machtz» та «Best-MF».

ТОВ «Бокко», зазвичай, застосовує типові контракти, що представляють собою приблизний договір або ряд уніфікованих умов, виражених у письмовій формі, сформульованих наперед з урахуванням практики торгівлі або звичаїв, прийнятих договірними сторонами. ТОВ «Бокко» при укладанні договорів використовує тверду ціну, яка встановлюється у момент підписання контракту та залишається незмінною протягом дії контракту. У цьому випадку в контракті робиться застереження: «ціна тверда, зміни не підлягає».

Підприємство використовує систему лояльності, при розрахунках з дистриб'юторами. Постійні партнери та клієнти, які замовляють велику партію продукції, отримують знижки, бонуси та можуть отримати відстрочку платежу до 30 днів. ТОВ «Бокко» як базис поставки використовує EXW та DDP.

Для визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства використовують таку методику: розраховується ряд показників для визначення економічної ефективності експорту; розраховуються показники економічної ефективності імпорту, при цьому вони поділяються на дві групи: показники ефективності імпорту товарів виробничого призначення (ТВрП) і показники ефективності імпорту товарів народного споживання (ТНС); розраховуються показники економічної ефективності імпорту.

Проаналізуємо виконання контрактних зобов'язань у таблиці 1.2

Таблиця 1.2

Виконання контрактних зобов'язань ТОВ «Бокко» по експорту за 2020-2022
рр.

Назва коефіцієнта	2020 р.	2021р.	2022 р.
Коефіцієнт виконання зобов'язань за вартістю	0,94	0,99	0,95
Коефіцієнт виконання зобов'язань за фізичним обсягом	1,04	1,006	1,03
Коефіцієнт виконання зобов'язань за ціною	0,90	1,01	1,09

Як показують розрахунки, контракти не були виконані у 2020 році майже на 6%, у 2021 р. – на 1%, а у 2022 р. – контракти не були виконані на 5%.

ТОВ «Бокко» раціонально і ефективно будує свою експортну діяльність, збільшуючи одночасно і її обсяги, завойовуючи тим самим більшу частку ринку, і її ефективність.

Не дивлячись на те, що підприємство є молодим, воно має велику кількість українських та зарубіжних партнерів, яка зростає з кожним роком.

Список літератури:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, М. А. Зайця. 4–те вид., перероб. та доп. Київ : Освіта України, 2017. 272 с.
3. Новак В. О. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 495 с.
4. Офіційний сайт ТОВ «Бокко». URL : <https://bocco.com.ua/>

Давиденко О.В.

**ЛОГІСТИЧНІ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ**

Російська агресія завдає нищівних ударів не тільки по території України, а і по економіці. Логістика і логістичні мережі виступають невід'ємною складовою успіху вітчизняної економіки. Новий етап російсько-української

війни у лютому 2022 року став безпрецедентним викликом для всього бізнесу і логістичного зокрема. Проблеми з транспортуванням вантажів спонукали негайно перемістити бізнес та оптимізувати бізнес-процеси. Один із основних викликів, з якими вимушені були зіткнутися українські компанії – зміна формату логістики та логістичних мереж.

То ж розглянемо з якими основними проблемами зіткнулись логістичні мережі України на початку війни (рис.1)

Рис.1. Проблеми логістичних мереж України із початком війни

[складено автором на основі джерела 1]

Наслідки війни відчуються сьогодні в прояві та посиленні таких проблем як: закриття портів, що у свою чергу спричинило зміну експортних та імпорتنих каналів і появу величезних черг на кордонах і прикордонних територіях; кадрові проблеми (від'їзд спеціалістів, звільнення, скорочення); зростання цін на паливо-мастильні матеріали на 35-55%; блекаути; зміна договірних відносин; зміна структури постачальників та клієнтів; втрата потужностей.

Пристосування до обставин – це найголовніша з умов успішності логістичних мереж, які не мають зупинятися, бо зупинка призведе до відсутності торгівлі, обміну товарами, а відтак, практично до відсутності споживання, що в умовах сьогодення може бути початком завершення успішної роботи.

Міжнародні партнери відіграють ключову роль у фінансуванні відбудови України. Гранти, позики та кредити дають можливість відновлювати інфраструктуру та покращувати якість життя громад, що постраждали. За даними UkraineInvest, до повномасштабної російської агресії в Україні було понад 2,5 млн кв.м. складської інфраструктури, переважна більшість — на Київщині. Тепер же її обсяг суттєво зменшився. Адже агресор повністю або частково знищив приблизно 382 тисячі кв.м. складських площ. Найбільше — саме у столичній області. Складські площі в регіоні скоротилися з 1,6 млн кв.м. на кінець 2021 року до 1,3 млн кв.м. Причому, понад 200 тис. кв.м. складів ворог зруйнував повністю.

Зокрема, на Київщині постраждали склади компаній МХП, Rozetka, Фокстрот, Fozzy Group, АТБ, NOVUS, Bohnenkamp Україна, Good Wine, Ekol Logistics Ukraine, Logistic Plus, Watsons, SAVService, DC Ukraine і Mary Kay та багатьох інших виробників, розробників, продавців і постачальників.

Як показує досвід роботи в умовах невизначеності, коли починаються неконтрольовані зміни національного масштабу, перевагу матимуть ті логістичні мережі, які мають спрощені процеси в управлінні та організації. До війни було інакше, завдяки концентрації і ефективному використанню ресурсів працював «ефект масштабу». Зараз, але це тимчасово, ситуація змінилась, надійність вийшла на перший план та стала важливішою за ефективність. Проте спрощення процесу не означає його примітивізацію. На даний момент необхідно уникати рішень з переважною концентрацією ресурсу логістичної мережі. І з надлишковими кроками в процесах, які дають незначний результат і скорочують ефективність.

Виклики, які отримали логістичні компанії «тут і зараз», вимагають нових і швидких реальних рішень, які мають бути: системними (виходячи з того, як рішення вплине на весь ланцюг логістичної мережі постачання); здатними до швидкої реалізації рішень; комплексними (в логістиці все взаємопов'язано тому застосування ситуативних змін практично є можливим, оскільки це не дасть ефекту).

Отже, війна досить чітко вказала на недоліки сьогоденного стану справ в логістиці України. Перш за все зберігання вантажів у масштабній кількості лише в певних визначених (зручних) областях країни, користування маршрутами, що знаходяться поблизу небезпечних ділянок або стратегічних об'єктів. Але криза завжди виступає рушійною силою нових можливостей. Європа та весь світ відкривають для України свої двері, а ми можемо надати нові масштабні цифрові рішення, кваліфіковані кадри та сучасні стартапи, які можна успішно масштабувати, щоб втриматися та продовжувати розвивати і реорганізовувати економіку та добробут громадян.

Список літератури:

1. Буде складно, але зрештою галузь розквітне: логістика під час війни, реформи та майбутнє індустрії. URL: <https://delo.ua/uk/transport/bude-skladno-ale-zrestoyu-galuz-rozkvitne-logistika-pid-cas-viini-reformi-ta-maibutnje-industriyi-397214/>
2. Як змінився український бізнес через війну? Результати опитування від «Київстар.Бізнес». Delo, 2022. URL: <https://cutt.ly/34pOxvy>
3. Логістика в період війни: виклики та рішення. Дослідження Kyivstar Business URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/logistyka-v-period-vijny-vyklyky-ta-rishennya>

Хорт О. К.

МІГРАЦІЙНІ ЗАГРОЗИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Міграція, як один з видів глобальної мобільності XXI ст. та повною мірою об'єктивний процес, характеризується надзвичайно високим рівнем стратифікації: від глобального туризму до економічної та нелегальної міграції, обумовлених конфліктами та війнами, змінами клімату, нестачею ресурсів та економічними злиднями. При цьому сама глобалізація у докорінний спосіб трансформує усі існуючі міграційні ризики та загрози, які неможливо нейтралізувати, зосереджуючи увагу лише на державі та обмежуючи стратегію національної безпеки національними кордонами. Більше того, процес глобалізації не тільки доповнив цілу низку традиційних функцій державного управління, пов'язаних із забезпеченням захисту своєї території та політичної незалежності, але й спричинив становлення якісно нових управлінських функцій, що мають стосунок до зобов'язань забезпечення економічної незалежності, культурної самобутності та соціальної стабільності.

З огляду на це, є всі підстави стверджувати, що взаємозв'язок міграції та безпеки у Європейському Союзі (як зовнішньої, так і внутрішньої) є на сьогодні одним з найважливіших екзистенційних викликів даного інтеграційного угруповання. У даний час у Євросоюзі існують дві великі демографічні проблеми: неухильне старіння населення та нарощування масштабів транскордонних міграційних потоків [5]. Безперечно, обидві проблеми є украй важливі для вивчення взаємозв'язку між демографією та безпекою ЄС, однак саме друга тенденція з причин неможливості повної оцінки її можливих наслідків, а також значного браку до них уваги європейських лідерів призвела до значної політизації та сек'юритизації питань міграції та притулку [4].

Сек'юритизація проблеми міграції у зв'язку з напливом біженців до країн Євросоюзу ставить на порядок денний даного інтеграційного блоку питання щодо безпеки особистості. Вона має два виміри: з одного боку, йдеться про безпеку громадян ЄС, а з другого – про безпеку та права людини

стосовно нелегальних мігрантів, які прямують до Європи у пошуках кращого життя. Необхідно оцінити безпеку самих іммігрантів із Південного та Східного Середземномор'я, а також із зон військових конфліктів, особливо коли вони намагаються нелегально в'їхати до ЄС, обираючи для цього україн небезпечні маршрути морем [2, с. 487-508].

Нелегальна міграція до країн ЄС суттєво посилила значення безпеки для стійкого розвитку суспільства та забезпечення національної соціально-економічної рівноваги кожної держави даного інтеграційного угруповання. Як влучно зазначив з цього приводу американський експерт Центру імміграційних досліджень Б. Тодд, між проблемами внутрішньої та зовнішньої безпеки Євросоюзу стає дедалі більше взаємозв'язку, оскільки тероризм, організована злочинність та нерегульована міграція представляють загрозу для внутрішньої безпеки Європи, а також справляють потужний вплив на стабільність у безпосередній близькості від неї [1].

Саме у зв'язку з цим під загрозою виявляється подальше функціонування Шенгенської зони, за якої сама ідея «Європи без внутрішніх кордонів», як один з головних лейтмотивів європейського інтеграційного поступу, була поставлена під сумнів під впливом серйозного ідейного протистояння інтеграціоністів-лібералів та правих популістів. За таких умов є всі підстави стверджувати про перехід в останні двадцять років європейських лідерів від мети створення європейської зони захисту людей, котрі спасаються від війни та переслідувань, до створення захищеної зони, базованої на все більшому зміцненні зовнішнього контуру кордону та делегуванні функцій щодо управління міграційними потоками у треті держави [3].

Таким чином, попри усі наявні на сьогодні міждержавні суперечності у царині міграційних процесів, спільним для держав-членів ЄС фактором їх розвитку є надзвичайно динамічний і постійно змінний геополітичний ландшафт, який об'єктивно спонукає країни даного блоку до розроблення й

імплементції консенсусних рішень у цій надзвичайно важливій для соціальної стабільності проблемі. У той самий час захист території і кордону Європейського Союзу у жоден спосіб не повинен перетворюватись у прокладання роз'єднувальних міждержавних ліній на території даного блоку. Відтак – лібералізація легальних способів отримання притулку для біженців є одним з прогресивних шляхів вирішення міграційної кризи в Євросоюзі. Безперечно, у сучасній Європі інтереси безпеки та ціннісні орієнтири перебувають у протиріччі один з одним, зіштовхуючи дуже гострі етичні імперативи. Тож відповіді на найбільш актуальні міграційні питання лежать у площині пошуку оптимального балансу між цінностями та визначенням правильних пріоритетів у розвитку європейської інтеграції, збереженні і примноженні її соціально-економічних досягнень.

Список літератури:

1. Bensman T. Terrorist Migration Across Europe's Borders (2014–2018). Center for Immigration Studies. November 6, 2019. URL: <https://cis.org/Report/Terrorist-Migration-Over-European-Borders> (дата звернення 15.11.2023 р.).
2. Czaika M., de Haas H. The effectiveness of immigration policies. *Population and Development Review*. 2013. No. 39 (3). P. 487-508.
3. Pascouau Y. Europe and Asylum: From a Protection Area to a Protected Area. 24.08.2021. URL: <https://institutdelors.eu/en/publications/leurope-et-lasile-dun-espace-de-protection-a-un-espace-protege/> (дата звернення 17.11.2023 р.).
4. Ripsman N. M., Paul T. V. Globalization and the National Security State. New York, Oxford University Press, 2010. 296 p.
The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. European Commission. 27.01.2017. URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/ee8_en.htm (дата звернення 25.11.2023 р.)

Наукове видання

МІЖНАРОДНИЙ ВИМІР ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

**Збірник матеріалів
студентської науково-практичної Інтернет-конференції**

23 листопада 2023 р.

Видано в авторській редакції

Підписано до друку 04.12.23. Формат 60×84/8

Друк. арк. 14,33. Зам. № 23-5807

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua